

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการพัฒนากระบวนการสหกรณ์
จังหวัดนครศรีธรรมราช

คณะผู้วิจัย

นางสาวยิณดี เจ้าแก้ว
นายอวยชัย ยอดแก้ว
นายสงศ สีเผือก
นายสุชาย สุขลจิต
นางสุพรรณิ ใจห้าว
นายโสภณ ชุมทองโต

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช
สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช
สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช
สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

(ก)

บทคัดย่อ

การวิจัยโครงการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาภาพรวมของกลุ่ม องค์กร และเครือข่ายในจังหวัดนครศรีธรรมราช 2) เพื่อเสริมสร้างพัฒนาศักยภาพกลุ่ม องค์กร และเครือข่าย 3) เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จของเครือข่ายคุณค่าในการแก้ปัญหาความยากจน

วิธีวิทยาการวิจัย ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพแบบมีส่วนร่วม การศึกษาภาพรวมกลุ่ม องค์กร เครือข่าย เก็บข้อมูลจากหน่วยงานและสัมภาษณ์ ผู้นำ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและใช้เทคนิค SWOT, AIC ในการวิเคราะห์ศักยภาพ กลุ่ม องค์กร เครือข่าย เพื่อเสริมสร้างพัฒนาและหาแนวทางเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่าในการแก้ปัญหาความยากจน

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่ม องค์กร และเครือข่าย เป็นกลุ่มสหกรณ์จดทะเบียนประเภทต่าง ๆ จำนวน 417 กลุ่ม และเป็นกลุ่มสหกรณ์ภาคประชาชน จำนวน 2,544 กลุ่ม มีเครือข่ายระดับจังหวัด 8 เครือข่าย ซึ่งประกอบด้วยชุมนุมสหกรณ์ 2 ชุมชน และเครือข่ายองค์กรการเงินชุมชน 4 เครือข่ายและเครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน 2 เครือข่าย ขบวนการพัฒนาของกลุ่ม องค์กร และเครือข่ายเป็นไปในลักษณะกลุ่มผลประโยชน์ในด้านอาชีพ สวัสดิการ และเพื่อเป้าหมายหรือเครื่องมือเสริมพลังอำนาจของประชาชนกับภาครัฐ การจัดตั้งกลุ่ม เครือข่ายส่วนใหญ่มาจากการส่งเสริมจากนโยบายของรัฐ ฉะนั้นกลุ่มและเครือข่ายที่มีความสำเร็จส่วนใหญ่จะมีการจัดตั้งมานานจากปัจจัยการมีภาวะผู้นำ และความซื่อสัตย์เสียสละการบริหารองค์กรส่วนใหญ่ มีโครงสร้างการบริหารเป็นแบบหลวม ๆ มีกฎระเบียบในการดำเนินงาน แต่ไม่มีการเข้มงวด ส่วนใหญ่จะยึดตัวบุคคลการไว้วางใจและศรัทธาในตัวผู้นำ เป็นผลทำให้กลุ่ม องค์กร เครือข่ายไม่มีศักยภาพในการบริหาร เพราะว่าขาดแผนยุทธศาสตร์ เป้าหมาย การสรุปบทเรียนและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจากประชาชนสมาชิกกลุ่ม องค์กร เครือข่าย และการสนับสนุนขององค์กรที่เกี่ยวข้องไม่มีความต่อเนื่องขาดการบูรณาการในหลักวิธีและบูรณาการองค์กรในลักษณะต่างคนต่างทำ

(ข)

ผลการศึกษา พบว่า เครือข่ายคุณค่าสามารถแก้ปัญหาค่าความยากจนได้ มี 3 รูปแบบ คือ

- 1) เครือข่ายการเงินชุมชน ได้แก่เครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 2) เครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้แก่ เครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร
- 3) เครือข่ายพื้นที่ คือเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง ปัจจัยความสำเร็จของเครือข่ายคุณค่าสามารถการแก้ปัญหาค่าความยากจน วัดได้จากลักษณะรูปแบบความสัมพันธ์ การเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่า ที่มีแผนกลยุทธ์ มีอุดมการณ์ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์การดำเนินงานของเครือข่ายจากการมีส่วนร่วมของสมาชิก กลุ่ม องค์กรที่สนับสนุน และการดำเนินกิจกรรม ของเครือข่ายที่มีวัตถุประสงค์เป้าหมายที่สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มสมาชิกเครือข่ายได้ในหลายมิติของความยากจน ทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ การศึกษาสังคม การเมืองและด้านวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาสมาชิกของกลุ่มสมาชิกเครือข่ายให้เป็นคน ที่มีคุณค่าสหกรณ์ที่แท้จริง

ABSTRACT

The Development of Cooperatives Movement in Nakhon Si Thammarat Province purposes of this study were: 1) to study the groups, organizations, and networks as a whole; 2) to promote and develop these groups, organizations, and networks; 3) to study the indicators for success of value chains in solving the poverty problem.

This study was a qualitative participation action research. Secondary data were collected from the concerned organizations, and the officers, leaders were interviewed. The SWOT and AIC techniques were used to analyze the capability of the groups, organizations, and networks in order to promote, develop, and find out the value chains in solving the poverty problem.

The research findings revealed that the groups, organizations, and networks were 417 registered cooperatives of various types, and 2544 non-registered groups. There were 8 provincial networks consisting of 2 cooperatives unions, 4 community financial networks, and 2 community product networks. The process of development movement of the groups, organizations, and networks was in the form of profit groups in occupation, welfare, the learning of local development of the community, and for the goals or enhanced power device on the part of people and the government. The majority of group settings were initiated by the government policy. Most of successful groups and networks were the long-term setting up organizations based on the following factors: leadership, honesty, devotion, and people's participation. The structure of administration was not firmly fixed. There were rules and regularities in the working process, however, they were not strict. Most of the groups depended on individuals, trust, and respect towards the leaders. As a result, the groups, organizations, and networks did not develop due to the lack of skills in administrative management, lack of strategic plans and goals in working process to satisfy the members' need. There were no lesson conclusion and no working participation from people, group members, organizations, and networks. The concerned organizational support was not continually operated. There was no integrated approach nor integrated organization. It was in the form of *lasses-faire*.

It was found from the study that value chains could solve the poverty problem in three forms: (1) community financial network, that is, the network of saving group (called Sajja Group) for life-time moral development Nakhon Si Thammarat Province; (2) community product

network, that is, the network of marketing community product of Muang Nakhon; (3) area network, that is, the network of Tambol Chalermphrakiat Cooperatives, Tambol Khaokhaw, Amphoe Thungsong. The factors for success of value chains in solving the poverty problem were indicated by the forms of the relationship of the connected value chains with strategic plans, vision, goals and objectives of the working process of the networks based on the members' participation and organization's support, as well as the process of network activities which satisfied the members' needs and solve the poverty problem in various dimensions. Those dimensions were: economic, educational, social, political, and cultural dimensions. The main purpose was to develop the group members of the networks to become really valuable cooperatives members.

(ค)

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลือ ชี้แนะและให้ความร่วมมือ กลุ่ม องค์การ หน่วยงานราชการต่าง ๆ ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้กำลังและช่วยเหลือในการกระบวนการวิจัยตั้งแต่เริ่มโครงการ จนถึงสิ้นสุดโครงการ ทำให้ผู้วิจัยและคณะ เกิดความพยายามและสามารถทำการวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ให้การสนับสนุนทุนการวิจัย และรองศาสตราจารย์จุฑาทิพย์ ภัทราวาท รักษาการแทนรองอธิการบดีฝ่ายทรัพยากรและผู้อำนวยการสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ คุณวรรณะ เสนทอง ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญงานสหกรณ์และที่ปรึกษาฯ พร้อมกับคณะทำงานที่ให้การเสนอแนะ สรุปผลงานวิจัย จากสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ให้คำปรึกษา พัฒนาโครงการวิจัย แนะนำกระบวนการทำการวิจัย การทำรายงานการวิจัยจนสำเร็จ

ขอขอบคุณอาจารย์โสภณ ชุมทองโค จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช คุณอวยชัย ยอดแก้ว คุณดวงศ สี่เผือก คุณสุชาย สุขลจิต และคุณสุพรรณิ ใจห้าว นักวิชาการสหกรณ์ จากสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช ในฐานะกรรมการวิจัย พระสุวรรณ คเวสโก เจ้าอาวาสวัดป่ายาง ที่ปรึกษากลุ่มสัจจะ สะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ภาคใต้ ที่ให้ความร่วมมือในกระบวนการวิจัยในเวทีต่าง ๆ จนมีกระบวนการวิจัยที่ดีของโครงการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช สำเร็จได้ดีและสมบูรณ์มากขึ้น ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ที่เป็นนามธรรมคือผู้ที่เป็นกำลังใจ อยู่ในจิตใจของผู้วิจัยคือคุณพ่อ คุณแม่ ที่แม่นจะล่วงลับไปแล้วแต่เป็นผู้ให้หลักการดำเนินชีวิต ให้ผู้วิจัยมีความมานะ อดทน และเสียสละกับญาติพี่น้อง เพื่อน ๆ เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้วิจัยมีกำลังใจทำให้ความสำเร็จเกิดขึ้น ต้องขอขอบพระคุณในทีนี้ด้วย

ยินดี เข้าแก้ว

(ง)

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(ก)
กิตติกรรมประกาศ	(ค)
สารบัญ	(ง - จ)
สารบัญภาพ	(ฉ)
สารบัญตาราง	(ช)
บทที่	
1 บทนำ	1
ประวัติความเป็นมาและลักษณะโดยทั่วไปของจังหวัดนครศรีธรรมราช	1
สถานการณ์ กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ และเครือข่ายในจังหวัดนครศรีธรรมราช	15
ผลการสำรวจพื้นฐานของเครือข่ายพันธมิตร ในจังหวัดนครศรีธรรมราช	30
สรุป	42
2 ข้อมูลคนจนในจังหวัดนครศรีธรรมราช	45
แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล	45
3 ขั้นตอนและกระบวนการสร้างเครือข่ายคุณค่า	51
ขั้นตอนและกระบวนการสร้างเครือข่าย	51
สรุปกระบวนการสร้างเครือข่ายคุณค่า	58
4 เครือข่ายคุณค่า	67
จำนวนและรูปแบบเครือข่ายจากการวิจัย	67
เครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต	
จังหวัดนครศรีธรรมราช	76
เครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร	92
เครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง	107

บทที่	หน้า
5	
เครือข่ายคุณค่ากับการแก้ปัญหาคอขวด	129
ความหมายและลักษณะคอขวด	129
แนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืน	134
แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง	141
ความหมาย หลักการ อุดมการณ์สหกรณ์	144
แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายและเครือข่ายคุณค่า	145
ศึกษา เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	153
วิเคราะห์เครือข่ายคุณค่ากับการแก้ปัญหาคอขวด	159
6	
สรุปและข้อเสนอแนะ	181
สรุปผลการดำเนินงานวิจัย	181
ประโยชน์ที่นักวิจัยและทีมวิจัยได้รับ	185
ข้อเสนอแนะ	200
บรรณานุกรม	(1)
บุคคลานุกรม	(4)
ภาคผนวก	(5)

(จ)

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1. แหล่งโบราณ โมคลาน อำเภอท่าศาลา	2
2. วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช	3
3. แผนที่จังหวัดนครศรีธรรมราช	4
4. ยอดเขาหลวง และน้ำตกกรุงชิง	5
5. หาดในเพลา อำเภอขนอม	6
6. ผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนครศรีธรรมราช	9
7. ดอกราชพฤกษ์ ดอกไม้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช	11
8. พระสุวรรณ คเวสโก กับกิจกรรมกลุ่มสัจจะฯ วัดป่ายาง	25
9. แสดงการเชื่อมโยงของชุมชนสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช	32
10. แสดงการเชื่อมโยงเครือข่ายของชุมชนสหกรณ์กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง นครศรีธรรมราชจำกัด	33
11. แสดงการเชื่อมโยงเครือข่ายของสหกรณ์การหมักบ้าน จังหวัดนครศรีธรรมราช	36
12. แสดงการเชื่อมโยงเครือข่ายของโครงการเงินเมืองนคร	38
13. แสดงการเชื่อมโยงเครือข่ายของมทวิทยอิสลาม จังหวัดนครศรีธรรมราช	39
14. แสดงการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ จังหวัดนครศรีธรรมราช	41
15. กระบวนการขั้นตอนการสร้างเครือข่ายคุณค่า	59
16. ขั้นตอนกระบวนการสร้างเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว	60
17. ภาพ เวทีสร้างความเข้าใจโครงการวิจัยกับสมาชิก แกนนำ กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ และเครือข่าย	61
18. เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประชุมคณะกรรมการ และติดตามการดำเนินงานเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ	62
19. เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ตำบลเขาขาว	63
20. เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ตำบลเขาขาว	64
21. เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเก็บข้อมูลสมาชิกเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร	65
22. รูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ	67

(๗)

ภาพ	หน้า
23. รูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร	70
24. รูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว	73
25. วัดป่ายาง โบสถ์ และสำนักงานประสานงานเครือข่ายกลุ่มสังฆะฯ	77
26. แสดงโครงสร้างการดำเนินงานเครือข่ายกลุ่มสังฆะฯ	82
27. แสดงถึงเก็บกักน้ำตาล น้ำปี้ฮี้	84
28. แสดงโรงงานปุ๋ยอัดเม็ดชีวภาพ ของเครือข่ายกลุ่มสังฆะฯ	86
29. โรงงานน้ำดื่มสะอาด “บ้านเรา” ของเครือข่ายกลุ่มสังฆะฯ	87
30. แสดงแปลงผักปลอดสารพิษในบริเวณวัดป่ายาง	88
31. แสดงการออกร้านในเทศกาลของเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์กล้วยเล็บมือนางสวนจันทร์ศรี	98
32. แสดงโครงสร้างการดำเนินงานของเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร	103
33. แสดงแผนที่ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง	108
34. แสดงภาพ “เขาขาว” ที่มาแห่งตำนานชื่อบ้านนามเมือง ตำบลเขาขาว	110

(๗)

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1. แสดงข้อมูลเขตการปกครอง แยกเป็นตำบล หมู่บ้าน เทศบาลและพื้นที่	8
2. รูปแบบ จำนวนของเครือข่าย กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ และหน่วยงานสนับสนุน	16
3. แสดงประเภทจำนวนและร้อยละข้อมูลคนจนจดทะเบียน จังหวัดนครศรีธรรมราช	45
4. แสดงขั้นตอนและกระบวนการวิธีการสร้างเครือข่ายพันธมิตร	52
5. แสดงจำนวนกลุ่มสมาชิกเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ	79
6. แสดงจำนวน กลุ่มสมาชิกเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร	94-96
7. แสดงจำนวนครัวเรือน และจำนวนประชากรตำบลเขาขาว จำแนกตามหมู่บ้าน	112
8. รูปแบบ กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ตำบลเขาขาว	114-120
9. แสดงตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนใน 3 มิติ	137

บทที่ 1

บทนำ

ประวัติความเป็นมา และลักษณะโดยทั่วไปของจังหวัดนครศรีธรรมราช

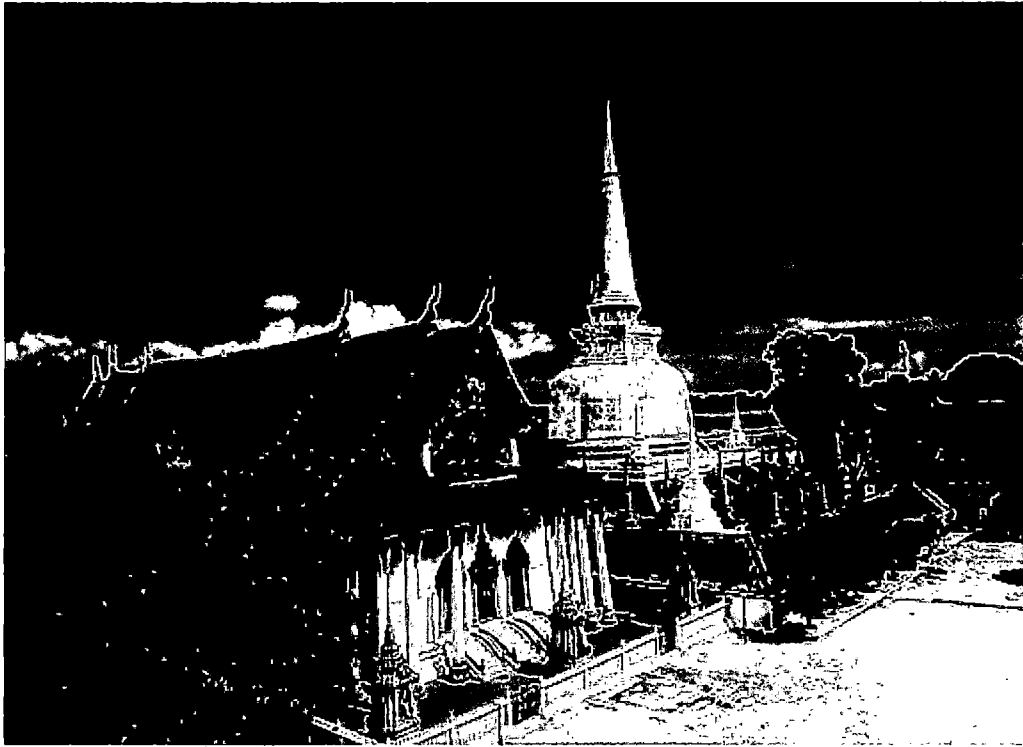
- ประวัติจังหวัดนครศรีธรรมราช

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นเมืองโบราณที่มีความสำคัญทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และศาสนามากที่สุดเมืองหนึ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันกว้างขวางไม่น้อยกว่า 1800 ปี ตามหลักฐานทางโบราณคดีที่ค้นพบ ยืนยันได้ว่า นครศรีธรรมราชกำเนิดมา ในพุทธศตวรรษที่ 7 เป็นอย่างน้อย จากหลักฐานที่ได้ปรากฏชื่อในที่ต่าง ๆ หลายชื่อตามความรู้ความเข้าใจ ที่สืบทอดกันมาและสำเนียงภาษาของชนชาติต่างๆ ที่เคยผ่านมาในดินแดนแห่งนี้ในระยะเวลาที่ต่างกัน เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นทางผ่านของวัฒนธรรมจีน อินเดีย และยุโรป เช่น ตามพรลิงค์ มัทธาสิงคม โพลิง เชียะโ้ว โลแก็ก (Locac) สิริธรรม นครศรีธรรมราช ลิกอร์ (Ligor) ละคร สุวรรณปุระ ปาฏลีบุตร (Pataliputra) และเมืองนครเป็นต้น (สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช 2548 : 1) ขณะเดียวกันมีร่องรอยวัฒนธรรมของลัทธิพราหมณ์ได้มีเข้ามามีอิทธิพลก่อนการเข้ามาของศาสนาพุทธลัทธิลังกาวงศ์ “**ตั้งดิน ตั้งฟ้า ตั้งหญ้าเช็ดมอน โมคลานตั้งก่อน เมืองคอนตั้งหลัง**” เป็นบทกลอนที่แสดงให้เห็นความเก่าแก่ของบ้านโมคลานเป็นชุมชนโบราณ ที่มีอายุประมาณ 8,000-5,000 ปีมาแล้ว ก่อนตั้งเมืองนครศรีธรรมราช นักโบราณคดีและประวัติศาสตร์ ได้ทำการสำรวจ ขุดค้นศึกษา พบหลักฐานทางโบราณคดีที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ลัทธิไศวนิกาย ใน พ.ศ. 2511 ศาสตราจารย์ลูฟส์ (H.H.E. loofs) นักโบราณคดีไทย-อังกฤษ มีความเห็นว่าโบราณสถานของโมคลานหรือแนวหินตั้งจัดอยู่ในวัฒนธรรมหินใหญ่ ปัจจุบันมีหลักฐานร่องรอย ของโบราณสถานและโบราณวัตถุเกี่ยวเนื่องในศาสนาพราหมณ์ หลายแห่งในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาพ 1 แหล่งโบราณสถานโมคลาน อำเภอท่าศาลา

นครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาในสมัยศรีวิชัย คำว่า นครศรีธรรมราช มาจากสร้อยพระนามของกษัตริย์ ที่ปกครองเมืองนครศรีธรรมราช คือพระเจ้าศรีธรรมมาโสกราช ซึ่งแปลว่า นครอันงามสง่าแห่งพระราชผู้ทรงธรรม ธรรมของพระราชแห่ง นครแห่งนี้คือ ธรรมแห่งพระพุทธศาสนา นครศรีธรรมราช เคยเป็นเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรือง สูงสุดในพุทธศตวรรษที่ 17-18 เนื่องจากเป็นสถานที่การค้าสำคัญของคาบสมุทรไทยเป็น จุดพักถ่าย ซื้อสินค้าระหว่างฝั่งตะวันออกกับฝั่งตะวันตกที่ดีที่สุดในเวลานั้น และประกอบกับบริเวณหาดทราย แก้วเป็นศูนย์กลางของชุมชน (ตัวเมืองนครในปัจจุบัน) เป็นที่ ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุของ พระพุทธเจ้า ปัจจุบันคือวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร (ดูภาพ 2) จึงมีผู้คน ที่มีความศรัทธาและ ความเลื่อมใสจากทุกสารทิศเข้ามาตั้งถิ่นฐานในนครศรีธรรมราช และเป็นเมืองที่สามารถจัดการ ปกครองหัวเมืองรายรอบได้สำเร็จถึง 12 เมืองเรียกว่าเมือง ลิบสองนักษัตร นครศรีธรรมราชได้ สถาปนาพระพุทธศาสนา ลัทธิลังกาวงศ์ ทำให้ นครศรีธรรมราช จึงกลายเป็นศูนย์กลางวัฒนธรรม และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมไปยังหัวเมืองอื่น ๆ ที่ตั้งอยู่ในบริเวณภาคใต้และภาคอื่น ๆ ต่อมาร่วม ทั้งสุโขทัยซึ่งขณะนั้นที่เริ่มก่อตัว เมืองนครศรีธรรมราชเป็นหัวเมืองเจ้าพระยามหาหนครของกรุงศรี อยุธยา และได้มีการเปลี่ยนการปกครองเป็นมณฑลนครศรีธรรมราชในสมัยพระบาทสมเด็จพระ จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ปีพ.ศ. 2439 และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 จึงยุบ เป็นจังหวัดนครศรีธรรมราช ของราชอาณาจักรไทยตราบเท่าปัจจุบันนี้

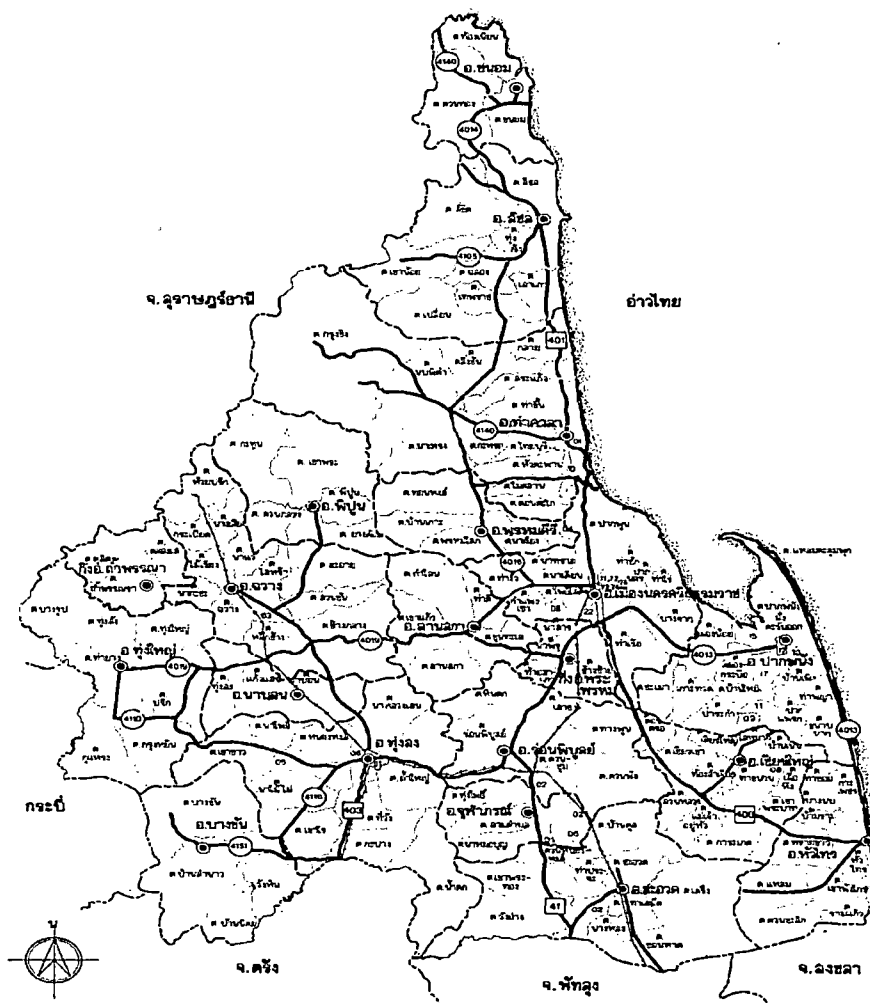
ภาพ 2 วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

• อาณาเขต ที่ตั้ง นครศรีธรรมราชตั้งอยู่ทางตอนกลางของภาคใต้ อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ โดยทางรถไฟ ๘๑๒ กิโลเมตร และ ๘๘๐ กิโลเมตรโดยทางรถยนต์ มีพื้นที่มากเป็นอันดับ 2 ของภาคใต้ และเป็นอันดับที่ 16 ของประเทศ หรือประมาณ ร้อยละ 1.98 พื้นที่ประมาณ 9,942,502 ตร.กม. หรือประมาณ 624,064 ไร่ ของพื้นที่หมด มีอาณาเขต ติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับจังหวัดสุราษฎร์ธานีและอำเภอบ้านดอน
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอไทยเป็นชายฝั่งทะเล มีความยาวตั้งแต่ตอนเหนือของอำเภอขนอมลงไปทางใต้ของอำเภอหัวไทรประมาณ 225 กิโลเมตร
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับจังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดกระบี่

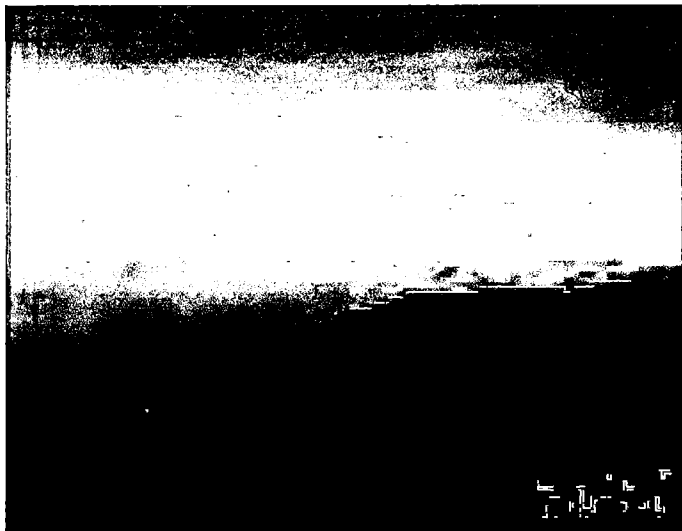
• ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างไปตามลักษณะของเทือกเขานครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นเทือกเขาที่มีความยาวตามแนวของคาบสมุทร เป็นผลให้ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือฝั่งตะวันตกเป็นที่ราบสูง มีภูเขาและป่าใหญ่ แล้วค่อยลาดต่ำไปทางทิศตะวันออกจนเป็นที่ราบจดชายทะเลฝั่งอ่าวไทย ตามแสดงในภาพ 3 แผนที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

แผนที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาพ 3 แผนที่จังหวัดนครศรีธรรมราช

1. บริเวณเทือกเขาตอนกลาง ได้แก่บริเวณเทือกเขานครศรีธรรมราช มีอาณาเขตตั้งแต่ตอนเหนือของจังหวัดลงไป ถึงตอนใต้สุด บริเวณพื้นที่ของอำเภอที่อยู่ในเขตเทือกเขาตอนกลางได้แก่ อำเภอลิขิต อำเภอนอม อำเภอท่าศาลา อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอลานสกา อำเภอพรหมคีรี อำเภอร่อนพิบูลย์ อำเภอชะอวด อำเภอจุฬาภรณ์ และอำเภอพระพรหม ในเขตเทือกเขานี้มีภูเขาสูงสุดใน จังหวัด คือเขาหลวง ซึ่งสูงประมาณ 1,835 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล

ภาพ 4 ยอดเขาหลวง และน้ำตกกรุงชิง

2. บริเวณที่ราบชายฝั่งด้านตะวันออก ได้แก่ บริเวณตั้งแต่เทือกเขาตอนกลางไปทางตะวันออกถึงฝั่งทะเลอ่าวไทย จำแนกได้เป็น 2 ตอน คือ ตั้งแต่อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช ลงไปทางใต้ที่เป็นที่ราบ ที่มีความกว้าง จาก บริเวณเทือกเขาตอนกลางไปถึงชายฝั่งทะเลระยะทางประมาณ 95 กิโลเมตร มีแม่น้ำลำคลอง ที่มีต้นน้ำเกิดจากบริเวณเทือกเขาตอนกลางไหลลงสู่อ่าวไทยหลายสายนับเป็นที่ราบซึ่งมีค่าทางเศรษฐกิจของจังหวัด ลำน้ำที่สำคัญ ได้แก่ แม่น้ำปากพนัง และมีคลองสายเล็ก ในเขตอำเภอเมืองนครศรีธรรมราชอีกหลายสาย เช่น คลองปากพญา และคลองท้ายวังเป็นต้น อีกบริเวณหนึ่ง คือตั้งแต่อำเภอท่าศาลาขึ้นไปทางทิศเหนือเป็นบริเวณฝั่ง

แคบ ๆ ไม่เกิน 15 กิโลเมตร อำเภอที่อยู่ในเขตที่ราบด้านนี้คือ อำเภอชนอม อำเภอสิชล อำเภอท่าศาลา อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช อำเภอปากพนัง อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอหัวไทร และอำเภอชะอวด

ภาพ 5 หาดในเพล อำเภอชนอม

3. บริเวณที่ราบด้านตะวันตก ได้แก่ บริเวณที่ราบระหว่างเทือกเขานครศรีธรรมราช และเทือกเขาบรรทัด จึงมีลักษณะเป็นเนินเขาอยู่เป็นแห่ง ๆ อำเภอที่อยู่บริเวณที่ราบด้านนี้ คือ อำเภอพิปูน อำเภอทุ่งใหญ่ อำเภอฉวาง อำเภอนาบอน อำเภอบางขัน อำเภอฉ่ำพรรณรา และอำเภอทุ่งสง ถ้าน้ำสำคัญ ได้แก่ ต้นน้ำของแม่น้ำตาปีไหลผ่าน อำเภอพิปูน อำเภอฉวาง และอำเภอทุ่งใหญ่ นอกจากนี้ยังมีลำน้ำที่เป็นต้นน้ำของแม่น้ำตรังอีกด้วย คือ น้ำตกโยง และคลองวังหีบ ซึ่งไหลผ่าน อำเภอทุ่งสง ไปยังอำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง และออกทะเลอันดามัน ที่อำเภอกันตัง

● ลักษณะภูมิอากาศ ลักษณะภูมิอากาศของนครศรีธรรมราชจากสภาพที่ตั้งใกล้เส้นศูนย์สูตร มีภูเขาหลวงและมีคาบสมุทรทั้งสองด้าน กล่าวคือ ด้านตะวันออกเป็นทะเลจีนใต้มหาสมุทร

แต่ละปีจังหวัดนครศรีธรรมราช จะได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้ฝนตกไม่มากนัก อิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จะอยู่ในช่วงประมาณ เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ลมนี้พัดผ่านอ่าวไทยเข้าสู่ภาคใต้ ทำให้เกิดฝนตกชุกในจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัด ตั้งอยู่ในด้านรับลมของเทือกเขา อิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จะทำให้ฝนตกมากในช่วงประมาณเดือน พฤศจิกายน ถึงมกราคม ขณะเดียวกันก็มีพายุหมุนเขตร้อน เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีส่งผลต่อลักษณะอากาศของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีฤดูกาล 2 ฤดู คือ

1. ฤดูร้อน อยู่ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ –เมษายน มีอากาศร้อนตลอดฤดูกาล

2. ฤดูฝน แบ่งเป็น 2 ช่วง ได้แก่ ปริมาณน้ำฝน จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นจังหวัดที่มีฤดูฝนยาวนาน ในปี 2543 มีฝนตก จำนวน 178 วัน ปริมาณน้ำฝนตลอดปีวัดได้ 3,408.5 มิลลิเมตร ช่วงที่ฝนตกมากที่สุด ได้แก่ เดือน ตุลาคม พฤศจิกายน และธันวาคม โดยเฉพาะเดือนพฤศจิกายน มักจะเป็นเดือนที่มีปริมาณน้ำฝนสูงสุดแทบทุกปี ส่วนช่วงที่มีฝนตกน้อยที่สุด ได้แก่เดือนมีนาคม- เมษายน

● ประชากร/การเมืองการปกครอง ประชากรรวมของจังหวัด

นครศรีธรรมราช จำนวน 1,539,256 คน (กันยายน 2548) แยกเป็นชาย 767,128คน หญิง 772,372 คน โดยเฉลี่ย มีความหนาแน่นของประชากรเท่ากับ 154 คนต่อ ตารางกิโลเมตร อำเภอที่มีประชากรมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราชจำนวน 274,584คน 76,616 ครัวเรือน อำเภอที่มีประชากรน้อยที่สุดคือ อำเภอถ้ำพรรณรา จำนวน 17,363 คน 5,119 ครัวเรือน การปกครองจังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งเขตการปกครองตามลักษณะพื้นที่ออกเป็น 21 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ 165 ตำบล 1,473 หมู่บ้าน ดังแสดงตาราง 1

ตาราง 1 แสดงข้อมูลเขตการปกครองแยกเป็นตำบล หมู่บ้าน เทศบาลและพื้นที่

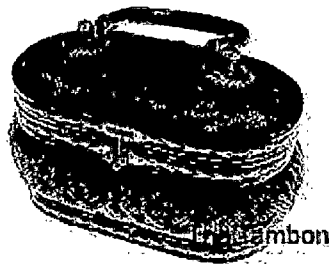
ที่	อำเภอ/กิ่งอำเภอ	เขตการปกครอง			พื้นที่ (ตร.กม.)
		ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล	
1.	เมืองนครศรีธรรมราช	13	111	4	580.249
2.	เชียรใหญ่	10	97	1	227.116
3.	ปากพนัง	17	137	1	459.910
4.	ชะอวด	11	81	1	833.002
5.	ทุ่งสง	12	112	1	802.977
6.	ท่าศาลา	10	107	1	363.891
7.	ร่อนพิบูลย์	6	54	3	341.226
8.	สิชล	9	102	1	703.105
9.	ลานสกา	5	41	1	342.900
10	พิปูน	5	41	1	363.00
11	หัวไทร	11	98	1	417.773
12	ทุ่งใหญ่	7	60	1	603.287
13	ฉวาง	10	83	3	568.00
14	ขนอม	3	34	1	433.926
15	นาบอน	3	33	1	192.899
16.	เมืองนครศรีธรรมราช	13	111	4	580.249
17	บางขัน	4	55	-	575.00
18	จุฬาภรณ์	6	25	-	192.505
19	ถ้ำพรรณนา	3	29	-	180.000
20	พระพรหม	4	35	-	187.26
21	เฉลิมพระเกียรติ	4	35	-	122.145
22	กิ่งอำเภอนบพิตำ	4	33	-	720.156
23	กิ่งอำเภอช้างกลาง	3	31	-	236.000
รวม		165	1,473	24	9,767.529

การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครศรีธรรมราชการปกครองส่วนท้องถิ่น 3 รูปแบบ ประกอบด้วย เทศบาลนคร 1 แห่ง เทศบาลเมือง 1 แห่ง และเทศบาลตำบล 22 แห่ง องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล 165 แห่ง ซึ่งดำเนินการส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตามกฎหมายว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

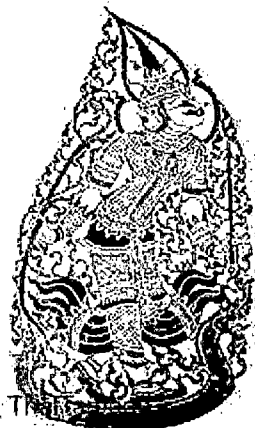
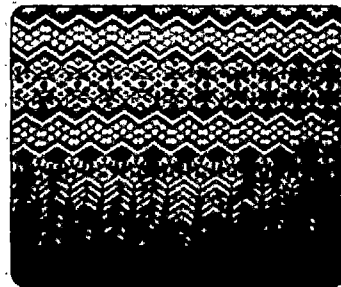
การเมืองการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครศรีธรรมราชแบ่งเขตการเลือกตั้งออกเป็น 10 เขต มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 10 คน มีผู้สมัคร 84 คน จากพรรคการเมือง 13 พรรค ผลการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2544 ปรากฏว่า ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคประชาธิปัตย์ จำนวน 10 คน และจำนวนวุฒิสภา 5 คน

• สภาพทางเศรษฐกิจ สภาพทางเศรษฐกิจ โดยรวมของจังหวัดนครศรีธรรมราชในปี 2548 มีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเป็นเงิน 107,324 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีก่อนโดยภาคการเหมืองแร่และขุดหินเป็นภาคที่มีอัตราการขยายตัวมากที่สุดหรือคิดเป็น 16,674 ล้านบาท รองลงมาได้แก่ภาคอุตสาหกรรม(การผลิต) จำนวน 13,994 ล้านบาท การขายส่ง ขายปลีก 13,809 ล้านบาท และการศึกษา 7,157 ล้านบาทตามลำดับ

ผลิตภัณฑ์ย่านลิเภา

ผ้าทอเมืองนคร

หนังตะลุง

ผลิตภัณฑ์กระจูด

ภาพ 6 ผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนครศรีธรรมราช

- รายได้ประชากร รายได้ประชากรจังหวัดนครศรีธรรมราช(GPP) 16 สาขา ในช่วง 8 ปี ตั้งปีพ.ศ. ที่ผ่านมา (2540-2548) พบว่า มีอัตราการเพิ่มของรายได้จังหวัดสูงสำหรับ สภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดนครศรีธรรมราชในปี2540 ที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นส่งผลให้รายได้เฉลี่ยต่อหัวของจังหวัดเพิ่มขึ้นจากปี 2540 จาก 49,209บาท ต่อคนต่อปี เป็น 65,759 บาท ต่อคนต่อปีในปี พ.ศ. 2548 เป็นอันดับที่ 11 ของภาคใต้

- ยุทธศาสตร์จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิสัยทัศน์จังหวัดนครศรีธรรมราช

“นครศรีธรรมราช เมืองศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ เมืองเกษตรและ
ท่องเที่ยวที่น่าอยู่ สู่สังคมพัฒนาที่ยั่งยืน”

คำขวัญ : “นครศรีธรรมราชเมืองประวัติศาสตร์ พระธาตุทองคำ ชื่นฉ่ำธรรมชาติ แร่ธาตุ
อุดม เครื่องถมสามกษัตริย์ มากวัดมากศิลป์ ครบสิ้นกุ้งปู”

ดอกไม้ประจำจังหวัด

ภาพ 7 ดอกราชพฤกษ์ดอกไม้ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช

๑ ยุทธศาสตร์ การขจัดปัญหาความยากจน

ยุทธศาสตร์การขจัดปัญหาความยากจน มีเป้าประสงค์ดังนี้

1. ประชาชนที่ยากจนมีอาชีพ มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ
2. ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางสังคมและได้รับการบริการจาก

ภาครัฐเท่าเทียมทุกระดับ

กลยุทธ์หลักเพื่อแก้ปัญหาความยากจน ของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีโครงการที่ทางจังหวัดได้ตั้งแนวทางไว้ดังนี้

1. เสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความยากจนของครอบครัว ชุมชน และสังคมในเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดิน แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและเงินทุนในการประกอบอาชีพ
2. จัดการวางแผนการเงินที่ให้บริการและคำแนะนำ เพื่อสร้างโอกาส และทางเลือกในการประกอบอาชีพและเสริมสร้างทักษะต่าง ๆ รวมถึงการศึกษาดูงาน และการคุ้มครองทางสังคม
3. พัฒนาวิสาหกิจชุมชน สินค้า OTOP แก้ไขหนี้สินทุกระบบของครัวเรือนและการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการสร้างรายได้
4. ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการรวมกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่ม เพื่อความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน สังคมในการประกอบอาชีพ
5. ลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของประชาชน ด้วยการมีหลักประกันสุขภาพให้กับประชาชนทุกคนอย่างทั่วถึง พอเพียง เป็นธรรม และเสมอภาค

● ยุทธศาสตร์ พัฒนาคณะและสังคมที่มีความรู้

ยุทธศาสตร์พัฒนาคณะและสังคมที่มีความรู้ มีเป้าประสงค์เพื่อ

1. ประชาชนมีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีการอนุรักษ์ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน

2. ประชาชนมีสุขภาพดี ทั้งร่างกาย จิตใจ ดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

3. ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินปลอดจากอบายมุขและ

ยาเสพติด

กลยุทธ์หลักของการพัฒนาคณะและสังคมที่มีความรู้เพื่อ

1. พัฒนาระบบการเรียนรู้ คุณธรรม จริยธรรม ทั้งในและนอกระบบ โดยเร่งรัดพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสถานศึกษาทุกระดับ ให้ผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศ รวมทั้งการส่งเสริมเครือข่ายการเรียนรู้ชุมชน และการจัดการวางแผน เสริมสร้างเด็ก เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. ส่งเสริม สนับสนุน ฟื้นฟู อนุรักษ์ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. สร้างสุขภาพของประชาชนอย่างครบวงจรและมีคุณภาพ โดยพัฒนาหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า คุณภาพการบริการ การส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมโรค การฟื้นฟูสุขภาพ เสริมสร้างคนไทยแข็งแรง พัฒนาภูมิปัญญาแพทย์แผนไทย และส่งเสริมการกีฬา

4. เสริมสร้างความพร้อมเพื่อให้เด็ก คนชรา และผู้ด้อยโอกาสเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

5. เสริมความพร้อมให้หมู่บ้านและชุมชน ในการคุ้มครองและจัดหาหลักประกันทางสังคมให้ประชากรวัยแรงงานมีงานทำ ทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริมเพื่อความมั่นคงในการดำรงชีพ

6. เสริมสร้างสังคมให้มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปลอดภัยจากยาเสพติด

7. ส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือของภาครัฐ และประชาชนในด้านการข่าวการปราบปรามอาชญากรรม เพื่อการจับกุมผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้มากขึ้น

• ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ ด้านการเกษตร อุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์ OTOP และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม เป้าประสงค์ดังนี้

1. เพิ่มผลผลิต เพิ่มมูลค่า และเพิ่มรายได้จากการพัฒนาด้านการเกษตร อุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์ OTOP และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม

2. พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานให้สมดุลและสอดคล้องกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ กลยุทธ์การพัฒนาเศรษฐกิจ มีดังนี้

1. เพิ่มประสิทธิภาพและสร้างมูลค่าเพิ่ม ให้แก่สินค้าเกษตร อุตสาหกรรม ผลิตภัณฑ์ OTOP โดยพัฒนามาตรฐานสินค้า ส่งเสริมการผลิตและการแปรรูปสินค้าตามระบบความปลอดภัยอาหาร และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยี การเกษตร

2. พัฒนาด้านการตลาด ภาคเกษตร อุตสาหกรรม และผลิตภัณฑ์ OTOP เพื่อเพิ่มรายได้และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

3. พัฒนาระบบชลประทาน พื้นฟูพื้นที่ป่าและสภาพดินเกษตรอินทรีย์ และระบบเกษตรกรรมที่ยั่งยืน

4. พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตร อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับบริการทุกประเภท และเพื่อรองรับการลงทุนภาคอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องจากสินค้าการเกษตร OTOP และการท่องเที่ยว

5. พัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และวัฒนธรรม โดยพัฒนาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว มาตรฐานการให้บริการ สร้างเครือข่ายความร่วมมือ การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างมูลค่าแก่สินค้าการท่องเที่ยว

• ยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายดังนี้

1. สร้างความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการใช้ประโยชน์ของประชาชนอย่างเหมาะสม

2. บริหารจัดการและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายใต้การมีส่วนร่วมขององค์กรเอกชน และชุมชนท้องถิ่น

3. ป้องกันและควบคุมมลพิษให้อยู่ในระดับมาตรฐานเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี และการพัฒนาที่ยั่งยืน

กลยุทธ์หลักด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีดังนี้

1. สร้างความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะพื้นที่ป่า พื้นที่ชุ่มน้ำ พื้นที่ลุ่มน้ำ แหล่งน้ำ ดิน ทรัพยากรชายฝั่ง ทรัพยากรประมง ความหลากหลายทางชีวภาพ

2. ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบด้วยการจัดทำแนวเขตพื้นที่ป่า จัดทำผังเมือง ระบบการบำบัดน้ำเสีย

3. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งสร้างองค์ความรู้และศักยภาพการบริหารจัดการให้กับชุมชนและบุคลากรของรัฐในท้องถิ่น

4. สนับสนุนการลดและการนำกลับของเครื่องใช้ในครัวเรือน โรงงานอุตสาหกรรมกลับมาใช้ใหม่ ตั้งแต่แหล่งกำเนิด

5. ควบคุมมลพิษด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากครัวเรือน โรงงานอุตสาหกรรม เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน

● ยุทธศาสตร์ การพัฒนาองค์กรและการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
มีเป้าประสงค์ดังนี้

1. ประชาชนมีความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐมากขึ้น

2. การดำเนินงานของภาครัฐทุกระดับ มีการปฏิบัติงานที่ทันสมัยโปร่งใสตรวจสอบได้

3. ผู้บริโภคได้รับความเป็นธรรมและได้รับการคุ้มครองสิทธิอย่างทั่วถึง
กลยุทธ์หลักของการพัฒนาองค์กรและการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีดังนี้

1. ปรับปรุงระบบบริหารราชการ รูปแบบการทำงาน การอำนวยความสะดวก การลดขั้นตอนกระบวนการทำงาน และขยายการให้บริการประชาชนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ภาครัฐให้มีความทันสมัย และสอดคล้องกับนโยบายการปฏิรูประบบราชการ

3. ปรับปรุงระบบข้อมูลสารสนเทศ ระบบการควบคุมภายใน พัฒนาระบบการตรวจสอบราชการ และสร้างนวัตกรรมในการทำงาน ตลอดจนพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานในการทำงานของภาครัฐให้สูงขึ้น

4. เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชน การคุ้มครองสิทธิ และเผยแพร่ในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง

สถานการณ์ กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ และเครือข่ายในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ปัจจุบัน กลุ่ม องค์กรสหกรณ์และเครือข่าย ในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีจำนวนมากเพราะเป็นจังหวัดที่ประชากรและมีจำนวนพื้นที่เขตการปกครององค์การบริหารในระดับอำเภอ ตำบล เทศบาล และหมู่บ้านมาก ตามที่กล่าวมาแล้ว ฉะนั้นกลุ่มองค์กรที่มีทั้งที่จดทะเบียนและไม่จดทะเบียนจึงมีจำนวนทั้งสิ้น 2,961 องค์กร โดยมีสหกรณ์จดทะเบียนประเภทต่าง ๆ 417 สหกรณ์ และองค์กรที่เป็นสหกรณ์ไม่จดทะเบียน(ภาคประชาชน) จำนวน 2,544 องค์กร ชุมชุมสหกรณ์จดทะเบียน 2 ชุมชุม เครือข่ายองค์กรภาคประชาชน 6 เครือข่าย ที่สามารถประสานงานรวบรวมข้อมูลได้ (ที่มีเครือข่ายที่ไม่สามารถติดต่อได้อีกจำนวนหนึ่งส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจของประเทศไทยปี2539- 2540) ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 รูปแบบ จำนวนของเครือข่าย กลุ่ม องค์กร สหกรณ์และหน่วยงานสนับสนุน

รูปแบบเครือข่าย กลุ่ม องค์กร/สหกรณ์	จำนวน สมาชิก (คน) ทุนดำเนินงาน (ล้านบาท)	การดำเนินงานผลการดำเนินงาน กำไร/ขาดทุน () (ล้านบาท)	หน่วยงาน สนับสนุน
1. สหกรณ์จดทะเบียน 1.1 สหกรณ์การเกษตร 42 สหกรณ์	26,577 คน 845.95 บาท	ดำเนินธุรกิจแบบอเนกประสงค์ ได้แก่ธุรกิจสินเชื่อ ซื้อ ขาย แปรรูป บริการและส่งเสริมการเกษตร	สำนักงานสหกรณ์ จังหวัด นครศรีธรรมราช สำนักงานตรวจ บัญชีสหกรณ์
1.2 สหกรณ์กองทุน สงเคราะห์การทำสวนยาง สทช. 95 สหกรณ์	10,418 78.31	ธุรกิจรับซื้อ แปรรูปยางพารา ให้ เงินกู้ บริการส่งเสริมการเกษตร	สำนักงานสหกรณ์ จังหวัด นครศรีธรรมราช
1.3 สหกรณ์เกษตร การตลาดลูกค้าธนาคาร ธกส. 1 สหกรณ์	79,277 19.42	ธุรกิจซื้อผลผลิต ขายวัสดุอุปกรณ์ เครื่องจักรทางการเกษตร	ธกส./ สำนักงานสหกรณ์ จังหวัด/ สำนักงานตรวจ บัญชี
1.4 สหกรณ์นิคม 2 สหกรณ์	1,603 90.1	ดำเนินงานแบบอเนกประสงค์คือ ให้กู้ ฝาก รับซื้อผลผลิตจากสมาชิก ขายสินค้าบริโภค และแปรรูป ยางพารา/ดำเนินงาน 1 สหกรณ์ สหกรณ์นิคมทุ่งสง ส่วนสหกรณ์ นิคมประมง จัดรูปที่ดินและรับซื้อ ผลผลิตสมาชิก ให้กู้และรับฝาก	นิคมสหกรณ์ทุ่งสง สำนักงานสหกรณ์/ สำนักงานตรวจ บัญชีสหกรณ์

1.5 สหกรณ์ประมง 3 สหกรณ์	365 14.97	เงินทำธุรกิจให้กู้ รับซื้อผลผลิตกัญ สมาชิก ส่วนใหญ่มีปัญหาไม่ ประสบความสำเร็จ	สำนักงานสหกรณ์ และสำนักงานตรวจ บัญชีสหกรณ์ จังหวัดฯ
1.6 สหกรณ์ร้านค้า 7 สหกรณ์	9,297 34.69	ดำเนินงานและให้บริการใน สถานศึกษาเป็นส่วนใหญ่มีคู่แข่ง เป็นสถานประกอบการใหญ่	สำนักงานสหกรณ์/ สำนักงานตรวจ บัญชีสหกรณ์ จังหวัด นครศรีธรรมราช
1.7 สหกรณ์ออมทรัพย์ 18 สหกรณ์	31,675 6,153.46	ธุรกิจการฝากออม ให้กู้ยืม เป็น สหกรณ์ในหน่วยงานราชการ 17 และเอกชน 1 สหกรณ์	สำนักงานสหกรณ์/ สำนักงานตรวจ บัญชีสหกรณ์ จังหวัดนครศรีฯ
1.8 สหกรณ์บริการ 8 สหกรณ์	1,310 6.11	ธุรกิจการเดินรถสองแถวรับ ผู้โดยสารเส้นทางต่าง ๆ เป็น สหกรณ์ขนาดใหญ่ 1 สหกรณ์และ เป็นสหกรณ์ขนาดเล็ก 7 สหกรณ์	สำนักงานสหกรณ์/ สำนักงานตรวจ บัญชีสหกรณ์ จังหวัดนครศรีฯ
1.9 สหกรณ์เครดิตยูเนียน 5 สหกรณ์	2,544 36.21	ธุรกิจการรับฝากเงิน ให้กู้ สวัสดิการ	สำนักงานสหกรณ์/ สำนักงานตรวจบัญชี สหกรณ์จังหวัดนคร ศรีฯ
1.10 กลุ่มเกษตรกร 174 กลุ่ม	23,808 42	รวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาการประกอบ อาชีพทางการเกษตร ไร่ นา สวน	สำนักงานสหกรณ์/ สำนักงานตรวจ บัญชีสหกรณ์

1.11 กลุ่มอาชีพ สหกรณ์ กลุ่มสตรี สหกรณ์ 62 กลุ่ม	1,676 2.5	ธุรกิจแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็น อาชีพหลักและอาชีพเสริม อาหาร สมุนไพร เครื่องจักรสาน หัตถกรรม ทอผ้า	สำนักงานเกษตร/ สำนักงานสหกรณ์ จังหวัดนครศรีฯ
1.12 ชุมชนสหกรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช	69 (สหกรณ์) 5.91	ธุรกิจรับฝากเงิน ให้กู้ยืม ซื้อ ผลิตภัณฑ์ ขายวัสดุ ปุ๋ย ข้าวสาร	สำนักงานสหกรณ์ จังหวัดนครศรีฯ
1.13 ชุมชนสหกรณ์ กองทุนสวนยาง นครศรีธรรมราชจำกัด	27 (สหกรณ์) 1,969.	ซื้อผลผลิตยางพารา ขายปุ๋ยวัสดุ การเกษตร	สำนักงาน สงเคราะห์ฯ สำนักงานสหกรณ์ สำนักงานตรวจ บัญชีสหกรณ์ จังหวัดฯ
2. สหกรณ์ภาคประชาชน (กลุ่ม องค์กร)			
2.1 กองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมือง เป็นกองทุน หมู่บ้าน 1,530กลุ่ม กองทุนชุมชนเมือง 56 กลุ่ม	210,889 คน 1,969	ให้สมาชิกกู้ยืม รับฝากเงิน สวัสดิการ	สำนักงานพัฒนา ชุมชนจังหวัดฯ เครือข่าย กทบ. จ.นครศรีธรรมราช
2.2 ธนาคารหมู่บ้าน 102 กลุ่ม	169,520 256	ธุรกิจฝากเงิน ให้กู้เงิน ป้อน้ำมัน แปรรูปอาหาร สวัสดิการ	สหกรณ์การ หมู่บ้านจังหวัดฯ องค์การการเงินเมือง นคร
2.3 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการ ผลิต 521 กลุ่ม	115,206 คน 798.	ให้เงินกู้ รับฝากเงิน ซื้อผลิต ขาย วัสดุการเกษตร บริโภค โรงสีข้าว ป้อน้ำมัน สวัสดิการ	สำนักงานพัฒนา ชุมชนจังหวัด นครศรีธรรมราช

2.4 กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ พัฒนาคุณธรรมครบวงจร ชีวิต 14 กลุ่ม	3,247 คน 3.2	ให้กู้ยืม ฝากเงิน ซื้อผลิตภัณฑ์ แปรรูป ปุ๋ยหมักชีวภาพ สวัสดิการ	เครือข่ายสัจจะฯ พอช. มหาวิทยาลัยวลัย ลักษณ์
2.5 กลุ่มอาชีพการเกษตร 48 กลุ่ม	4,560 -	รวมกลุ่มเพื่อการผลิตและการตลาด ทางการเกษตร	สำนักงานเกษตร จังหวัด นครศรีธรรมราช
2.6 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร แปรรูป ผลิตภัณฑ์ 250 กลุ่ม	3,500 2.5	กู้ยืมเงิน แปรรูปผลิตภัณฑ์ใน ชุมชน บริการ สวัสดิการ ท่อง เที่ยว (OTOP)	สำนักงานเกษตร/ พัฒนาชุมชน / อุตสาหกรรม/ สหกรณ์จังหวัดนคร ฯ
2.7 เครือข่าย ผลิตภัณฑ์ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) 52 กลุ่ม	3,563 .5	การตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP)	สำนักงานพัฒนา ชุมชนจังหวัดฯ
2.8 สถานาการหมู่บ้าน จังหวัดนครศรีธรรมราช 27 กลุ่ม	4,562 คน .4	แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้กู้ยืม	มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช พอช.
2.9 เครือข่ายกลุ่มออม ทรัพย์ชุมชนแออัด นครศรีธรรมราช 5 กลุ่ม	1230 .6	ให้กู้ยืม รับฝากเงิน สวัสดิการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ บ้าน ที่อยู่อาศัย	สำนักงานพัฒนา องค์กรชุมชน
2.10 เครือข่ายการเงินเมือง นคร 98 กลุ่ม	15,650 .7	ให้กู้เงินแก่สมาชิก แลกเปลี่ยน เรียนรู้	สำนักงานพัฒนา องค์กรชุมชน

2.11เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์อิสลาม 12 กลุ่ม	3,553 .52	ให้กู้ยืมซื้อสินค้า ออม แลกเปลี่ยน เรียนรู้ สวัสดิการ	พอช. สำนักงานเกษตรฯ
2.11เครือข่ายสัจจะสะสมทรัพย์พัฒนาชีวิตครบวงจร นครศรีธรรมราช 14 กลุ่ม	3,274 1.5	ธุรกิจปุย น้ำดื่ม สวัสดิการ แลกเปลี่ยนรู้ อบรมการผลิตปุย ชีวภาพ พืชผักปลอดสารพิษ	สำนักงานพัฒนา ที่ดิน/ พอช. เครือข่ายสัจจะฯ พระสุบิน ปณีโต

1. บทบาทภารกิจของกลุ่ม/องค์กรและสหกรณ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

กลุ่ม/องค์กร และสหกรณ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช (จากตาราง 2) มี
บทบาทภารกิจทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ดังนี้

1.1 สหกรณ์จดทะเบียน หมายถึงสหกรณ์ขั้นปฐม(สหกรณ์ที่มีสมาชิก
เป็นบุคคลธรรมดา) ที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราชจำนวน
181สหกรณ์ เป็นสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ 7 ประเภท และกลุ่มเกษตรกร กลุ่มอาชีพสหกรณ์
(เยาวชนและสตรีสหกรณ์) 236 กลุ่ม ซึ่งมีบทบาทภารกิจดังนี้

(1) สหกรณ์ประเภทสหกรณ์การเกษตร มี 3 รูปแบบคือ สหกรณ์

การเกษตรทั่วไป มี จำนวน 42 สหกรณ์ มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญเพื่อทำกิจกรรมแบบอเนกประสงค์
(multi-purpose cooperatives) กับสมาชิกหลายอย่าง เช่น ธุรกิจการเงิน ให้สินเชื่อ รับฝากเงิน รับซื้อ
ผลผลิต ขายวัสดุการเกษตร มีผลการดำเนินงานได้กำไร 25 สหกรณ์ ดำเนินการขาดทุน 17 สหกรณ์
มีจำนวนสมาชิกจำนวน 26,577 คน ทุนดำเนินงานรวม 845,951,200 บาท สหกรณ์สงเคราะห์การ
ทำสวนยาง มีจำนวน 95 สหกรณ์ จัดตั้งตามนโยบาย ของรัฐปี 2537-2538 เพื่อแก้ปัญหาการค้า
ยางพาราคต่ำ ดำเนินกิจกรรมธุรกิจการแปรรูปและรับซื้อน้ำยางพาราเป็นส่วนใหญ่ รองลงมา
เป็นธุรกิจการเงิน รับฝากเงินให้กู้ยืม และขายวัสดุอุปกรณ์การเกษตรให้สมาชิก มีอยู่ทั่วไป
เกือบทุกอำเภอที่มีเกษตรกรทำสวนยางพารา สหกรณ์สงเคราะห์การทำสวนยางที่อยู่ในพื้นที่ของ
สหกรณ์นิคมทุ่งสงมีจำนวน 5 สหกรณ์ ในตำบลเขาขาว สหกรณ์สงเคราะห์ ที่ดำเนินงานมีกำไร
จำนวน 75 สหกรณ์ และที่ขาดทุนจำนวน 20 สหกรณ์ สมาชิกรวมทุกสหกรณ์จำนวน 10,418 คน
ทุนดำเนินงาน 78,312,000 บาท องค์กรให้การส่งเสริมสนับสนุน คือสำนักงานกองทุนสงเคราะห์
การทำสวนยาง และนิคมสหกรณ์ สำนักงานสหกรณ์จังหวัด สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ จังหวัด

นครศรีธรรมราช และสหกรณ์การตลาดลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มี 1 สหกรณ์อยู่ในการกำกับของสหกรณ์จังหวัดและสำนักงาน ธกส. จังหวัดนครศรีธรรมราช ทำกิจกรรมสมาชิกคือขายอุปกรณ์ วัสดุการเกษตร และรับซื้อผลผลิตของสมาชิก ปัจจุบันมีสมาชิก 79,277 คน เงินทุนดำเนินงานทั้งสิ้น 19,420,000 บาท และสหกรณ์ชนิดพิเศษที่เกิดขึ้นตามนโยบายของรัฐ คือสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน สหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่มีทุนดำเนินงานของตนเองน้อยต้องพึ่งพาทุนจากแหล่งเงินทุนภายนอก

(2) สหกรณ์นิคม สหกรณ์นิคมมีจุดมุ่งหมายสำคัญ ในเขตนิคมจะมีการจัดสหกรณ์เป็นสถาบันที่เป็นสื่อกลางในการขอรับบริการต่าง ๆ จากรัฐบาล และเพื่อดำเนินธุรกิจแบบเอนกประสงค์กับสมาชิก ในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีสหกรณ์นิคม 2 สหกรณ์ คือสหกรณ์นิคมทุ่งสง กับสหกรณ์นิคมปากพญา สหกรณ์นิคมทุ่งสง เป็นสหกรณ์นิคมที่จัดตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2499 ตามพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งนิคมกสิกรรมในรูปสหกรณ์นิคม ดำเนินงานจัดที่ดินรกร้างว่างเปล่าของรัฐ เพื่อจัดรูปแบบของนิคม ที่ตำบลนาโพธิ์ ปัจจุบันคือตำบลทเขาขาว อำเภอทุ่งสง จำนวน 10,000 ไร่ จัดสรรที่ดินให้ราษฎรครอบครองละ 18-20 ไร่ ปัจจุบันสหกรณ์นิคมเขาขาวมีสมาชิก 1,804 คน (ข้อมูล 30 มิถุนายน 2549) สหกรณ์มีทุนดำเนินงาน 157,038,635.50 บาท ดำเนินธุรกิจการเงินให้สินเชื่อ การรับฝากเงินจากสมาชิก ธุรกิจขาย ขายสินค้าบริโภค วัสดุการเกษตร ธุรกิจซื้อรับผลผลิตซื้อปาล์มและผลิตแปรรูปน้ำยางพาราเป็นยางแผ่น ส่วนสหกรณ์นิคมปากพญา เป็นนิคมสหกรณ์ส่งเสริมสมาชิกเลี้ยงกุ้งและปลา มีการดำเนินธุรกิจเอนกประสงค์กับสมาชิก ในปัจจุบันการดำเนินงานยังขาดทุนต่อเนื่องมาหลายปี เนื่องจากแต่เดิมสมาชิกประกอบอาชีพเลี้ยงกุ้งกึ่งธรรมชาติได้รับผลผลิตดี ต้นทุนต่ำ หลังจากได้ปรับเปลี่ยนวิธีการเลี้ยงกุ้งแบบพัฒนาทำให้สมาชิกขาดทุน ทำให้ไม่สามารถชำระหนี้ให้สหกรณ์ได้มีผลให้การประกอบการของสหกรณ์นิคมปากพญาเกิดการขาดทุนต่อเนื่อง

(3) สหกรณ์ร้านค้า มีจุดมุ่งหมายสำคัญ คือการจัดหาสินค้าอุปโภคบริโภคและบริการให้กับสมาชิก และประชาชนทั่วไป ในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีสหกรณ์ร้านค้าจำนวน 7 สหกรณ์ ส่วนใหญ่อยู่ในสถานศึกษา ค่ายทหาร โรงพยาบาล มีสมาชิกรวมปัจจุบัน 9,297 คน ทุนดำเนินงาน 34,690,200 บาท ดำเนินงานมีกำไร 5 สหกรณ์ ขาดทุน 2 สหกรณ์ คือสหกรณ์ร้านค้ากองทัพบก 4 และสหกรณ์ร้านค้าเขาพระ อำเภอพิปูน การดำเนินงานส่วนใหญ่คงสภาพแค่พออยู่ได้เพื่อบริการสมาชิกมีผลกระทบจากการเกิดห่างไกลจากต่างประเทศเข้ามา ทำให้สมาชิกไม่ค่อยมารับบริการจากร้านสหกรณ์ ยกเว้นในสถานศึกษาที่มีนักศึกษาจำนวนมากยังใช้บริการกันอย่างสม่ำเสมอ จึงทำให้ผลประกอบการมีแนวโน้มลดต่ำลง

(4) สหกรณ์ออมทรัพย์ มีจุดมุ่งหมายสำคัญคือส่งเสริมการออม การให้เงินกู้และการจัดสวัสดิการแก่สมาชิก ในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีสหกรณ์ออมทรัพย์จำนวน 19 สหกรณ์ ส่วนใหญ่เป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ของกลุ่มคนที่มีเงินเดือนในหน่วยงานของราชการ

และสหกรณ์ออมทรัพย์ขององค์กรเอกชน 2 สหกรณ์ คือสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานโรงแรมไทย โอเต็ล และสหกรณ์ออมทรัพย์การค้านครศรีธรรมราช (หอการค้า) ปัจจุบันมีทุนเรือนหุ้น รวมกันทั้งหมด 4,770 ล้านบาท เป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ที่ทุนส่วนใหญ่เป็นของสมาชิกเป็น เจ้าของ การบริหารมีความเสี่ยงต่ำ จำนวน 15 สหกรณ์ และสหกรณ์ออมทรัพย์ที่ทุนมาจากเงินฝาก เงินกู้ยืมจากภายนอก มีจำนวน 4 สหกรณ์ ทำให้มีการบริหารจัดการจะมีความเสี่ยงสูง สหกรณ์ออมทรัพย์มีผลดำเนินงานได้กำไร ที่ขาดทุนมี 1 สหกรณ์คือสหกรณ์ออมทรัพย์การค้า สมาชิกใช้บริการมาก มีความศรัทธาต่อสหกรณ์ สมาชิกส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถ มีส่วน ร่วมในการกำหนดกฎระเบียบ และไม่มีหนี้สูญ ในขณะที่สหกรณ์ออมทรัพย์ต้องแข่งขันกับ สถาบันการเงิน ต้องหาแหล่งเงินทุนจากภายนอก โอกาสที่โครงการจะทำคือต้องการมีเครือข่ายเพื่อ ระดมทุน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน

(5) สหกรณ์บริการ เป็นสหกรณ์ที่มีจุดมุ่งหมายสำคัญในการให้บริการตาม ความต้องการของสมาชิก ที่มีความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพเช่นสหกรณ์การเดินรถโดยสาร สองแถวมีจำนวน 8 สหกรณ์ เป็นสหกรณ์เดินรถเป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่ 1 สหกรณ์และสหกรณ์ ขนาดเล็ก 7 สหกรณ์ และสหกรณ์บริการการเคหะ (บ้านมั่นคง) ปากพนัง จัดตั้งโดยสำนักงาน พัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) อีก 1 สหกรณ์ สหกรณ์บริหารในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีสมาชิก จำนวน 1,310 คน ทุนดำเนินงาน 6,112,500 บาท ส่วนใหญ่จะขาดแคลนเงินทุนในการดำเนินงาน

(6) สหกรณ์เครดิตยูเนียน เป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ ประชาชนที่มีอาชีพต่าง ๆ กัน ซึ่งมีภูมิปัญญาหรือประกอบอาชีพหลัก หรือมีวงสัมพันธ์อย่างหนึ่ง อย่างใดร่วมกัน มุ่งพัฒนาคน โดยการให้การฝึกอบรมแก่สมาชิก ทำให้การทำงานของสหกรณ์กับ สมาชิกอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อถือ ความไว้วางใจ ปัจจุบันมีจำนวน 5 สหกรณ์ ดำเนินธุรกิจ แบบอเนกประสงค์คือให้สมาชิกกู้ยืม รับฝากเงิน จัดสวัสดิการให้สมาชิก ส่วนใหญ่จะมีผลกำไร จากการดำเนินงาน มีสหกรณ์ที่ขาดทุน 1 สหกรณ์ คือสหกรณ์เครดิตยูเนียนปากละวะ สหกรณ์ เครดิตยูเนียนมีสมาชิกรวมทั้งหมด จำนวน 2,544 คน ทุนดำเนินงานประมาณ 36,200,100 บาท

(7) กลุ่มเกษตรกร มีจำนวนทั้งหมดที่สำนักงานสหกรณ์จังหวัด นครศรีธรรมราชรับผิดชอบเพื่อให้เกษตรกรที่รวมกลุ่มสามารถแก้ไขปัญหาบางประการในการ ประกอบอาชีพทางการเกษตร ปัจจุบัน มีจำนวน 174 กลุ่ม มีสมาชิก 23,808 คน มีทุนดำเนินงาน 42,200,300 บาท ดำเนินธุรกิจ ให้สินเชื่อ ฝากเงิน ซื้อผลผลิต แปรรูป แก่สมาชิก เป็นส่วนใหญ่

(8) กลุ่มอาชีพสหกรณ์ มีจุดประสงค์เพื่อให้สมาชิกมีการประกอบอาชีพเสริม เพิ่มรายได้ จากผลผลิต หรือวัตถุดิบที่มีในชุมชนหมู่บ้าน ปัจจุบันมีจำนวน 62 กลุ่ม มีสมาชิก ทั้งหมด 1,676 คน มีทุนดำเนินงาน 2,500,100 บาท กลุ่มอาชีพสหกรณ์ในปัจจุบันดำเนิน กิจกรรมในด้านต่าง ๆ เช่น สวัสดิการ การแปรรูปอาหาร สมุนไพร เครื่องจักรสาน หัตถกรรมและ

ผ้าทอ กลุ่มอาชีพที่สามารถดำเนินงานขายได้นอกชุมชนมีจำนวนประมาณ 15 กลุ่ม กลุ่มส่วนใหญ่จะไม่สามารถทำการตลาดได้เอง

1.2. สหกรณ์ภาคประชาชน หมายถึงกลุ่ม องค์กร ที่ไม่ได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ ประกอบด้วยกลุ่มองค์กรการเงิน 4 ประเภท กลุ่มอาชีพ 2 ประเภท มีบทบาทภารกิจและผลการดำเนินงานดังนี้

(1) กองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง จัดตั้งขึ้นตามนโยบายของรัฐบาลมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ให้มีการบริหารจัดการกองทุนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อให้ชุมชนเกิดการเรียนรู้พึ่งตนเอง และการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจของสมาชิก โดยการดำเนินกิจกรรมหลักคือ การให้กู้ยืมและการรับฝาก สวัสดิการแก่สมาชิก เนื่องจากจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการแบ่งเขตการปกครองเป็น 21 อำเภอ กับ 2 กิ่งอำเภอ เป็น 165 ตำบล และ 3 เทศบาล จึงทำให้มีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้รับการจัดสรรแล้วในปัจจุบัน (มิถุนายน 2549) มีจำนวนกองทุนหมู่บ้าน 1,530 กองทุน กองทุนชุมชนเมือง 56 กองทุน รวม 1,586 กองทุน มีจำนวนจำนวนสมาชิกรวม 210,889 คน และมีทุนดำเนินงาน 1,969 ล้านบาท เงินให้กู้แก่สมาชิก 1,712 ล้านบาท โดยการให้สมาชิกกู้ยืมไปประกอบอาชีพการเกษตรและอาชีพอื่น ดังนี้ ทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสุกร เลี้ยงสัตว์ปีก เลี้ยงโค กระบือ เลี้ยงกุ้ง จำนวน 101,290 ราย เป็นเงินให้กู้ 1,325 ล้านบาท ทำอาชีพอุตสาหกรรม 2,828 ราย เป็นเงิน 46 ล้านบาท ค้าขาย 23,163 ราย เป็นเงิน 254 ล้านบาท และอื่นๆ 7,718 ราย เป็นเงิน 87 ล้านบาท

(2) ธนาคารหมู่บ้าน มีจุดประสงค์หลักให้สมาชิกรู้จักการบริหารจัดการกลุ่มด้วยตนเอง ทำกิจกรรม การออมทรัพย์ การให้กู้ยืม สวัสดิการแก่สมาชิก เกิดขึ้นครั้งแรกจากโครงการทดลองโดยการริเริ่มของ ผศ. จำนงค์ สมประสงค์ จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ระหว่างปี 2533-2535 ได้นำมาเผยแพร่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีแกนนำคือนายถาวร จุลเสวด และอาจารย์เจริญ สุขราช ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสหพันธ์แรงงานภาคเกษตรกรรมระหว่างประเทศ (IFPAAW) และด้านวิชาการจากสถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช ในสมัยนั้น (ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช) ธนาคารหมู่บ้านในจังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้หลักการประสาน บ้าน วัด โรงเรียน “บวร” ในการดำเนินงาน ปัจจุบันมีธนาคารหมู่บ้านจำนวน มาก (โดยประมาณเพราะข้อมูลไม่สามารถเก็บได้ทุกอำเภอ) มีทุนดำเนินงานมาก มีเครือข่ายดูแล 2 เครือข่าย คือสหธนาคารหมู่บ้าน(มีข้อมูลชัดเจน) และเครือข่ายสำนักงานสหกรณ์การเกษตร และเป็นเครือข่ายระดับตำบลเป็นส่วนใหญ่ มีกลุ่มธนาคารหมู่บ้านหนาแน่นมากในอำเภอปากพนัง ปัจจุบันการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จประมาณร้อยละ 40 ส่วนใหญ่ดำเนินงานขาดทุนขาดทักษะการบริหารจัดการกลุ่ม การจัดตั้งเพื่อรองรับงบประมาณจากภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ ในช่วงหลัง ๆ ส่วนกลุ่มที่จัดตั้งในระยะแรกจะดำเนินงานได้รับความสำเร็จ ส่วนใหญ่ธนาคารหมู่บ้านในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทำกิจกรรมกับสมาชิกคือ

การให้กู้ยืมเงิน รับฝากเงินสะสม และสวัสดิการให้กับสมาชิก มีบางส่วนที่ได้รับฝากเงินจากสมาชิกและสามารถนำทุนมาทำธุรกิจ ปั่นน้ำมัน แปรรูปอาหาร มีกลุ่มเลี้ยงสัตว์และปลูกพืช เป็นอาชีพเสริม เช่นธนาคารหมู่บ้านบ้านไผ่ดำ ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง

(3) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จุดประสงค์หลักเพื่อพัฒนาคนของกรมพัฒนาชุมชนให้เกิด การรวมกลุ่มของคนในชุมชน ให้มีการออมร่วมกัน ไว้เป็นทุนในการทำการผลิตเริ่มดำเนินการจัดตั้งปี พ.ศ. 2517 นอกจากกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตแล้วจะมีศูนย์สาธิตการตลาด กิจกรรมอื่นๆ และธนาคารข้าว เป็นงานรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน รูปแบบและแนวทางของ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จึงมีลักษณะคล้ายคลึงกันทั่วประเทศหากกลุ่มออมทรัพย์ใดมีรูปแบบ แตกต่างไปจากที่กรมพัฒนาชุมชนกำหนดไว้ถือว่าไม่อยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนจะเป็นผู้เผยแพร่ขยายผลส่วนใหญ่จะผ่านที่ประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้าน เมื่อมีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นในหมู่บ้านใด ผู้ใหญ่บ้านมักจะดำรงตำแหน่งประธานกลุ่ม ปัจจุบันกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในจังหวัดนครศรีธรรมราชมีจำนวน 521 กลุ่ม มีจำนวนสมาชิก 115,206 คน มีทุนดำเนินงาน 798 ล้านบาท ส่วนใหญ่ถ้าเป็นกลุ่มออมทรัพย์ที่จัดตั้งรุ่นเก่าและยังดำรงอยู่จะดำเนินงานได้ดีและมีทุนเป็นจำนวนมาก เช่นกลุ่มออมทรัพย์บ้านคีรีวง กลุ่มออมทรัพย์บ้านคอนคา สามารถขยายธุรกิจเพื่อสมาชิกได้ครบวงจรคือ ธุรกิจสินเชื่อ รับฝากเงิน รับซื้อผลผลิตสมาชิก สวัสดิการ ร่วมทุนทำเศรษฐกิจชุมชนกับเครือข่ายชนบททำโรงแป่งขนมจีนสด ส่วนกลุ่มออมทรัพย์ที่เพิ่งจัดตั้งในช่วงหลังจะมีการบริหารจัดการที่ไม่เข้มแข็ง โครงสร้างการดำเนินงานไม่ชัดเจน

(4) กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์พัฒนาชีวิตครบวงจร เกิดจากฉันทะในการทำงานช่วยเหลือชุมชนของ เสรี รอดรัตน์ อดีตผู้ปฏิบัติงานของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2527 เมื่อสภาพการเมืองและสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปแล้ว จึงออกจากพรรคฯ (ณรงค์ คงมาก, 2548 หน้า 7-10) มาประกอบอาชีพค้าขายส่วนตัว เมื่อเกิดความเลื่อมใสในพุทธศาสนาผ่าน ทางคำสอนของท่านพุทธทาสภิกขุ จากสวนโมกขพลาราม กับเห็นว่า ชาวบ้านมีปัญหาในการประกอบอาชีพ เกิดความทุกข์ยากของพี่น้องประชาชน ไม่มีความสามัคคีในการ

แก้ปัญหาในชุมชน และชาวบ้านส่วนใหญ่ต้องการให้วัดสร้างวัดดู แต่พระต้องการเผยแพร่พระธรรมให้คนปฏิบัติธรรม จึงมีปัญหาขัดแย้งกัน เมื่อได้บวชเป็น พระสุวรรณ คเวสโก ประจำวัดป่ายาง ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง เห็นว่า “พระมีโอกาสมากในการเคลื่อนไหวกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาความทุกข์ยากของชาวบ้าน แต่พระส่วนใหญ่มุ่งสอนให้คนไปสู่นิพพานมากเกินไป ทั้ง ๆ ที่คนส่วนใหญ่ยังไม่ถึงพร้อมทั้งบารมีและศีล” หลังจากได้รับนิมนต์เข้าอบรมในโครงการขยายงาน กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์พัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต ตามแนวคิดของพระอาจารย์ สุบิน ปณีโต จังหวัดตราด ในปี 2542 โดยการประสานงานของสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนาและมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ท่านได้กลับมาจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์พัฒนา

คุณธรรมครบวงจรชีวิต ที่วัดป่ายาง วันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2542 ใช้หลักการทำงานโดยใช้แนวทางพุทธศาสนา เป็นหลักในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม และแนวทางประชาสังคมมาจัดการปัญหาต่างๆ ของสมาชิก ไม่ใช้หลักกฎหมายและนิติศาสตร์ เวลาเกิดปัญหาจะเอาธรรม “ศีล” มาอธิบายชี้ให้เห็น ยกกรณี บาป-บุญ-คุณ-โทษ ควบคุมกิจกรรมกับสมาชิก ใช้หลักการทางศาสนาเพื่อให้สมาชิกมี ศีล ในการประพฤติปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ สุจริตทั้งต่อตนเองต่อองค์กรและเพื่อสมาชิกด้วยกันในการดำเนินงานของกลุ่ม จึงได้เริ่มจัดตั้งกลุ่มสัจจะฯ ครั้งแรกมีสมาชิกในชุมชน 115 ครัวเรือนเข้าร่วม จำนวน 411 คน ปัจจุบันกลุ่มสัจจะฯ มีสมาชิก 1,054 คน และมีทุนดำเนินงาน 6,275,864 บาท (ตุลาคม 2549) ขณะเดียวกันได้ทำการเผยแพร่หลักการของกลุ่มสัจจะฯ ในจังหวัดนครศรีฯ ทำให้ปัจจุบันมีกลุ่มสัจจะฯ 14 กลุ่ม ในพื้นที่ 8 อำเภอ มีสมาชิก 3,274 คน และมีทุนดำเนินงาน 5,962,190 บาท กลุ่มสัจจะฯ มีกิจกรรมหลักคือการให้สมาชิกกู้ยืม รับฝากเงิน ผลิตปุ๋ยชีวภาพ น้ำดื่ม และมีการให้สวัสดิการสมาชิกเป็นหลัก ทุกกลุ่มดำเนินงานได้กำไร มีการทำบัญชีของทุกกลุ่มชัดเจน และพัฒนากิจกรรมร่วมกันจนเป็นเครือข่ายสัจจะสะสมทรัพย์พัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต จังหวัดนครศรีธรรมราช มีสถานที่ตั้งอยู่ ณ กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ วัดป่ายาง เป็นศูนย์ประสานงานของเครือข่าย

ภาพ 8 พระสุวรรณ คเวสโก กับกิจกรรมกลุ่มสัจจะฯ วัดป่ายาง

(5) กลุ่มอาชีพส่งเสริมการผลิตภาคเกษตร มีวัตถุประสงค์หลักให้เกษตรกร รวมกลุ่มกันเพื่อการผลิตและการตลาด รวมกลุ่มกันผลิตส่วนใหญ่เป็นวัตถุดิบ เพื่อให้ผลผลิตที่มี คุณภาพ และขายได้ราคาสูง ไม่ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง โดยการส่งเสริมของสำนักงาน เกษตรจังหวัด มีกลุ่มในปัจจุบันจำนวน 48 กลุ่ม ไม่มีทุนดำเนินงานเพราะส่งเสริมให้มีการ ประกอบอาชีพเสริมรายได้ของครอบครัว

(6) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแปรรูปผลิตภัณฑ์ จุดประสงค์ของการส่งเสริมเพื่อให้ เกษตรกร แม่บ้านมีอาชีพเสริมรายได้ จึงส่งเสริมให้กลุ่มได้แปรรูปผลิตภัณฑ์ เช่นอาหาร หัตถกรรม ผ้า ศิลปะประดิษฐ์ จนพัฒนาเป็นกลุ่มสินค้า OTOP มีกลุ่มอยู่จำนวน 250 กลุ่มมีทุน ดำเนินงาน รวมประมาณ 2,510,100 บาท เป็นการส่งเสริมให้มีอาชีพเสริมรายได้ โดยการหนุน เสริมของภาคีและภาครัฐเช่น สำนักงานเกษตร สหกรณ์ พาณิชย์ อุตสาหกรรม สถานศึกษา และ สำนักงานพัฒนาชุมชน ระดับจังหวัดและอำเภอ ส่วนใหญ่กลุ่มจะมีปัญหาในเรื่องของการตลาด และปัจจัยการผลิต วัตถุดิบ

2. ศักยภาพ จุดเด่น จุดด้อย โอกาสและอุปสรรค ของกลุ่ม องค์กร และ สหกรณ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

2.1 กลุ่มสหกรณ์จดทะเบียน ประกอบด้วยองค์กรสหกรณ์ 7 ประเภท กลุ่มเกษตรกร และ กลุ่มแม่บ้านแปรรูปผลิตภัณฑ์ ส่วนใหญ่อยู่ในการกำกับดูแลของสำนักงาน สหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การ ทำสวนยาง นิคมสหกรณ์ ปัจจุบันมีสหกรณ์จดทะเบียน จำนวน 181 สหกรณ์ และ กลุ่ม เกษตรกร กลุ่มอาชีพจำนวน 236 กลุ่ม เนื่องจากนครศรีธรรมราชเป็นจังหวัดที่มีประชากรมาก โดยสภาพภูมิอากาศ ทางภูมิศาสตร์และการปกครอง ดังที่กล่าวในพื้นฐานทั่วไปของจังหวัด จึง เกิดกลุ่ม องค์กร สหกรณ์มาก ทำให้การให้การส่งเสริมดูแลของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ไม่ สามารถกำกับดูแลให้คำแนะนำได้ทั่วถึง แต่ผลการดำเนินงานโดยทั่วไป มีข้อดีมากกว่าข้อด้อย เพราะสหกรณ์ทุกประเภทมีการจัดตั้งไม่รีบเร่งเป็นไปตามขั้นตอนการจัดตั้งมีปัญหาด้านทุนน้อย ทำให้ประชาชนมีการรวมกลุ่ม แก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมโดยขบวนการสหกรณ์ได้เป็นจำนวน มาก

(1) กลุ่มสหกรณ์ด้านการเกษตร ได้แก่สหกรณ์การเกษตรทั่วไป สหกรณ์กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง สหกรณ์นิคม สหกรณ์ประมง ซึ่งสหกรณ์การเกษตร ส่วนใหญ่มีผลการประกอบการมีกำไร มีการบริหารจัดการที่มีความหลากหลายส่วนใหญ่ค่อนข้าง มีประสิทธิภาพ สหกรณ์ประมงมีการขาดทุนในการดำเนินงานมาหลายปี เพราะการก่อตั้งตาม นโยบายรัฐ และเพื่อขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐ สมาชิกไม่จงรักภักดีต่อองค์กรและไม่ให้ความ ร่วมมือในการออม (ถือหุ้น) ผู้บริหารไม่มีทักษะการบริหารจัดการที่ดี ขาดวิสัยทัศน์ โครงสร้าง

องค์กรก็ไม่ชัดเจน ส่วน สหกรณ์นิคม โดยเฉพาะสหกรณ์นิคมทุ่งสง สมาชิกที่ดินทำกินมีการรวมกลุ่มเป็นระบบ มีความจงรักภักดีเข้าใจหลักการอุดมการณ์สหกรณ์สูง ทำให้สหกรณ์มีทุนหมุนเวียนมาก และสามารถทำธุรกิจได้ครบวงจรสนองความต้องการของสมาชิกได้ดี สมาชิกผูกพันกับระบบสหกรณ์ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช จึงได้ทดลองให้มีการเชื่อมโยงเป็นสหกรณ์ตำบลเฉลิมพระเกียรติ กับกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ที่ไม่ใช่สหกรณ์จดทะเบียน ในปัจจุบัน ส่วนสหกรณ์นิคมปากพญา สมาชิกจงรักภักดีต่อสหกรณ์ แต่ฝ่ายบริหารขาดทักษะความสามารถในการบริหารจัดการ มีปัญหาขาดแคลนทุนดำเนินงาน อาชีพของสมาชิกไม่แน่นอนกับภาวะการผลิต การตลาด และมีหนี้ค้างชำระมาก ผู้บริหารสหกรณ์ควรได้รับการปรับปรุงพัฒนา

(2) กลุ่มสหกรณ์ด้านการบริการ หมายถึงสหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน และสหกรณ์บริการเดินรถ ซึ่งสหกรณ์ออมทรัพย์เป็นสหกรณ์ประเภทต้น ๆ ที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจมาก เพราะมีการใช้เงินทุนของตนเองในการบริหารส่วนใหญ่ มีการใช้เงินทุนจากภายนอกน้อย ผู้บริหารมีความสามารถ และมีวิสัยทัศน์ มีการบริหารงานที่เป็นเอกเทศของตนเอง เพราะสมาชิกมีความรู้มีการศึกษาดี ทำให้สามารถกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับกับสหกรณ์ได้เอง และใช้บริการของสหกรณ์เป็นส่วนใหญ่ สหกรณ์ส่วนใหญ่ไม่มีหนี้สูญแต่มีอุปสรรคที่สหกรณ์ต้องแข่งขันกับสถาบันการเงินอื่นบ้างจึงต้องมีการบริหารจัดการให้ทันสมัย เป็นโอกาสที่สหกรณ์ควรมีแผนกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ และประกอบกับภาวะดอกเบี้ยเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สหกรณ์ออมทรัพย์ ควรจะมีการเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อระดมทุน มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน แบบพี่ช่วยน้องและร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กันได้ ปัจจุบันกำลังเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายแต่ยังขาดองค์กรหลักในการประสานเครือข่าย (จากเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 8 เมษายน 2549) สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน เป็นสหกรณ์ออมทรัพย์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ประชาชนที่มีอาชีพ และภูมิลำเนา หรือมีวงสัมพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่ง มุ่งพัฒนาคน ฝึกอบรมกิจกรรมให้อยู่บนพื้นฐานของความเชื่อถือ ความไว้วางใจ ให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้สมาชิกมีความสุข ความเจริญ และความครบครันของชีวิต ส่วนใหญ่ดำเนินงานมีกำไร มีการบริหารจัดการดี มีวิสัยทัศน์ สมาชิกมีการออมตลาดเวลา ทุนของสหกรณ์มีน้อย แต่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น สหกรณ์บริการเดินรถ จัดตั้งในหมู่คนที่มีความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพ ริเริ่มจัดตั้งสหกรณ์เพื่อให้ได้สัมปทานเส้นทางเดินรถรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์เพื่อ ได้รับการช่วยเหลือทางด้านเงินทุน ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหาร มีวิสัยทัศน์ ขอด้อยส่วนใหญ่สหกรณ์ขาดแคลนทุนดำเนินงาน สมาชิกไม่คำนึงถึงอุดมการณ์ความเป็นนักสหกรณ์เท่าที่ควร การบริหารจัดการไม่เน้นไปที่หลักวิธีการและอุดมการณ์สหกรณ์ โครงสร้างองค์กรยังไม่ชัดเจน ควรมีการอบรมให้ความรู้กับสมาชิก ในหลักการวิธีการสหกรณ์ ส่วนสหกรณ์ร้านค้า ที่ดำรงอยู่ได้ จะเป็นสหกรณ์ในสถานศึกษาและโรงพยาบาลมหาราช เนื่องจากมีจำนวนสมาชิกมาก และ

บริการจำหน่ายสินค้าที่ตรงกับที่สมาชิกต้องการ มีผลการประกอบการดี ถ้าสหกรณ์ไม่ปรับการบริหารจัดการให้ทันสมัยและเป็นไปตามความต้องการของสมาชิก จะทำให้มีผลประกอบการมีแนวโน้มลดต่ำลงเพราะต้องแข่งขันกับบริษัทข้ามชาติ ที่มีต้นทุนต่ำ

(3) กลุ่มเกษตรกรและกลุ่มสตรีสหกรณ์ ส่วนใหญ่ จะเป็นกลุ่มเล็ก ๆ มีการรวมกลุ่มแบบหละหลวม สามารถดำเนินงานการตลาดได้น้อยมาก ปัญหาสมาชิกขาดความเข้าใจในการรวมกลุ่ม วิธีการผลิต และการตลาด และขาดแคลนทุนดำเนินงาน ควรมีการพัฒนาเป็นเครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนร่วมกับกลุ่มอื่น ๆ และองค์กรสนับสนุนมีความต่อเนื่องในการส่งเสริม อบรมสมาชิกกลุ่ม ส่วนใหญ่หน่วยงานสนับสนุนจะพัฒนากลุ่มใหม่ ๆ ไปเรื่อย ๆ ไม่ค่อยถอดแก้้ปัญหาของกลุ่มเก่า ขาดการศึกษาความต้องการที่แท้จริงในการส่งเสริมฝึกอบรมให้กับสมาชิกกลุ่ม กลุ่มต้องการรวมเป็นเครือข่ายที่มีอิสระในการบริหาร และมีการแก้้ปัญหากลุ่มต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและแบบมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ

2.2 กลุ่ม/องค์กร เป็นสหกรณ์ที่ไม่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ เช่น กลุ่มองค์กรทางการเงิน และกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน มีจุดเด่น จุดด้อย ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานดังนี้

(1) กลุ่มองค์กรทางการเงิน ประกอบด้วย กลุ่มธนาคารหมู่บ้าน การจัดตั้งจาก อาจารย์จันทน์ สมประสงค์ จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน ได้เข้ามาเผยแพร่ธนาคารหมู่บ้านการดำเนินงานการจัดตั้งค่อยเป็นค่อยไปเป็นระบบ สมาชิกมีอุดมการณ์สูง มีความพยายามสร้างรูปแบบบัญชี หลักการวิธีการดำเนินงานผสมผสาน มีองค์กรสนับสนุนน้อย แต่สามารถดำเนินงานบริหารจัดการกลุ่มเป็นเอกเทศเป็นตัวของตัวเองได้ดี มีความชัดเจนในระบบและรูปแบบ ในระยะแรกจะมีปัญหาน้อยมาก แต่ในระยะกลางเมื่อมีโครงการสวัสดิการเร่งด่วนแก้้ปัญหาความยากจน (SIF เมนู 5) ทำให้กลุ่มมีมากเพื่อขอรับทุนสนับสนุนจากรัฐและจากการจัดตั้งอย่างรีบเร่งทำให้สมาชิกไร้อุดมการณ์ ผู้นำส่วนใหญ่ขาดอุดมการณ์ หลังจากโครงการดำเนินสิ้นสุดไปแล้ว กลุ่มก็ล้มเลิกเป็นจำนวนมาก เพราะขาดความเข้าใจในหลักการวิธีการ อุดมการณ์ร่วมกัน ขาดงบประมาณสนับสนุน และผู้ติดตามช่วยเหลือส่งเสริมดูแลเท่าที่ควร (สัมภาษณ์ ถาวร จุลเสวต ที่ปรึกษาสหกรณ์ธนาคารหมู่บ้าน, 15 เมษายน 2549) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ถ้าเป็นกลุ่มที่จัดตั้งมานานในระยะแรก การดำเนินงานของกลุ่มสามารถบริหารจัดการได้ดี ทำให้ชุมชนมีการรวมกลุ่มรู้จักการออม การกู้ยืม และแก้้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมได้มาก มีการจัดทำบัญชีทุกกลุ่ม สอนคนให้เรียนรู้ระบบกลุ่มได้ดี และมีปัญหาบ้าง คือสมาชิกบางส่วนไม่ปฏิบัติตามระเบียบ คณะกรรมการไม่มีเวลาในการดำเนินงาน ไม่มีระเบียบ และมีการเสียสละน้อย ขาดระบบทำงานที่ดี โอกาสที่ควรปรับปรุง คือการพัฒนาให้เป็นองค์กรนิติบุคคลจะสามารถแก้้ปัญหาด้วยกฎหมายให้กับกลุ่มที่มีปัญหาให้ความมั่นใจกับสมาชิกและคณะกรรมการได้มากขึ้น (สัมภาษณ์ ประจวบ เป้นพัฒน์, 25 พฤษภาคม 2549) ส่วนกลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชน

เมือง ส่วนใหญ่มีข้อดีที่สมาชิกได้รวมกลุ่มเรียนรู้กันบริหารจัดการการเงินในชุมชน มีเงินทุนให้
หมุนเวียนมากขึ้น ในส่วนของชุมชนเมือง จากที่ไม่เคยได้รวมกลุ่มทำกิจกรรมเชิงธุรกิจ
(นอกจากกิจกรรมทางวัฒนธรรมเป็นส่วนใหญ่) ก่อนนี้ ก็ได้มีโอกาสการรวมกลุ่มได้ทำกิจกรรม
ทางเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้น ได้ทำให้สมาชิกสามารถนำเงินคอกเบี้ยถูกไปทดแทนการที่ต้อง
จ่ายดอกเบี้ยแพงเพราะส่วนใหญ่ในชุมชนเมืองประชาชนจะมีอาชีพค้าขาย ต้องการทุนหมุนเวียน
เร็วในการลงทุน จุดด้อยสมาชิกจะขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการปรัชญาของ
กองทุนฯ และขาดส่งเงินกู้ คณะกรรมการต้องทำงานแบกภาระหนักในการติดตามหนี้ เพราะ
ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเมืองเป็นแบบคนเมือง คือต่างคนต่างอยู่ มีความเอื้ออาทรต่อกันน้อย
ถ้ากลุ่มใด มีคณะกรรมการดำเนินงาน หรือผู้นำชุมชน เป็นคนแก่แก่ รักชุมชนท้องถิ่น และเป็น
คนซื่อสัตย์ ยุติธรรมมีหลักการบริหารจัดการ และเข้าใจวิธีการของกองทุนฯ จะทำให้กลุ่มมี
ปัญหาน้อย กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่สมาชิกและคณะกรรมการไม่เข้าใจ (หรือ
เข้าใจแต่แกล้งทำไม่เข้าใจ เป็นปัญหาทางการเมือง) หลักวิธีการฯ ก็จะประสบปัญหาในการ
ดำเนินงาน มีอยู่บ้างพอสมควร เมื่อมีพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้วนำ
แก้ปัญหาเหล่านี้ได้ หรือหน่วยงานรัฐต้องเข้าไปช่วยให้ชุมชนสามารถแก้ปัญหาให้ได้ ไม่เช่นนั้น
จะทำให้เกิดการทะเลาะ ไม่ไว้วางในกันหมู่บ้านและชุมชน มีมากขึ้น ปัจจุบันได้มีเครือข่าย
กองทุนหมู่บ้านระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัดเป็นตัวแทนประสาน โดยมีสำนักงาน
พัฒนาชุมชน ทุกระดับคอยให้การส่งเสริมสนับสนุนและติดตาม กลุ่มนี้จะออกมทรัพย์พัฒนา
ชีวิตครบวงจร มีจำนวน 14 กลุ่ม ส่วนใหญ่มีการบริหารจัดการประสบความสำเร็จ สมาชิก
สามารถระดมเงินออมในชุมชนและนำมาจัดเป็นสวัสดิการให้แก่สมาชิกเป็นกิจกรรมที่สมาชิกพอ
ในมากที่สุดเพราะจะดูแลสวัสดิการตั้งแต่ เกิด จน ตาย ให้กับสมาชิก จุดแข็งของกลุ่มนี้จะฯ
คือการมีกิจกรรมกับสมาชิกอย่างต่อเนื่อง ใช้หลักศาสนาเป็นหลักกับเป็นหลัก กับสมาชิกในการ
ดำเนินกิจกรรมของกลุ่มนี้จะฯ กิจกรรมที่เกิดขึ้นตรงกับความต้องการของสมาชิก เช่น การออม
และการให้เงินกู้ยืมเมื่อมีความจำเป็นในครอบครัว การทำปุ๋ยชีวภาพ เพราะสมาชิกส่วนใหญ่เป็น
เกษตรกร การบริหารจัดการมีการจัดทำบัญชีถูกต้องทุกกลุ่ม และมีการติดตามประเมินผลอยู่เสมอ
กลุ่มต้องรายงานผลการดำเนินการเคลื่อนไหวของกลุ่มคณะกรรมการเครือข่ายนี้จะฯ ทุกเดือน
ที่ในวันประชุมของเครือข่ายนี้จะฯ คณะกรรมการที่มีความเข้าใจในหลักการและวิธีการดี ทำ
ให้กลุ่มมีความสำเร็จในการดำเนินงานเป็นส่วนใหญ่ แต่ สมาชิกของกลุ่มนี้จะยังขาด
อุดมการณ์ หลักการของกลุ่มนี้จะฯ การเสียสละเข้าร่วมประชุมกลุ่ม ควรมีการพัฒนาอุดมการณ์
หลักการให้ถึงตัวสมาชิก ได้เข้าใจหลักการรวมกลุ่ม แบบสหกรณ์ที่แท้จริง ไม่ใช่สหกรณ์แบบ
นายทุนดังที่มีในปัจจุบัน ถือว่าเป็นข้อด้อยของกลุ่มนี้จะฯ ที่จะต้องพัฒนาให้ถึงตัวสมาชิก
ของทุก ๆ กลุ่มต่อไป (สัมภาษณ์ พระสุวรรณ คเวสโก 23 มิถุนายน 2549) ปัญหาของกลุ่ม
นี้จะฯ เนื่องจากพี่เลี้ยง ผู้ติดตามประเมินหมายถึง (พระสุวรรณ คเวสโกและกรรมการเครือข่าย

สัจจะฯ บางส่วน) มีเวลาในการเข้าถึงกลุ่มน้อยในการพัฒนาสมาชิกกับคณะกรรมการกลุ่มเพื่อให้สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจหลักการรวมกลุ่มการแก้ปัญหาในครัวเรือนตามหลักการและวิธีการของกลุ่มสัจจะฯ

(2) กลุ่มเกษตร และกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) ส่วนใหญ่จะเป็นการส่งเสริมของสำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตร และสำนักงานสหกรณ์ ระดับ อำเภอ และระดับจังหวัด มีข้อดีที่ทำให้สมาชิกมีอาชีพเสริมอาชีพหลัก ในช่วงที่ราคาขายพารา ตกต่ำ หรือผลไม้นั้นท้องถื่นมีจำนวนมาก สามารถแปรรูปผลิตภัณฑ์เพิ่มมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ เกษตรกรที่ว่างงานหรือมีรายได้มีน้อยได้มีงานทำ คนพิการสามารถมีอาชีพใช้ความสามารถของตนเองได้ และเป็นการทำนุศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่นศิลปหัตถกรรม เครื่องจักรสานต่าง ผ้าทอพื้นเมือง และผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร สมาชิกได้เรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่ม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถ่ายทอดทักษะการผลิตซึ่งกันและกัน จุดคือย ส่วนใหญ่จะขาดแคลนทุนดำเนินงาน การจัดจำหน่ายช่องทางการตลาดมีน้อย สมาชิกทำกิจกรรมไม่ต่อเนื่องเมื่อราคาขายพารา หรือผลไม้นั้นตามฤดูกาลจะหยุดการผลิตไม่เห็นความสำคัญ ทำให้การตลาดของผลิตภัณฑ์ขาดตอนไม่สามารถทำการตลาดให้ใหญ่ได้ หน่วยงานสนับสนุนไม่มีความจริงจัง และขาดการต่อเนื่อง การให้การสนับสนุนส่งเสริมกลุ่มขาดการบูรณาการ ระหว่างหน่วยงานทำให้มีการอบรมส่งเสริม ซ้ำ กัน กลุ่มสมาชิกจะเมื่อหน่ายและเลิغبประมาณของรัฐ ขาดการบริหารจัดการตลาดที่ดี ควรมีการจัดตั้งเครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ให้สมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์มีส่วนร่วม มีอิสระในการบริหารจัดการได้เอง การสนับสนุนส่งเสริม อบรมควรมาจากความต้องการของกลุ่มสมาชิกที่แท้จริง

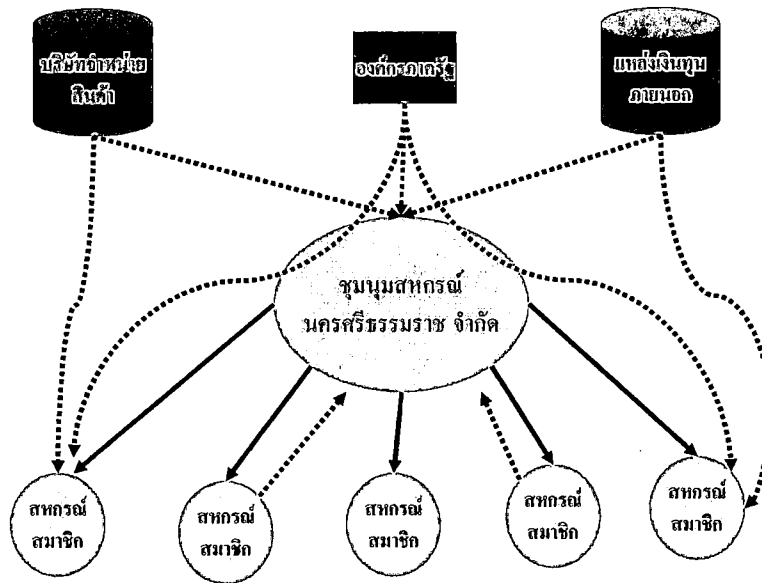
ผลการสำรวจพื้นฐานของเครือข่ายพันธมิตร ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

เครือข่ายพันธมิตรในจังหวัดนครศรีธรรมราช หมายถึงการที่กลุ่ม องค์กร สหกรณ์มีความร่วมมือในลักษณะพันธมิตรบนพื้นฐานความต้องการ ของกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ที่จะบรรลุเป้าหมายร่วมกัน ร่วมลงทุนร่วมเสี่ยงภัยและได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน โดยความร่วมมือในลักษณะเช่นนี้จะมีความร่วมมือในระยะยาว ซึ่งกลุ่ม องค์กร ที่จะเป็นพันธมิตรกันนั้นต้องมีกระบวนการวางแผน และการดำเนินงานร่วมกัน มิใช่ลักษณะการให้กู้ การรับฝากเงิน การซื้อ ขาย ร่วมกันเท่านั้น จากการสำรวจของทีมวิจัยที่สามารถรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานองค์กรที่สนับสนุน ต่าง ๆ พบว่าในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีเครือข่ายความร่วมมือหลายรูปแบบมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายตามลักษณะพื้นฐานรูปแบบชื่อและที่มา (แสดงในตาราง 2) เป็นเครือข่าย องค์กรการเงิน 6 เครือข่าย ชุมชมสหกรณ์ที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ 2 ชุมชน คือ ชุมชมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราชจำกัด และชุมชมสงเคราะห์กองทุนสวนยาง นครศรีธรรมราชจำกัด และเครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) 1 ชุมชม เครือข่ายทางการเงิน ประกอบด้วยเครือข่ายธนาคารหมู่บ้าน เครือข่ายการเงินเมืองนคร เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ชุมชน

แออัด เครือข่ายออมทรัพย์อิสลาม เครือข่ายสัจจะสะสมทรัพย์พัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต จังหวัดนครศรีธรรมราช และเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช เครือข่ายเหล่านี้ได้ทำกิจกรรมทางธุรกิจ การตลาด การเงินให้สินเชื่อ รับฝากเงิน ให้สวัสดิการ การแปรรูป และเป็นเครือข่ายเรียนรู้คือเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในหมู่สมาชิกร่วมกันซึ่งมี เครือข่ายต่าง ๆ ดังนี้

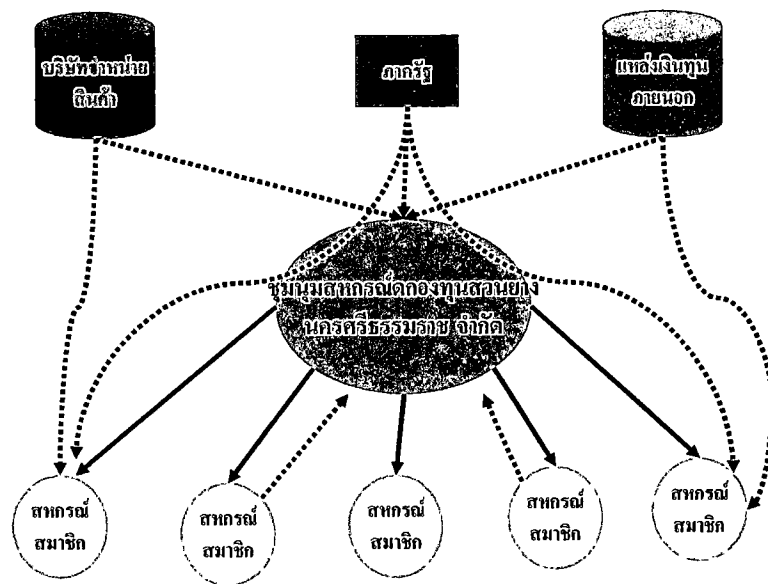
บทบาทภารกิจของเครือข่ายพันธมิตร แบ่งตามบทบาทพื้นฐานการทำ กิจกรรม และรูปแบบของกลุ่มมีดังต่อไปนี้

1. เครือข่ายความพันธมิตรของสหกรณ์จดทะเบียน เครือข่ายพันธมิตร สหกรณ์จดทะเบียน เป็นเครือข่ายความร่วมมือของสหกรณ์สมาชิกที่จดทะเบียนตาม พระราชบัญญัติสหกรณ์ ที่ปรากฏในจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นชุมนุมสหกรณ์มี 2 ชุมชน คือ (1) ชุมชนสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช จำกัด ก่อตั้งขึ้นโดยการกระตุ้นจากทางราชการ ใน ลักษณะการรวมตัวในแนวดิ่ง (Vertical Integration) ของสหกรณ์การเกษตรทั่วไประดับอำเภอ และสหกรณ์รูปอื่น ๆ ภายในจังหวัดนครศรีธรรมราช ปัจจุบันมีสมาชิก 69 สหกรณ์ มีทุน ดำเนินงาน 28 ล้านบาท ชุมชนทำหน้าที่เป็นแกนนำในการดำเนินการเชื่อมโยงธุรกิจป้อน ข้าราชการ และสินเชื่อ ปัจจุบันเงินทุนในการดำเนินงานส่วนใหญ่เป็นเงินทุนที่พึ่งพาจากแหล่งเงินทุน ภายนอกเป็นส่วนใหญ่ เช่น จากกรมส่งเสริมฯ สหกรณ์ออมทรัพย์ ม.สงขลา และเงินรับฝาก ทำให้สหกรณ์มีความเสี่ยงขาดในการดำเนินงาน สมาชิกมีความจงรักภักดีต่อองค์กรและมีความ พร้อมที่จะสนับสนุนชุมนุม แต่ผู้บริหารไม่มีวิสัยทัศน์มุ่งผลประโยชน์เฉพาะในชุมนุม ปัจจุบัน โครงสร้างการดำเนินงานยังขาดเงินขาดการกระจายอำนาจ ขาดการวางแผนในการบริหารจัดการ สมาชิกหวังให้ชุมนุมนอกจากดำเนินกิจกรรมธุรกิจแล้วควรเป็นแม่ข่ายทางวิชาการและการเผยแพร่ ความรู้สู่สหกรณ์สมาชิก และปรับปรุงกฎระเบียบให้สหกรณ์ประเภทอื่น ๆ เช่น สหกรณ์เครดิต ยูเนียน และสหกรณ์ที่ไม่ใช่สหกรณ์ภาคการเกษตร สามารถเข้ามาเป็นสมาชิก จะทำให้ชุมนุม สามารถระดมเงินทุนจากภายในสมาชิกสหกรณ์ด้วยกันได้มากขึ้น (จากเวทีสัมมนาแลกเปลี่ยน เรียนรู้ วันที่ 18-19 มีนาคม ม-2549) ซึ่งการเชื่อมโยงกับองค์กรต่าง ๆ และสมาชิกของชุมนุมฯ แสดงดังภาพ 8 การเชื่อมโยงเครือข่ายของชุมนุมสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาพ 9 แสดงการเชื่อมโยงเครือข่ายของชุมนุมสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช จำกัด

(2) ชุมนุมสหกรณ์กองทุนสวนยางนครศรีธรรมราช จำกัด จัดตั้งขึ้น ในปี 2548 จากสมาชิกสหกรณ์กองทุนสวนยางมีความต้องการให้มีชุมนุมเป็นตัวประสานเชื่อมโยงสมาชิกและองค์กรอื่น มีการรวมตัวกันในแนวดิ่ง (Vertical Integration) เพื่อแก้ปัญหาของสมาชิกในด้าน การเงิน ธุรกิจ รวมซื้อ รวมขาย ฯลฯ ปัจจุบันมีสมาชิก 27 สหกรณ์ มีทุนดำเนินงาน 105,000 บาท สมาชิกชุมนุมมีความภักดีต่อชุมนุมมากภูมิใจที่ชุมนุมจดทะเบียนที่ถูกต้องตามพระราชบัญญัติชุมนุมสหกรณ์ ผลจากการดำเนินงานมา 1 ปี มีปัญหาข้อขัดข้องจากการบริหารจัดการของชุมนุมไม่มีแผนชัดเจน ควรมีการปรับปรุงด้านการสร้างความเชื่อมั่น ความเข้าใจในบทบาทของชุมนุมให้กับสมาชิกให้มากกว่านี้ ทุนดำเนินงาน ส่วนใหญ่เป็นของชุมนุม แต่มีจำนวนน้อย ไม่พอต่อการดำเนินงาน จำนวนการทำกิจกรรมด้านธุรกิจมีน้อย ทำให้รายได้จากการดำเนินงานไม่คุ้มกับการใช้จ่ายอาจจะเกิดการขาดทุนถ้าไม่วางแผนให้ชัดเจน ควรมีแผนกลยุทธ์ พร้อมกับวางแผนทุก ๆ ด้านให้ชัดเจนกว่านี้ เช่น ด้านสมาชิกควรมีการรับสมาชิกเพิ่ม และทำความเข้าใจในหลักการวิธีการ กับสมาชิก คณะกรรมการต้องปรับปรุงให้รู้จักระเบียบหน้าที่ของตนเอง และมีวิสัยทัศน์ ธุรกิจมีมากกว่านี้ให้ตรงกับความต้องการของสมาชิก (เวทีสัมมนาสมาชิกของชุมนุมฯ วันที่ 27-28 เมษายน 2549) มีการเชื่อมประสานกับองค์กรอื่น ๆ ทั้งในการสนับสนุนเผยแพร่ และด้านธุรกิจต่าง ๆ ซึ่งการเชื่อมโยงเป็นชุมนุมของสหกรณ์กองทุนสวนยางแสดงดังภาพ 10

ภาพ 10 แสดงการเชื่อมโยงเครือข่าย ของชุมชนสหกรณ์กองทุนสวนยางนครศรีธรรมราช จำกัด

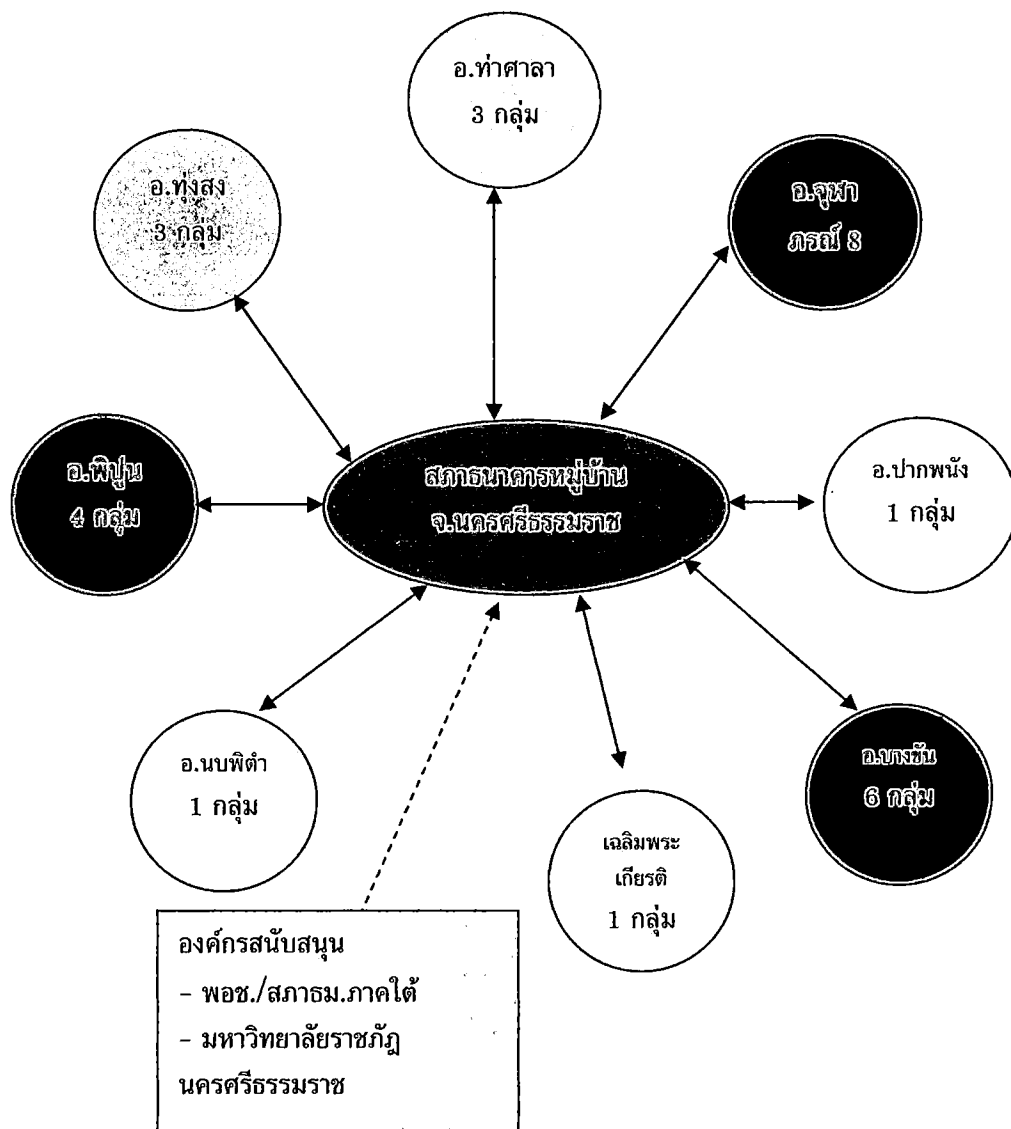
2. เครือข่ายความร่วมมือของเกษตรกรด้านการผลิต เนื่องจากผลิตผลด้านการเกษตรของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีหลากหลาย เป็นจำนวนมากตามสภาพพื้นที่เป็นสวน ไร่ แถบภูเขา หรือทะเล เกษตรกรจึงทำการแปรรูปวัตถุดิบมาเป็นอาหาร ผลิตภัณฑ์ของใช้ ศิลปหัตถกรรม (วัฒนธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม) ผสมกับนโยบายของรัฐในการส่งเสริมผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เกิดขึ้นในแผนพัฒนาฯ ที่ 8-9 กลุ่มต่างๆ ส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการตลาด การผลิต และทุนดำเนินงาน ทางราชการจึงได้ส่งเสริมให้มีการรวมตัวเป็นเครือข่ายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในระดับ ตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัดโดยสำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช หรือเรียกว่า กลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (นตผ.) ปรากฏว่า จังหวัดนครศรีธรรมราช มีเครือข่ายระดับจังหวัด 2 เครือข่าย คือ (1) เครือข่ายภาคชุมชน หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เมืองนครฯ เกิดเพราะหน่วยงานราชการริเริ่ม โดยรวมกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ต่างๆ ในระดับอำเภอ 23 อำเภอ ตั้งขึ้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2548 มีกลุ่มอยู่จำนวน 52 กลุ่ม ทุนดำเนินงาน 2 ล้าน 5 แสน ปัจจุบันมีสถานที่ตั้งอยู่ในอาคารจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน บริเวณเรือนจำเก่าของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการจัดกิจกรรมออกร้าน และนำผลิตภัณฑ์สมาชิกมาจำหน่ายได้ ประมาณ 1 ปี ข้อดี ทำให้สมาชิกกลุ่มผลิตมีช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เพิ่มรายได้ให้กับสมาชิก แต่มีข้อดีจากการบริหารจัดการเครือข่ายที่ไม่มีโครงสร้างชัดเจน

คณะกรรมการไม่ทำตามระเบียบข้อบังคับ สมาชิกไม่มีส่วนในการบริหารจัดการ และหน่วยงานสนับสนุนขาดความต่อเนื่องชัดเจน สถานที่จัดจำหน่ายเครือข่ายมีปัญหาต้นทุนสูง และเจ้าของพื้นที่ไม่มีความชัดเจนในการที่จะให้ชุมชนเข้ามาบริหารจัดการ และขาดแคลนทุนในการดำเนินงาน สมาชิกจึงไม่มีความศรัทธาคือเครือข่าย การคัดเลือกสมาชิกกลุ่มที่จะได้รางวัลพัฒนาขึ้นไปเพื่อให้เกรดระดับดาวต่างๆ สมาชิกส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีความยุติธรรม จากเจ้าหน้าที่และการสนับสนุนของหน่วยงานต่างๆ จะสนับสนุนแต่กลุ่มที่ได้รับการคัดเลือกเด่นๆ ในการทำการตลาด การส่งเสริมการผลิตขาดความต่อเนื่องและไม่ตรงกับความต้องการของกลุ่มสมาชิก ทำให้ปัจจุบันเครือข่ายผลิตภัณฑ์ฯ ดำเนินงานล้มเหลว จึงเป็นปัญหาด้านการตลาดให้กับกลุ่มสมาชิกที่ทำการผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน (2) เครือข่ายกลุ่มสตรีและเยาวชนสหกรณ์ นครศรีธรรมราช ยังมีการรวมตัวเป็นเครือข่ายกันแบบไม่มีโครงสร้างที่ชัดเจน แต่มีกลุ่ม องค์การที่เกิดขึ้นมาจากการสนับสนุนส่งเสริมของสหกรณ์การเกษตร และสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการแก้ปัญหาความยากจน รายได้ เพื่อให้มีรายได้เสริมกับกลุ่มแม่บ้านและการฝึกอบรมเยาวชนสหกรณ์ ปัจจุบันมีจำนวน 62 กลุ่ม ได้รวมเป็นเครือข่ายจากการส่งเสริมของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช เพราะว่ากลุ่มที่สามารถทำการตลาดสามารถส่งสินค้าไปจำหน่ายภายนอกชุมชนได้มี ประมาณ 16 กลุ่ม ส่วนใหญ่จะผลิตอย่างเดียวไม่สามารถทำการจัดจำหน่ายได้ การเกิดเครือข่ายรวมตัวกันจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสมาชิก ปัจจุบันมีปัญหาการบริหารจัดการของคณะกรรมการที่เป็นสมาชิกจากกลุ่มผลิตภัณฑ์ ไม่มีอิสระในการบริหาร งบประมาณมีน้อย และการส่งเสริมของเจ้าหน้าที่จะไม่มีการต่อเนื่อง และไม่ตรงกับความต้องการของสมาชิก สมาชิกเครือข่ายต้องการให้มีการบริหารจัดการเครือข่ายให้มีแผนกลยุทธ์ชัดเจน และสมาชิกมีส่วนร่วมในทุกด้าน พร้อมทั้งต้องการให้เกิดความยั่งยืนของอาชีพคือการต้องการเผยแพร่ความรู้ในการประกอบอาชีพไปสู่คนรุ่นใหม่ต่อไป

3. เครือข่ายความร่วมมือของกลุ่มการเงิน ที่มีปรากฏอยู่ในจังหวัด

นครศรีธรรมราช เป็นเครือข่ายความร่วมมือทางการเงิน ที่มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายตามลักษณะพื้นฐานโดยชื่อและที่มา มี 5 เครือข่าย คือ (1) เครือข่ายธนาคารหมู่บ้าน รวมเรียกในชื่อว่า ธนาคารหมู่บ้านจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการจัดตั้งธนาคารหมู่บ้านมากขึ้น ในปี 2539 ของโครงการพัฒนาชุมชนเมือง (พชม.) โดยการเคหะแห่งชาติ ได้เผยแพร่และสนับสนุนให้มีการจัดตั้งธนาคารหมู่บ้านในชุมชนเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดชุมพรและจังหวัดระนอง โดยมีการเชื่อมโยงธนาคารหมู่บ้านเขตเมืองกับชนบทเข้าด้วยกันในปี พ.ศ. 2541 การจัดตั้งธนาคารหมู่บ้านภาคใต้ (เครือข่ายระดับภาค) เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลประกอบการดำเนินงานของสมาชิกระดับจังหวัดต่าง ๆ ในภาคใต้ จึงมีการประชุมตัวแทนสมาชิกระดับภาค ครั้งแรก สวนโมกขพลาราม โดยการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ในปี 2541 ปี 2542 ธนาคารหมู่บ้านภาคใต้ ได้รับเงินสนับสนุนจากโครงการสวัสดิการชุมชนเร่งด่วนเพื่อผู้ยากลำบาก

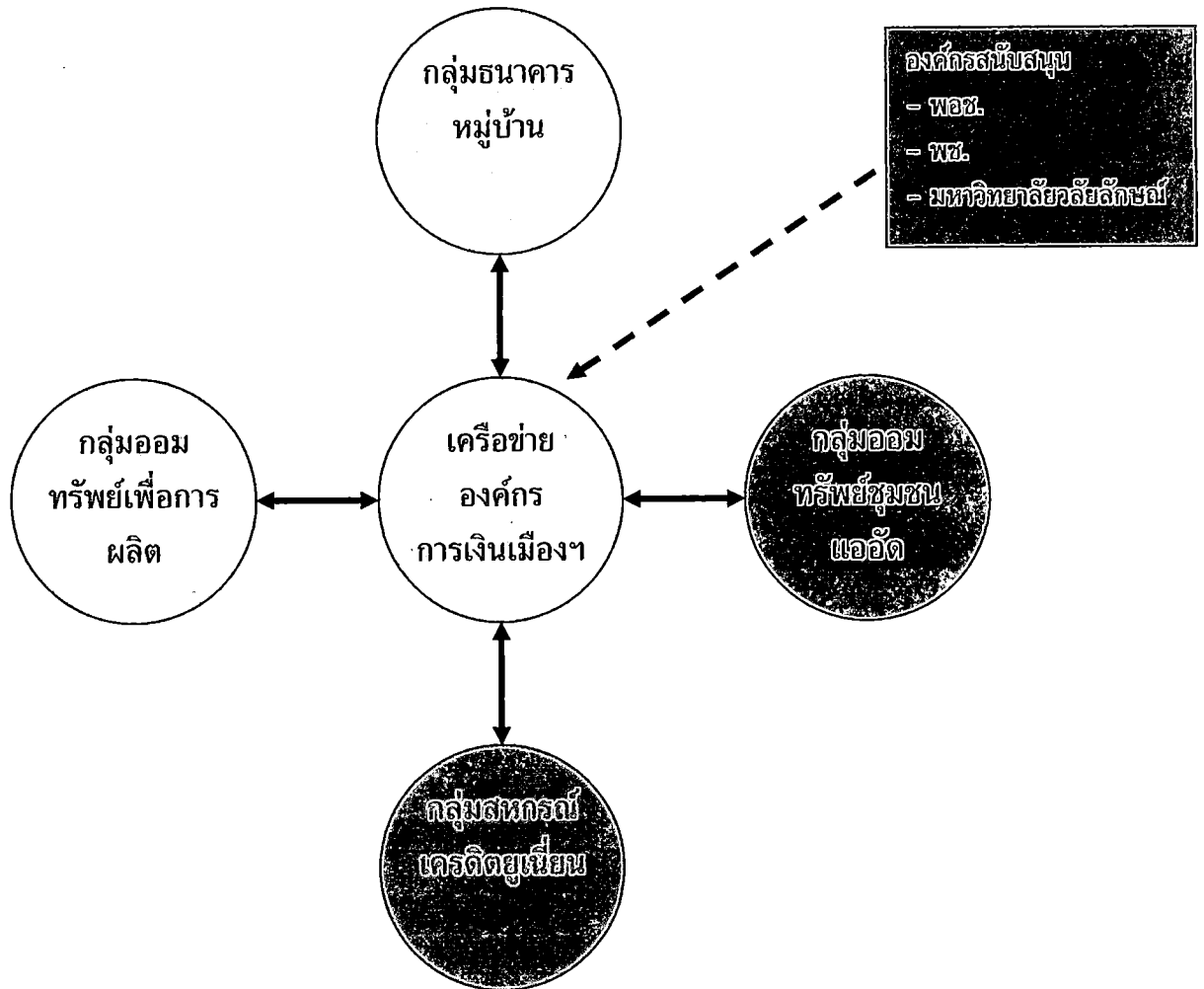
(SIF เมนู 5) จากโครงการกองทุนสังคม (SOCIAL INVESTMENT FUN) สภาธนาคารหมู่บ้านจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รับเงินสนับสนุนจากโครงการนี้ด้วย จำนวน 38 ล้าน ทำให้มีสมาชิกเพิ่มมากขึ้นรวดเร็ว โดยขาดหลักการอุดมการณ์ที่ชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาเล็ดลอดไปหลังจากโครงการผ่านไป ซึ่งการดำเนินงานของธนาคารหมู่บ้าน ได้มีการผสมผสานแนวคิดหลักการสหกรณ์กับธนาคารพาณิชย์ และนำแนวคิดของโครงการธนาคารหมู่บ้านตามแนวพระราชดำริมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานกับสมาชิก จากการทดลอง ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จากโครงการอีสานเขียวมาเป็นแนวทางการดำเนินงาน และได้ปรับปรุงรูปแบบการลงบัญชีใหม่ให้เป็นระบบของตนเอง โดยสถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช ใช้หลักการประสานงานการดำเนินงานแบบ บ้าน วัด โรงเรียน “บวร” ปัจจุบันสภาธนาคารหมู่บ้านจังหวัดนครศรีธรรมราช มีกลุ่มสมาชิกจำนวน 43 กลุ่ม จาก 6 อำเภอ ทุนดำเนินงาน 500,000 บาท มีคณะกรรมการดำเนินงาน 15 คน และคุณถาวร จุลเสวด เป็นกรรมการที่ปรึกษาของเครือข่าย กิจกรรมของเครือข่ายส่วนใหญ่มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงาน ปัญหาของกลุ่ม 2 เดือน/ครั้ง ได้มีการร่วมมือกับสำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราชและมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ในการอบรมการทำบัญชีให้กับ ธนาคารหมู่บ้าน เกษตรอำเภอจัดตั้งขึ้น ปัจจุบันมีสมาชิกน้อยลง เนื่องจากการเกิดกลุ่มในระยะกลาง (ปีพ.ศ. 2541-2543) ที่มีโครงการเข้ามาทำให้ผู้นำและสมาชิกขาดอุดมการณ์ในการจัดตั้ง เกิดขึ้นรวดเร็วเร่งรีบและมีปัญหาตามมา ส่วนเครือข่ายมีข้อบ่งคับ มีหลักการอุดมการณ์ที่ชัดเจน คณะกรรมการเครือข่ายมีการประชุมสมาชิกเสมอ แต่เครือข่ายขาดกิจกรรมตามความต้องการของสมาชิกในการทำกิจกรรมกับกลุ่มสมาชิก เนื่องจากคณะกรรมการเครือข่ายไม่มีวิสัยทัศน์ และแผนที่ชัดเจน ทำให้มีการพัฒนาตนเองของเครือข่ายได้น้อย แต่กลุ่มสมาชิกที่มีอยู่ส่วนใหญ่สามารถได้สร้างรายได้และแก้ปัญหาความยากจนให้กับสมาชิกได้ดี เพราะความสามารถของผู้นำที่มีภาวะผู้นำสูง มีหลักการบริหารจัดการกลุ่มชัดเจน และมีวิสัยทัศน์ การเชื่อมโยงเครือข่ายของสภาธนาคารหมู่บ้านจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นลักษณะการเชื่อมโยงแนวดิ่ง ดังภาพ 11

ภาพ 11 แสดงการเชื่อมโยงเครือข่ายของสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช

(2) เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนแออัด เป็นเครือข่ายการเงิน เกิดจากการสนับสนุนขององค์กรพัฒนาเอกชน โดยโครงการพัฒนาชุมชนแออัดภาคใต้ได้เข้ามาดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช เป็นกลุ่มออมทรัพย์ที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อจัดการแก้ปัญหาด้านที่อยู่อาศัยในชุมชนเป็นหลัก และมีการออมทรัพย์ให้สินเชื่อสมาชิก ในการเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อให้มีการรวมพลังในการต่อสู้รณรงค์เรื่องที่อยู่อาศัยในระดับนโยบาย และได้เชื่อมโยงเครือข่ายกับเครือข่ายสลัมภาคใต้ร่วมกับจังหวัดสงขลา ตรัง ภูเก็ต สุโขทัย โกลก และสตูล และเชื่อมโยงกับเครือข่ายสลัมภาคอื่น ๆ เป็นสมาชิกสลัม 4 ภาคในระดับประเทศ สำหรับเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนแออัด มีกิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มสมาชิก ปัจจุบันมี คุณ ไพศิษฐ์ พรหมแก้ว

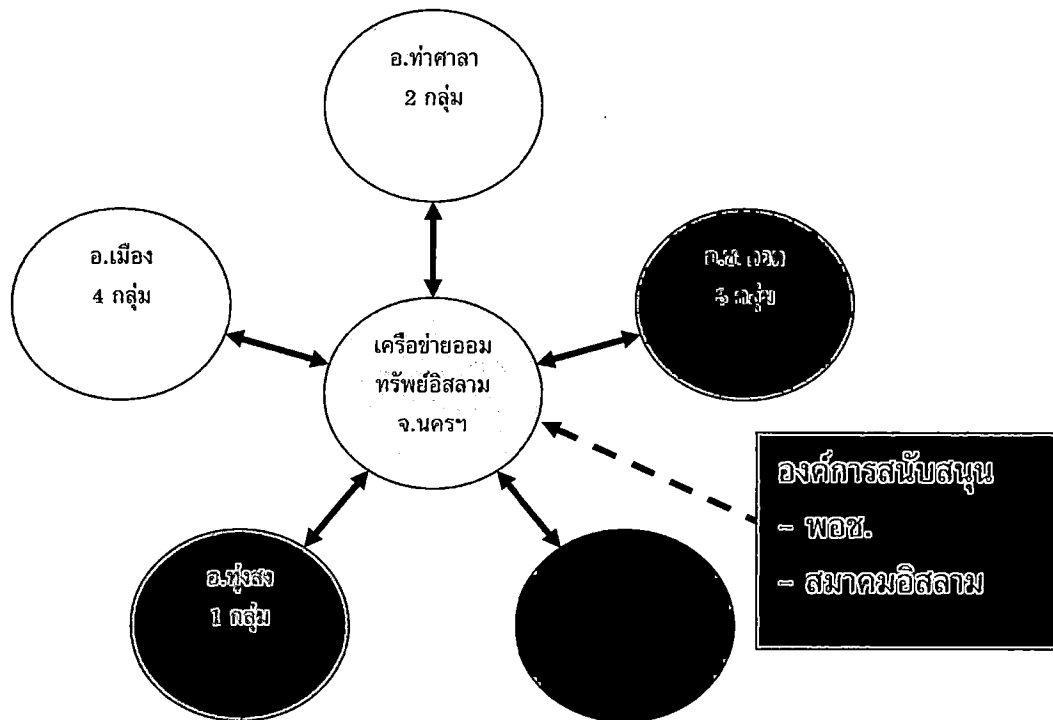
เป็นประธาน และมีคณะกรรมการจากกลุ่มต่าง ๆ ร่วมดำเนินงาน 9 คน มีข้อบังคับ และกฎระเบียบในการดำเนินงาน สมาชิกของกลุ่มจะมีรายได้ต่ำ จึงทำให้มีเงินทุนการออมน้อย เพราะมีอาชีพหาเข้ากินค้า ในตลาดบริเวณตัวเทศบาลเมืองนครศรีธรรมราช (สัมภาษณ์ ไพศิษฐ์ พรหมแก้ว 25 พฤษภาคม 2549) มีกลุ่มสมาชิกอยู่จำนวน 5 กลุ่ม มีจำนวนสมาชิกรวม 443 คน ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมสมาชิกร่วมกับเครือข่าย (3) เครือข่ายองค์กรการเงินเมืองนคร เกิดจากการริเริ่มของข่ายการเงินชุมชนโดยการร่วมมือของหน่วยงาน/องค์กรและบุคคลที่สนใจพัฒนาชุมชนจากส่วนกลางมีสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนาเป็นแกนประสานงาน เชื่อมโยงองค์กรการเงินชุมชนรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือเป็นเครือข่ายระดับจังหวัด ปีพ.ศ. 2541 ได้ประสานหน่วยงานราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน และผู้นำองค์กรการเงินชุมชนทุกรูปแบบ จัดตั้งคณะทีมงานประสานเครือข่ายการเงินชุมชนขึ้นมา โดยมีนายวิโรจน์ คงปัญญาเป็นประธาน ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ในการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น มีกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ธนาคารหมู่บ้าน สหกรณ์เครดิตยูเนียน และกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนแออัดเป็นสมาชิก ได้จัดทำโครงการสวัสดิการชุมชนเร่งด่วนเพื่อผู้ยากลำบาก (SIF เมนู 5) มีองค์กรการเงินร่วมจำนวน 111 กลุ่ม จาก 21 อำเภอ ได้เงินงบประมาณสนับสนุน 33 ล้านบาท มีงบบริหารเครือข่าย 5 % มีทีมพี่เลี้ยงคือคุณกิม ภคเมธาวีจากมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์เป็นหัวหน้าติดตามสนับสนุน ปัจจุบัน องค์กรการเงินชาวบ้านเมืองนครมีสมาชิกจำนวน 123 กลุ่ม จาก 21 อำเภอ มีทุนดำเนินงาน 7 แสนกว่าบาท ทำหน้าที่เป็นเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มสมาชิกเป็นส่วนใหญ่ และมีการร่วมเงินลงทุนกับองค์กรอื่น ๆ บ้างเล็กน้อย การเชื่อมโยงเครือข่ายองค์กรการเงินเมืองนครกับสมาชิกและองค์กรสนับสนุน แสดงในภาพ 12

ภาพ 12 แสดงการเชื่อมโยงเครือข่ายองค์กรการเงินเมืองนคร

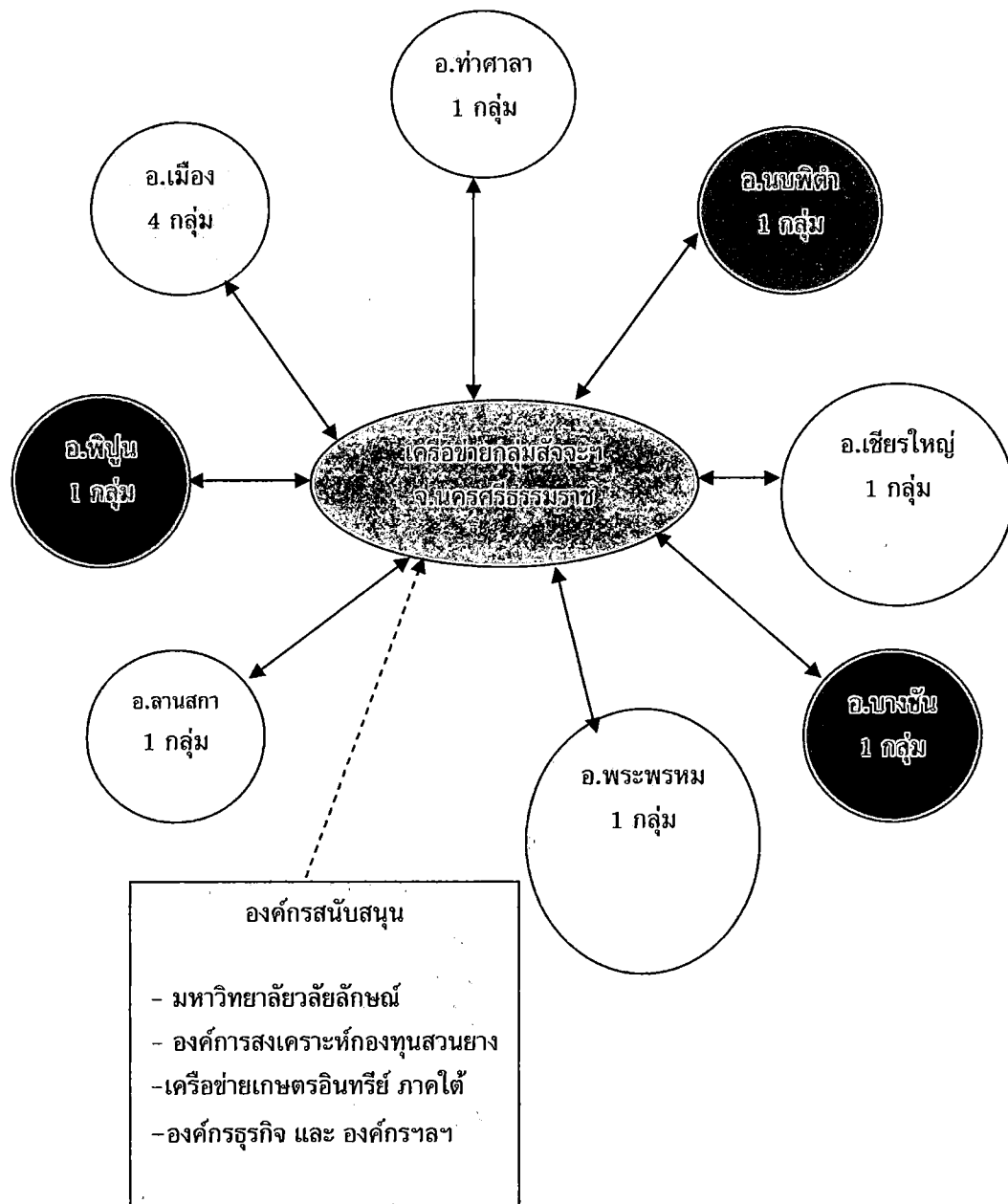
(4) เครือข่ายออมทรัพย์อิสลาม จังหวัดนครศรีธรรมราช เกิดขึ้นจากการรวมตัวของกลุ่มออมทรัพย์อิสลาม กลุ่มสตรีอิสลาม จาก 5 อำเภอปัจจุบันมีจำนวน 14 กลุ่ม มีทุนดำเนินงาน 3.2 ล้านบาท เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์อิสลามฯ มีกิจกรรมเป้าหมายหลักเพื่อให้สมาชิกได้บริโภคสินค้าราคาถูก มีถูกเอารัดเอาเปรียบของคนกลาง จึงทำกิจกรรมด้านการเงิน สวัสดิการและการส่งเสริมการรวมกลุ่มในการแก้ปัญหาของสมาชิก เช่นการรับเงินออมทรัพย์ และการให้กู้ยืมเงินแก่สมาชิก ตามหลักศาสนาอิสลาม เพื่อซื้อสินค้าบริโภคและการค้าในครัวเรือนของสมาชิกกลุ่ม ปัจจุบันมีองค์กรสนับสนุน ได้แก่ สำนักงานพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) สมาคมครูฟิรดูอิน จ.นครศรีธรรมราช และเครือข่ายออมทรัพย์อิสลามภาคใต้ ใช้หลักทางศาสนาอิสลาม ในการดำเนินกิจกรรมกับสมาชิก และใช้กฎระเบียบข้อบังคับของเครือข่ายฯ ในการบริหารจัดการ มีคณะกรรมการ 15 คน จากตัวแทนสมาชิกกลุ่มในอำเภอต่าง ๆ ข้อดีของเครือข่ายสมาชิกเห็นว่าการ

เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายทำให้มีความสามัคคี มีพลังด้านเศรษฐกิจ สังคม และมีเวทีการเรียนรู้ให้แก่สมาชิกได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ คณะกรรมการมีความตั้งใจในการทำงาน แต่เนื่องระยะทางระหว่างอำเภออยู่ห่างกันการเดินทางมาประชุมเครือข่าย จึงต้องใช้ค่าใช้จ่ายมาก ทำให้คณะกรรมการเข้าประชุมไม่สม่ำเสมอ ทุนดำเนินงานส่วนใหญ่มาจากการเงินฝาก ออมทรัพย์เงินของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งไม่พอกับความต้องการของสมาชิกที่ขาดแคลนเงินทุนและต้องการกู้ยืมไปบริการสมาชิก เครือข่ายยังไม่มีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ควรมีการวางยุทธศาสตร์ จัดทำแผน ภารกิจให้ชัดเจน จะทำให้เครือข่ายสามารถให้บริการสมาชิกได้มากขึ้น (เวทีวิเคราะห์เครือข่าย 20 มีนาคม 2549) และ (สัมภาษณ์ ซาบือฮา ยุทธศาสตร์, 12 มิถุนายน 2549) การเชื่อมโยงเครือข่ายออมทรัพย์อิสลาม จังหวัดนครศรีธรรมราช แสดงดังภาพ 13

ภาพ 13 แสดงการเชื่อมโยงเครือข่ายออมทรัพย์อิสลาม จังหวัดนครศรีธรรมราช

(5) เครือข่ายสัจจะสะสมทรัพย์พัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการรวมกลุ่มสัจจะฯ วัดป่ายาง กับกลุ่มสัจจะฯ จากอำเภอต่าง ๆ โดย พระสุวรรณ คเวสโก เป็นที่ปรึกษา ในปี พ.ศ. 2542 หลังจากที่ท่านได้จัดตั้งกลุ่มสัจจะฯ ที่วัดป่ายาง หมู่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง สำหรับและได้เผยแพร่การจัดตั้งกลุ่มสัจจะฯ ในอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อมีแหล่งสะสมเงินเป็นเครื่องมือสร้างอนาคต ให้บรรลุมรรคมีสามัคคีธรรม ซึ่งยึดแนวทางศาสนา โดยใช้หลักธรรมทางศาสนาพุทธ คือ สติ ในการปฏิบัติตนของสมาชิกที่มีต่อตนเอง ต่อองค์กร และต่อเพื่อนสมาชิก และใช้ขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นตัวประสานความสัมพันธ์ เพื่อให้ชุมชน ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน ใช้เวทีเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ปัญญา และใช้พิธีสาบานตนในวันประชุมต่อหน้าพระประธาน เป็นสิล สัจจะต่อกัน กลุ่มยึดเอากองทุนสวัสดิการเป็นหัวใจในการบริหารของกลุ่ม ทำให้มีเงินมาบริหารมากโตเร็วขึ้น เช่น เงินกองทุนแรกเข้า ค่าธรรมเนียมแรกเข้า กำไรจากการทำธุรกิจของกลุ่ม และเงินสนับสนุนของหน่วยงานรัฐ เครือข่ายสัจจะฯ ได้รับโครงการเร่งรัดพัฒนาผู้ยากลำบาก ของกองทุนพัฒนาชุมชน แผน 5 โดยมีมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์เป็นที่เลี้ยงเป็นกองทุนสวัสดิการมากขึ้น ปัจจุบันมีจำนวนกลุ่มสมาชิก 14 กลุ่ม สมาชิก 3,274 คน มีเงินทุนรวมกันประมาณ 5,962,190 บาท ส่วนใหญ่กลุ่มสมาชิกจะให้เงินกู้ รับฝากเงิน บัญชี กากน้ำตาลและให้สวัสดิการ กับสมาชิกกลุ่ม ส่วนกิจกรรมที่ทำร่วมกับเครือข่ายทุกกลุ่ม คือการทำสวัสดิการ การขายปุ๋ยชีวภาพ กากน้ำตาล และร่วมลงทุนการผลิตน้ำดื่มระบบคุณภาพ ชื่อน้ำดื่ม บ้านเรา และได้ทำการตลาดอย่างมีระบบกับสมาชิกกลุ่ม องค์กรอื่น ๆ ในบริเวณชุมชน ปัญหาของเครือข่ายส่วนใหญ่สมาชิกอยู่ไกลไม่สามารถมาประชุมได้สม่ำเสมอ ทำให้การบริหารเครือข่ายต้องใช้สมาชิก คณะกรรมการของกลุ่มสัจจะฯ วัดป่ายาง เป็นหลัก สมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร แต่ข้อดีที่เครือข่ายสามารถทำได้ประสบความสำเร็จคือมีความโปร่งใส มีบันทึกบัญชี การประชุม ใช้หลักสัจจะเป็นระเบียบสามารถสอนการทำบัญชีให้กลุ่มทุกกลุ่ม และเครือข่ายเป็นศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรอินทรีย์ ภาคใต้ ปัจจุบันได้ทำการสนับสนุนให้มีปลูกพืชปลอดสารพิษบริโภคในกลุ่มประชาชน สมาชิกมากขึ้น ให้การอบรมกลุ่มเกษตรกรในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ชีวภาพ จากหน่วยงานราชการเช่น สำนักงานพัฒนาที่ดิน สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช ฯลฯ เครือข่ายยังไม่มีระเบียบข้อบังคับเป็นของเครือข่าย ได้อาศัยเอาระเบียบระบบกลุ่มสัจจะวัดป่ายางมาใช้เป็นส่วนใหญ่ สมาชิกเครือข่ายสัจจะฯ ต้องการให้มีทำแผนการบริหารจัดการเครือข่ายให้ชัดเจน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของเครือข่ายต่อไป (เวทีวิเคราะห์ศักยภาพเครือข่ายสัจจะฯ วันที่ 29-30 มีนาคม 2549) ซึ่งการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์พัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต จังหวัดนครศรีธรรมราช แสดงศักยภาพ 13

ภาพ 14 แสดงการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ สมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต
จังหวัดนครศรีธรรมราช

สรุป

ด้วยบริบทและสภาพทั่วไปของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีพื้นที่ทั้ง 3 รูปแบบ คือ ป่าเขา ที่ราบ และทะเล มีภูมิประเทศที่เป็นภูเขาสูงใหญ่เทือกเขานครศรีธรรมราช และเทือกเขาบรรทัด เป็นพื้นที่กว้างใหญ่ ประกอบกับประชากรมีจำนวนมาก ทำให้มีผลผลิตที่หลากหลายในอาชีพส่วนใหญ่ประชาชนมีอาชีพทางการเกษตร และการเป็นเมืองเก่าแก่ทางวัฒนธรรมมาแต่โบราณ โดยเฉพาะการรับอิทธิพลของศาสนาพราหมณ์ และพุทธแบบลังกาวงศ์ ประชาชนมีความเชื่อตามประเพณีวัฒนธรรม ผู้ที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ได้รับอิทธิพลความเชื่อเหล่านั้น โดยเฉพาะความเป็นปัจเจกบุคคลสูง เชื่อผู้อื่นยาก และการกล้าแสดงออกของบุคคลทางการเมืองทำให้มีลักษณะภาวะผู้นำเทียมสูง ฉะนั้นการเกิดกลุ่ม องค์กร และสหกรณ์ เมื่อมีโครงการของรัฐจะมาสสนับสนุนให้จัดตั้ง หลายกลุ่มที่มีสมาชิกซ้ำซ้อนกัน ส่วนใหญ่กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ เกิดจากการสนับสนุนจัดตั้งของภาครัฐมากกว่าที่มาจากประชาชน จากสภาพเศรษฐกิจที่อุดมสมบูรณ์ทางการเกษตร นครศรีธรรมราชจึงเป็นเมืองแหล่งอาหารของภาคได้มีผลผลิตทางการเกษตรกรรมและ ผลิตภัณฑ์ทางด้านศิลปหัตถกรรม ของใช้ของที่ระลึกเป็นจำนวนมาก แหล่งอุตสาหกรรมมีน้อยราย คือจากอุตสาหกรรมเหมืองแร่ การขนส่ง การค้าปลีก เมื่อวัดค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด (GPP) เฉลี่ยต่อหัวมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่ำ เพราะจำนวนประชากรมีมาก สมาชิกกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ที่เป็นปัญหาให้กับกลุ่มองค์กร สหกรณ์ส่วนใหญ่ มีความเข้าใจในระเบียบวิธีการของกลุ่มดี แต่ถ้ากลุ่ม องค์กร มีคณะกรรมการดำเนินงานไม่เป็นตัวอย่างที่ดี ไม่มีภาวะผู้นำ ขาดวิสัยทัศน์ สมาชิกจะแก่งแย่งไม่ปฏิบัติตาม ทำให้เป็นปัญหาในกลุ่ม ที่ไม่มีกฎหมาย พระราชบัญญัติรองรับ หรือเป็นนิติบุคคล ฉะนั้นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และกลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หวังว่าจะมีกฎหมายมารองรับชัดเจนสามารถจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลแล้วจะสามารถบริหารจัดการกลุ่มได้ดีขึ้น ส่วนธนาคารหมู่บ้านยังต้องการเป็นอิสระ ไม่อยากให้กฎหมายใด เข้ามาควบคุม กลุ่มนี้จะสะสมทรัพย์ฯ และกลุ่มออมทรัพย์อิสลาม ใช้หลักทางศาสนามาใช้กับสมาชิก ในการดำเนินกิจกรรม สามารถดำเนินกิจกรรมกลุ่ม องค์กรทางการเงินไปควบคู่กับการพัฒนาคน (สมาชิก) ให้มีความพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยใช้หลัก สิล มากกว่าใช้หลักนิคาสตร์ ใช้วิธีการประชาสังคมในการแก้ปัญหา ยกกรณี บาป-บุญ-คุณ-โทษ มาให้สมาชิกได้คิดเมื่อมีปัญหาการไม่ชำระหนี้ การผิณัด กลุ่มนี้จะ และเครือข่ายได้พัฒนากิจกรรมที่จำเป็นตรงความต้องการของสมาชิกเพราะมีทุนดำเนินงานมากขึ้นจึงนำมาลงทุนในกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อสมาชิก และใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวในการเทียบเคียงมาตั้งแต่ต้น ในองค์กรสหกรณ์จดทะเบียนส่วนใหญ่สหกรณ์ที่มีปัญหาคือสหกรณ์ ประมง เพราะคณะกรรมการไม่มีความสามารถในการบริหาร และการจัดตั้งมาจากสมาชิกหวังให้รัฐช่วยมากกว่าจะช่วยตนเอง และการควบคุมพื้นที่การผลิตของสมาชิกทำได้ยาก สหกรณ์

ร้านค้าถูกแย่งชิงลูกค้าจากผู้ประกอบการค้ารายใหญ่จากต่างประเทศที่สามารถยืนอยู่ได้ดี ส่วนใหญ่เป็นสหกรณ์ร้านค้าในสถานศึกษา เพราะต้องขายอุปกรณ์การเรียนให้นักศึกษา และมหาวิทยาลัยอยู่ใกล้กับตัวเมือง เครื่องขายของสหกรณ์ที่เป็นชุมชนสหกรณ์ 2 ชุมชน หลังจากโครงการวิจัยเข้าไปถอดบทเรียน ได้กระตุ้นหรือรื้อฟื้นในการทำแผนกลยุทธ์ ปัจจุบันยังกระทำการอย่างต่อเนื่อง สหกรณ์ออมทรัพย์ก็มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน 2 เดือนครั้ง แต่ยังไม่รูปแบบการเชื่อมโยงเครื่องขายที่ชัดเจน เครื่องขายองค์กรสหกรณ์จากภาคประชาชนที่มีอยู่ 5 เครื่องขาย เครื่องขายที่มีการทำกิจกรรมให้กับสมาชิกสามารถสนองความต้องการและพัฒนาสมาชิก ได้ดี ได้แก่เครื่องขายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์พัฒนาชีวิตครบวงจร จังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้หลักทางศาสนาพุทธ ในการควบคุมกิจกรรมการปฏิบัติตนของสมาชิก กับองค์กร จนสามารถพัฒนากิจกรรมแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้สมาชิกมีการพัฒนา ลดรายจ่าย สามารถแก้ปัญหาความยากจนได้ในที่สุด ส่วนเครื่องขายผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) และเครื่องขายสตรีและเยาวชนสหกรณ์ มีปัญหาในการบริหารที่ไม่มีอิสระ และไม่มีส่วนร่วมในการบริหาร ทำให้เครื่องขายดำเนินงานล้มเหลว และได้รวมตัวเป็นเครื่องขายใหม่ จากผลของการวิจัยโดยรวมสมาชิกกลุ่มเครื่องขายอื่น ๆ เข้าร่วม เป็นเครื่องขายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร เพื่อบริการจัดการทางการตลาดให้กับสมาชิกเป็นส่วนใหญ่

บทที่ 2

ข้อมูลคนจนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล

1. แหล่งข้อมูล ในการสังเคราะห์ข้อมูลจนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้แหล่งข้อมูลส่วนใหญ่ จากหน่วยราชการเช่นสำนักงาน สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช และจากคณะกรรมการกลุ่ม องค์กร สหกรณ์และเครือข่ายองค์กรที่เข้าร่วมโครงการวิจัย

2. วิธีการเก็บข้อมูล เก็บข้อมูลจากข้อมูล (Secondary Data) จากหน่วยงานราชการ กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ การสัมภาษณ์แกนนำสมาชิกสหกรณ์จดทะเบียนสหกรณ์และแกนนำกลุ่ม องค์กร จากนั้นก็นำข้อมูลเบื้องต้นไปประมวลกับผลการวิจัยในเวทีสัมมนาสมาชิกกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ เครือข่ายและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสอบถามความถูกต้อง รวมทั้งข้อคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมสัมมนาเกี่ยวกับจำนวนผู้จดทะเบียนคนจน ผลการได้รับการพิจารณาคัดเลือก และการปฏิบัติตามที่รัฐจัดสรรให้ทำกิจกรรม และผลของการเข้าร่วมโครงการ การสรุปประเด็นการดำเนินงานของ กลุ่ม องค์กรที่เป็นสมาชิกเครือข่ายพันธมิตร ในกรณีของการวิจัย 3 เครือข่าย ซึ่งแหล่งข้อมูลได้จากองค์กร หน่วยงานที่กล่าวได้จากหน่วยงานในจังหวัดนครศรีธรรมราชดังต่อไปนี้

1. สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้ความอนุเคราะห์ ข้อมูลประชากร และจำนวนผู้จดทะเบียนคนจนของจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้สัมภาษณ์และขอข้อมูล ผู้จดทะเบียนคนจนในจังหวัดนครศรีธรรมราช
3. สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลสมาชิกสหกรณ์ที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ และสมาชิกที่จดทะเบียนคนจน
4. กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ที่ร่วมเป็นเครือข่ายวิจัย เป็นสมาชิกสหกรณ์ที่เข้าร่วมเครือข่ายของโครงการ ได้แก่ กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ 14 กลุ่ม กลุ่มสมาชิกเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน 25 กลุ่ม และกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ในตำบลเขาขาว (เครือข่ายพื้นที่) โดยขอความอนุเคราะห์จากแกนนำ ให้รวบรวมข้อมูล และนำมาสังเคราะห์ในเวทีสัมมนาครั้งสุดท้ายของแต่ละเครือข่าย ซึ่งจำนวนข้อมูลคนจนจดทะเบียนจังหวัดนครศรีธรรมราช แสดงตามตาราง 3

ตาราง 3 แสดงประเภท จำนวนและร้อยละข้อมูลคนจนจดทะเบียน จังหวัดนครศรีธรรมราช

รายการ	จำนวนจดทะเบียน(คน)	ร้อยละ
ประชากรในจังหวัด	1,539,256	100
ผู้จดทะเบียนคนจนในจังหวัด	184,028	12.02
แบ่งตามปัญหาความยากจน		
1. ปัญหาที่ดินทำกิน	129,517	43
2. ปัญหาคนเร่ร่อน	93	0.03
3. ปัญหาการประกอบอาชีพผิดกฎหมาย	56	0.01
4. ปัญหานักเรียนนักศึกษาต้องการมีงานทำ	4,244	2
5. ปัญหาการถูกหลอกลวง	1,612	0.53
6. ปัญหาหนี้สินภาคประชาชน	97,795	33
7. ปัญหาความยากจนไม่มีที่อยู่อาศัย	45,360	15
8. ปัญหาอื่น	20,367	8
สมาชิกสหกรณ์	205	100
1. สหกรณ์จดทะเบียน	138	67
2. สหกรณ์ภาคประชาชน	67	33
สมาชิกสหกรณ์ที่เข้าร่วมเครือข่ายของโครงการ	65	100
1. สหกรณ์จดทะเบียน	-	
2. สหกรณ์ภาคประชาชน	65	100

บทสรุป

สถานการณ์ทะเบียนคนจนในจังหวัดนครศรีธรรมราชปรากฏว่ามีผู้ขึ้นลงทะเบียนทั้งสิ้น 184,028 คน คิดเป็นร้อยละ 12.02 (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช ,2547) ของประชากรทั้งจังหวัด มีจำนวน 1,539,256 คน (สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช ,2545) ซึ่งแบ่งเป็นประเภทตามปัญหาความยากจน ได้ 8 ประเภท (แสดงตาราง 3) มีจำนวนปัญหา รวม 299,044 ปัญหา เพราะบางคนก็ได้แจ้งจดทะเบียนคนจนในหลายปัญหาทำให้จำนวนปัญหามากกว่าจำนวนผู้ขึ้นลงทะเบียน ซึ่งถ้าเรียงตามลำดับปัญหาจำนวนมากไปหาน้อยมีดังนี้ คือ ลำดับที่ 1 ปัญหาขาดแคลนที่ดินทำกิน เป็นกลุ่มที่ของจดทะเบียนคนจนเป็นจำนวนมากที่สุดคือ 129,517 คน คิดเป็น ร้อยละ 43 ของผู้จดทะเบียนคนจนทั้งหมด สาเหตุที่มีจำนวนมากเพราะว่าผู้จดทะเบียนบางส่วนที่มีที่ดินอยู่แล้วแต่ประมาณ 1-5 ไร่ แต่ไปขอจดทะเบียนคนจนด้วยและได้รับการพิจารณาเข้าโครงการด้วยส่วนหนึ่ง ลำดับ 2 เป็นกลุ่มผู้ที่มีหนี้สินภาคประชาชน จำนวน 97,795 คน คิดเป็นร้อยละ 33 ส่วนใหญ่เป็นผู้มีหนี้สินที่ตนเองสร้างและจากนโยบายของรัฐที่ให้ประชาชนกู้ยืมเพื่อการทำอาชีพการเกษตรและแก้ไขปัญหาในครัวเรือนจากกองทุน ต่าง ๆ ลำดับ 3 ปัญหาความยากจนจากการไม่มีที่อยู่อาศัย จำนวน 45,360 คน ร้อยละ 15 เป็นประชากรส่วนใหญ่ที่อยู่ในสลัม บริเวณเขตเทศบาลเมืองของอำเภอต่าง ๆ และบางส่วนเคยเป็นเกษตรกรมาก่อน เมื่อไม่มีที่ทำกินราคาผลผลิตตกต่ำอยู่ในชนบทไม่มีงานทำจึงเข้ามาประกอบอาชีพ หางานทำในเมืองแบบหาเช้ากินค่ำ หรือขายแรงงาน และจากประชากรในชนบทบางส่วน ลำดับ 4 กลุ่มปัญหาอื่น ๆ จำนวน 20,367 คน ร้อยละ 8 เป็นประชากรในหลายอาชีพ ที่ไม่สามารถแยกเข้าในปัญหาทั้ง 7 ข้อได้ ลำดับ 5 เป็นกลุ่มประชากรกลุ่มใหม่ที่รัฐมีนโยบายพัฒนาคน ให้นักเรียน นักศึกษาสามารถกู้ยืมเพื่อการศึกษาได้และส่วนผู้ที่ไม่มียานทำจึงมีหนี้สินค้าง จึงขอจดทะเบียนคนจนเป็นส่วนหนึ่งของปัญหานี้ จำนวน 4,244 คน คิดเป็นร้อยละ 2 ของจำนวนผู้จดทะเบียนคนจนทั้งหมด

กลุ่มผู้จดทะเบียนคนจนที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ ทั้งสหกรณ์ที่จดทะเบียนและไม่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ มีจำนวนทั้งสิ้น 205 คน เป็นสมาชิกสหกรณ์จดทะเบียน 138 คน (สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช , 2548) สมาชิกสหกรณ์ที่เข้าร่วมเครือข่ายวิจัยที่ได้รับการพิจารณาเข้าโครงการแก้ปัญหาคนจน จำนวน 5 คน หลังจากได้รับการพิจารณา ได้ออกตัวออกจากโครงการเพราะเห็นว่าเมื่อศึกษาดูเงื่อนไขต่าง ๆ ของโครงการแล้ววิธีการสหกรณ์ที่ตนสังกัดสามารถช่วยเหลือสมาชิกได้มากกว่า (สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช , 2548) ส่วนสมาชิกเครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์พัฒนาชีวิตครบวงจร จังหวัดนครศรีธรรมราช มีจำนวนสมาชิกขึ้นลงทะเบียนคนจน ทั้งเครือข่ายประมาณ 500 คน แต่ได้รับการพิจารณา 40 คน ผลจากเวทีสัมมนาตัวแทนสมาชิก ได้ตอบชัดเจนอย่างมั่นใจว่ากลุ่มและเครือข่ายสามารถแก้ปัญหาความยากจนได้ดีกว่า โดยให้เหตุผลสมทบด้วยว่า สมาชิก

ต้องมีความขยัน อดทนในการประกอบอาชีพด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และมีธรรมาปฏิบัติตามที่
กลุ่มและเครือข่ายวางไว้ หรือตามหลักศาสนา แล้วจะแก้ปัญหาความยากจนได้แน่ ส่วนสมาชิก
เครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน ได้ยื่นจดทะเบียนคนจน จำนวน 25 คน ส่วนใหญ่ได้เงินทุนไป
หมุนเวียนสนับสนุนการประกอบอาชีพเสริมแล้วมีหนี้สินติดตัว ทำให้มีปัญหาการมีหนี้สิน
ก่อให้เกิดความยากจนในที่สุด ในส่วนสมาชิกตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ (เครือข่ายพื้นที่
ตำบลเขาขาว) มีสมาชิกไปสมัครขอจดทะเบียนคนจนของตำบลประมาณ 100 คน และได้รับการ
พิจารณา 3 คน เมื่อไปทดลองเข้าร่วมโครงการ ก็ได้ลาออก เพราะคิดว่าไม่สามารถแก้ปัญหาความ
ยากจนได้ถูกต้อง และกลับมารับจ้างกรีดยางพาราใน หมู่บ้านดีกว่า โดยให้เหตุผลว่า โครงการ
แก้ปัญหาของรัฐไม่ชัดเจน และไม่สามารถแก้ปัญหาความยากจนได้ยั่งยืน ไม่สามารถนำมาใช้กับ
ลักษณะอาชีพของครอบครัวต่อไปได้ (สัมภาษณ์ เจิม บุญรอด, 15 กรกฎาคม 2549)
จังหวัดนครศรีธรรมราช มีกำหนดยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาความยากจนอยู่ 2
ประการ คือ

1. แผนยุทธศาสตร์ การจัดปัญหาความยากจน
2. แผนยุทธศาสตร์ ด้านการพัฒนาคน และสังคมที่มีคุณภาพ

การแก้ปัญหาความยากจนจากการที่จังหวัดนครศรีธรรมราช มียุทธศาสตร์
แผนการแก้ไขปัญหาคความยากจนอย่างเป็นระบบและมีหน่วยงานองค์กรในจังหวัดสนับสนุนเป็น
โครงการต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาและร่วมโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาขบวนการสหกรณ์ จังหวัด
นครศรีธรรมราช เป็นส่วนหนึ่งในยุทธศาสตร์การจัดปัญหาความยากจน และสอดคล้องกับ
แผนพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ เนื่องจากถ้ามีการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ กลุ่ม องค์กร
เครือข่ายให้มีความชัดเจนสามารถร่วมมือกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ และเข้มแข็งแล้ว ถือว่าเป็นการ
มุ่งไปสู่เป้าหมายของการแก้ปัญหาแบบสหกรณ์ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม นั่นเอง ในส่วน
ของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รับงบประมาณเพื่อแก้ปัญหาความยากจนใน
(งบผู้ว่า CEO) ปี 2548-2549 จากโครงการในยุทธศาสตร์นี้ คือ โครงการส่งเสริมอาชีพให้แก่กลุ่ม
องค์กร เกษตรกร สตรีเยาวชนสหกรณ์ และ โครงการสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติตำบลสหกรณ์ และ
ได้ทดลองนำร่องเป็นจังหวัดแรก เพื่อแก้ปัญหาความยากจน ตามนโยบายของ จังหวัด และ
ร่วมเฉลิมฉลองสิริราชสมบัติ การครองราชย์ ของพระบาทพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9
ครบรอบ 60 ปี จึงได้เสนอโครงการตำบลสหกรณ์ฯ และได้ทดลองปฏิบัติการใน 23 ตำบลของ
23 อำเภอ ในปี พ.ศ. 2549 ประสบความสำเร็จ ตามโครงการ 6 ตำบล และใน ปี พ.ศ. 2550
กรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้สนับสนุนงบประมาณ เพื่อพัฒนา โครงการตำบลสหกรณ์ฯ เหล่านั้นต่อ
เพื่อให้มีขีดความสามารถในการพัฒนาตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ที่มีตัวชี้วัดชัดเจนให้สำเร็จ
และแก้ปัญหาความยากจน แก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมให้กับกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ในระดับ
ตำบลได้อย่างแท้จริง ด้วยวิธีการสหกรณ์ ถือเป็นการพัฒนาเครือข่ายพันธมิตร ที่มีรูปแบบชัดเจน

โดยเฉพาะที่ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง ที่โครงการวิจัยฯ นี้ ได้เข้าไปต่อยอดให้การพัฒนา มีรูปแบบ กระบวนการได้ชัดเจนที่สุด และสามารถเป็นแบบอย่างให้กับตำบลอื่นๆ ในจังหวัด นครศรีธรรมราช และจังหวัดอื่นๆ มาศึกษาดูงานเป็นต้นแบบได้ ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดในบทต่อไป

บทที่ 3

ขั้นตอนและกระบวนการสร้างเครือข่ายคุณค่า

ขั้นตอนและกระบวนการสร้างเครือข่าย

กระบวนการสร้างเครือข่ายคุณค่า (เครือข่ายคุณค่า = Value Chain) ของกลุ่มองค์กร สหกรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์สำคัญที่ ต้องการจะสร้างความเข้มแข็ง และยั่งยืนแก่กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ และเครือข่ายต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นที่พึงของสมาชิกกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ และเครือข่ายตามเป้าหมายที่เป็นผลของการวิจัย โดยกรอบแนวคิดของชุดโครงการวิจัยได้กำหนดไว้เป็นแนวทางการดำเนินการสร้างเครือข่ายคุณค่า มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. เป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่าในนามของกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ และเครือข่าย
2. การเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่าที่มีความมุ่งหมายสำหรับการร่วมมือกันในระยะยาว
3. การเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่าเป็นการดำเนินการระหว่างกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ที่มีกรอบทิศทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน
4. การเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่าเป็นไปในลักษณะที่เกิดจากความต้องการของ กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ และเครือข่ายด้วยความสมัครใจ
5. ภารกิจของทีมวิจัยในการสร้างเครือข่ายคุณค่า คือ การจัดเวที และการหนุนเสริมให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ และเสริมสร้างองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายพันธมิตร แก่ผู้นำกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ และเครือข่าย
6. กระบวนการสร้างเครือข่ายคุณค่า ของแต่ละเครือข่าย ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของทีมวิจัย ให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบท สภาพปัญหาความต้องการของ กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ และเครือข่ายพันธมิตรเดิม ที่มีอยู่ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ทีมวิจัยได้ดำเนินการวิจัย ในลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research) โดยใช้เวลา 1 ปี มีกระบวนการดำเนินการวิจัยสร้างเครือข่ายคุณค่า และผลการดำเนินงานในส่วนของการเชื่อมโยงเครือข่ายฯ จะสรุปให้เห็นวันเดือนปี กระบวนการกลุ่มเป้าหมาย ต่างๆ สถานที่ ผลที่เกิดจากกระบวนการ และระยะเวลาในการปฏิบัติการตามตาราง 4 และได้แสดงให้เห็นเป็นการสรุป ในรูปของ Data Flow Diagram (ภาพ 15 และภาพ 16) เป็นขั้นตอนกระบวนการทำงานของทีมวิจัยจังหวัดนครศรีธรรมราช ในการสร้างเครือข่ายคุณค่า ซึ่งเครือข่ายผลการตลาดคณัฒ์ชุมชนเมืองนคร กับเครือข่ายกลุ่มต่างๆ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีขั้นตอนกระบวนการทำการวิจัยคล้ายกันดังแสดงในภาพ 15 ส่วนเครือข่ายพื้นที่ คือเครือข่ายตำบล

สหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ มีกระบวนการและขั้นตอนการวิจัยมากกว่า ดังแสดงในภาพ 16 และ ได้อธิบายให้เห็นรายละเอียดของ 3 เครือข่ายในบทที่ 4 ต่อไป

ตาราง 4 แสดงขั้นตอนและกระบวนการ/วิธีการสร้างเครือข่ายคุณค่า

ลำดับ ที่	ว/ค/ป	กระบวนการ/ วิธีการ ของทีมีวิจัย	กลุ่มเป้าหมายที่เข้าสู่ กระบวนการ	สถานที่	ผลที่เกิดจาก กระบวนการ	ระยะเวลา (ระบุชั่วโมง)
1	23 ก.ย.48	สัมมนา	ผู้นำองค์กร เจ้าหน้าที่ พอช.ผู้แทนสำนักงาน สหกรณ์จังหวัด อบจ. นักวิจัย จำนวน 20คน	มหาวิทยาลัยราช ภัฏนครศรีธรรม ราช	- สร้างความ เข้าใจ โครงการ	4 ชั่วโมง
2	20 ต.ค.48	ประชุมเชิงปฏิบัติ การ	ผู้นำองค์กร เจ้าหน้าที่ พอช. ผู้แทนสำนักงาน สหกรณ์จังหวัด ผู้แทน อบจ. นักวิจัย จำนวน 20 คน	มหาวิทยาลัย ราชภัฏ นครศรีธรรม ราช	- วางแผนการ สำรวจข้อมูล - วางแผนการ จัดสัมมนา แกนนำกลุ่ม องค์กร	4 ชั่วโมง
3	17 – 18 ต.ค.48	สัมมนา/เวทีสร้าง ความเข้าใจ - ผู้ว่าราชการ จังหวัด นครศรีธรรมราช บรรดาฯพิเศษ - บรรดาฯทั่วข้อ การเชื่อมโยง เครือข่าย	ตัวแทนองค์กร กลุ่ม สหกรณ์ เครือข่าย / องค์กรรัฐในส่วนที่ เกี่ยวข้อง 250 คน	โรงแรมทวิล โลดส์	- สร้างความ เข้าใจ โครงการ - สำรวจ ข้อมูลกลุ่ม องค์กร - สภาพปัญหา เศรษฐกิจและ สังคม/ การเมือง - วิธีการ แก้ปัญหา เป้าหมาย เครือข่าย พันธมิตร	12 ชั่วโมง

ตาราง 4 (ต่อ)

ลำดับ ที่	ว/ค/ป	กระบวนการ/วิธีการ ของทีมวิจัย	กลุ่มเป้าหมายที่ เข้าสู่ กระบวนการ	สถานที่	ผลที่เกิดจา กระบวนการ	ระยะเวลา
4	28 ก.พ.49	สังเกตการณ์ / วางแผน พบปะกรรมการ เครือข่ายวัดป่ายาง	คณะกรรมการ เครือข่ายฯ 25 คน/ทีมวิจัย 2 คน	วัดป่ายาง	-สร้างความเข้าใจ กับคณะกรรมการ -แผนร่วมเวที ค้นหาปัญหา เครือข่ายสังฆะฯ	2 ชั่วโมง
5	29-30 มี.ค.49	- ค้นหาศักยภาพ เครือข่ายข้อดี ปัญหา อุปสรรคการ ดำเนินงาน - ศึกษาวิสัยทัศน์ และ ยุทธศาสตร์ เครือข่าย วัดป่ายาง	ผู้แทนกลุ่ม เครือข่ายวัดป่า ยาง จำนวน 33 คน จาก 14 กลุ่ม - ทีมวิจัย 6 คน	วัดป่ายาง	- ปัญหาเครือข่าย สังฆะวัดป่ายาง - แนวทางการ แก้ปัญหา - วิสัยทัศน์ / เป้าหมาย/ วัตถุประสงค์/ ภารกิจเครือข่ายฯ	12 ชั่วโมง
6	23 เม.ย.49	- ประชุมปฏิบัติการ แกนนำ จัดทำ ข้อบังคับ ระเบียบ แผนงานฯ	คณะกรรมการ เครือข่ายสังฆะฯ 25 คน ทีมวิจัย 5 คน	วัดป่ายาง	แผนพัฒนา เครือข่ายฯ	6 ชั่วโมง
7	29 ส.ค.49	ติดตามประเมินผล	คณะกรรมการ เครือข่ายและ ผู้นำองค์กร จำนวน 20 คน - นักวิจัย 1 คน	วัดป่ายาง	- เกิด กระบวนการการ จัดการความรู้ - ความพร้อม เพียงพอของ คณะกรรมการ เครือข่ายฯ / มี แผนงานชัดเจน/ ข้อบังคับระเบียบ ฯ	2 ชั่วโมง
8	20 มี.ค.49	SWOT ศึกษาภาพ เครือข่ายออมทรัพย์ อิสลามฯ	- คณะกรรมการ เครือข่าย จำนวน 25 คน/นักวิจัย 2 คน	หอสมุดจังหวัด นครธรรมราช	- ศึกษาภาพ ข้อดี ปัญหาเครือข่าย - วิธีแก้ปัญหา เครือข่ายฯ	4 ชั่วโมง
9	24 มี.ค.49	สังเกตการณ์ประชุม แกนนำ เครือข่าย ธนาคารหมู่บ้านฯ	- แกนนำธนาคาร หมู่บ้าน 12 คน - ทีมวิจัย 1 คน	สภาธนาคาร หมู่บ้าน จ.นครฯ	- สร้างความ เข้าใจ - วางแผนสัมมนา เครือข่าย	2 ชั่วโมง

ลำดับ ที่	ว/ค/ป	กระบวนการ/วิธีการ ของทีมนักวิจัย	กลุ่มเป้าหมายที่ เข้าสู่ กระบวนการ	สถานที่	ผลที่เกิดจา กระบวนการ	ระยะเวลา
10	5-6 เม.ย. 49	SWOT ศึกษา สภาพ ธนาคารหมู่บ้าน จ. นครศรีฯ	- ตัวแทน ธนาคารหมู่บ้าน 35 คน/นักวิจัย 3 คน	มหาวิทยาลัยราช ภัฏ นครศรีธรรมราช	- สภาพและ ปัญหาของ ธนาคารหมู่บ้าน - การเชื่อมโยง เครือข่าย	6 ชั่วโมง
11	8 เม.ย.49	ประชุมสัมมนา สหกรณ์ออมทรัพย์ - สอ.มหาวิทยาลัยราช ภัฏนครศรีธรรมราช กล่าวต้อนรับ - สหกรณ์จังหวัด นครศรีธรรมราชเล่า สถานการณ์ปัจจุบัน - ถอดความรู้จากหนังสือ ปรากฏแห่งทิว - แนะนำตัวแทน สหกรณ์ - ร่วมหารือว่าจะทำ อะไรต่อไป - เชื่อมธุรกิจกัน หรือไม่ - คำนึงการ เรียนรู้ซึ่งกันและกัน	- ผู้แทนสหกรณ์ ออมทรัพย์ ใน จังหวัด นครศรีธรรมราช 13 สหกรณ์ 25 คน - ทีมนักวิจัย 5 คน	มหาวิทยาลัยราช ภัฏ นครศรีธรรมราช	- ผู้แทนสหกรณ์ ได้รู้จักคุ้นเคย - กำหนดการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2 เดือนครึ่ง	3 ชั่วโมง
12	18-19 มี .,ค.49	ประชุมสัมมนาแกน นำชุมชนสหกรณ์นคร ศรีฯ - ละครพฤติกรรม ชุมชนฯ - บรรยายกระบวนการ บริหารจัดการสหกรณ์ - แบ่งกลุ่มวิเคราะห์ ปัญหาการดำเนินการ ของชุมชนฯ	- ผู้แทนสหกรณ์ ที่เป็นสมาชิก ของชุมชน สหกรณ์จังหวัด นครศรีธรรมราช จำนวน 35 คน - สหกรณ์และเจ้า หน้าที่ส่งเสริมฯ จังหวัด - เจ้าหน้าที่ชุมชน ฯ 2 คน - นักวิจัย 5 คน	โรงแรมบ่อโพธิ์ สด	- สภาพปัญหา/วิธี แก้ปัญหา - วิสัยทัศน์ - การกิจ - กลยุทธ์	10 ชั่วโมง

ลำดับ ที่	ว/ค/ป	กระบวนการ/วิธีการ ของทีมวิจัย	กลุ่มเป้าหมายที่ เข้าสู่ กระบวนการ	สถานที่	ผลที่เกิดจา กระบวนการ	ระยะเวลา
13	27-28 เม.ย.49	สัมมนาแกนนำชุมชน สหกรณ์กองทุนสวน ยางฯ - บรรยายสรุป กระบวนการบริหาร จัดการสหกรณ์ - บรรยายโครงสร้าง ทางการเงิน - ทางชุมชนสหกรณ์ กองทุนสวนยาง นครศรีธรรมราช จำกัด แบ่งกลุ่มตั้งคำถาม - ในชุมชนสหกรณ์ กองทุนสวนยางมี ปัญหาอะไรบ้าง - หาแนวแนวทางให้ ชุมชน สกย.จำกัด ใน อนาคต - กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ กลยุทธ์	- ผู้แทนสหกรณ์ กองทุนสวนยาง ที่เป็นสมาชิก จำนวน 30 คน - ทีมนักวิจัย 6 คน - เจ้าหน้าที่ชุมชน 2 คน	โรงแรมจอมโก เค็มบิซ	- สภาพปัญหา/ วิธีการแก้ปัญหา - กำหนดกลยุทธ์ - วิสัยทัศน์ - กลยุทธ์	12 ชั่วโมง
14	5 พ.ค.49	- ประธาน แกนนำ กลุ่ม OTOP แกนนำ กลุ่มอาชีพสหกรณ์	- แกนนำกลุ่ม OTOP แกนนำ กลุ่มอาชีพ สหกรณ์จำนวน 6 คน/ทีมวิจัย3 คน	- มหาวิทยาลัย ราชภัฏ นครศรีธรรมราช	- ทำความเข้าใจ โครงการวิจัย - วางแผนสัมมนา ตัวแทนกลุ่ม องค์กรผลิตภัณฑ์ ชุมชน	3 ชั่วโมง

ลำดับ ที่	ว/ค/ป	กระบวนการ/วิธีการ ของทีมวิจัย	กลุ่มเป้าหมายที่ เข้าสู่ กระบวนการ	สถานที่	ผลที่เกิดจา กระบวนการ	ระยะเวลา
15	16-17 พ.ค. 49	จัดเวที ค้นหาปัญหา (AIC) วิถีแก้ปัญหา -แบ่งกลุ่มวิเคราะห์ - กำหนดกรอบแนวคิด - คัดเลือกกรรมการ เครือข่าย	- ผู้นำกลุ่ม ผลิตภัณฑ์ OTOP ผู้นำกลุ่ม อาชีพสหกรณ์ ผู้นำกลุ่มกล้วย เล็บมือนาง จำนวน 30 คน -ทีมวิจัย 6 คน	โรงแรมขนอม โกเค้นบีช	- ปัญหากลุ่ม เครือข่ายต่างๆ - กรอบแนวคิดการ แก้ปัญหาและ ดำเนินงานรวม เครือข่าย - คณะกรรมการ เครือข่าย	12 ชั่วโมง
16	15 มี.ค.49	ประชุมคณะกรรมการ เครือข่ายผลิตภัณฑ์ฯ เพื่อกำหนดควิสัยทัศน์ วิสัยประสงค์ เป้าหมาย ภาระหน้าที่ ของ เครือข่าย	คณะกรรมการ เครือข่าย ผลิตภัณฑ์ 13 คน -ทีมนักวิจัย 2 คน	สอ.การค้า นครศรีธรรมราช (หน้าโรงแรม ทวิน โลดส์)	-ปรัชญาวิสัยทัศน์ -เป้าหมาย วิสัยประสงค์ เครือข่ายฯ	
17	20-23กค.49	สำรวจข้อมูลสมาชิก เครือข่ายฯ	-คณะกรรมการ ดำเนินการ เครือข่าย 4 คน -แบบสำรวจ สมาชิก 25 กลุ่ม	สถานที่ตั้งของ กลุ่มสมาชิกของ เครือข่าย ผลิตภัณฑ์ฯ	-รายละเอียดกลุ่ม สมาชิกเครือข่าย ผลิตภัณฑ์ -แผนการนัดแนะการ ประชุมสัมมนากลุ่ม สมาชิกเครือฯ	
18	28 กค.49	ประชุมสัมมนาสมาชิก กลุ่มเครือข่าย ผลิตภัณฑ์	-คณะกรรมการ เครือข่ายฯ 13 คน -สมาชิกกลุ่ม 25 กลุ่ม 35 คน -ทีมนักวิจัย 6 คน	อาคารเคียงศิริ มหาวิทยาลัยราช ภัฏนครศรีฯ	-ความเข้าใจ ปรัชญา เครือข่าย -รูปแบบการตลาด ของเครือข่ายฯ -ระเบียบข้อบังคับฯ -แผนปฏิบัติการ/ กิจกรรมเครือข่าย	
19	3 ก.ค.49	ประชุมเตรียมความ พร้อมนักวิจัยและ เจ้าหน้าที่ส่งเสริม สหกรณ์	- นักวิจัยและ เจ้าหน้าที่ ส่งเสริมสหกรณ์ จำนวน 6 คน	มหาวิทยาลัย ราชภัฏ นครศรีธรรมราช	- นักวิจัยและแกนนำ ดำเนินการรวมถึง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมทำ ความเข้าใจวิธีการ กระบวนการ/ เป้าประสงค์การวิจัย เครือข่ายพื้นที่ฯ	2 ชั่วโมง

ลำดับ ที่	ว/ด/ป	กระบวนการ/วิธีการ ของทีมนักวิจัย	กลุ่มเป้าหมายที่ เข้าสู่ กระบวนการ	สถานที่	ผลที่เกิดจา กระบวนการ	ระยะเวลา
20	5 ก.ค. 49	- ศึกษาแผนพัฒนา ตำบล/ข้อมูลต่างๆ เขา ขาว ขององค์การ บริหารส่วนตำบล	- นักวิจัยและ เจ้าหน้าที่ จำนวน 2 คน	อบต.เขาขาว	- ข้อมูลตำบล - ข้อมูลหมู่บ้าน - ข้อมูลประชากร - ข้อมูลองค์กร - แผนพัฒนาตำบล จากกลุ่มต่างๆ	4 ชั่วโมง
21	18 ก.ค. 49	- จัดเวทีผู้นำกลุ่ม สอบถามสถานภาพ กลุ่มชี้แจงวัตถุประสงค์ โครงการ	- ผู้นำกลุ่ม องค์กรในตำบล เขาขาว จำนวน 40 คน	อบต.เขาขาว	- ได้สถานภาพกลุ่มที่ แท้จริง ผู้นำพร้อมที่จะ เชื่อม โขงเครือข่าย กลุ่มองค์กรในตำบล เขาขาว-	5 ชั่วโมง
22		- สํารวจข้อมูลกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ในค. เขาขาว	- เจ้าหน้าที่ ส่งเสริมสหกรณ์ 2 คน - นักวิจัย 2 คน	อบต.เขาขาว	- ข้อมูลองค์กรที่ แท้จริง	18 ชั่วโมง
23	26-28 ก.ค. 49	- จัดเวทีผู้นำ กลุ่ม องค์กร สหกรณ์	- กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต.ผู้นำกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ จำนวน 45 คน - นักวิจัย 5 คน - ครูและนักเรียน โรงเรียน สหประชาสรรค์ 25 คน	โรงเรียน สหประชาสรรค์	- สร้างความเข้าใจ ระหว่างผู้นำ - สภาพปัญหาของ หมู่บ้าน ของกลุ่ม องค์กร - แนวทางการ แก้ปัญหา	24 ชั่วโมง
24	8 ส.ค. 49	- จัดเวทีที่เขาขาว	- เจ้าหน้าที่ เกษตร/ที่ดิน/ ปศุสัตว์ตำบล เขาขาว/ครู/ ผู้นำ องค์กร กลุ่ม สหกรณ์ 32 คน - เจ้าหน้าที่นิคม สหกรณ์ 2 คน	โรงเรียนทุ่งสง สหประชาสรรค์	- ได้รูปแบบเชื่อมโยง เครือข่าย (ศูนย์ ถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล โดยให้ โรงเรียนเป็นสถานที่ ประชุม - สรุปปัญหาแนวทาง แก้ปัญหา - สร้างวิสัยทัศน์ เครือข่าย - คณะกรรมการ เครือข่ายตำบล	3 ชั่วโมง

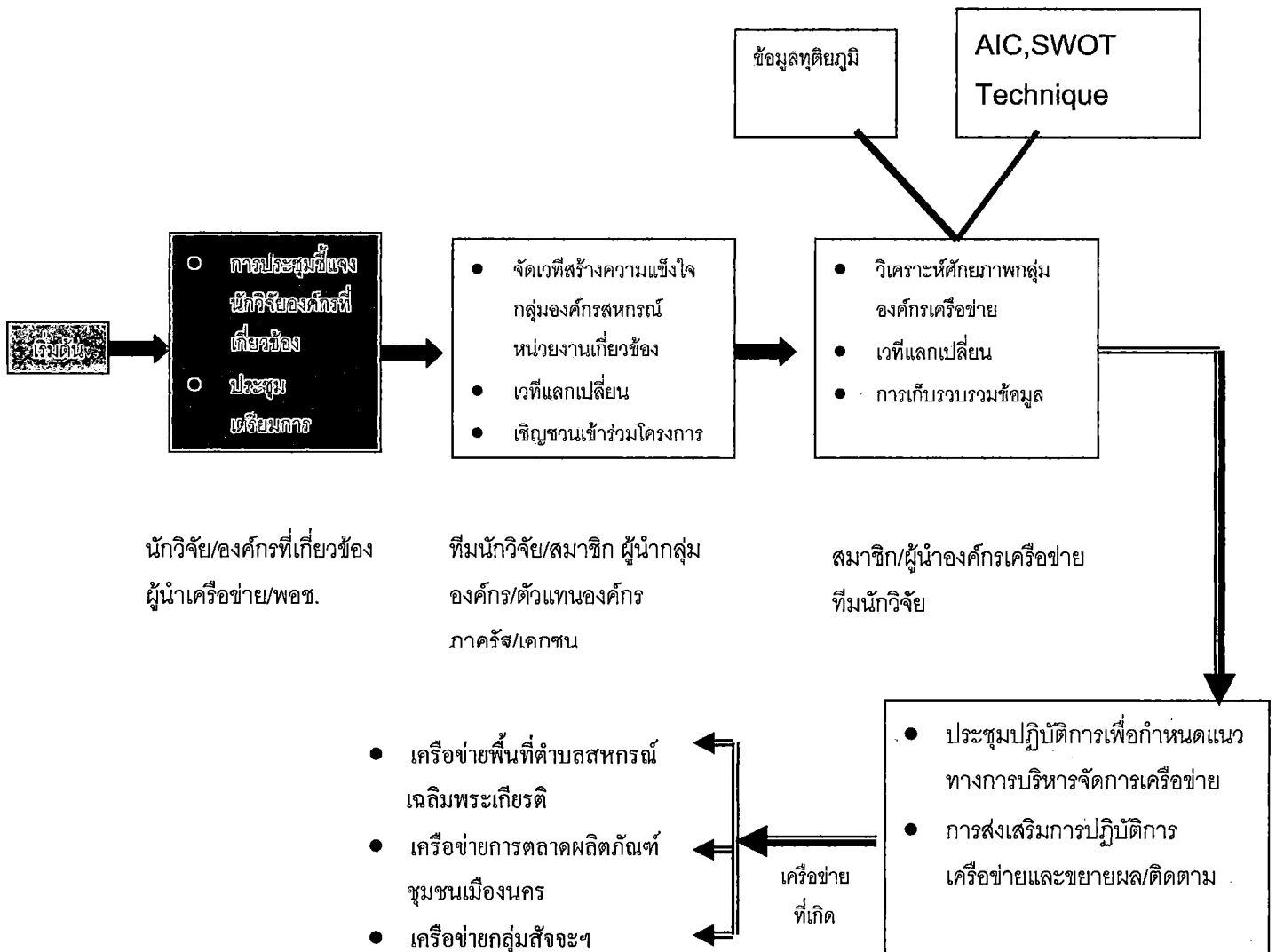
ลำดับ ที่	ว/ค/ป	กระบวนการ/วิธีการ ของทีมวิจัย	กลุ่มเป้าหมายที่ เข้าสู่ กระบวนการ	สถานที่	ผลที่เกิดจา กระบวนการ	ระยะเวลา
25	11 ส.ค.49	- สังเกตการณ์การ ดำเนินกิจกรรมของ เครือข่ายตำบลสหกรณ์	- การจัดงานวัน แม่ของตำบลเขา ขาว ประชาชน ในตำบล 200 กว่าคน - ทีมนักวิจัย 2 คน	นิคมสหกรณ์ ตำบลเขาขาว อ. ทุ่งสง	- ผู้นำและ ประชาชนมีความ ร่วมมือในการจัด งานวันแม่อย่างมี ประสิทธิภาพ	1 ชั่วโมง
26	31 ส.ค.49	- ประเมินผล	- คณะกรรมการ และที่ปรึกษา ศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยี ประจำตำบล 25 คน - ทีมนักวิจัย 2 คน	โรงเรียนทุ่งสง สหประชาสรรค์	- คณะกรรมการ และที่ปรึกษามีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ กันอย่าง กัลยาณมิตร - วางแผนการ ดำเนินงานฯ	3 ชั่วโมง

สรุปกระบวนการสร้างเครือข่ายคุณค่า

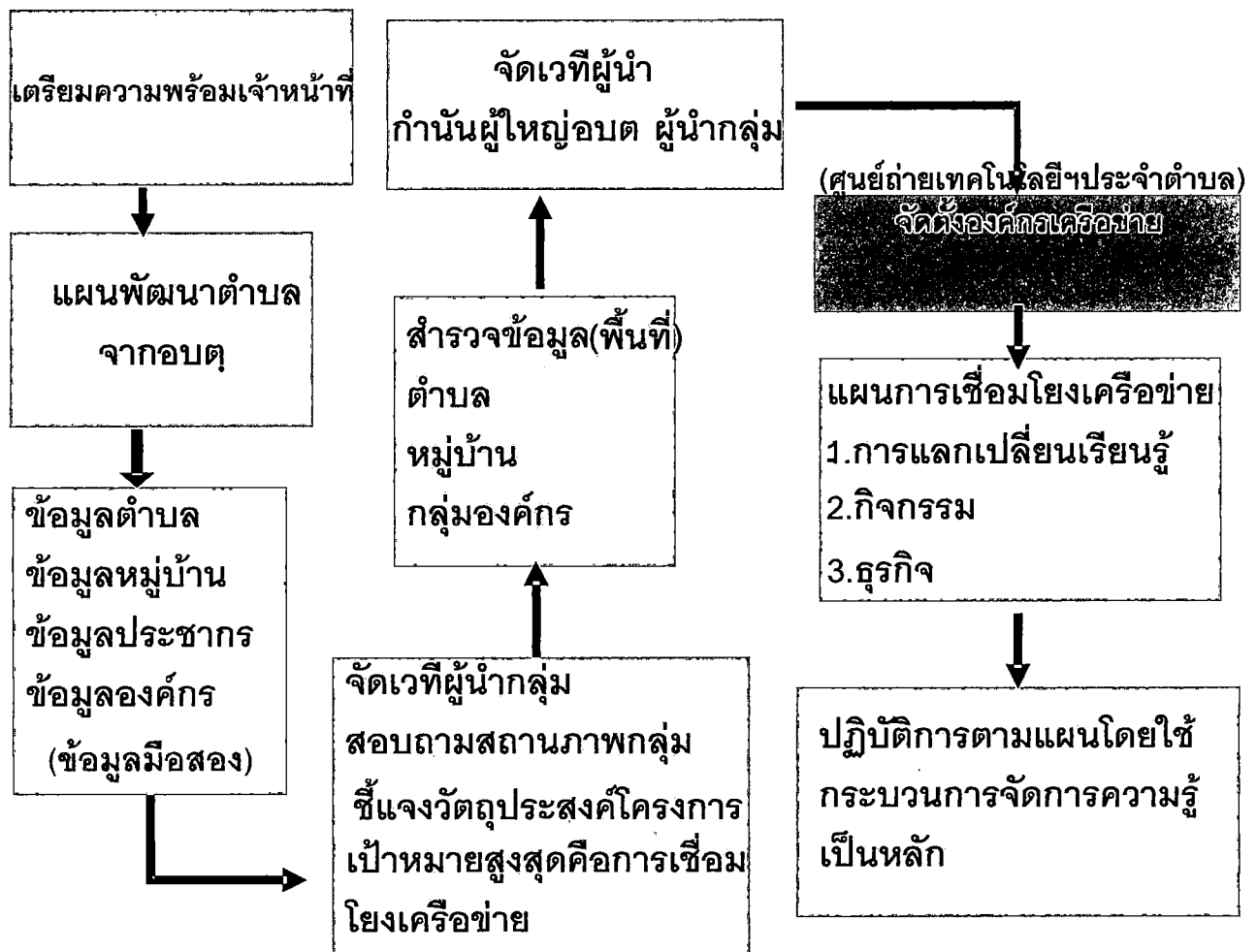
• กระบวนการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ทีมวิจัยได้มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชุมชี้แจงโครงการเตรียมการในระหว่างนักวิจัยร่วมกับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับ เกี่ยวกับการ
แผนการดำเนินงาน วัตถุประสงค์ เป้าหมายโครงการวิจัย
2. การจัดเวทีสร้างความเข้าใจโครงการกับกลุ่ม/องค์กร สหกรณ์ องค์กรภาครัฐ วิเคราะห์
สถานการณ์ระดับประเทศ โลก ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และที่ชวนเข้าร่วมโครงการ
3. วิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่ม องค์กร เครือข่ายเพื่อหาแนวทางเชื่อมโยงเครือข่าย
4. การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อค้นหารูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายต้นแบบ
5. การกำหนดแผนปฏิบัติการเครือข่าย ภายใต้การหนุนเสริมของทีมวิจัย

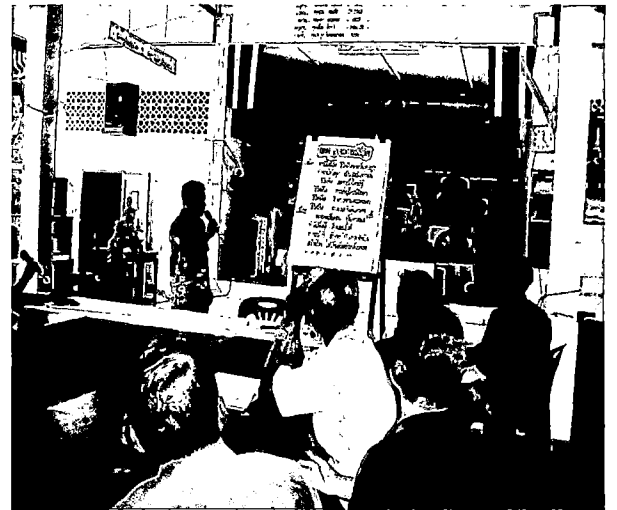
ภาพ 15 กระบวนการขั้นตอนสร้างเครือข่ายคุณค่า

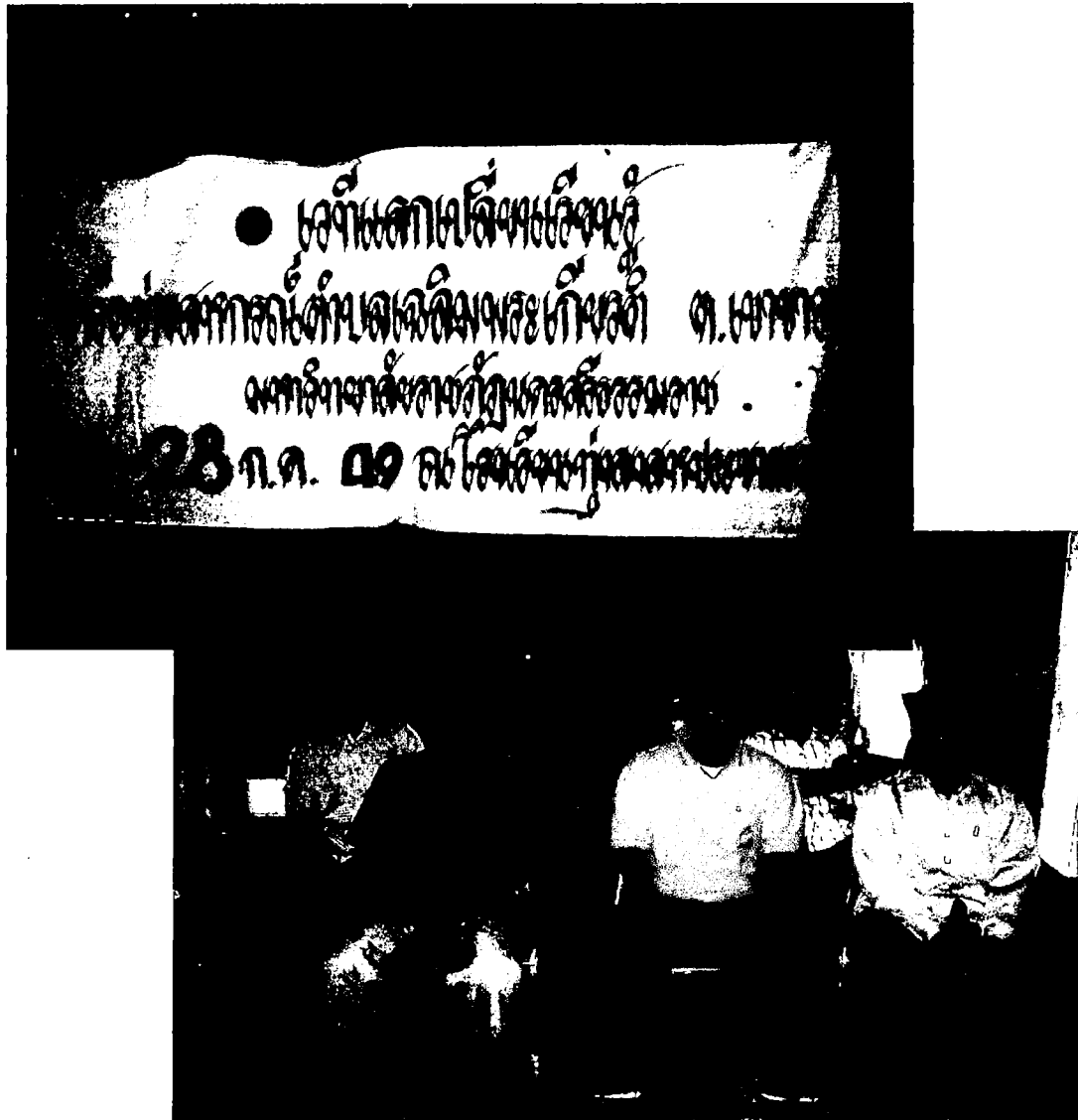
ภาพ 16 ขั้นตอนกระบวนการสร้างเครือข่ายพื้นที่ตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว

ภาพ 17 เวทีสร้างความเข้าใจโครงการให้กับสมาชิกแกนนำ กลุ่ม องค์กร สหกรณ์
และองค์กรที่เกี่ยวข้อง

ภาพ 18 เวทีแลกเปลี่ยน /ประชุมคณะกรรมการ และการติดตามเครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ฯ
จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาพ 19 เวลาเลิกเรียน กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ตำบลเขาขาว

ภาพ 20 เวทีเรียนรู้กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ตำบลเขาขาว

ภาพ 21 เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้/คณะกรรมการเครือข่ายฯเก็บข้อมูลสมาชิกกลุ่มเครือข่ายการตลาด
ผลิตภัณฑ์ ชุมชนเมืองนคร

บทที่ 4

เครือข่ายคุณค่า

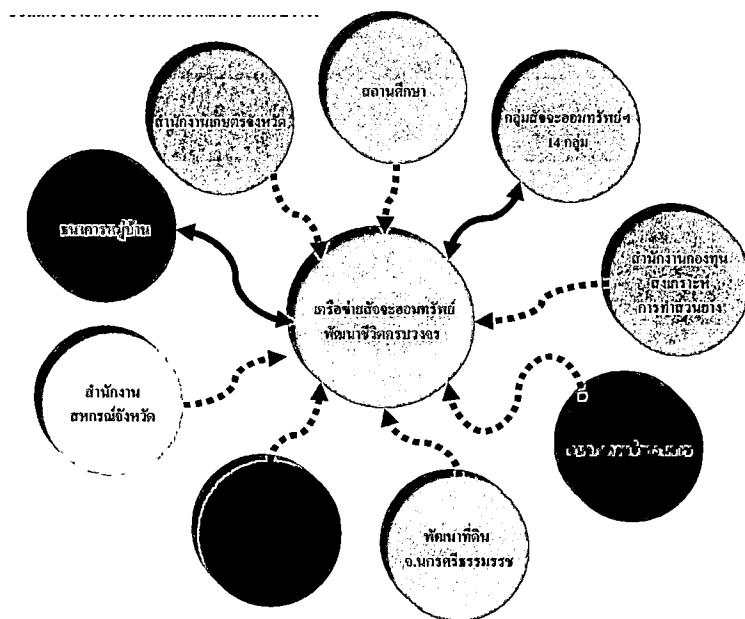
จำนวนและรูปแบบเครือข่ายจากการวิจัย

จากการปฏิบัติวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research = PAR) ของทีมวิจัย ร่วมกับตัวแทนกลุ่ม องค์กร สหกรณ์และเครือข่ายที่มีอยู่เดิม โดยใช้กระบวนการและเทคนิควิธีต่าง ๆ ทำให้เกิดเครือข่ายคุณค่าจากผลการวิจัย 3 เครือข่ายดังนี้

- เครือข่ายการเงิน คือ เครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต จังหวัดนครศรีธรรมราช
- เครือข่ายผลิตภัณฑ์ คือ เครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร
- เครือข่ายพื้นที่ คือ เครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง

รูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่าย องค์กรประกอบและกิจกรรมในวงสัมพันธ์มีดังนี้

1. เครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต จังหวัดนครศรีธรรมราช

ภาพ 22 รูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์พัฒนาชีวิตครบวงจร จังหวัดนครศรีธรรมราช

รูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์พัฒนาชีวิตครบวงจร
จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย กลุ่ม องค์กร หน่วยงานสนับสนุนและมีกิจกรรมสัมพันธ์ดังนี้

1. สมาชิกกลุ่มสัจจะฯ จากการที่เครือข่ายได้เผยแพร่หลักการและวิธีการของกลุ่มสัจจะฯ จึงมีการจัดตั้งกลุ่มสัจจะฯในพื้นที่อำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช 14 กลุ่ม
ร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ และมีกิจกรรมสัมพันธ์กับเครือข่ายเป็นประจำคือการจัด
สวัสดิการฌาปนกิจให้กับสมาชิกของกลุ่มสัจจะฯ ทุกกลุ่มร่วมกับเครือข่ายฯ การร่วมทุนและทำการ
การซื้อขายกากน้ำตาล ปุ๋ยอัดเม็ดชีวภาพ และน้ำดื่ม บ้านเรา มีการประชุมสมาชิกกลุ่มเครือข่าย
ทุกวันที่ 29 ของเดือน เพื่อสรุปงานกลุ่ม และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หาวิธีการแก้ปัญหาของกลุ่มสัจจะฯ
ในด้านต่าง ๆ

2. สำนักงานพัฒนาที่ดิน จังหวัด กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์ ให้การสนับสนุนด้านอุปกรณ์การผลิตปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด และเป็นศูนย์ถ่ายทอด
เทคโนโลยีการเกษตรปุ๋ยชีวภาพให้กับเกษตรกร ในระดับภาคได้

3. สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง บริจาคเงินให้จัดทำโรงงาน
ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด จำนวนเงิน 100,000 บาท

4. สำนักงานพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) สนับสนุนให้คณะกรรมการ
เครือข่ายไปศึกษาดูงานวังน้ำเขียวและเป็นการฝึกอบรมครั้งแรก โดยการประสานงานของคุณ ณรงค์
คงมาก เจ้าหน้าที่ พอช.ในยุคแรก ๆ จนมีการนำกากน้ำตาลมาผลิตปุ๋ยชีวภาพ พร้อมกับเปิดขายให้
สมาชิกและประชาชนทั่วไป

5. สำนักงานเกษตร/ สหกรณ์/ ธนาคารเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.)
จังหวัดนครศรีธรรมราช มีกิจกรรมร่วมสัมพันธ์กันโดยการนำ กลุ่มเกษตรกร ลูกค้าพักชำระหนี้
สมาชิกสหกรณ์ เข้ามาฝึกอบรมค่ายคุณธรรมจริยธรรม ฝึกการผลิตปุ๋ยชีวภาพ การผลิตพืชปลอด
สารพิษ และการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

6. องค์กรบริหารส่วนตำบลท่าเจ็ว ช่วยเหลือด้านงบประมาณเศรษฐกิจชุมชน
จำนวน 20,000 บาท ให้มีการดำเนินกิจกรรมการซื้อขายแก๊สหุงต้มให้สมาชิกและประชาชนบริเวณ
วัดป่ายางในราคาต่ำ

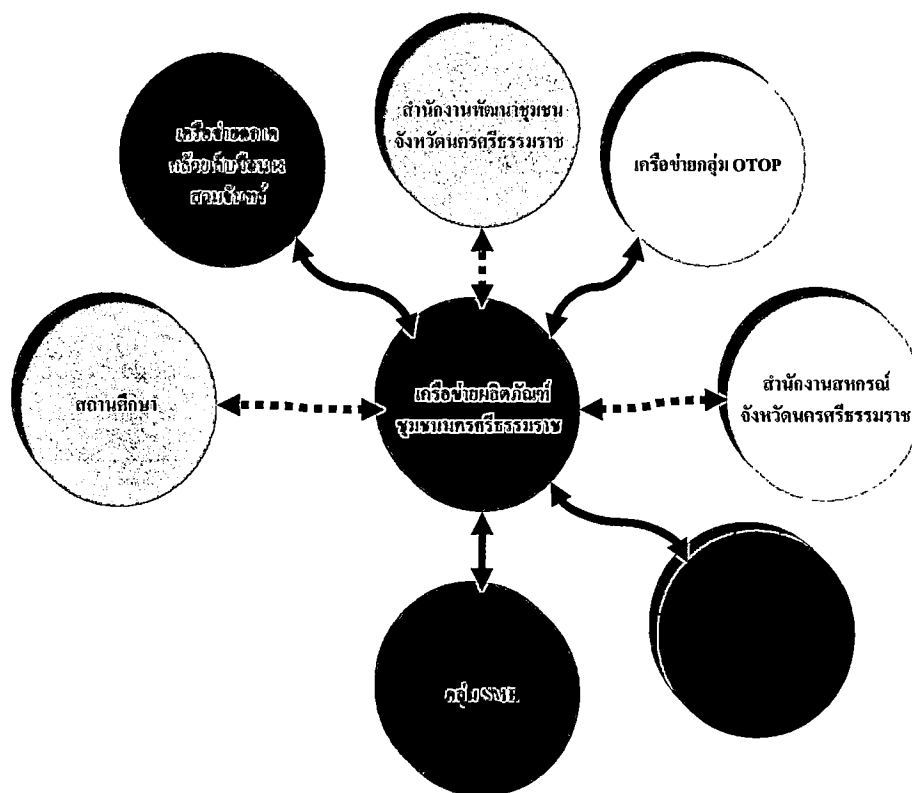
7. กลุ่มธนาคารหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เป็นสมาชิกถือหุ้นกับ
เครือข่ายในการซื้อขายปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด กากน้ำตาล นำไปจำหน่ายให้กับสมาชิกกลุ่มธนาคาร
หมู่บ้าน และกลุ่มออมทรัพย์ฯ

8. โครงการการลงทุนเพื่อสังคม (SIF เมนู 5) โครงการแก้ปัญหาสวัสดิการยากจน โดยการนำของประธานเครือข่ายการเงินเมืองนคร คุณวิโรจน์ คงปัญญา และเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ได้เงินสนับสนุนเพื่อการจัดทำสวัสดิการผู้ยากลำบากและคนชรา ปี พ.ศ. 2543 จำนวน 2 ล้านบาทบาท เป็นต้นทุนเงินสวัสดิการแก่สมาชิกกลุ่มสังฆะฯ ที่ยังใช้หมุนเวียนให้สวัสดิการสมาชิกจนถึงปัจจุบันนี้

9. สถานศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ได้เข้ามาเป็นพี่เลี้ยงในโครงการ (SIF) ให้กับ กลุ่มสังฆะฯ และถอดบทเรียนกลุ่มสังฆะสะสมทรัพย์ฯ วัดป่ายางให้รู้จักปัญหาตนเองและพัฒนาตนเองต่อมา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชอาจารย์และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช บางส่วนที่เป็นผู้สนับสนุนการริเริ่มจัดตั้งกลุ่มสังฆะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาชีวิตครอบครัวชีวิต วัดป่ายาง ร่วมกับพระสุวรรณ คเวสโก สมัยแรกริเริ่มก่อตั้งกลุ่ม และปัจจุบันได้นำโครงการวิจัยขบวนการสหกรณ์ ได้พัฒนาโครงสร้างการบริหารจัดการ เพื่อการการดำเนินงานจนมีวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ ข้อบังคับของเครือข่ายที่ชัดเจน ตามความต้องการของสมาชิกเครือข่ายกลุ่มสังฆะฯ ที่เห็นว่าเป็นปัญหาใหญ่ของเครือข่ายที่ต้องปรับปรุงเพื่อให้เกิดความชัดเจน โปร่งใส และยั่งยืนของเครือข่ายกลุ่มสังฆะฯ พร้อมกับได้เป็นที่ปรึกษาให้กับเครือข่ายจนถึงปัจจุบัน

10. องค์กรเอกชน บริษัท ห้างร้าน ต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุนต่อกลุ่ม และเครือข่ายกลุ่มสังฆะฯ ในด้านวัสดุ การประชาสัมพันธ์ การซื้อน้ำยาล้างห้องน้ำอยู่เป็นประจำ กับประชาชนส่วนที่เป็นอาสาสมัครในการเป็นพี่เลี้ยงแก่ ผู้เข้ามาฝึกอบรม อีกจำนวนหนึ่ง

2. เครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร

ภาพ 23 รูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร

การเชื่อมโยงเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร มีองค์ประกอบและกิจกรรมในวงสัมพันธ์กับกลุ่มสมาชิกและองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. เครือข่ายกลุ่มสตรีและเยาวชนสหกรณ์ นครศรีธรรมราช เป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สำนักงานสหกรณ์จังหวัดให้การสนับสนุน มีจำนวน 60 กลุ่ม ปรากฏว่ามีกลุ่มที่สามารถนำสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนที่แปรรูปออกจำหน่ายสู่ท้องตลาดได้ ประมาณ 8 กลุ่ม ได้ร่วมทำกิจกรรมทางการตลาดและการผลิตกับเครือข่ายการตลาดฯ เพื่อให้มีการบริหารจัดการที่ชัดเจนและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการโดยองค์กรประชาชน มีกลุ่มเข้าร่วมเป็นสมาชิกของเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร จำนวน 10 กลุ่ม ปัจจุบันมีวงสัมพันธ์กับเครือข่ายการตลาดฯ เป็นการทำกิจกรรมการฝากขายกับเครือข่ายการตลาดฯ มีความสัมพันธ์กันในแนวราบในระหว่างกลุ่มที่ใกล้ชิด

รู้จักและคุ้นเคยกัน และเป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีผู้นำเป็นผู้ผลักดัน ให้เกิดเครือข่ายการตลาด ผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนครเป็นส่วนใหญ่

2. เครือข่ายผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) จังหวัด

นครศรีธรรมราช มีจำนวนกลุ่มที่เข้ามาเป็นสมาชิกจากเครือข่ายกลุ่ม (OTOP) 7 กลุ่ม กิจกรรมที่ปฏิบัติต่อกันคือการตลาด การผลิต โดยการฝากขาย การออกร้านตามเทศกาลเป็น กองคาราวาน สินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน และให้การฝึกอบรมเยาวชน เกษตรกร ให้มีความรู้ด้านการประกอบอาชีพ การทำการผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน

3. เครือข่ายการตลาดวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์กล้วยเล็บมือนางสวนจันทร์ศรี

ตำบลบ้านเกาะ อำเภอพรหมคีรี มีสมาชิกกลุ่มระดับชุมชน ในอำเภอพรหมคีรี จำนวน 5 กลุ่ม และระดับต่างอำเภออีก 5 กลุ่ม เข้าร่วมกับเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร มีความสัมพันธ์ด้านกิจกรรมด้านการตลาด การผลิต การเข้าร่วมขายสินค้าในเทศกาลของทางราชการ ในระดับอำเภอ จังหวัด และระดับประเทศ(เมืองทองธานี) และในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ ฝากขายผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มสมาชิก ณ ที่ทำการเครือข่ายฯ ด้วย

4. สำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นองค์กรสนับสนุน

กลุ่มผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) มาก่อนในปัจจุบันกลุ่มต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกของ เครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์เมืองนคร ได้รับการสนับสนุนในด้านอุปกรณ์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การไปศึกษาดูงาน การฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ อยู่เสมอ

5. สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช ให้การสนับสนุนในการจัดตั้ง

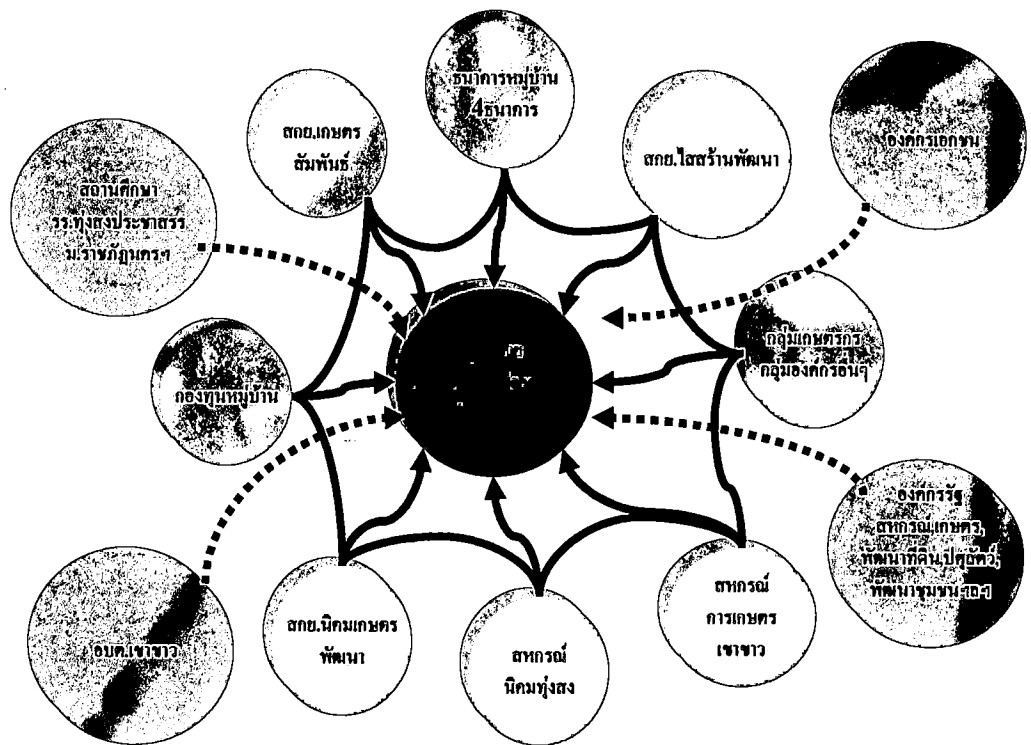
ส่งเสริมกลุ่มสตรี เยาวชนสหกรณ์ และมีส่วนร่วมเป็นกรรมการวิสัยการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ให้การสนับสนุนการดำเนินการทางการตลาดกับเครือข่ายการตลาด ผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร ในการสร้างทีมงานผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยให้การทดลอง ให้คณะกรรมการ กลุ่มสตรี และเยาวชนสหกรณ์ทดลองจัดกิจกรรมออกร้าน จัดนิทรรศการผลิตภัณฑ์ชุมชนในนามของ เครือข่ายการตลาดฯ ในการออกร้านขายสินค้านี้ร่วมกับองค์กรเอกชนในสถานที่ต่าง ๆ ในจังหวัด นครศรีธรรมราช ในปี 2549 และปัจจุบันเป็นทั้งผู้ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ พัฒนาอบรม สมาชิก พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้แก่กลุ่มเกษตรกร กลุ่มสตรีและเยาวชนสหกรณ์ และเครือข่าย การตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร พร้อมทั้งเป็นปรึกษาให้แก่เครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ฯ เพื่อให้การดำเนินงานของเครือข่ายการตลาดฯ บรรลุเป้าหมายต่อไป

6. กลุ่ม องค์กรเอกชน (SME) เข้าร่วมกับเครือข่ายการตลาดฯ ในฐานะ เป็นสมาชิกเครือข่ายในด้านการตลาด เป็นที่ปรึกษาและร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินการฝ่ายการตลาดของเครือข่ายฯ อาสาเป็นผู้จัดการการตลาดของเครือข่าย ฯ เพื่อหาช่องทางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในรูปแบบการตลาดที่ทดลองนำผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสมาชิกไปวางจำหน่ายกับร้านค้าเอกชนในระดับภูมิภาค ในภาคใต้และภาคกลางบางส่วน

7. สำนักงานอุตสาหกรรม/สำนักงานสาธารณสุข และสำนักงานพาณิชย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นผู้ให้การสนับสนุนด้านการมาตรฐานพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน (มพช.) การฝึกอบรมสมาชิกกลุ่ม การศึกษาดูงาน ให้มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน ให้มีคุณภาพมาตรฐานอาหารและยา (อย.) การออกร้านในเทศกาลต่าง ๆ

8. สถานศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ทำการวิจัยพัฒนา กลุ่ม องค์กร เครือข่าย เพื่อให้เกิดเครือข่ายคุณค่า ที่มีความสัมพันธ์ของกลุ่มสมาชิกในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้ง การตลาด การผลิต และวิชาการ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้นำ กลุ่ม องค์กร เครือข่ายให้สามารถพัฒนาตนเอง ได้อย่างยั่งยืน

3. เครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว

การเชื่อมโยงเครือข่ายพื้นที่สหกรณ์ตำบลเฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว

ภาพ 24 รูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว

องค์ประกอบของเครือข่ายสหกรณ์ตำบลเฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว ตลอดจนกิจกรรมในวงสัมพันธ์กับกลุ่ม องค์การต่าง ๆ มีดังนี้

1. กลุ่ม องค์การที่เป็นสหกรณ์ภาคประชาชน ประกอบด้วย ธนาคารหมู่บ้าน 4 กลุ่ม กองทุนหมู่บ้าน 12 กลุ่ม และกลุ่มเกษตรกร กลุ่มสตรีสหกรณ์ กลุ่มแม่บ้านฯลฯ อีก 9 กลุ่ม มีความสัมพันธ์กันในแนวราบระหว่างกลุ่มองค์กรและสหกรณ์ ที่อยู่ในพื้นที่หมู่บ้านเดียวกันและมีความสัมพันธ์ในแนวตั้งกับเครือข่ายตำบลสหกรณ์ฯ ในฐานะสมาชิกเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ และเข้าร่วมทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แก้ปัญหาของกลุ่ม โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างให้สมาชิกกลุ่ม องค์กร ให้สามารถพัฒนาสมาชิกกลุ่ม องค์กรให้เข้มแข็งโดยยึดหลักการเศรษฐกิจพอเพียง ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ องค์กรในพื้นที่ที่มีกิจกรรมสัมพันธ์กันมาก่อนบ้างแล้วในด้านกิจกรรมทางธุรกิจการเงิน การกู้ยืม การซื้อขายกับสหกรณ์นิคม สหกรณ์ทุ่งสง สหกรณ์สงเคราะห์กองทุนสวนยางให้การสนับสนุนกลุ่มอาชีพสตรี กลุ่มแม่บ้าน เพื่อให้มีการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และมีรายได้เสริม เช่นกลุ่มแม่บ้านเครื่องแกง กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับซึ่งมีกิจกรรมสัมพันธ์กันในแนวราบอยู่บ้างแล้วแต่ไม่ได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้แก้ปัญหาให้แก่กลุ่ม องค์กรในวงสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ

2. สหกรณ์ที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ ในพื้นที่ตำบลเขาขาว มีสหกรณ์กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง 5 สหกรณ์ และสหกรณ์นิคม ทุ่งสง 1 สหกรณ์ มีกิจกรรมความสัมพันธ์กับเครือข่ายตำบลสหกรณ์ฯ ในฐานะเป็นสมาชิกเครือข่ายฯ เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่ม องค์กรในเครือข่ายตำบลฯ และมีบทบาทเป็นพี่เลี้ยงให้กับกลุ่ม องค์กรต่าง ๆ ในตำบลเขาขาว สหกรณ์จดทะเบียนเหล่านี้มีกิจกรรมสัมพันธ์กันด้านการเงิน การฝากเงิน กู้ยืมเงิน การซื้อขายสินค้าบริโภคระหว่างสหกรณ์จดทะเบียนด้วยกัน ในแนวราบกันอยู่ก่อนแล้ว และการสนับสนุนให้เกิดกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ขึ้นในตำบลเขาขาว เพื่อให้มีการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ทำการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่คนในชุมชนต้องการ เช่นเครื่องแกง น้ำดื่ม

3. องค์การบริหารส่วนตำบลเขาขาว (อบต.เขาขาว) มีบทบาทความสัมพันธ์ต่อกลุ่มสมาชิกเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ในฐานะที่เป็นหน่วยงานปกครองท้องถิ่น สนับสนุนพัฒนาองค์กรทุกองค์กร ที่อยู่ในอาณาเขตความรับผิดชอบของอบต. ร่วมจัดทำแผนแม่บทสร้างวิสัยทัศน์พัฒนาโครงการแบบมีส่วนร่วม เมื่อกลุ่ม องค์กรเหล่านั้น เสนอเป็นโครงการเพื่อพัฒนาฯ ตามแผนแม่บทของตำบลเขาขาว ในขณะที่แผนแม่บทของตำบลเขาขาว ต้องมาจากการมีส่วนร่วมของหมู่บ้าน กลุ่ม องค์กรที่มีอยู่ทุกภาคส่วนในตำบลเขาขาว ที่ร่วมกันสร้าง สิ่งที่ต้องการ จะเห็น จะเป็น จะแก้ปัญหา ขึ้นเป็นปรัชญา วิสัยทัศน์ของตำบล มาจากคนตำบลเขาขาว เพื่อให้ประชากรในพื้นที่ตำบลเขาขาวมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีคุณภาพ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเป็นตำบลสหกรณ์เฉลิมพระ

นำเสนอเพื่อของงบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล ก็จะเป็นงบประมาณที่ใช้ในการพัฒนา ประชากร กลุ่ม องค์กรในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่มีส่วนร่วมของทุก ๆ ภาคส่วนที่มีอยู่ในตำบลอย่างแท้จริง

4. ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลเขาขาว มีบทบาทในฐานะเป็น องค์กรประสานงานกลุ่ม องค์กร หมู่บ้าน สหกรณ์ รวมทั้งองค์กรของรัฐและเอกชน การบริหารจัดการของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ เป็นองค์กรประสานในลักษณะการจัดการความรู้ระหว่างกลุ่ม สมาชิกเครือข่ายฯ ฉะนั้นรูปแบบโครงสร้างการดำเนินงานเครือข่ายฯ จึงใช้ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ เป็นศูนย์ประสาน (Hubs) คณะกรรมการดำเนินงานของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ เป็น องค์กรของกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ดำเนินงานในรูปแบบคณะกรรมการ ตามจำนวนที่สมาชิกเครือข่ายฯ เห็นสมควรว่าจะมีจำนวนเท่าใด ส่วนกฎระเบียบการดำเนินงานของเครือข่ายฯ ใช้ระเบียบของศูนย์ ถ่ายทอด แต่อาจจะเปลี่ยนแปลงไป ให้เหมาะสม เมื่อมีการเปลี่ยนเป็นศูนย์ประสานของเครือข่าย ตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ และเมื่อค้นหาปัญหา อุปสรรคของกลุ่ม องค์กรต่าง ๆ ในตำบล และ กำหนดควมวิสัยทัศน์ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ร่วมกันของทุกฝ่าย องค์กร ในตำบลให้ชัดเจน กำหนด เป็นภาระงานหลัก และมีแผนปฏิบัติงานจากกลุ่มสมาชิกเครือข่ายนำเสนอ ไปยังองค์การบริหารส่วน ตำบลเขาขาว หรือองค์กร หน่วยงานราชการ เอกชนที่เป็นแหล่งทุนสนับสนุนส่งเสริมกลุ่ม องค์กรให้ พัฒนาในด้านต่าง ๆ ต่อไป

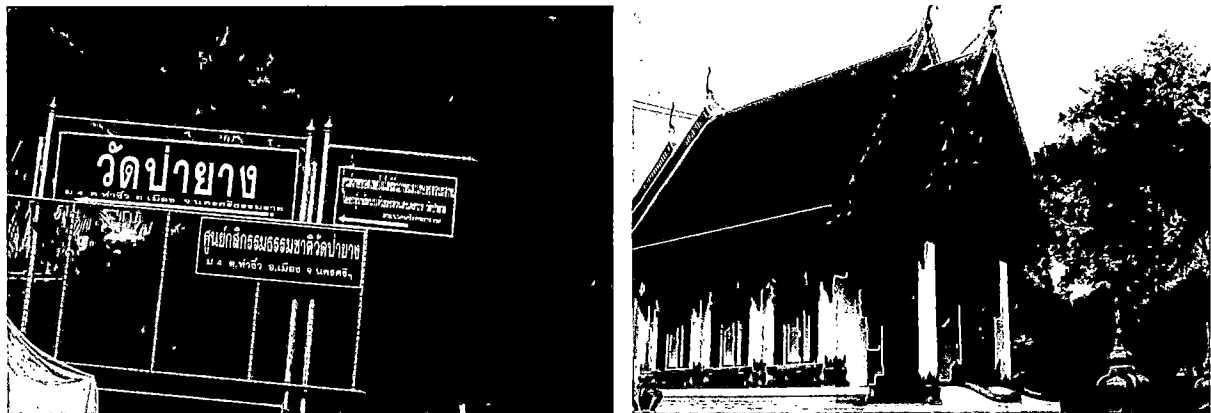
5. สถานศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ในฐานะเป็น สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีบทบาทสัมพันธ์กับเครือข่ายตำบลฯ ในฐานะร่วมดำเนินการศึกษา วิจัย และพัฒนาในด้านต่างของสมาชิกกลุ่ม องค์กร และเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ให้สามารถดำเนินการพัฒนาให้เครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ จนมีรูปแบบเครือข่ายพื้นที่ที่ ชัดเจนจนปฏิบัติการได้เป็นแบบอย่างให้กับตำบลอื่น ๆ หรือเครือข่ายพื้นที่ในระดับจังหวัด ระดับ ภูมิภาค และมีตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจน สถานศึกษาในตำบลเขาขาว เช่น โรงเรียนทุ่งสงสหประชา สรรค์ เป็นโรงเรียนมัธยมระดับตำบล ทำหน้าที่เป็นศูนย์เรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ให้สถานที่ในการ ประชุมเครือข่ายตำบลฯ และร่วมพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นกับท้องถิ่น กับมหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช ในด้านอาชีพภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ สามารถร่วมมือในการฝึกอาชีพสมาชิกกลุ่ม ประชาชนในตำบล รวบรวมศึกษาองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำการฝึกอบรมพัฒนาผู้นำ การ บริหารจัดการกลุ่ม องค์กรร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช หรือสถานศึกษาอื่น ๆ ใน ขณะเดียวกันโรงเรียนทุ่งสงสหประชาสรรค์ยังได้ร่วมกับสำนักงานเกษตร และปศุสัตว์ระดับอำเภอ ระดับตำบล จัดทำศูนย์สาธิตการเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเกษตรกรรมทฤษฎีใหม่ เพื่อ เป็นตัวอย่างให้กับนักเรียน และประชาชนในตำบลเขาขาวได้ศึกษาเรียนรู้

เครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต จังหวัดนครศรีธรรมราช

๑ ประวัติความเป็นมาของเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ

เครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ มาจากกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต วัดป่ายาง ที่เริ่มต้นมาจาก “ท่านสุวรรณ คเวสโก” ผู้ที่คิดและรวบรวมเพื่อนในการจัดตั้งกลุ่มสัจจะฯ ต้องการจะแก้ปัญหาของสมาชิกในชุมชนวัดป่ายางและใกล้เคียง เพื่อให้เงินสะสมเป็นเครื่องมือในการสร้างอนาคตของคนให้บรรลุมิตรมีสัมฤทธิ์ธรรม ซึ่งยึดเอาแนวทางศาสนา โดยใช้หลักธรรม ยึดถือ ฆราวาสธรรม คือ สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ เป็นกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติและใช้นับธรรมนิยมประเพณีเป็นตัวประสานความสัมพันธ์ เพื่อให้ชุมชนถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน จึงออกอุบายว่า “เราต้องเอาเงินเป็นเครื่องมือ แล้วเอาธรรมะเข้าไปให้โดยไม่จำเป็นต้องบอกให้รู้ตัวแต่ยังเกรงว่าศรัทธาของเราจะพอหรือยัง” จึงทดสอบโดยขอเงินชาวบ้านคนละ 100 บาท ห้ามถามว่าจะเอาไปทำอะไร (สัมภาษณ์ ท่านสุวรรณ คเวสโก, วันที่ 20 มิถุนายน 2549) โดยท่านตั้งเป้าไว้ต้องการเงิน 3,000 บาท แต่เก็บเงินได้เกินคาดหมายได้จำนวน 8,000 บาท เมื่อเห็นว่าชาวบ้านศรัทธาแน่นนอนแล้ว จึงตั้งกลุ่มออมทรัพย์แบบกลุ่มออมทรัพย์บ้านคีรีวง โดยให้นายฝาก ศรีถวัลย์ เพื่อนเก่าแห่งบ้านคีรีวง หนึ่งในกลุ่มผู้ก่อตั้งกลุ่มออมทรัพย์แห่งบ้านคีรีวงมาให้เป็นแนวคิดในการปฏิบัติ เมื่อได้ผู้ก่อการดีหลายท่านในชุมชน พร้อมนักวิชาการคือ ดร.ไมตรี จันทรา อาจารย์จากสถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราชในขณะนั้น เป็นผู้เสนอแนะให้จัดพิมพ์ระเบียบข้อบังคับกลุ่ม จึงได้จัดตั้งกองทุนชื่อว่า “กลุ่มเมตตาธรรม” ปลายปี พ.ศ. 2541 ท่านสุวรรณ ได้เดินทางไปร่วมสัมมนาพระนักพัฒนาจากทั่วประเทศที่วัดไผ่ล้อม จังหวัดตราด ทำให้ท่านสุวรรณได้มีโอกาสพบกับ “พระสุบิน ปณีโต” พระนักพัฒนาผู้ก่อตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ จังหวัดตราด โดยนำหลักพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับองค์กรการเงินชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ท่านสุวรรณ กับ คุณณรงค์ จุลแก้ว เข้าร่วมสัมมนาจนครบ 7 วัน และได้นำชุดประสบการณ์จากจังหวัดตราดมาปรึกษาให้กับคณะกรรมการกลุ่มเมตตาธรรม ปรึการดำเนินงานของกลุ่มให้สอดคล้องกับแนวทางที่คณะกรรมการวางไว้ ทำความเข้าใจกับแกนนำชุมชนและให้การประชาสัมพันธ์เชิญชวนชาวป่ายางมาสมัครสมาชิกเพิ่มขึ้นและเปลี่ยนชื่อจาก กลุ่มเมตตาธรรม เป็น **กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์พัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต วัดป่ายาง** วันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2542 เป็นวันก่อตั้งกลุ่มสัจจะฯ สมาชิกแรกจัดตั้งมีจำนวน 411 คน เป็นชาย 143 คน หญิง 155 คน เด็กชาย 76 คน เด็กหญิง 37 คน จาก 115 ครัวเรือน ได้เงินทุนเข้ากองทุนสวัสดิการ 18,280 บาท เงินสัจจะ 14,420 บาท ใช้หลักการทำงานโดยใช้ **แนวทางพุทธศาสนา** เป็น

แกนกลางในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม และใช้แนวทางประชาสังคมมาจัดการปัญหาต่าง ๆ ของสมาชิก ไม่ใช่หลักกฎหมายและนิติศาสตร์อย่างเดียว **เมื่อเกิดปัญหาเราจะเอาธรรม เอา ศีล มาอธิบายชี้ให้เห็น ยกกรณี บาป-บุญ-คุณ-โทษมาเป็นข้อบังคับ** (พระสุวรรณ คเวสโก, 20 กรกฎาคม 2549) กลุ่มสัจจะฯ ดำเนินงานมาจนถึง ปัจจุบัน เป็นเวลา 7 ปี (ตั้งแต่ พ.ศ. 2542-2549) มีสมาชิก 1,060 คน เงินทุนในการดำเนินงาน 2,141,350 บาท สามารถขยายกลุ่มสัจจะฯ ให้เกิดขึ้นในต่างอำเภอ เป็นสมาชิกกลุ่มเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ จนมีการพัฒนาอย่างมั่นคง และในขบวนการจัดตั้งกลุ่มสัจจะฯ จะค่อยเป็นค่อยไปไม่รีบร้อนในการจัดตั้ง

ภาพ 25 วัดป่ายาง โบสถ์และ สำนักงานประสานงานเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ

เมื่อกิจกรรมของกลุ่มสัจจะฯ วัดป่ายาง ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายในขั้นต้นจนเป็นที่รู้จักและชื่นชมพอใจของสมาชิกกลุ่มสัจจะฯ และประชาชนทั่วไป ท่านสุวรรณ คเวสโก จึงได้ขยายการจัดตั้งกลุ่มสัจจะฯ ในต่างอำเภอของจังหวัดนครศรีธรรมราช และประจวบกับปี พ.ศ. 2542-2543 ได้มีโครงการกองทุนเพื่อสังคม (SIF) เพื่อแก้ปัญหาความยากจน กลุ่มสัจจะฯ วัดป่ายางได้เป็นศูนย์อำนวยการ พร้อมกับได้รับเงินสนับสนุนจากโครงการกองทุนสวัสดิการเมนู 5 ของโครงการกองทุนเพื่อสังคม(SIF) ได้นำมาเป็นสวัสดิการแก่สมาชิกกลุ่มสัจจะฯ วัดป่ายางและกลุ่มสัจจะฯในต่างอำเภอบางส่วน โดยการนำของ คุณวิโรจน์ คงปัญญา ประธานเครือข่ายการเงินเมืองนครในสมัยนั้น และมีทีมที่เลี้ยงโครงการฯ จากมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ คือ คุณภิรม ภคเมธาวิ และคณะ ทำให้กลุ่มสัจจะฯ มีเงินทุนและนำมาเป็นเงินกองทุนสวัสดิการสมาชิกคนชรา ได้เป็นส่วนหนึ่งของ

กองทุนสวัสดิการในกลุ่มสังฆะฯ วัดป่ายาง เมื่อกลุ่มสังฆะฯ ได้ขยายกลุ่มสังฆะฯ ในต่างอำเภอได้มากขึ้น จึงตั้งเครือข่ายกลุ่มสังฆะฯ ชื่อว่า เครือข่ายกลุ่มสังฆะฯ สะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต จังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2543 จนถึงปัจจุบัน(ตุลาคม 2549) มีสมาชิกกลุ่มสังฆะฯ ที่อยู่ใน 8 อำเภอ จำนวนทั้งหมด 14 กลุ่ม (ตามตาราง 5) กิจกรรมร่วมกันของสมาชิกกลุ่มเครือข่ายสังฆะฯ ในครั้งแรกเป็นการออมเงินสังฆะฯ และให้กู้ยืมแก่สมาชิกกลุ่มเครือข่ายฯ ที่ขาดแคลนเงินทุน แต่ปรากฏว่าคณะกรรมการดำเนินงานของเครือข่ายไม่สามารถดำเนินการบริหารจัดการได้ดีและขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ เมื่อทางคณะกรรมการเครือข่ายกลุ่มสังฆะฯ เห็นว่างานด้านการเงินคงไปไม่รอด และสมาชิกเครือข่ายสามารถมีเงินทุนหมุนเวียนในกลุ่มของตนเองเพียงพอแล้ว จึงหยุดกิจกรรมด้านการเงิน ได้จัดให้มีกิจกรรมที่เป็นความต้องการของสมาชิกกลุ่มคือ การทำสวัสดิการฌาปนกิจให้กับสมาชิก การซื้อขายกากน้ำตาล (จากการริเริ่มและสนับสนุนของ สำนักงานพัฒนาองค์กรชุมชน(พอช.) โดยคุณณรงค์ คงมาก) และต่อมาทำกิจกรรมการผลิตปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด การผลิตน้ำดื่มบริสุทธิ์ โดยให้สมาชิกกลุ่มสังฆะฯ ร่วมถือหุ้นและนำไปจัดใช้ในการผลิตและจำหน่ายให้กับสมาชิกกลุ่มสังฆะฯ ในชุมชนของตนต่อไป เป็นผลให้เครือข่ายกลุ่มสังฆะฯ มีกิจกรรมสัมพันธ์กับสมาชิกมากและหลากหลายตามความต้องการของสมาชิก เมื่อมีการระดมทุนในการทำผลิตปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด การสร้างโรงงานน้ำดื่มก็สามารถทำได้รวดเร็ว โดยเงินทุนมาจากสมาชิกกลุ่มเครือข่ายทั้งหมด 3 ล้านบาท โดยไม่ได้ใช้เงินช่วยเหลือ หรือกู้ยืมจากองค์กรภายนอก ในขณะที่เดียวกันเครือข่ายกลุ่มสังฆะฯ ยังมีกิจกรรมร่วมกับประชาชน ในชุมชนและสมาชิกในการผลักดันให้เกิดการผลิตพืช ผัก ข้าวปลอดสารพิษ และเมื่อสมาชิกประชาชนในชุมชนบริโภคเหลือก็นำไปจำหน่ายนอกชุมชน ทั้งปุ๋ย กากน้ำตาล น้ำดื่มสามารถสนองความต้องการของสมาชิกและคนในชุมชนได้เต็มที่ และสามารถส่งออกทำตลาดภายนอกชุมชนได้มากขึ้น

การบริหารจัดการของเครือข่ายกลุ่มสังฆะฯ ได้มีการดำเนินการกิจกรรมโดยใช้หลักการศาสนาและประชาคมในที่ประชุมสมาชิกและยังใช้ข้อบังคับของกลุ่มสังฆะฯ วัดป่ายางเป็นหลักการดำเนินงาน มีการสร้างวิสัยทัศน์ของเครือข่ายร่วมกันกับกลุ่มสมาชิกมาก่อน แต่ยังไม่มีการเรียบเรียงข้อบังคับ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ภารกิจของเครือข่ายกลุ่มสังฆะฯ ที่เป็นเอกสารลายลักษณ์อักษรในการบริหารจัดการที่ชัดเจน ในการทำกิจกรรมสัมพันธ์ของสมาชิกเครือข่ายกลุ่มสังฆะฯ จึงมีปัญหาในการบริหารจัดการด้าน คณะกรรมการไม่มีความชัดเจนบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงาน ทำให้ได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการดำเนินงานบางท่านไม่ดีเท่าที่ควร จากเวทีการสัมมนาสมาชิกจากตัวแทนกลุ่มสังฆะฯ ของเครือข่ายกลุ่มสังฆะฯ ทีมวิจัยพบว่า ตัวแทนสมาชิกกลุ่มสังฆะฯ ต้องการให้เครือข่ายกลุ่มสังฆะฯ กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และภารกิจ จัดทำแผนงานในอนาคตของเครือข่ายฯ ให้ชัดเจน พร้อมกำหนดระเบียบข้อบังคับ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของสมาชิก

และคณะกรรมการเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ ได้มากขึ้นและจะก่อให้เกิดความยั่งยืน ได้เรียนรู้สืบทอดต่อกันไปให้กับคณะกรรมการรุ่นต่อ ๆ ไป ถึงแม้ว่าคณะกรรมการชุดปัจจุบันหรือที่ปรึกษาหลัก (ท่าน สุวรรณ เกวสโก) จะมีได้อยู่ดูแลเป็นที่ปรึกษาได้แล้ว เครือข่ายจะได้ดำรงอยู่ต่อไปไม่เลิกล้มตามตัวผู้นำสำคัญ ๆ ไปด้วย

ตาราง 5 แสดงจำนวนสมาชิก ทุนดำเนินการสมาชิกกลุ่มเครือข่ายสัจจะสะสมทรัพย์ฯ

ที่	ชื่อกลุ่มสมาชิก	จำนวนสมาชิก (คน)	ทุนดำเนินการ (บาท)
1	กลุ่มสัจจะวัดเขมาหัชฌนาราม ต.ท่าจั่ว อ.เมือง	112	58,720
2	กลุ่มสัจจะวัดปากเจ้า ต.ตะลิ่งชัน อ.ท่าศาลา	328	827,670
3	กลุ่มสัจจะบ้านหนองบัว ต.นาเคียน อ.เมือง	50	20,540
4	กลุ่มสัจจะสำนักสงฆ์วัดทุ่งคา ต.นาแหรง กิ่งอ.นบพิตำ	201	485,820
5	กลุ่มสัจจะวัดคลองขยัน ต.บ้านกลาง อ.เชียรใหญ่	66	42,070
6	กลุ่มสัจจะบ้านเขาโพธิ์ ต.นาแหรง กิ่งอ.นบพิตำ	137	104,870
7	กลุ่มสัจจะวัดท่าช้าง อ.พระพรหม	197	341,170
8	กลุ่มสัจจะยอดเหลียง ต.นาแหรง กิ่งอ.นบพิตำ	215	517,960
9	กลุ่มสัจจะบ้านคู้วังวัว ต.ควนกลาง อ.พิปูน	233	313,230
10	กลุ่มสัจจะบ้านเสาเหนือ อ.บางขัน	334	359,140
11	กลุ่มสัจจะบ้านหนองจิก ต.ท่าจั่ว อ.เมือง	87	148,950
12	กลุ่มสัจจะวัดคินคอน อ.ลานสกา	41	18,690
13	กลุ่มสัจจะวัดใหม่เจริญ ต.นาแหรง กิ่งอ.นบพิตำ	196	284,280
14	กลุ่มสัจจะวัดป่ายาง ต.ท่าจั่ว อ.เมือง	1,067	2,141,350
รวม		3,274 (คน)	5,962,190

ที่มา : เครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต จังหวัดนครศรีธรรมราช

- **แนวทางการดำเนินการวิจัยแบบมีส่วนร่วมที่ทีมวิจัยได้วางไว้**

เมื่อมีโครงการวิจัยการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ ทีมวิจัยได้ร่วมวางแผนการวิจัยกับคณะกรรมการดำเนินงานเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ จึงดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัยโดยใช้ วิธีการ SWOT กับสมาชิกจากกลุ่มสัจจะฯ ที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ การจากจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และได้ถอดบทเรียน สมาชิกกลุ่มเครือข่ายสัจจะฯ พบว่ามีปัญหาหลักคือปัญหาในด้านการบริหารจัดการ ยังไม่มีความชัดเจนในโครงสร้างการดำเนินงานของเครือข่าย ระเบียบข้อบังคับและวัตถุประสงค์ ภารกิจของเครือข่าย หลังจากได้ทำการวิจัยแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ กับทีมวิจัย สมาชิกของเครือข่ายฯ จึงให้นำ วิสัยทัศน์ แนวคิดอุดมคติ มาวิเคราะห์และได้พัฒนาให้มีระเบียบข้อบังคับ วัตถุประสงค์ ภารกิจหลักและโครงสร้างการดำเนินงาน ไว้ให้ชัดเจน ทำให้การดำเนินงานของเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ จากการติดตามผลโดยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการประชุมประจำเดือนของตัวแทนสมาชิกเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ สามารถปฏิบัติได้ดีขึ้น

- **วิสัยทัศน์เครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ สะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต จังหวัดนครศรีธรรมราช**

พัฒนาเครือข่ายให้อยู่เย็นเป็นสุข เป็นคนดี มีคุณธรรม ใฝ่เรียนรู้ ทำให้ปลอดภัยจากหนี้ ก่อเกิดสุขภาวะในชุมชน

อุดมคติ จะทำสิ่งใดต้องมันใจ รวมแรงแข็งขันไม่หวั่นไหว

เลิกเป็นคนเห็นแก่ตัวเร่งกล้วยภัย แยกกันตายร่วมกันทำอยู่คิดดูเอา

อย่า ลืมทำ ออมทรัพย์พัฒนาชาติ พุทธศาสตร์พัฒนาชีวิต

● วัตถุประสงค์ของเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ

1. เพื่อให้การดำเนินงานของเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ เป็นการดำเนินงานตามหลักการทางพุทธศาสนา ตามแนวของพระอาจารย์ สุบิน ปณีโต
2. เพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีม โดยใช้เงินหมุนเวียนในชุมชน เป็นเครื่องมือในการสร้างอนาคตของชุมชน ให้บรรลุการมีสามัคคีธรรม
3. เพื่อพัฒนาจิตใจ พัฒนาเศรษฐกิจสังคม การเมืองสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมตามแนวทางศาสนาและสร้างระบบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในกลุ่มสมาชิกเครือข่ายฯ
4. เพื่อร่วมระดมทุน ทำธุรกิจชุมชนร่วมกัน และมีการจัดสรรกำไรส่วนหนึ่งในการทำธุรกิจ เพื่อก่อตั้งเป็นทุนสนับสนุนมูลนิธิของเครือข่าย เพื่อรองรับงานของการพัฒนาเครือข่ายให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้
5. เพื่อให้กลุ่มสมาชิกเครือข่ายมีการบริหารจัดการด้าน การเงิน บัญชี ให้มีระบบและยึดถือปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน

● ภารกิจของกลุ่มสมาชิกเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ

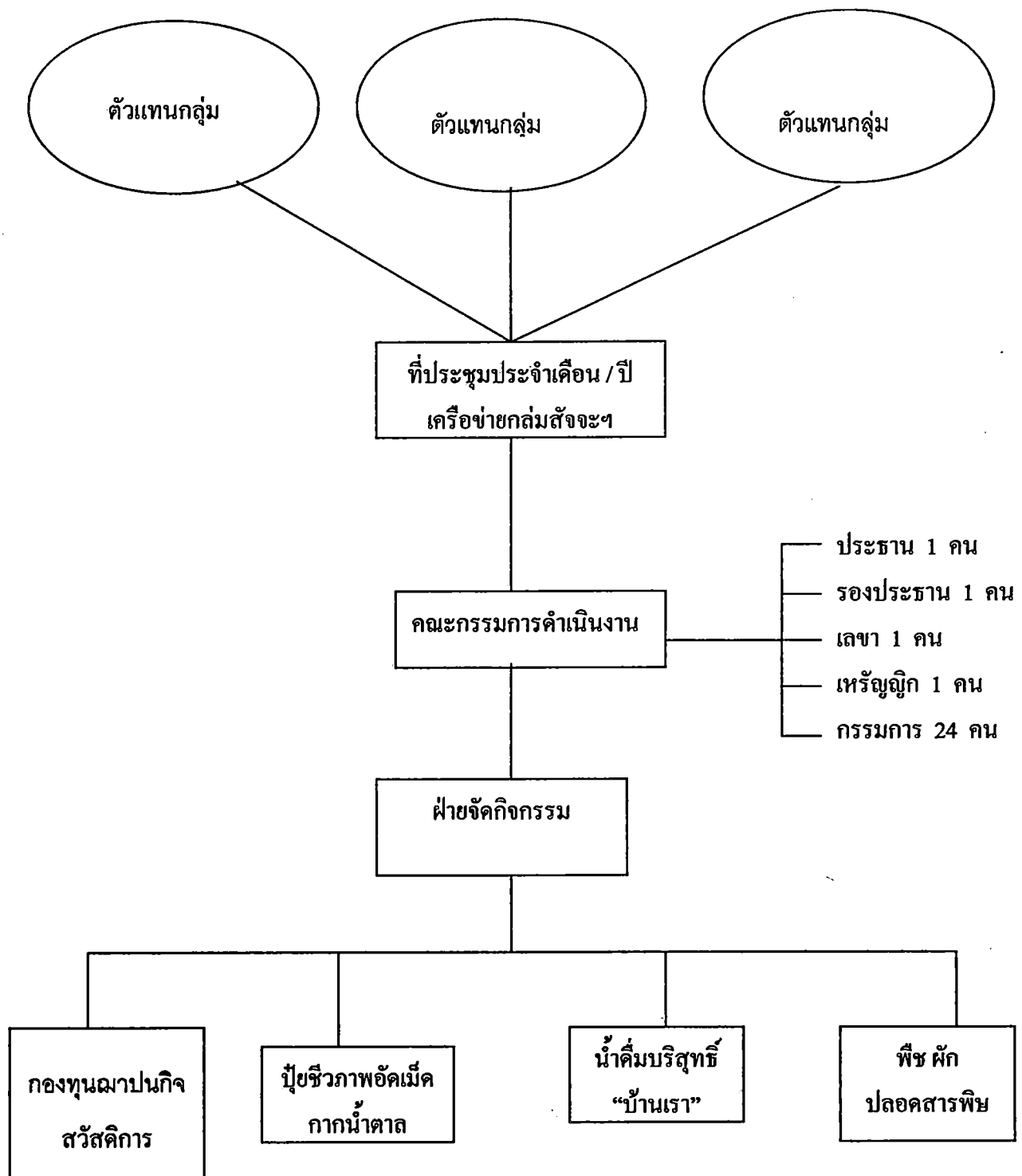
1. ต้องเข้าร่วมประชุมเครือข่ายตามข้อตกลง
2. ต้องมีการบริหารการเงิน-การบัญชีเหมือนกัน
3. ต้องทำสวัสดิการฌาปนกิจเครือข่ายร่วมกัน
4. ต้องถือหุ้นทำธุรกิจของกันและกัน และช่วยกันขาย-ช่วยกันซื้อ
5. ต้องช่วยกันผลักดันสมาชิกของกลุ่มสัจจะฯ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ให้ได้ คือ

เลิกอบายมุข

ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

เลิกสารเคมีทั้งปวง (การผลิต การบริโภค ที่ใช้สารเคมี)

6. ต้องส่งเสริมกองทุนสวัสดิการ ให้มีการขยายตัวได้อย่างรวดเร็ว
7. รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะทางการเงินของกลุ่มสมาชิกเครือข่ายทุกครั้งในการประชุม

ภาพ 26 แสดงโครงสร้างการดำเนินงานเครือข่ายกลุ่มต่างๆ

ที่มา : เครือข่ายกลุ่มต่างๆ สหพันธ์พัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต จังหวัดนครศรีธรรมราช

- โครงสร้างการดำเนินงานของเครือข่ายกลุ่มสังจะฯ

การดำเนินงานของเครือข่ายกลุ่มสังจะฯ มีการบริหารงานโดยคณะกรรมการของเครือข่ายที่มาจากตัวแทนกลุ่มสมาชิกเครือข่าย 14 กลุ่ม ๆ 2 คน เป็นกรรมการโดยมาจากตำแหน่งประธานและคณะกรรมการฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ที่กลุ่มส่งตัวแทนมาอีก 1 คน รวมเป็นจำนวนคณะกรรมการดำเนินงานเครือข่ายกลุ่มสังจะฯ 28 คน คณะกรรมการอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี ในปีแรกเมื่อดำเนินงานแล้วจะมีกรรมการบางส่วนพ้นจากวาระครั้งหนึ่ง แล้วคัดเลือกคณะกรรมการขึ้นใหม่ ขณะเดียวกันเครือข่ายได้มีการกำหนดระเบียบในการดำเนินงาน ได้มีระเบียบการปฏิบัติว่าด้วยหน้าที่ของสมาชิก คณะกรรมการ กิจกรรมธุรกิจชุมชน สวัสดิการค่าตอบแทนคณะกรรมการแต่ละครั้งที่มาประชุมชัดเจน (ระเบียบเครือข่ายกลุ่มสังจะฯ จังหวัดนครศรีธรรมราช)

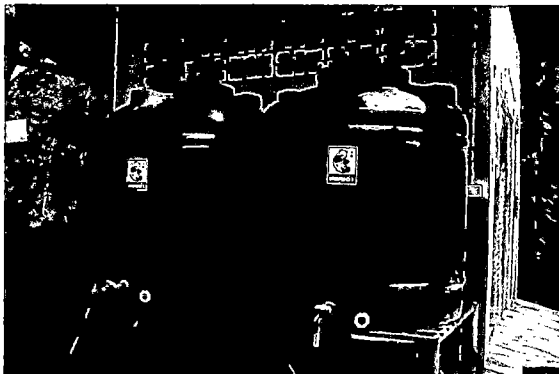
กิจกรรมของเครือข่ายกลุ่มสังจะฯ ปัจจุบันมีกิจกรรมที่เครือข่ายได้ดำเนินกิจกรรมกับสมาชิกส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่เป็นความต้องการของสมาชิก และสมาชิกมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของคือถือหุ้นและการนำไปใช้ ไปขายต่อ คือ การซื้อขายกากน้ำตาล ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด สวัสดิการฌาปนกิจ และการผลิตน้ำดื่มบริสุทธิ์ โดยการให้สมาชิกกลุ่มถือหุ้น และแบ่งปันผลกำไรคืนอย่างเป็นระบบ ได้สรุปความคิดเห็นสมาชิกเครือข่ายให้ความเห็นว่า **กิจกรรมที่สมาชิกภูมิใจมากที่สุดคือ การมีสวัสดิการฌาปนกิจเพราะเป็นประชาชนธรรมดาเมื่อตายได้มีเงินมาทำงานศพ หรือไว้ให้ลูกหลานจะได้ไม่มีปัญหา** เพราะส่วนใหญ่สมาชิกของกลุ่มสังจะฯ เป็นเกษตรกร ชาวไร่ ชาวนา เมื่อเจ็บไข้ ไม่สบาย ตาย ไม่มีเงินสวัสดิการส่วนใดที่จะเป็นค่าใช้จ่ายชดเชยได้ การมีกองทุนสวัสดิการขึ้นของกลุ่มสังจะฯ และเครือข่ายฯ เมื่อสมาชิกของกลุ่มมีปัญหาสามารถมีเงินสวัสดิการเงินทุนสำรองได้ สมาชิกกลุ่มตัวอย่างในเวทีการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ดีที่สุด รองลงมาคือการทำกิจกรรมปุ๋ยชีวภาพ กากน้ำตาล การมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก้ปัญหาในกลุ่มสมาชิกได้ทันที

ธุรกิจชุมชนเพื่อกลุ่มสมาชิกและคนในชุมชน เครือข่ายกลุ่มสังจะฯ ได้ทำกิจกรรมธุรกิจชุมชนกับกลุ่มสมาชิกเครือข่ายและชาวบ้านในชุมชน เพราะเห็นว่าสมาชิกต้องการและจำเป็นต้องใช้เป็นอาชีพหลัก ซึ่งจากเอกชนแพง พร้อมทั้งได้ฝึกให้สมาชิกทำธุรกิจชุมชนผลิตเอง ใช้งบ ทำให้กลุ่มและเครือข่าย คนในชุมชนมีงานทำ มีรายได้เพิ่มจากอาชีพหลัก ส่วนผลผลิตที่เหลือจากการบริการสมาชิกก็ขายให้ประชาชนในชุมชน และนอกชุมชน และเมื่อมีเงินส่วนเกินในทุกกิจกรรมก็จะเข้าเป็นกองทุนสวัสดิการฯ ให้กับสมาชิกกลุ่มสังจะฯ กิจกรรมอื่น ๆ จาก

การทำสวัสดิการเป็นกิจกรรมหลักแล้ว มีกิจกรรมอื่นที่สามารถสนองความต้องการให้กับสมาชิกได้ดังนี้

1. **การจำหน่ายแก๊สหุงต้ม** ในระยะแรกได้รับทุนสนับสนุนจาก องค์การบริหารส่วนตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง เป็นเงิน 20,000 บาท นำมาลงทุนเป็นเงินหมุนเวียน ซื้อแก๊สมาพร้อมถึงจำนวน 25 ถัง จำหน่ายแก๊สให้สมาชิกได้ถูกกว่าท้องตลาด คือขายถังละ 20 บาท กลุ่มเอากำไรถังละ 10 บาท แบ่งให้คนจัดการถังละ 2 บาท คงเหลือ 8 บาท นำไปสมทบกองทุนสวัสดิการ

2. **การจำหน่ายกากน้ำตาล** ทางกลุ่มสัจจะฯ ได้ซื้อกากน้ำตาลมาจากเครือข่ายสัจจะฯ แล้วมาจำหน่ายปลีกให้แก่สมาชิกและชาวบ้านในชุมชน ในบริเวณใกล้ ๆ วัด โดยจัดสรรกำไรให้คนขายกิโลกรัมละ 50 สตางค์ อีก 50 สตางค์ เข้ากองทุนสวัสดิการ เริ่มให้บริการครั้งแรก 26 มีนาคม 2544

ภาพ 27 แสดงถังเก็บกากน้ำตาล และน้ำ บีบี เป็นหัวเชื้อทำปุ๋ยน้ำชีวภาพ

3. การจำหน่ายน้ำ บีอี และ N 70 เป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้าทดแทนและเป็นหัวเชื้อการทำน้ำปุ๋ยชีวภาพ ได้จำหน่ายให้สมาชิกและประชาชนทั่วไปใช้ในครัวเรือน

4. บริการโต๊ะเต็นท์ให้เช่า กลุ่มสัจจะฯ ลงทุนซื้อโต๊ะ เต็นท์พร้อมเครื่องครัวครบชุดไว้บริการแก่สมาชิกกลุ่มสัจจะฯ และชุมชนต่าง ๆ โดยจ้างคนงานไว้คอยบริการ หลังจากหักค่าจ้างคนงานแล้ว ส่วนที่เหลือจะนำเข้าสมทบกองทุนสวัสดิการ

5. ปุ๋ยหมักชีวภาพบ้านเม็ค วัดป่ายาง จากการที่มีเครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ ผู้ให้การส่งเสริมมีส่วนในการริเริ่มคือ สำนักงานพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) โดยคุณณรงค์ คงมาก ในการจัดจำหน่ายกากน้ำตาล พร้อมได้งบจากโครงการพัฒนาทุนทางสังคม (Social Investment Fund) SIF ซึ่งมีมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์เป็นพี่เลี้ยง และได้ไปศึกษาจากกลุ่มสัจจะฯ การดูงานการผลิตน้ำปุ๋ยชีวภาพ เป็นการนำไปสู่การสร้างเครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ เป็นองค์กรชุมชนกลุ่มแรกในเมืองนครศรีธรรมราช ที่นำกากน้ำตาลมาจากโรงงาน สามารถจำหน่ายให้เกษตรกรโดยตรง สามารถขายได้ราคาต่ำกว่าของเอกชนนักธุรกิจที่จำหน่ายในราคา กิโลกรัมละ 12-15 บาท แต่เครือข่ายฯ ขายเพียง ก.ก.ละ 5-6 บาท โดยกำไรจากธุรกิจกากน้ำตาลร้อยละ 50 จัดสรรให้กลุ่มสมาชิกเครือข่ายฯ ที่ถือหุ้น ที่เหลือร้อยละ 50 แบ่งไว้เป็นทุนการบริหารจัดสรรทุนขยายกิจการ จึงเป็นทางนำไปสู่การจัดตั้ง “กลุ่มปุ๋ยหมักชีวภาพบ้านเม็ค วัดป่ายาง “ เป็นกิจกรรมที่ได้สร้างชื่อเสียงให้กับกลุ่มและเครือข่ายระดับภาคได้ และระดับชาติ ในปีพ.ศ. 2546-2548 ปัจจุบันมีสมาชิกถือหุ้นในการทำปุ๋ยหมัก 3 ประเภท คือ 1. สมาชิกกลุ่มเครือข่ายสัจจะสะสมทรัพย์ฯ 2. องค์กรชุมชนทั่วไป และ 3. บุคคลทั่วไป ผลการดำเนินงานในปี 2547-2548 ปรากฏว่า สามารถขายปุ๋ยอินทรีย์บ้านเม็คตราดออกได้จน ได้ประมาณทั้งสิ้น 40 ตัน คิดเป็นเงินมูลค่าประมาณ 9 ล้านบาท มีกำไรประมาณ 5 แสนบาท 2 ปีแรกมติที่ประชุมตัวแทนกลุ่มสมาชิกเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯให้นำเงินกำไรของแต่ละกลุ่มมาแปลงเป็นหุ้นสะสมไว้ก่อนเพื่อนำไปขยายกิจการก่อน ไม่มีการปันผลในปี 2548 และในปี 2549 เมื่อมีทุนมากพอจึงมีการปันผลกำไรการถือหุ้น เมื่อทำกิจกรรมปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดในที่สุดวัดป่ายาง ได้กลายเป็นศูนย์การศึกษาเรียนรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ชีวภาพ ของภาคใต้ ไปด้วย

ภาพ 28 แสดงโรงงานปุ๋ยอัดเม็ดชีวภาพ ของเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ

6. การผลิตน้ำดื่มบริสุทธิ์ เพื่อช่วยชุมชนเรื่องน้ำดื่มสะอาด ท่านสุวรรณ “เห็นว่าน้ำที่อยู่ในลำห้วยที่ชาวบ้านใช้ ดื่มที่ผ่านมาจากเขมาห้วยและจากสวนยาง สวนผลไม้ด้านบน เป็นพิษ วัว ควาย ของชาวบ้านเป็นโรคตับแข็งตาย ชาวบ้านมีปัญหาเป็นไข้ไม่สบาย เมื่อพิสูจน์ได้ว่าเพราะปัญหาน้ำที่มีส่วนผสมของยาฆ่าแมลง ยาฉีดหญ้า และสารเคมีต่าง ๆ ผสมอยู่ และจากการได้ศึกษาเรียนรู้จากกลุ่มสัจจะฯ ทับปริก จากจังหวัดกระบี่ ที่ได้สร้างโรงงานน้ำดื่มแบบฆ่าเชื้อ ทำให้สมาชิกมีการป่วยไข้ลดลง สมาชิกมีสุขภาพดีขึ้น คิดว่าถ้าเราทำน้ำดื่มได้ก็จะได้ เพราะน้ำมันสำคัญพอ ๆ กับข้าว และที่เหลือขายให้ชุมชนเครือข่าย ที่มีอยู่แล้ว (สัมภาษณ์ท่านสุวรรณ คเวสโก วันที่ 12 สิงหาคม 2549) ในที่สุดท่านและสมาชิกกลุ่มของเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ จึงได้สร้างโรงงานน้ำดื่มบริสุทธิ์ขึ้น ชื่อว่าน้ำดื่ม “บ้านเรา” โดยเงินดำเนินงานทั้งหมดมาจากกลุ่มสัจจะฯ ที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายถือหุ้น โดยกลุ่มสัจจะฯ วัดป่ายางถือหุ้นมากกว่ากลุ่มอื่น 1 ล้านบาท ในขณะที่ทุนดำเนินงานของโรงงานน้ำดื่มประมาณ 3 ล้าน แต่สามารถระดมทุนจากสมาชิกได้ภายใน 2 เดือน หลังจากสมาชิกเครือข่ายประชุมเห็นด้วยแล้ว

ภาพ 29 โรงงานน้ำดื่มสะอาด “บ้านเรา” ของเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ

7. **ผลิตผัก อาหารปลอดภัย** เมื่อกลุ่มผลิต ปุ๋ยชีวภาพได้แล้วเห็นว่าพื้นที่ในบริเวณชุมชนและบริเวณวัดมากจึงได้ทดลองปลูกพืชปลอดภัยเป็นผักนานาชนิด และให้ชุมชนปลูกข้าวทำข้าวกล้อง มากขึ้น จากการที่เคยทิ้งนาให้ร้างว่างเปล่าไว้นาน ให้กลายเป็นทุ่งนาข้าว และปลูกผักเพื่อให้คนในชุมชนบริโภคข้าวปลอดภัย ทำให้สุขภาพอนามัยดีขึ้น ในการบริหารในส่วนผักก็เช่นเดียวกับในธุรกิจส่วนอื่น จะมีคนงานเป็นผู้ดูแลจากสมาชิกในชุมชนที่อาสาเข้ามาและได้ค่าแรงเท่ากับแรงงานในส่วนอื่น คือวันละ 200 บาท ขณะนี้กำลังอยู่ในระยะทดลองปลูกกระเจี๊ยบเขียว ถั่วพุ่ม มะเขือ ถั่วฝักยาว ถั่วแดง ตำลึง ฯลฯ จำนวนผักที่ออกมาไม่พอต่อความต้องการของตลาดทั้งในชุมชนและในบริเวณใกล้เคียงเช่นในมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ตลาดหน้าบ้านเขามหาชัย ทางกลุ่มจัดทำโครงการร่วมกับเครือข่าย และองค์กรภายนอก ในการทำตลาดพืชผักปลอดภัยในปีต่อ ๆ ไป

ภาพ 30 แสดงแปลงผักปลอดสารพิษ ในบริเวณวัดป่ายาง

● แนวทางการดำเนินการหนุนเสริมของทีมวิจัยที่มีต่อเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ

1. การหนุนเสริมให้เครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ สามารถพัฒนาสมาชิกกลุ่มสัจจะฯ ในต่างอำเภอ ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ การดำเนินงานกลุ่มสัจจะฯ แบบใช้หลักศาสนาที่แท้จริง ผสมหลักวิธีการสากล การมีวัตถุประสงค์ประสงค์กฎระเบียบ วิสัยทัศน์ที่ชัดเจน เหมือนกับกลุ่มสัจจะฯ วัดป่ายาง และใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้ชัดเจน เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจสังคมในครอบครัวสมาชิกกลุ่มสัจจะฯ

2. พัฒนาหนุนเสริมเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ ซึ่งมี ปรัชญาวิสัยทัศน์ อยู่แล้วให้มีหลักวิธีการปฏิบัติ กฎข้อบังคับ วัตถุประสงค์ และภารกิจเป้าหมาย สามารถดำเนินงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. วางแผนร่วมกันพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อการเรียนรู้แบบการให้การศึกษา นอกกรอบให้กับ ประชาชน กลุ่ม องค์กร และเครือข่ายอื่น ๆ ในเรื่องการพัฒนาโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการเครือข่ายคุณค่าร่วม กับเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน มหาวิทยาลัย และองค์กรต่าง ๆ

4. หนุนเสริมให้มีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จตามแผนงาน และโครงการของเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ จากการติดตามประเมินผล การปรับปรุงหลักการดำเนินงานแบบสากลร่วมกับหลักศาสนาวิธีการดำเนินงานเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ การดำเนินงานที่จะเป็นประโยชน์ต่อเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ

- ปัจจัยแห่งความสำเร็จของเครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ฯ

เครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ มีปัจจัยที่ทำให้เครือข่ายฯ ประสบความสำเร็จ ซึ่งมีลักษณะสำคัญการดำเนินงานที่ถือได้ว่าเป็นเครือข่ายที่ประสบความสำเร็จมากกว่าเครือข่ายใด ๆ ที่มีในจังหวัดนครราชสีมา เพราะมีหลักคิด หลักวิชาและหลักปฏิบัติที่ชัดเจน ฉะนั้นรูปแบบการดำเนินงานของเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ จึงเป็นเครือข่ายคุณค่า ตามหลักวิธีการสหกรณ์ที่แท้จริง และยังสามารถคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนารูปแบบเครือข่ายคุณค่า ดังรายละเอียดปัจจัยความสำเร็จต่อไปนี้

1. มีหลักการอุดมการณ์ หลักคิดที่ดี คือ กลุ่มและเครือข่ายสัจจะฯ

ใช้หลักพระพุทธศาสนาในการทำกิจกรรมของสมาชิกและคณะกรรมการดำเนินงาน เครือข่าย ใช้ บาป –บุญ-คุณ-โทษ ในการวิเคราะห์กับสมาชิกที่มีปัญหา เพื่อใช้เงินสะสมเป็นเครื่องมือในการสร้างอนาคตของตนให้บรรลุการมีสามัคคีธรรม ซึ่งยึดเอาแนวทางศาสนา โดยใช้หลักธรรม ยึดถือ ฆราวาสธรรม คือ สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ เป็นกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติและใช้ขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นตัวประสานความสัมพันธ์ เพื่อให้ชุมชนย่อยที่ด้อยอาศัยกัน เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน หลังจากนั้นใช้เวทีในการประชุมใหญ่ของสมาชิกเป็นตัวชี้ขาด ตามกฎระเบียบของเครือข่ายฯ ที่วางไว้ เรียกว่าใช้ศีล ในการปฏิบัติต่อกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เพื่อมวลสมาชิกได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม

2. มีจิตสำนึกองค์กร หรือเป็นองค์กรที่มีจิตวิญญาณ คือ สมาชิกกลุ่ม

เครือข่ายสัจจะสะสมฯ มีจิตสำนึกว่าตนเองเป็นเจ้าของเครือข่ายสัจจะ ฯ ด้วยการถือหุ่นกับเครือข่าย ก็ต้องร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ มีความตั้งใจที่จะเข้าร่วมรับผิดชอบปัญหาต่าง ๆ กับบุคคลอื่น ๆ อย่างเท่าเทียมกัน ขอมรับในศักยภาพของกันและกันและยอมรับในความแตกต่างหลากหลายระหว่างกลุ่มสมาชิก ทำให้สมาชิก มีสมาธิ ในการร่วมกัน พร้อมมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหากลุ่ม หรือเครือข่ายร่วมกัน

3. มีจิตวิญญาณสหกรณ์ คือการที่สมาชิกและคณะกรรมการ กลุ่ม มี

ความจงรักภักดีต่อกัน เสียดสีทำงานเพื่อกลุ่มและเครือข่าย ห่วงแทนเครือข่าย มีสิ่งยึดเหนี่ยวร่วมกันเรียกว่ามีจิตวิญญาณสหกรณ์ คือความจงรักภักดีแบบสหกรณ์ (spirit of cooperative)

4. เป็นเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ คือสมาชิกและคณะกรรมการร่วมกัน

เรียนรู้ หรือเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ปัญหาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้มี กฎระเบียบ มีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา รู้ข่าวคราวในด้านต่างๆ ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ซึ่งอยู่นอกเหนือภารกิจของ

เครือข่าย และความรู้เกี่ยวกับปัญหาใน นอกชุมชนที่จะมีเป็นผลดีผลเสียต่อสมาชิกและองค์กรจาก การส่งสมาชิก คณะกรรมการร่วมศึกษาคูงาน การมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรต่าง ๆ และนำมาใคร่ครวญ ตรึกตรอง ร่วมกันตัดสินใจร่วมกัน ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดร่วมกันใน การประชุมกลุ่มสมาชิกเครือข่าย ทุกเดือน หรือเมื่อมีกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในการ ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของเครือข่าย ก่อให้เกิดปัญญา ในการแก้ปัญหาของเครือข่าย และคนในชุมชน ได้ตลอดเวลา

5. มีการจัดการเครือข่ายที่ดี คือ สมาชิกคณะกรรมการของเครือข่ายมีความสามารถในการจัดการตนเองและเครือข่ายตามที่ได้ เมื่อได้มีโครงสร้างการดำเนินงานชัดเจน และมีข้อบังคับ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย สามารถปฏิบัติการทำกิจกรรม วางแผนการทำกิจกรรม สามารถดำเนินงานได้มีประสิทธิภาพขึ้น สามารถประเมินผลการดำเนินงานเครือข่ายของตนเอง ได้ ทำให้สมาชิกมีความเข้าใจและพอใจการดำเนินงานของเครือข่ายกลุ่มต่างๆ มากยิ่งขึ้น

6. เป็นเครือข่ายคุณค่า คือมีกระบวนการเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่มและ กลุ่มต่างๆ ในต่างอำเภอ เข้าด้วยกัน และองค์กรทางราชการ เอกชน ด้วยระบบการสื่อสารที่มี ประสิทธิภาพและการทำกิจกรรมกับสมาชิกกลุ่มเครือข่ายสม่ำเสมอ ด้วยความสมานฉันท์ ทำให้เกิด การรวมจิตสำนึกและจิตวิญญาณของสมาชิกกลุ่มเครือข่าย ให้มีพลังเข้มแข็ง

7. มีภาวะผู้นำ คือ ผู้นำคือพระสุวรรณ์ คเวสโก และคณะกรรมการ ดำเนินงานของเครือข่ายกลุ่มต่างๆ เป็นผู้ประสานความคิดของสมาชิกได้ดี ให้โอกาสสมาชิกได้ แสดงความคิดเห็นไม่ผูกขาดความคิดหรือเป็นเจ้าขององค์กรเครือข่ายเพียงผู้เดียว พร้อมทั้งจะเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นกับผู้อื่นและของกันและกันอยู่เสมอ

8. เป็นเครือข่ายพึ่งตนเองได้ คือ เครือข่ายกลุ่มต่างๆ มีความเข้มแข็ง ทั้งในทางเศรษฐกิจ ทำกิจกรรมธุรกิจชุมชน หลายอย่าง ก่อให้เกิดการประหยัด ลดรายจ่าย มีการออมมากขึ้นในกลุ่มสมาชิกเครือข่าย ทางการเมืองการปกครองการฝึกพื้นฐานประชาธิปไตยในองค์กร คือการบริหารกลุ่ม เครือข่ายโดยมีคณะกรรมการจากการเลือกของสมาชิกจากกลุ่ม เลือกคนดี มีความ ซื่อสัตย์ เข้าไปทำงานแทนตน ในทางสังคมและวัฒนธรรม คือการรวมเครือข่ายเพื่อแก้ปัญหา และการมีคุณธรรม ตามหลักศาสนาพุทธ มีศีล และลดละอบายมุข ได้เป็นวัฒนธรรมที่จะสืบทอดไปสู่ ลูกหลานต่อไป ทั้งในยามปกติและประสบกับภาวะวิกฤตต่าง ๆ ก็สามารถพึ่งตนเองและกลุ่มใน ชุมชนได้

9. เป็นเครือข่ายสงบสุข กลุ่ม เครือข่ายเข้มแข็งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาคน คือสมาชิกและคณะกรรมการที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม และมีความสุข เมื่อคนมา รวมกันเป็นกลุ่ม เป็นเครือข่าย สามารถมีปัญญาแก้ปัญหาคงตนและผู้อื่นได้ จากแสดงความคิดเห็น

จากการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สมาชิกและคณะกรรมการ เครือข่ายทุกคนชื่นชม พอใจมากที่กลุ่ม และเครือข่ายต่างๆ ได้ดำเนินกิจกรรมกลุ่ม เครือข่ายต่างๆ ขึ้นในชุมชนปายาง และต่างๆ อำเภอ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

10. มีหลักการบริหารจัดการที่ดีตามแนวทางสหกรณ์ที่แท้จริง คือ

เครือข่ายต่างๆ ได้มีหลักการบริหารจัดการ โดยคณะกรรมการทุกคนมีความสำคัญเท่ากัน ในการ ทำงานทุกคนต้องรู้จักการบริหารจัดการ การเงิน บัญชี และมีอุดมการณ์ ความมี ศีลธรรม ซื่อสัตย์ ใช้ หลักการบริหารจัดการที่ดี (หลักธรรมาภิบาล) ทุกคน การบริหารทุนดำเนินงาน นำเงินกำไร ของสมาชิกกลุ่มกลับคืนมาเป็นต้นทุน ไม่นำไปแบ่งปันจนกว่าเครือข่ายจะมีเงินทุนหมุนเวียนพอใน การผลิตปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด

11. ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักในการทำกิจกรรมทุกด้าน ให้

สมาชิกและคณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ คนงานทุกกิจกรรม รู้จักความพอเพียงพอดี ไม่โลภในการทำ กิจกรรมที่เห็นว่าได้กำไรดี แต่ไม่มั่นคง ไม่ประมาทในการลงทุนในกิจกรรมที่สมาชิกเครือข่ายและ กลุ่มต้องการก่อนเท่านั้น และมีภูมิคุ้มกันคือคิดวางแผนเพื่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจและสังคม เปลี่ยนแปลงจะต้องไม่ทำให้เครือข่ายมีปัญหา

12. เป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน เป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งมีลักษณะดังกล่าว

มาแล้ว ข้างต้น ทำให้กลุ่ม เครือข่ายดำรงอยู่และดำรงต่อไปได้ โดยไม่ล่มสลาย อันเป็นการพัฒนา แบบยั่งยืน คือมีการพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ปราศจากโรคภัย (มีน้ำ อาหารปลอดภัย) ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการพัฒนาและธรรมาภิบาลให้ชุมชนปราศจากสารเคมี สังคมกลุ่มและ เครือข่ายได้พัฒนา เรียนรู้ตลอดเวลา ในเวทีการประชุมแลกเปลี่ยน การไปศึกษาดูงานฝึกอบรม และการทำการวิจัยร่วมกับสถานศึกษาต่าง ๆ และมีการพัฒนาเทคโนโลยีผสมภูมิปัญญาในกลุ่ม สังคมและเครือข่ายต่างๆ ในการผลิต ปุ๋ย น้ำ พืชผัก ถือว่าเป็นการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนเพราะพัฒนา แบบสมดุล คือพัฒนาทุก ๆ ด้านแบบองค์รวม ไปพร้อม ๆ กัน นั่นเอง

สรุป เครือข่ายกลุ่มต่างๆ ได้มีการดำเนินงานการเงินชุมชนและธุรกิจชุมชน สามารถพัฒนาให้ คน สมาชิก (ทรัพยากรมนุษย์) ในชุมชนด้วยหลักการทางพุทธศาสนา ทำให้คน ในชุมชนมีคุณภาพ มีคุณธรรม มีความสุข และกลุ่ม เครือข่ายเข้มแข็งได้สำเร็จถือว่าบรรลุเป้าหมาย ของ การพัฒนาขบวนการสหกรณ์ ที่ควรมุ่งเน้นไปที่การ พัฒนาคนให้ปรากฏคุณค่าสหกรณ์ใน ตัวคนอย่างแท้จริง และสามารถทำให้คนพร้อมที่จะร่วมกันพัฒนา กับองค์กรอื่น ๆ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม นับว่าเป็นตัวอย่างกลุ่ม เครือข่ายที่ควร จะ เผยแพร่แนวคิดและวิธีการของกลุ่มและเครือข่ายที่สอดคล้องกับการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ เป็น เครือข่ายคุณค่า เพื่อ การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งยั่งยืน

เครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร

• ประวัติความเป็นมาของเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร

มีความเป็นมาจากเครือข่ายความร่วมมือของเกษตรกรด้านการผลิต เนื่องจากผลิตผลด้านการเกษตรของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีหลากหลาย เป็นจำนวนมากตามสภาพพื้นที่เป็นสวน ไร่ แถบภูเขา หรือทะเล เกษตรกรจึงทำการแปรรูปวัตถุดิบมาเป็นอาหาร ผลิตภัณฑ์ของใช้ ศิลปหัตถกรรม (วัฒนธรรมภูมิปัญญาดั้งเดิม) ผสมกับนโยบายของรัฐในการส่งเสริมผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เกิดขึ้นในแผนพัฒนาฯ ที่ 8-9 กลุ่มต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีปัญหาด้านการตลาด การผลิต และทุนดำเนินงาน ทางราชการจึงได้ส่งเสริมให้มีการรวมตัวเป็นเครือข่ายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ในระดับ ตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัดโดยสำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช หรือเรียกว่า กลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (นตผ.) ปรากฏว่าจังหวัดนครศรีธรรมราช มีเครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนระดับจังหวัด 2 เครือข่าย คือ เครือข่ายภัณฑ์ชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เมืองนครฯ เกิดขึ้นเพราะหน่วยงานภาครัฐเริ่มเป็นนโยบายของทางราชการ กับรัฐบาล โดยรวมกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ในระดับอำเภอ 23 อำเภอ ตั้งขึ้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2548 มีกลุ่มอยู่จำนวน 52 กลุ่ม ทุนดำเนินงาน 2 ล้าน 5 แสน ปัจจุบันมีสถานที่ตั้งอยู่ในอาคารจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน บริเวณเรือนจำเก่าของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการจัดกิจกรรมออกร้าน และนำผลิตภัณฑ์สมาชิกมาจำหน่ายได้ ประมาณ 1 ปี ข้อดี ทำให้สมาชิกกลุ่มผลิตมีช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เพิ่มรายได้ให้กับสมาชิก แต่มีข้อดีจากการบริหารจัดการเครือข่ายที่ไม่มีโครงสร้างชัดเจน คณะกรรมการไม่ทำตามระเบียบข้อบังคับ สมาชิกไม่มีส่วนในการบริหารจัดการ และหน่วยงานสนับสนุนขาดความต่อเนื่องชัดเจน สถานที่จัดจำหน่ายเครือข่ายมีปัญหาที่ดินสูง และเจ้าของพื้นที่ไม่มีความชัดเจนในการที่จะให้ชุมชนเข้ามาบริหารจัดการ และขาดแคลนทุนในการดำเนินงาน สมาชิกจึงไม่มีความศรัทธาต่อเครือข่าย การคัดเลือกสมาชิกกลุ่มที่จะได้รางวัลพัฒนาขึ้นไปเพื่อให้เกรดระดับดาวต่างๆ สมาชิกส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีความยุติธรรม จากเจ้าหน้าที่ และการสนับสนุนของหน่วยงาน จะสนับสนุนแต่กลุ่มที่ได้รับการคัดเลือกเด่น ๆ ในการทำการตลาด การส่งเสริมการผลิตขาดความต่อเนื่องและไม่ตรงกับความต้องการของกลุ่มสมาชิก ทำให้ปัจจุบันเครือข่ายผลิตภัณฑ์ฯ ดำเนินงานล้มเหลว จึงเป็นปัญหาด้านการตลาดให้กับกลุ่มสมาชิกที่ทำการผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน จึงมีสมาชิกบางส่วนมารวมกลุ่มกับเครือข่ายกลุ่มสตรีและเยาวชนสหกรณ์ นครศรีธรรมราช ยังมีการรวมตัวเป็นเครือข่ายกันแบบไม่มี

โครงสร้างที่ชัดเจน แต่มีกลุ่ม องค์กรที่เกิดขึ้นมาจากการสนับสนุนส่งเสริมของสหกรณ์การเกษตร และสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการแก้ปัญหาความยากจน รายได้ เพื่อให้มี รายได้เสริมกับกลุ่มแม่บ้านและการฝึกอบรมเยาวชนสหกรณ์ ปัจจุบันมีจำนวน 62 กลุ่ม ได้รวมเป็น เครือข่ายจากการส่งเสริมของสำนักงานสหกรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพราะว่ากลุ่มที่สามารถทำ การตลาดสามารถส่งสินค้าไปจำหน่ายภายนอกชุมชนได้มี ประมาณ 7-6 กลุ่ม ส่วนใหญ่กลุ่มนั้นจะ ผลิตอย่างเดียว แต่ไม่สามารถทำการจัดจำหน่ายได้ การเกิดเครือข่ายรวมตัวกันจึงเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ ปัจจุบันมีปัญหาการบริหารจัดการของคณะกรรมการที่เป็นสมาชิก จากกลุ่มผลิตภัณฑ์ ไม่มีอิสระในการบริหาร งบประมาณมีน้อย และการส่งเสริมของเจ้าหน้าที่ไม่มี การต่อเนื่อง และไม่ตรงกับความต้องการของสมาชิก สมาชิกเครือข่ายต้องการให้มีการบริหาร จัดการเครือข่ายให้มีแผนกลยุทธ์ชัดเจน และสมาชิกมีส่วนร่วมในทุกด้านพร้อมทั้งต้องการให้เกิด ความยั่งยืนของอาชีพคือการต้องการเผยแพร่ความรู้ในการประกอบอาชีพไปสู่คนรุ่นใหม่ต่อไป และเครือข่ายการตลาดวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์กล้วยเล็บมือนาง สวนจันทร์ศรี อำเภอพรหมคีรี ที่ มีสมาชิกกลุ่ม ประมาณ 18 กลุ่ม เห็นความสำคัญของการรวมเครือข่ายผลิตภัณฑ์เพื่อทำการผลิต และการตลาด จากปัญหาด้านการผลิตขาดแคลนวัตถุดิบกล้วยเล็บมือนาง ปัญหากลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร ทำการผลิตแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม่ต่อเนื่อง เมื่อราคาขายพารา ผลไม้มีราคาสูงซึ่งเป็นอาชีพ หลัก ก็จะละทิ้งอาชีพรอง อาชีพเสริมทำให้เครือข่ายต้องการเข้าร่วมกับเครือข่ายอื่น ๆ เพื่อความ มั่นคงทางการตลาดของกลุ่มสมาชิกและเครือข่ายเอง

วันที่ทีมวิจัยได้เปิดเวทีทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการวิจัยกับกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ และเครือข่าย ในครั้งแรก สมาชิกเครือข่ายได้เปิดวิสัยทัศน์ที่จะรวมเป็นเครือข่ายผลิตภัณฑ์กันใหม่ และจากเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้แกนนำกลุ่มเครือข่ายผลิตภัณฑ์ทั้ง 3 ผลิตภัณฑ์ ได้มีการรับสมัคร สมาชิกเครือข่าย เพิ่มและร่วมวิจัยกับที่วิจัยโดยใช้ วิธีการ AIC (Appreciation Influence Control) ถอดบทเรียน แลกเปลี่ยนประสบการณ์กันจนเห็นส่วนที่ดีและที่ต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ สมาชิกสามารถทำการตลาด การผลิตได้ดีขึ้น และกำหนดความต้องการความคาดหวังของสมาชิก เครือข่ายการตลาดในความต้องการสร้างเครือข่ายคุณค่า และได้กำหนดให้มีการสร้างปรัชญา วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์และ โครงสร้างองค์กรในการดำเนินงานเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน เมืองนคร ขึ้นให้ชัดเจนและได้ประชุมกลุ่มย่อยคณะกรรมการเครือข่ายๆ เพื่อจัดทำวิสัยทัศน์ เป้าหมาย วัตถุประสงค์และภารกิจหลัก ขอบบังคับของเครือข่าย จนสำเร็จและได้หาสมาชิกเพิ่มเติม จนมีสมาชิกของเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร รูปแบบของการเชื่อมโยงเครือข่ายๆ ได้กล่าวไว้ในตอนต้นแล้ว ส่วนกลุ่ม องค์กรที่เป็นสมาชิกเครือข่ายการตลาดฯ แสดงดังตาราง 6

ตาราง 6 แสดงกลุ่มสมาชิกเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร

ลำดับที่	ชื่อ กลุ่ม	บ้านเลขที่/สถานที่ติดต่อได้	ผลิตภัณฑ์/กลุ่มอาหาร	ประธาน/เบอร์โทร	ทุนดำเนินงาน (บาท)	หมายเหตุ
1	กลุ่มข้าวซ้อมมือสตรี ต.หัวไทร	165 ม.10 ต.หัวไทร อ.หัวไทร	ข้าวซ้อมมือ	นางบุษาวรรณ อินทสร	10,000	
2	กลุ่มกิจการเลี้ยงคั้วแบบธรรมชาติ	66 ม.6 ต.ท่าซอม อ.หัวไทร	คั้ว	นายอุเทน จันทรทอง 09-9752280	25,000	
3	กลุ่มข้าวซ้อมมือบ้านสระไกร	173 ม.9 ต.เข็รเขา อ.เฉลิมพระเกียรติ	ข้าวซ้อมมือ	นายตัน พูจินดา 09-6953311	10,000	
4	กลุ่มสตรีท่าซอม	47 ม.5 ต.ท่าซอม อ.หัวไทร	ไข่เค็ม, กะปิ, ปลา	นางประทุม พุ่มนุ้ย 09-2898609	100,000	
5	กลุ่มขนมลาท่าซอม	30/1 ม.4 ต.ท่าซอม	ขนมปลากรอบ	นางวรรณฯ ช่วยแก้ว 09-291596	30,000	
6	กลุ่มแปรรูปลูกจันทร์เทศ บ้านร่อนนา	41 ม.2 ต.ร่อนพิบูลย์	จันทร์เส้น, จันทร์แช่ส้ม, จันทร์กวน	นางวันดี อินทนู 01-7889035	50,000	
7	เครือข่ายกลุ่มแม่บ้านเกษตรสวน จันทร์ศรี	40/1 ม.2 ต.บ้านเกาะ	กล้วยอบน้ำผึ้ง กล้วยกรอบแก้ว	นางอมรรัตน์ เกื้อกาญจน์ 01-0915219	25,000	
8	ร้านขนมปิ่นลือ	139 ม.3 ต.เสาเภา อ.ร่อนพิบูลย์	ขนมปิ่นลือ หมูสวรรค์	นางโสภา นุ่นกล้า 01-2736237	10,000	

ตาราง 6 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ กลุ่ม	บ้านเลขที่/สถานที่ติดต่อได้	ผลิตภัณฑ์/กลุ่มยา/ หัตถกรรม จักรสาน	ประธาน/เบอร์โทร	ทุนดำเนินงาน (บาท)	หมายเหตุ
9	กลุ่มสตรีสหกรณ์พืชสมุนไพรไทย หัวน้ำ	111 ม.2 ต.เคิ่ง อ.ชะอวด	น้ำมันนวด	นางประจวบ ลินธุ์รัตน์	5,000	
10	กลุ่มกระจุยบางน้อย	85 ม.4 ต.ท่าเสม็ด อ.ชะอวด	นวดเพื่อสุขภาพ กระบุง เสื้อ	นางพุ่ม หนูรอด 01-0835156	80,000	
11	กลุ่มจักสานไม้คู้ม-ไม้ไผ่	79 ม.10 ต.หินตก อ.ร่อนพิบูลย์	ข้อง ตะกร้าเล็ก ชะลอม กระดาษของขวัญ	นายจำนงค์ อรชร 09-2888013	25,000	
12	กลุ่มป่านี ทองเพชร	69/22 ม.9 ต.นาเคียน อ.เมือง	เตา กระถาง	นางนี ทองเพชร 07-2667224	20,000	
13	กลุ่มจักสานย่านลิเภาบ้านหนองบัว	145 ม.7 ต.นาเคียน อ.เมือง	ย่านลิเภา	นางสมจิตร กาละบัน 09-2874911	200,000	
14	กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านจักสานใบ กระพ้อ	307 ม.5 ต.ทุ่งโพธิ์ อ.จุฬาภรณ์	ใบกระพ้อ	นายเกลือบ แป้นแก้ว 09-2162178	110,000	
15	กลุ่มทอผ้าบ้านท่าเนียบ	ม.3 ต.ควนพัง อ.ร่อนพิบูลย์	ผ้าทอ ผ้าขาวม้า	นายอำเภอ วงศ์สว่าง 01-0790728	60,000	
16	กลุ่มอนุรักษ์กระจุยบ้านควนป้อม	13 ม.1 ต.เคิ่ง อ.ชะอวด	กระจุย	นางอารี ถาวรอนุรักษ์ 07-8978093	20,000	

ตาราง 6 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ กลุ่ม	บ้านเลขที่/สถานที่ติดต่อได้	ผลิตภัณฑ์/ศิลปะ ประดิษฐ์/ผ้า/เอกชน	ประธาน/เบอร์โทร	ทุนดำเนินงาน (บาท)
17	กลุ่มสตรีสหกรณ์หัตถกรรมดอกไม้ ใบยางพารา	153 ม.4 ต.ยางค้อม อ.พิปูน	ดอกไม้ใบยาง	นางสาวรัตนา อินทรฤทธิ์ 01-5708606	125,000
18	กลุ่มกระเป๋าทรงอวน	117/1 ม.6 ต.ควนละลึก อ.หัวไทร	กระเป๋าทรงอวน	นายธีรพล ฉายวิริยะ 06-2856927	35,000
19	กลุ่มเครื่องปั้นดินเผา	69/13 ม.9 ต. ปากพูน อ.เมือง	เครื่องปั้นดินเผา	นางเจริญ นนชานิชย์ 06-9436511	70,000
20	กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์จากดินญี่ปุ่น	51/1 ม.1 ต.หินตก อ.ร่อนพิบูลย์	ผลิตดอกไม้ดิน	นางสมลักษณ์ สุวรรณพาลย์ 07-2665277	15,000
21	กลุ่มเยาวชนแกะหนังตะลุง	131/4 ม.5 ต.ปากพูน อ.เมือง	รูปหนังตะลุง	นายมนัส ช่วยกรด 07-0259067	30,000
22	กลุ่มชิ้นผ้ามัดย้อม	67/6 ม.2 ต.นาทราย อ.เมือง	เสื้อผ้ามัดย้อม	นางบุญเลี้ยง วุฒิमानพ 075-472336	32,000
23	เกาะเพชรบาติก	69 ม.3 ต.เกาะเพชร อ.หัวไทร	เสื้อผ้าบาติก	นายประจุมพร แซ่เฮง 09-2690710	50,000
24	แปรรูปการเกษตร	66 ม.2 ต.ช้างซ้าย อ.พระพรหม	พ้อค้ำส่ง	นายภิรมย์ กะตาภูล 09-1956052	40,000
25	กลุ่มเยาวชนและสตรีสหกรณ์	116 ม.1 ตำบลกำโลน อ.ลาสกา	น้ดจัดการตลาด ผ้าบาติก	นางจันทร์เพ็ญ ผลอินทร์ 01-8935918	100,000

- การดำเนินงานของเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร

ปรัชญา วิสัยทัศน์เครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร

“บริหารเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนสู่การท่องเที่ยวโดยชุมชน ส่งเสริมสมาชิกให้เป็นองค์กรชุมชนแห่งการเรียนรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน”

เป้าหมาย

1. การใช้ทรัพยากรร่วมกันกับกลุ่มองค์กร ทั้งของรัฐและชุมชน เอกชน
2. การลดต้นทุนค่าใช้จ่าย ใช้.....หลักการเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการพัฒนากลุ่มเครือข่าย
3. ประโยชน์ที่ได้ร่วมกัน แบ่งปันด้วยความยุติธรรม
4. การเพิ่มข้อได้เปรียบแข่งขันด้วยธุรกิจ รวมตัวการตลาดในรูปแบบเครือข่าย
6. เอื้ออาทรต่อชุมชน/สังคม
7. การพัฒนา/ส่งเสริมสมาชิกในทุก ๆ ด้าน

รูปแบบการตลาด ของเครือข่ายฯ

- รับฝากขายและจัดจำหน่าย ณ สถานที่ตั้งกลุ่ม เครือข่ายของสมาชิกเดิม
- การตลาดแบบกองคาราวานตามเทศกาลต่าง ๆ
- ฝากขายกับเครือข่ายระดับชุมชน ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และภูมิภาค
- การออกร้านจากหน่วยราชการติดต่อประสาน
- มีผู้จัดการการตลาดเครือข่าย นำผลิตภัณฑ์ประสานกับองค์กรร้านค้าเอกชนระดับภูมิภาค
- จัดหาสถานที่จำหน่ายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น เกาะล้านตา เกาะสมุย

ปัจจุบันเครือข่ายได้ดำเนินรูปแบบการตลาดกับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสมาชิกทุกรูปแบบที่กล่าวมาจนแล้ว การจัดหาสถานที่จำหน่ายในแหล่งท่องเที่ยว และที่ปฏิบัติการตลาดเป็นประจำกับกลุ่มสมาชิก คือการรับฝากขาย ณ กลุ่ม เครือข่ายสมาชิก การออกร้านงานเทศกาล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ (เมืองทองธานี)

ภาพ 31 การออกร้านในเทศกาลของเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์กล้วยเล็บมือนางสวนจันทร์ศรี

● ระเบียบข้อบังคับเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ฯ

ชื่อเครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร ชื่อย่อว่า คผน. ตั้งอยู่ที่ เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280 โทรศัพท์ 075 – 377 440, 06 – 7422705

ใช้ตราเป็นรูป..... พระบรมธาตุนครศรีธรรมราช อยู่ตรงกลางล้อมรอบด้วยผลิตภัณฑ์เด่นแต่ละเครือข่าย

● วัตถุประสงค์ของเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร

1. เป็นตัวแทนของสมาชิกเครือข่ายผลิตภัณฑ์ในระดับจังหวัด และภูมิภาค เพื่อดำเนินกิจกรรมด้านการผลิต ด้านการตลาด
 2. ส่งเสริมให้สมาชิกได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งกันและกันในด้านต่าง ๆ
 3. ส่งเสริมการผลิตของสมาชิกให้ได้รับมาตรฐานเป็นที่นิยมจากตลาด
 4. เพื่อประสานงานองค์กร แหล่งเงินทุน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
 5. สนับสนุนช่วยเหลือด้านวิชาการ พัฒนาสมาชิกเครือข่ายให้สามารถพึ่งตนเองได้
 6. จัดทำข้อมูลของสมาชิกเครือข่ายเพื่อส่งเสริมการตลาด
 7. เพื่อประชาสัมพันธ์เผยแพร่การดำเนินงานของเครือข่าย
 8. ประสานหน่วยงานองค์กรภาคเอกชนและองค์กรภาครัฐและส่วนท้องถิ่น
- ทำการศึกษาวิเคราะห์ วิจัยปัญหาในด้านต่าง ๆ ของเครือข่าย
9. พัฒนารูปแบบเครือข่ายฯ ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

● สมาชิกและคณะกรรมการ

1. สมาชิกของเครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนนครศรีธรรมราช
 - 1.1 สมาชิกสามัญ ได้แก่ สมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ลงทะเบียนกับเครือข่าย
 - 1.2 สมาชิกวิสามัญ ได้แก่ สมาชิกเยาวชนหรือผู้ที่ไม่มีสิทธิตามสมาชิกสามัญ
 - 1.3 สมาชิกกิตติมศักดิ์ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สมาชิกยอมรับให้เป็นสมาชิกได้
2. ค่ำลงทะเบียนเครือข่าย
 - 2.1 ค่ำลงทะเบียนสมาชิกเครือข่าย

3. สมาชิกภาพของสมาชิกสิ้นสุดด้วย

3.1 ตาย

3.2 ลาออกโดยยื่นหนังสือเป็นลายลักษณ์อักษรต่อคณะกรรมการ

3.3 ขาดคุณสมบัติสมาชิก

3.4 ที่ประชุมใหญ่ของเครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนนครศรีธรรมราช ลงมติให้ลบชื่อออก จากทะเบียน

4. สิทธิและหน้าที่ของสมาชิก

4.1 มีสิทธิเข้าใช้สถานที่ของเครือข่ายโดยเท่าเทียมกัน

4.2 มีสิทธิเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของเครือข่ายต่อคณะกรรมการ เครือข่าย

4.3 มีสิทธิเข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญและวิสามัญของเครือข่าย

4.4 สมาชิกมีสิทธิในการเลือกตั้งหรือรับการเลือกตั้ง แต่งตั้ง เป็นคณะกรรมการของ เครือข่ายและมีสิทธิออกเสียง ลงมติด่าง ๆ ในที่ประชุมได้คนละ 1 คะแนนเสียง

4.5 มีสิทธิเข้าชื่อร่วมกันอย่างน้อย 1 ใน 5 ของสมาชิกสามัญทำหนังสือรับรองขอต่อ คณะกรรมการให้จัดประชุมวิสามัญได้

4.6 มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติและข้อบังคับของเครือข่ายโดยเคร่งครัด

4.7 มีหน้าที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของเครือข่าย

4.8 มีหน้าที่ร่วมกิจกรรมที่ทางเครือข่ายได้จัดให้มีขึ้น

• คณะกรรมการเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน

มีคณะกรรมการทำหน้าที่บริหารเครือข่ายฯ มีจำนวนอย่างน้อย 9 คน ได้มาจากการ
เลือกตั้งของที่ประชุมใหญ่ของเครือข่ายผลิตภัณฑ์ มีวาระการบริหารเครือข่ายคราวละ 2 ปี
นับตั้งแต่วันแต่งตั้ง คณะกรรมการมีหน้าที่

1. ประธานเครือข่ายมีหน้าที่ในการบริหารกิจกรรมของเครือข่ายเป็นตัวแทนของเครือข่าย
ในการติดต่อกับบุคคลภายนอก เป็นประธานในการประชุมเครือข่าย

2. รองประธานเครือข่ายทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยในการบริหารกิจกรรม ปฏิบัติตามหน้าที่
ประธานได้มอบหมายและทำหน้าที่แทนเมื่อประธานเครือข่ายไม่อยู่

3. เลขานุการ ทำหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการของเครือข่าย ปฏิบัติตามคำสั่งของประธาน
เป็นเลขานุการในการประชุมของเครือข่าย

4. ฝ่ายทะเบียน ทำหน้าที่จัดเก็บข้อมูลของสมาชิกกลุ่มองค์กรทั้งหมด ประสานงานกับ เภรัญญิกในการเก็บค่าลงทะเบียนสมาชิก

5. ฝ่ายเหรัญญิก ทำหน้าที่เกี่ยวกับการเงินทั้งหมดของเครือข่าย เป็นผู้ทำบัญชีรายรับ รายจ่าย เก็บเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ของเครือข่ายไว้เพื่อตรวจสอบ

6. ฝ่ายการตลาด ทำหน้าที่ติดต่อกับเครือข่ายภายนอกในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์และติดต่อ ประสานงานในการส่งผลิตภัณฑ์ไปจำหน่ายต่างจังหวัดและภายในจังหวัด

7. ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ทำหน้าที่เผยแพร่กิจกรรมและชื่อเสียงเกียรติคุณของเครือข่ายให้ สมาชิกและบุคคลทั่วไปได้รู้จักหลากหลาย

8. ฝ่ายส่งเสริมทำหน้าที่เกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ จัดหาความรู้ให้กับสมาชิก ประสานงาน หน่วยงานมาเป็นวิทยากร ความรู้ เทคนิคใหม่ ๆ ของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

9. ฝ่ายเยาวชนทำหน้าที่จัดให้ความรู้ทายาท กลุ่มผลิตภัณฑ์และเยาวชนที่สนใจในการจัด กิจกรรมของเครือข่ายผลิตภัณฑ์เข้าร่วมฝึกอบรม

• การดำเนินงานของเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร

1. ทุนของเครือข่ายมาจากด้านต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 สมาชิกเครือข่ายถือหุ้น หุ้นละ 50 บาท อย่างน้อย 50 หุ้น
- 1.2 ค่าธรรมเนียมคนละ 100 บาท
- 1.3 เงินกู้จากหน่วยงานราชการหรือเอกชน
- 1.4 เงินบริจาค/งบประมาณจากการสนับสนุนจาก.....
- 1.5 กำไรสะสมจากการดำเนินงาน

2. รายได้

- 2.1 ค่าธรรมเนียม
- 2.2 รายได้จากการดำเนินงาน
- 2.3 จากดอกเบี้ย
- 2.4 จากส่วนอื่น ๆ

3. รายจ่ายจากการดำเนินงานทุกด้าน

- ทะเบียนกลุ่ม

4. การเก็บรักษาเงินรายได้และรายจ่ายของเครือข่าย

- 4.1 กรรมการเก็บรักษาเงิน มีกรรมการดูแลชัดเจน

4.2 การส่งจ่ายเงินและเบิกจ่ายเงิน ต้องเบิกจ่าย 2 ใน 3 ของคณะกรรมการเก็บรักษาเงิน ส่งจ่ายต้องผ่านธนาคารทุกครั้ง

- มีการรายงานฐานะการเงินในที่ประชุมใหญ่ทุกครั้ง เพื่อตรวจสอบการเงิน
- ให้ตั้งคณะกรรมการการตรวจสอบ 1 ชุด เพื่อความโปร่งใส

● การจัดสรรกำไรและผลประโยชน์ให้สมาชิก

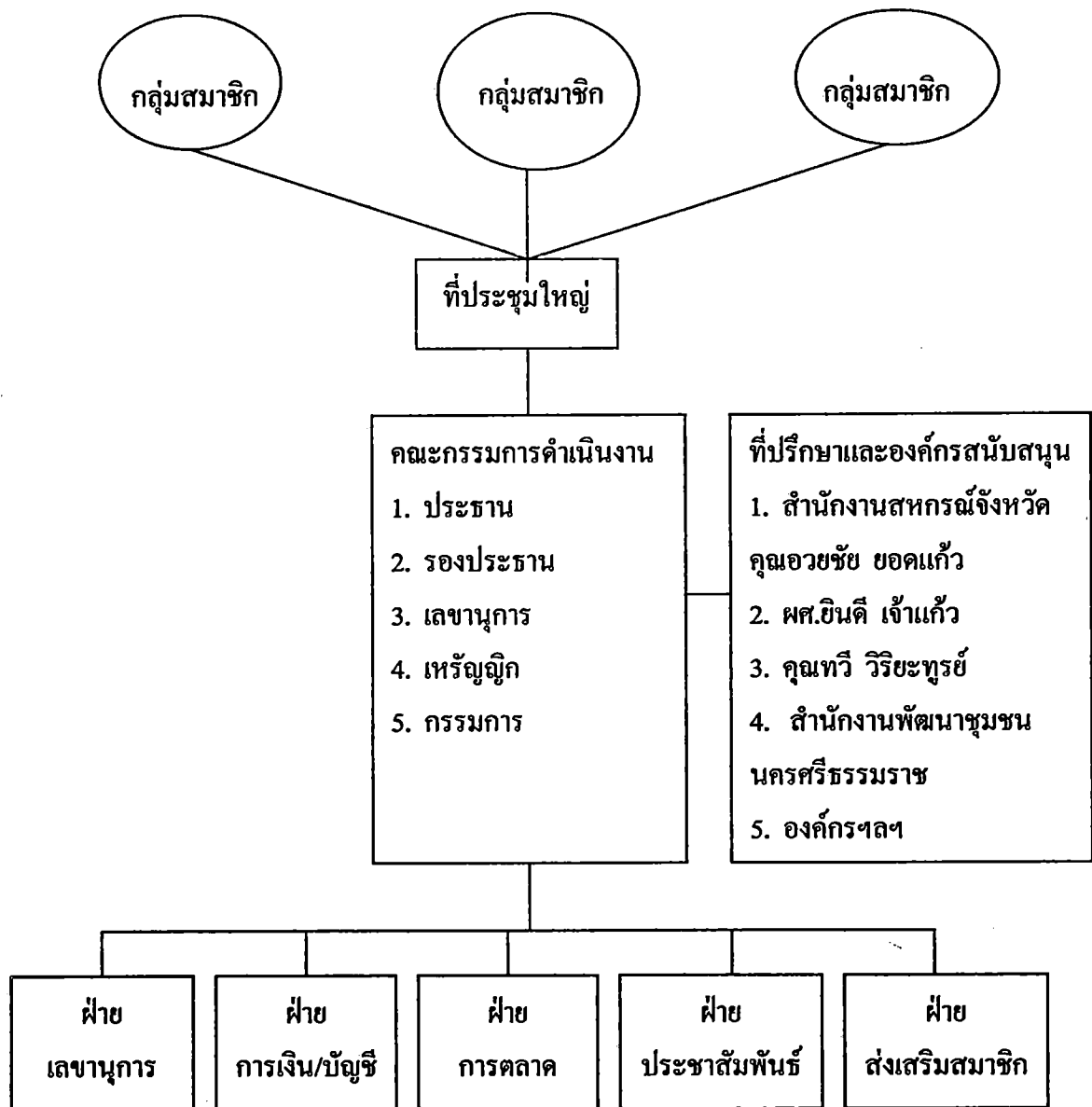
กำไรที่ได้จากการดำเนินงานของเครือข่ายฯ จะนำไปจัดสรรดังนี้

1. เงินสำรองไว้ไม่ต่ำกว่า 10%
2. ทุนอุดหนุนเครือข่าย 20%
3. ปันผลหุ้น % ตามความเหมาะสม 30%
4. โบนัสคณะกรรมการ 20%
5. ทุนสวัสดิการสมาชิก 15%
6. ทุนการกุศล 5%

การประชุมคณะกรรมการ มีการประชุม 2 เดือนต่อครั้ง มีกรณีจำเป็นเรียกประชุมได้ตามความเหมาะสม คณะกรรมการเข้าประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของคณะกรรมการทั้งหมด จึงจะถือว่ามีความเสี่ยงอย่างมาก คณะกรรมการคนหนึ่งมีความเสี่ยงหนึ่งเสี่ยงในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเท่ากันให้ประธานออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นเสียงชี้ขาด

ประธานเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนนคร รักษาการตามระเบียบข้อบังคับนี้ ให้มีอำนาจตีความวินิจฉัยปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามระเบียบนี้ คำวินิจฉัยของประธานเครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนนครศรีธรรมราชถือว่าเป็นที่สุด

บทเฉพาะกาล ระเบียบข้อบังคับฉบับนี้สามารถปรับปรุงแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้โดยขึ้นอยู่กับที่ประชุมมีมติ

ภาพ 32 แสดงโครงสร้างการดำเนินงานของเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร

- แนวทางการหนุนเสริมของทีมีวิจัยที่มีต่อเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ฯ

1. การหนุนเสริมให้เครือข่ายฯ พัฒนาสมาชิก ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ การดำเนินงานและใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้ชัดเจน เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจ สังคมในครอบครัวสมาชิกกลุ่ม

2. เผยแพร่วิสัยทัศน์ แนวคิด “เครือข่ายพันธมิตร” และแนวทางการ เสริมสร้างเครือข่ายพันธมิตรและผ่านกลไกสื่อประชาสัมพันธ์และเวทีวิชาการรูปแบบต่าง ๆ แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและขบวนการสหกรณ์

3. พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมอาชีพผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อการเรียนรู้เป็นการ ศึกษาอบรมระบบ ฝึกทักษะให้เป็นอาชีพเสริมให้กับนักศึกษา และประชาชนในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ ชุมชน และเครือข่ายในเรื่องการพัฒนาโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการเครือข่ายพันธมิตร ร่วมกับเครือข่ายการตลาดฯ และสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน สถาบันด้านวิชาการจากมหาวิทยาลัย และองค์กรต่าง ๆ

4. หนุนเสริมให้มีการพัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จของรูปแบบเครือข่าย และ โครงการของเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร ติดตามประเมินผลและพัฒนาการ ดำเนินงานที่จะเป็นประโยชน์ต่อเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนครอย่างต่อเนื่อง

5. สนับสนุนการศึกษา วิจัยพัฒนาการผลิต การบริหารจัดการกลุ่มสมาชิก เครือข่ายในหลักการของเครือข่ายคุณค่าร่วมกับสถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และมหาวิทยาลัยอื่น ๆ

- ปัจจัยความสำเร็จของเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ฯ

เครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ฯ มีปัจจัยที่ทำให้เครือข่ายฯประสบความสำเร็จ ซึ่งมีลักษณะสำคัญที่ถือได้ว่าเป็นเครือข่ายเข้มแข็งซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด การพัฒนารูปแบบ เครือข่ายพันธมิตร ดังนี้

1. มีจิตวิญญาณสหกรณ์ คือการที่สมาชิกและคณะกรรมการ กลุ่ม มีความจงรักภักดีต่อกัน เสียสละทำงานเพื่อกลุ่มและเครือข่าย ห่วงแทนเครือข่าย มีสิ่งยึดเหนี่ยว ร่วมกันเรียกว่ามีจิตวิญญาณ

2. เป็นเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ คือสมาชิกเครือข่ายช่วยกันเรียนรู้ หรือเรียนเป็นกลุ่ม มีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา รู้ข่าวคราวในด้านต่างๆ ทางเศรษฐกิจการตลาด สังคม การเมือง ซึ่งอยู่นอกเครือข่าย และความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติหรือประสบการณ์ที่ได้รับร่วมกัน คัดสนใจร่วมกัน ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลความคิดร่วมกันในการประชุมกลุ่มสมาชิก เครือข่าย ทุก2เดือนครั้ง หรือเมื่อมีกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม ต่าง ๆ ของกลุ่ม ก่อให้เกิดปัญญา ในการแก้ปัญหาของเครือข่ายได้ตลอดเวลา

3. มีการจัดการเครือข่ายที่ดี คือ สมาชิกคณะกรรมการของเครือข่ายการตลาด ฯ มีความสามารถในการจัดการตนเองและเครือข่ายตามที่ได้ วางวิสัยทัศน์ ปรัชญา และเป้าหมาย วัตถุประสงค์ ได้ด้วยคณะกรรมการเครือข่ายเอง จัดกระบวนการกิจกรรมการตลาดดำเนินงานและ ประเมินผลการพัฒนากลุ่มและเครือข่ายของตนเองได้ ทำให้เครือข่ายมีประสิทธิภาพมากอยู่เสมอ

4. มีหลักการอุดมการณ์ที่ดี คือ กลุ่มและเครือข่ายการตลาดฯ ใช้หลัก เอื้ออาทรต่อกลุ่มสมาชิกและนำ วิสัยทัศน์ ของเครือข่ายฯ มาเป็นข้อดำเนินการกิจที่ดำเนินกิจกรรม ของเครือข่าย ระเบียบข้อบังคับมาคณะกรรมการทั้งหมดลงความเห็นร่วมกัน

5. เป็นเครือข่ายคุณค่า คือมีกระบวนการเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่มและ ในต่างอำเภอ เข้าด้วยกัน และองค์กรทางราชการ เอกชน ด้วยระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและ การทำกิจกรรมกับสมาชิกกลุ่มเครือข่ายสม่ำเสมอ ด้วยความสมานฉันท์ ทำให้เกิดการรวมจิตสำนึก และจิตวิญญาณของสมาชิกกลุ่มเครือข่าย ให้มีพลังเข้มแข็ง

6. มีภาวะผู้นำ คือ ผู้นำคณะกรรมการกลุ่มสมาชิกเครือข่ายฯ ส่วน ใหญ่มีวิสัยทัศน์ มานะและอดทน เป็นผู้ประสานความคิดของกลุ่มสมาชิกสมาชิก ให้โอกาสสมาชิก ได้แสดงความคิดเห็นไม่ผูกขาดความคิดหรือเป็นเจ้าของกลุ่ม เครือข่ายเพียงผู้เดียวพร้อมที่จะเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็นกับผู้อื่น

7. เป็นเครือข่ายพึ่งตนเองได้ คือ เครือข่าย มีเป้าหมายให้เกิดความ เข้มแข็งแก่กลุ่มสมาชิก และเครือข่าย ด้านทางเศรษฐกิจ การทำกิจกรรมธุรกิจชุมชน หลายอย่าง ก่อให้เกิดการประหยัค ลดรายจ่าย ในการทำการตลาดระหว่างสมาชิก โดยการฝากขายผลิตภัณฑ์ ใน กลุ่มสมาชิกเครือข่าย การปกครองการควบคุมดูแลสมาชิก เป็นการฝึกพื้นฐานประชาธิปไตยใน องค์กร คือการบริหาร เครือข่ายโดยมีคณะกรรมการจากการเลือกของสมาชิกจากกลุ่ม เลือกคนดี มี ความซื่อสัตย์เข้าไปทำงานแทนตน ในทางด้านสังคมและวัฒนธรรม คือการรวมเครือข่ายเพื่อ แก้ปัญหา และการมีคุณธรรมเอื้ออาทร ต่อกันและฝึกให้สมาชิกกลุ่มลดละอบายมุข ได้เป็นวัฒนธรรม ที่จะสืบทอดไปสู่ลูกหลานต่อไป ทั้งได้จัดการอบรมการฝึกอาชีพการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้กับกลุ่ม

เยาวชน อยู่เป็นประจำ เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันให้กับสมาชิกและประชาชนได้มีอาชีพเสริม เมื่ออาชีพหลัก อาจจะไม่นั่นคง ทั้งในยามปกติและประสบกับภาวะวิกฤตต่าง ๆ ก็สามารถพึ่งตนเองและเครือข่ายได้

8. เป็นเครือข่ายสงบสุข กลุ่ม เครือข่ายเข้มแข็งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาคน คือสมาชิกและคณะกรรมการที่มีความเข้าใจ มีวัตถุประสงค์ ความต้องการและปัญหาเหมือนกัน การมีคนที่มีความรู้ มีคุณธรรม พูดภาษาเดียวกันได้ เมื่อมารวมกันเป็นกลุ่มสมาชิกเป็นเครือข่าย สามารถมีปัญญาแก้ปัญหาของตนเองและผู้อื่นได้ จากผลการจัดเวทีสมาชิกมีความคิดเห็น ต่อคณะกรรมการดำเนินงาน เครือข่ายทุกคนอย่างชื่นชม พอใจในการรวมเครือข่ายการตลาดฯ ได้ยินดีให้การร่วมมือเสมอแม้โครงการวิจัยจะผ่านไป หรือไม่มีเงินจากทางการสนับสนุน ได้ดำเนินกิจกรรมกลุ่ม เครือข่ายต่างๆขึ้นในชุมชนปายาง และต่างๆ อำเภอในจังหวัดนครศรีธรรมราช

9. มีหลักการบริหารจัดการที่ดีตามแนวทางสหกรณ์ที่แท้จริง คือ เครือข่ายการตลาดฯ ได้มีหลักการบริหารจัดการ โดยคณะกรรมการทุกคนมีความสำคัญเท่ากัน ในการทำงานทุกคนต้องรู้จักการบริหารจัดการ และมีอุดมการณ์ ความมี ศีลธรรม ซื่อสัตย์ ความโปร่งใส มีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และร่วมรับประโยชน์ด้วยความยุติธรรม ใช้หลักการบริหารจัดการที่ดี (หลักธรรมภิบาล) กับสมาชิกเครือข่ายทุกกลุ่มเท่าเทียมกัน แม้เป็นกลุ่มเล็ก ๆ ที่ไม่สามารถทำการตลาดได้เลย ไม่แยกชั้นสมาชิกว่ามีดาว ที่ดาว อยู่ชั้นระดับอะไร ก็ให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายและจะหาวิธีการพัฒนาการผลิต การตลาด กลุ่มสมาชิกอยู่เสมอ

10. ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักในการทำกิจกรรมทุกด้าน ให้สมาชิกและคณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ คณงานทุกกิจกรรม รู้จักความพอเพียงพอดี ไม่โลภในการทำกิจกรรมที่เห็นว่าได้กำไรดี แต่ไม่นั่นคง ไม่ประมาทในการลงทุนในกิจกรรมที่สมาชิกเครือข่ายและกลุ่มต้องการก่อนเท่านั้น และมีภูมิคุ้มกันคือคิดวางแผนเพื่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจและสังคม เปลี่ยนแปลงจะต้องไม่ทำให้เครือข่ายมีปัญหา

11. เป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน เป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งมีลักษณะดังกล่าวมาแล้ว ข้างต้น ทำให้กลุ่มเครือข่ายดำรงอยู่และดำรงต่อไปได้ โดยไม่ล่มสลาย อันเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน คือมีการพัฒนาคนทั้งที่เป็นสมาชิก และเยาวชน รุ่นใหม่เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาคนรุ่นเก่าไว้ต่อไป ในการผลิตแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน และพร้อมจะพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่น กับสถานศึกษาต่อไป

สรุป เครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร ได้มีการดำเนินงานกิจกรรมทางการตลาด การผลิตของกลุ่มสมาชิก แต่ใช้หลักการบริหารจัดการ เครือข่ายแบบมีคุณธรรม เอื้ออาทร และมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายชัดเจนสามารถพัฒนาให้ คน สมาชิก (ทรัพยากรมนุษย์) และกิจกรรมไปพร้อม ๆ กัน ทำให้เป็นคนมีคุณภาพ มีคุณธรรม มีความสุข เครือข่ายการตลาดจะมี

กัน ทำให้เป็นคนมีคุณภาพ มีคุณธรรม มีความสุข เครือข่ายการตลาดจะมีความเข้มแข็ง ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้จึงจะถือว่าบรรลุเป้าหมายของ เครือข่ายคุณค่า และสามารถทำให้คนทุกฝ่ายพร้อมที่จะร่วมกันพัฒนาด้านอื่น ๆ อีกคือ ทั้งเศรษฐกิจสังคม การเมืองการปกครอง และสิ่งแวดล้อม นับว่าเป็นตัวอย่าง เครือข่ายที่ควรเผยแพร่แนวคิดและวิธีการของและเครือข่ายที่สอดคล้องกับการพัฒนาขบวนการสหกรณ์ เป็นเครือข่ายคุณค่า เพื่อการพัฒนากลุ่ม เครือข่ายให้เข้มแข็งยั่งยืนเป็นแบบอย่าง

เครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง

- ประวัติความเป็นมาของตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว

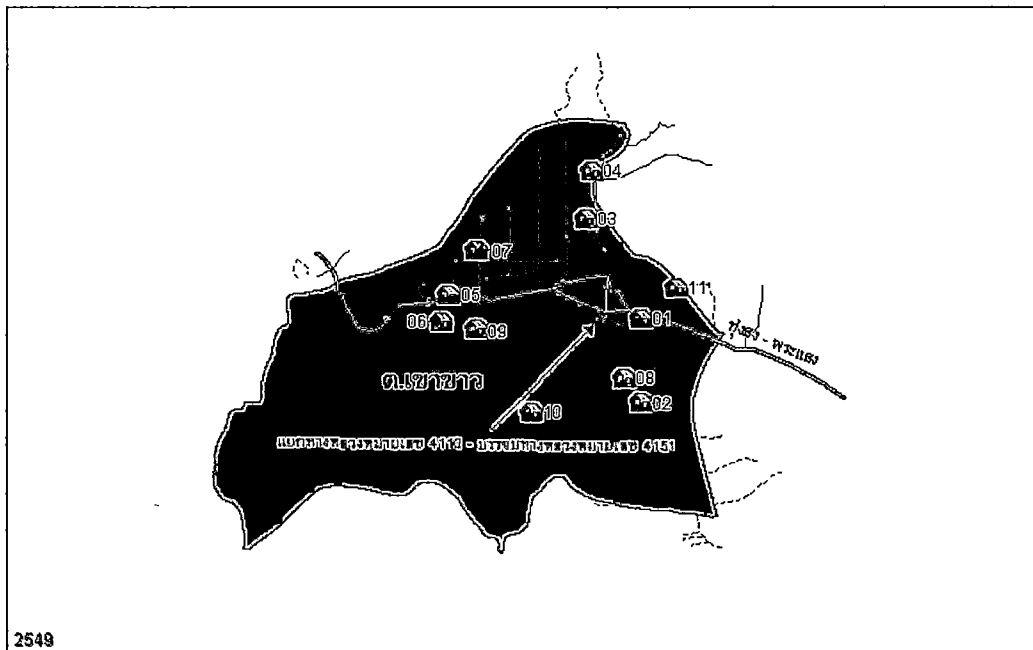
ประวัติตำบลเขาขาว คำว่า “เขาขาว” หมายถึง ภูเขาสูงหนึ่งที่น่าไปเที่ยวใช้เป็นที่นั่งบำเพ็ญศีลภาวนาจนญาณบารมีของท่านแก่กล้า ในที่สุดภูเขาวงก็หายไปอย่างปาฏิหาริย์ โดยไม่ปรากฏให้ผู้ใดได้พบเห็น แต่เมื่อถึงวันพระทุกครั้งจะมีเสียงตะโกนออกมาจากยอดเขาให้ลูกหลานของท่านได้ยินเสมอ (สัมภาษณ์ ทิ้งรัตนบุรี และจากเวทีสัมมนาผู้นำ 21 กรกฎาคม 2549)

ตำบลเขาขาว เป็นตำบลหนึ่งขึ้นกับอำเภอทุ่งสง แยกมาจากตำบลนาโพธิ์ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประมาณ พ.ศ. 2521 มีหมู่บ้านในการปกครอง 5 หมู่บ้าน มีกำนันคือกำนันผ่อง ช้อยคำ เป็นกำนันคนแรกเมื่อปี พ.ศ. 2528 กำนันผ่อง ช้อยคำ ได้เกษียณอายุ ท่านกำนันสมบุรณ์ ได้รับเลือกตั้งเป็นกำนันตำบลเขาขาว มีหมู่บ้านในการปกครอง 12 หมู่บ้านได้พัฒนาตำบลหลาย ๆ ร่วมกับองค์กรในพื้นที่

● ที่ตั้ง อาณาเขตและลักษณะภูมิประเทศ

ตำบลเขาขาวเป็นหนึ่งใน 13 ตำบลของอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอทุ่งสงประมาณ 20 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 54,944 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	จด	ตำบลนาโพธิ์ ตำบลแก้วแสน อำเภอนาบอน
ทิศใต้	จด	ตำบลนาไม้ไผ่ อำเภอทุ่งสง ตำบลบางขัน อำเภอบางขัน
ทิศตะวันออก	จด	ตำบลนาโพธิ์ ตำบลควนกรด ตำบลนาไม้ไผ่
ทิศตะวันตก	จด	ตำบลกรุงหยัน อำเภอทุ่งใหญ่ อำเภอนาบอน

ภาพ 33 แสดงแผนที่ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง

ลักษณะภูมิประเทศ ตำบลเขาขาวมีลักษณะทางกายภาพเป็นที่ราบสูงและมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเล และมีลมมรสุมดังที่กล่าวมาแล้วทำให้เหมาะแก่การปลูกพืชโดยตลอดเฉพาะพืชยืนต้น เช่น ยางพารา ไม้ผล ปาล์มน้ำมัน และมีพื้นที่ราบระหว่างภูเขาบ้างเล็กน้อย สามารถทำนาได้ แต่ในปัจจุบันเกือบไม่มีการทำนาหลงเหลืออยู่ในพื้นที่เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกข้าวใช้ต้นทุนสูง และข้าวจากภาคกลางต้นทุนต่ำกว่า จึง ได้ปรับเปลี่ยนเป็นการปลูกพืชอย่างอื่นแทน เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน หรือจุกบ่อเลี้ยงปลา

ฤดูกาล ของตำบลเขาขาวเหมือนกับฤดูกาลอำเภออื่น ๆ ของจังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ฤดูคือ

1. ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคมถึงเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นช่วงเปลี่ยนฤดู มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและอากาศเริ่มร้อนและมีอากาศร้อนที่สุดในเดือนเมษายนและเดือนพฤษภาคม
2. ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงเดือนธันวาคม ซึ่งเป็นช่วงที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดปกคลุมประเทศไทยทำให้ฝนตกทั่วไปและในช่วงฝนมีความกดอากาศที่ปกคลุมภาคใต้เป็นระยะ ๆ อีกด้วย ดังนั้นจึงทำให้ฝนตกมากและเนื่องจากจังหวัดนครศรีธรรมราชตั้งอยู่ทางตะวันออกของภาคใต้ จึงทำให้ได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดผ่านอ่าวไทยอย่างเต็มที่ ทำให้ฝนตกมากในเดือนพฤศจิกายนและธันวาคม ด้วยสาเหตุนี้จึงทำให้อำเภอทุ่งสงไม่มีฤดูหนาวมีเพียงฤดูร้อนและฤดูฝนที่ยาวนาน

ปริมาณน้ำฝน จากสถิติอากาศตำบลเขาขาวจะมีฝนตกตลอดปีในฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จะมีฝนตกชุกกว่าลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งได้รับกระแสลมจากมรสุมนี้เต็มที่ ทำให้ปริมาณน้ำฝนมากที่สุดในเดือนพฤศจิกายน ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 639.7 มิลลิเมตร ส่วนใหญ่มรสุมทางตะวันตกเฉียงใต้มีในคนน้อย เพราะมีแนวภูเขาตะนาวศรีกั้นขวางทำให้ได้รับกระแสลมจากมรสุมนี้ไม่เต็มที่ เดือนที่ฝนตกน้อยที่สุดคือเดือนกุมภาพันธ์ มีค่าเฉลี่ย 34.6 มิลลิเมตร ส่วนปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยรวมตลอดปีประมาณ 2,364.2 มิลลิเมตร

อุณหภูมิ อุณหภูมิของกลุ่มพื้นที่ศึกษามีค่าเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 27.2 องศาเซลเซียส เนื่องจากตำบลกะปางตั้งอยู่ฝั่งตะวันออกซึ่งได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดผ่านอ่าวไทย ทำให้ได้รับไอน้ำและความชุ่มชื้นมาก ซึ่งมีอุณหภูมิตลอดทั้งปีไม่สูงมากนัก เดือนที่อุณหภูมิสูงสุดคือเดือนเมษายนเฉลี่ย 28.4 องศาเซลเซียส และต่ำสุดในเดือนธันวาคม 25.7 องศาเซลเซียส

• สภาพทางเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพและรายได้ของประชากรตำบลเขาขาว จะประกอบอาชีพทำการเกษตร 99% ของประชากรทั้งหมด ซึ่งพื้นที่เกษตรกรรมมากที่สุดคือ ยางพารา สวนผลไม้ ไม้ยืนต้นนั้นจะปลูกเพียงเล็กน้อย ตามบริเวณหัวไร่ปลายนาและบริเวณหลังบ้าน รายได้ส่วนใหญ่ของประชากรก็ได้มาจากการขายผลผลิตทางการเกษตร ที่ดินที่ใช้ทำการเกษตรส่วนใหญ่จะเป็นของตนเองประมาณครัวเรือนละ 5-10 ไร่ขึ้นไป จนถึง 80 ไร่มีบางส่วน ที่เช่าที่ดินแต่เป็นจำนวนน้อย แรงงานในการผลิตจะใช้คนในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ มีการจ้างชาวพม่ามารับจ้างกรีดยางบ้างเล็กน้อย รายได้ในครัวเรือนตั้งแต่ 5,000 บาท ขึ้นไปจนถึง 50,000 บาท มีการประกอบอาชีพเสริมของแม่บ้านบ้าง เช่น การทำเครื่องแกง กลุ่มวัฒนธรรม กลุ่มผลิตไม้ดอกไม้ประดับ กลุ่มเลี้ยงแพะ เลี้ยงปลา

• ประชากรและการศึกษา

ในยุคสมัยแรก ผู้คนที่อาศัยอยู่ในบริเวณตำบลเขาขาวนั้น มีประมาณ 7 ครัวเรือนล้วนเป็นลูกหลานของปู่ขาวทั้งนั้น จึงตั้งชื่อภูเขาภูนี้ว่า เขาขาว และถือว่าเป็นสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์แห่งหนึ่งของตำบลเขาขาว (สัมภาษณ์ ทั้ง รัตนบุรี 21 กรกฎาคม 2549)

ประวัติของคนที่ย้ายมาอยู่ในพื้นที่ จากการบอกเล่าต่อ ๆ กันมาจากบรรพบุรุษ ที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา บุคคลที่เป็นเชื้อสายดั้งเดิมเป็นลูกหลานของคนถิ่นเดิม ที่ปัจจุบันที่ยังมีชีวิตอยู่ได้แก่กลุ่มตระกูลและครอบครัวบุคคลดังต่อไปนี้คือ

1. นายคล่อง รัตนบุรี 2. นางเคลื่อน รัตนบุรี
3. นายแกน รัตนพันธ์ 4. นายไสว รัตนพันธ์
5. นายสมนึก สมศักดิ์ 6. นายทิง รัตนบุรี (ผู้ให้สัมภาษณ์ 21 กรกฎาคม 2549)

ต่อมาเมื่อผู้คนอพยพเข้ามาอยู่ในตำบลเขาขาวมากขึ้นช่วงที่มีการจัดสรรที่ดินทำกินให้เกษตรกรที่ ไม่มีที่ดินในรูปแบบสหกรณ์นิคมซึ่งส่วนใหญ่มาจากอำเภอปากพนัง อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอหัวไทร อำเภอลวง อำเภอพิปูนของจังหวัดนครศรีธรรมราช และอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา โดยปัจจุบันมีที่อยู่กระจกระบายภายใน 12 หมู่บ้านของตำบลเขาขาว ส่วนสาเหตุที่อพยพเข้ามาเพื่อจับจองที่ดินเป็นที่อยู่อาศัย และประกอบอาชีพทำสวน เนื่องจากการทำนาในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังไม่ได้ผล ปัจจุบันมีจำนวนประชากร 2,467 ครัวเรือน จำนวน 15,444 คน เป็นชาย 7,651 คนหรือร้อยละ 49.56 หญิง 7,788 คนร้อยละ 50.44 และเป็นคนชรา 1,401 คนร้อยละ 9.07 (แสดงรายละเอียดครัวเรือนและจำนวนประชากรในหมู่บ้าน จากตาราง 9)

ภาพ 34 แสดงภาพ “เขาวาว” ที่มาแห่งตำนาน ชื่อบ้านนามเมือง ตำบลเขาวาว

● **วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อของคนในตำบลเขาวาว**

ประชากรตำบลเขาวาวส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และยังนับถือปู่ทวดเขาวาว ครูหมอ พ่อท่านคล้าย ปู่หมอย่าหมอ เป็นที่เคารพสักการะของคนในตำบล มีปัญหาที่แก้ไขโดยปกติไม่ได้ก็จะบนบานศาลกล่าว ส่วนประเพณีก็มีคล้ายๆ กับในตำบลอื่นๆ เช่น ประเพณีสงกรานต์ เดือนสิบ ชักพระ ลอยกระทง และวันปีใหม่ ยังมีการใช้หมอดำและหมอพื้นบ้านรักษาคนไข้ และคลอดลูกอยู่บ้าง ซึ่งในตำบลเขาวาวมีสถานีนามัยประจำตำบล 2 แห่งก็ตาม (เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผู้นำกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ 26-28 กรกฎาคม 2549)

ตาราง 7 แสดงจำนวนครัวเรือน และจำนวนประชากร ตำบลเขาขาว จำแนกตามหมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)	ชาย (คน)	หญิง (คน)	คนชรา (คน)
1	บ้านทรายขาว	287	1,734	866	871	131
2	บ้านไสส้าน	272	1,716	861	854	134
3	บ้านสหกรณ์	254	1,544	731	782	127
4	บ้านสหกรณ์นิคม	243	1,707	843	863	190
5	บ้านหินราว	260	1,625	806	846	161
6	บ้านอ่าวมิน	214	1,254	627	627	101
7	บ้านเขาขาว	270	1,756	881	874	195
8	บ้านพนา	176	1,077	536	540	96
9	บ้านไร่เหนือ	157	880	437	443	70
10	บ้านตันกลาง	102	626	302	324	51
11	บ้านนอกไร่	137	888	439	449	85
12	บ้านห้วยหินดาน	94	635	322	315	60
รวม		2,467	15,439	7,651	7,788	1,401
ร้อยละ			100	49.56	50.44	9.07

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลเขาขาว

● **กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ในตำบลเขาขาว**

ตำบลเขาขาว เป็นตำบลที่มีพื้นที่อยู่ในแผนดำเนินงานของนิคมสหกรณ์ทุ่งสง ที่มีแผนดำเนินงานหลาย อำเภอใกล้เคียง มาตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มประกาศใช้พระราชกิจจานุเบกษา นิคมสหกรณ์ ปี พ.ศ. 2497 เพื่อจัดรูปที่ดินในที่ว่างเปล่าเสื่อมโทรมให้กับเกษตรกร และได้มีสหกรณ์นิคมทุ่งสง ตั้งขึ้นเป็นองค์กรสหกรณ์จดทะเบียนเป็นแห่งแรกในตำบลเขาขาว ในปี พ.ศ. 2499 ต่อมา มีสหกรณ์การเกษตรเขาขาว จำกัด สหกรณ์สงเคราะห์กองทุนสวนยาง จดทะเบียนจัดตั้งต่อมาขึ้นประมาณ ปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา ปัจจุบันมีจำนวนสหกรณ์กองทุนสวนยาง ในตำบลเขาขาวและสหกรณ์การเกษตรเขาขาว 5 สหกรณ์ มีกลุ่ม องค์กรที่เป็นสหกรณ์ภาคประชาชน ประกอบด้วย เช่นธนาคารหมู่บ้านเข้ามาจัดตั้งโดยการนำของ คุณเจิม บุญรอด เป็นผู้นำธรรมชาติ และเป็นคณะกรรมการสภาธนาคารหมู่บ้านจังหวัดนครศรีธรรมราช เข้ามาส่งเสริมให้ประชาชนรวมกลุ่มเพื่อการออมทรัพย์ ให้กู้ยืมและสวัสดิการช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ โดยองค์กรของประชาชนเองของหมู่บ้านต่าง ๆ ในตำบลเขาขาวตำบลอื่น ๆ ปัจจุบันธนาคารหมู่บ้านที่ดำเนินการเป็นปัจจุบัน มีอยู่ 4 กลุ่ม กองทุนหมู่บ้าน 12 กลุ่มจาก 12 หมู่บ้าน ที่พึงจัดจัดตั้งตามนโยบายของรัฐบาลใน ปี พ.ศ. 2544 และกลุ่มเกษตรกร กลุ่มสตรีสหกรณ์ กลุ่มแม่บ้านฯลฯ ที่เกิดขึ้นจากการสนับสนุนของสหกรณ์จดทะเบียนและองค์กรบริหารส่วนตำบล อีก 9 กลุ่ม กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ในพื้นที่ตำบลเขาขาว มีกิจกรรมสัมพันธ์กันมาก่อนบ้างแล้ว ในด้านกิจกรรมทางธุรกิจการเงิน การกู้ยืม การซื้อขายกับสหกรณ์นิคมสหกรณ์ทุ่งสง สหกรณ์สงเคราะห์กองทุนสวนยางให้การสนับสนุนกลุ่มอาชีพสตรี กลุ่มแม่บ้าน เพื่อให้มีการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และมีรายได้เสริม เช่นกลุ่มแม่บ้านเครื่องแกง กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ ซึ่งมีกิจกรรมสัมพันธ์กันในแนวราบอยู่บ้างแล้วแต่ไม่ได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้แก้ปัญหาให้แก่กลุ่ม องค์กรในวงสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ รายละเอียดรูปแบบกลุ่มองค์กร สหกรณ์ (แสดงตามตาราง 10)

นอกจากกลุ่ม องค์กรที่มีกิจกรรมการเงินและธุรกิจ ตำบลเขาขาวยังมีองค์กรของภาครัฐ เอกชน อีกมากเช่น มีอนามัยตำบล 2 แห่ง วัด 5 วัด โรงเรียนมัธยม 2 แห่ง มีสำนักงานนิคมสหกรณ์ของกรมส่งเสริมสหกรณ์เป็นองค์กรส่งเสริมสหกรณ์ต่าง ๆ ในบริเวณความรับผิดชอบขององค์กรบริหารส่วนตำบลเขาขาว

ตาราง 8 รูปแบบกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ในตำบลเขาขาว

ลำดับที่	รูปแบบ/กลุ่ม,องค์กร,สหกรณ์	การดำเนินงาน/ทุน (บาท)	องค์การสนับสนุน
1	สหกรณ์ 1.1 สกย.นิคมเกษตรพัฒนา จำกัด 124/3 หมู่ 4 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง (06-2835515)	รับฝากเงินสมาชิกและสหกรณ์อื่น, ให้กู้ รวบรวมทำยางสด /ยางรมควัน/2,500 บาท	สำนักงานสงเคราะห์การทำสวนยาง สหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช
	1.2 สกย.เกษตรสัมพันธ์ จำกัด 215 หมู่ 3 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง (01-3268807)	- รับฝากเงิน - ให้กู้ / รวบรวมทำยาง	นิคมสหกรณ์ทุ่งสง สหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช
	1.3 สหกรณ์การเกษตรเขาขาว จำกัด 81 หมู่ 7 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง (075-497189,01-7973610)	- รับฝากเงิน ,ให้เงินกู้สมาชิก - รับซื้อผลิตภัณฑ์	นิคมสหกรณ์ทุ่งสง สหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช
	1.4 สกย.บ้านไสสร้านพัฒนา จำกัด	- แปรรูป, สมาชิก 105 คน	สหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช
	1.5 สหกรณ์นิคมทุ่งสง	- กู้ / ยืม / ฝาก/ รับซื้อ-ขาย/ สมาชิก 1,799 คน	สหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช นิคมทุ่งสง, สำนักงานสหกรณ์จังหวัด
2	ธนาคารหมู่บ้าน 2.1 ธนาคารหมู่บ้านไส่ส้าน สาขา 2 หมู่ 2 ตำบลเขาขาว อำเภอ ทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช (09-9721265)	- เริ่มดำเนินงาน 15 มิถุนายน 2536 - สมาชิกครั้งแรก 10 คน - ปัจจุบันมีสมาชิก 181 คน - ทุนดำเนินงาน 2,502,018.44 บาท	สภาธนาคารหมู่บ้านจังหวัด นครศรีธรรมราช

ตาราง 8 (ต่อ)

ลำดับที่	รูปแบบประเภท/กลุ่ม,องค์กร,สหกรณ์	การดำเนินงาน/ทุน (บาท)	องค์กรสนับสนุน
	2.2 ธนาคารหมู่บ้านสามัคคีธรรม 151/3 หมู่ 5 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช (07-8827917)	- เริ่มดำเนินงาน 8 ธันวาคม 2543 - สมาชิกครั้งแรก 11 คน - ปัจจุบันมีสมาชิก 57 คน - รับฝากเงิน / ให้กู้เงิน - ทุนดำเนินงาน 110,000 บาท	อบต. สภาธนาคารหมู่บ้านนครศรีธรรมราช
	2.3 ธนาคารหมู่บ้าน 106/1 หมู่ 9 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช (04-8406977)	- เริ่มดำเนินการ 23 ตุลาคม 2537 - สมาชิกครั้งแรก 95 คน - ปัจจุบันมีสมาชิก 115 คน - รับฝากเงิน / ให้กู้เงิน - ทุนดำเนินงาน 1,500,000 บาท	พัฒนาการชุมชน
	2.4 ธนาคารหมู่บ้านหุโตน 75 หมู่ 10 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช (07-5931743)	- เริ่มดำเนินการ 9 เมษายน 2543 - สมาชิกครั้งแรก 38 คน - ปัจจุบันมีสมาชิก 100 คน - รับฝากเงิน / ให้กู้เงิน - ทุนดำเนินการ 21,000 บาท	สภาธนาคารหมู่บ้านจังหวัด นครศรีธรรมราช

ลำดับที่	รูปแบบประเภท/กลุ่ม,องค์กร,สหกรณ์	การดำเนินงาน/ทุน (บาท)	องค์การสนับสนุน
3	กองทุนหมู่บ้าน 3.1 32/2 หมู่ 1 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช (03-1744997)	- เริ่มดำเนินการ 24 ธันวาคม 2544 - สมาชิกทั้งหมด 232 คน - ฝากเงิน / ให้อู่เงิน / สวัสดิการ - ทุนดำเนินการ 1,003,713.76 บาท	พัฒนาการอำเภอทุ่งสง
	3.2 113 หมู่ 2 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช (07-2821508)	- เริ่มดำเนินการ 24 ธันวาคม 2544 - สมาชิกทั้งหมด 174 คน - ให้อู่เงิน / สวัสดิการ - ทุนดำเนินการ 1,120,549 บาท	พัฒนาการอำเภอทุ่งสง
	3.3 กองทุนหมู่บ้านสหกรณ์ หมู่ 3 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช (07-8858337)	- เริ่มดำเนินการ 4 สิงหาคม 2544 - สมาชิกทั้งหมด 129 คน - ฝากเงิน / ให้อู่เงิน - ทุนดำเนินการ 94,717 บาท	พัฒนาชุมชนอำเภอทุ่งสง
	3.4 กองทุนหมู่บ้านสหกรณ์ 55 หมู่ 4 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช (07-8831936)	- เริ่มดำเนินการ 1 พฤศจิกายน 2544 - สมาชิกทั้งหมด 135 คน - ให้อู่เงิน - ทุนดำเนินการ 1,050,00 บาท	พัฒนาชุมชนอำเภอทุ่งสง

ลำดับที่	รูปแบบประเภท/กลุ่ม,องค์กร,สหกรณ์	การดำเนินงาน/ทุน (บาท)	องค์การสนับสนุน
	3.5 กองทุนหมู่บ้านพินขาว หมู่ 5 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช (09-2909176)	- เริ่มดำเนินการ 24 ธันวาคม 2544 - สมาชิกทั้งหมด 188 คน - ฝากเงิน / ให้กู้เงิน / สวัสดิการ - ทุนดำเนินการ 1,028,844.98 บาท	พัฒนาการอำเภอทุ่งสง
	3.6 กองทุนหมู่บ้าน หมู่ 6 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช (07-2739819)	- เริ่มดำเนินการ 27 กรกฎาคม 2544 - สมาชิกทั้งหมด 114 คน - ให้กู้เงิน / สวัสดิการ - ทุนดำเนินการ 1,236,321 บาท	พัฒนาการอำเภอทุ่งสง
	3.7 กองทุนหมู่บ้านหมู่ 7 บ้านเขาขาว (01- 7871983) 3.8 กองทุนหมู่บ้านหมู่ 8 ตำบลเขาขาว (07-2739819)	-เริ่มดำเนินงาน 10 ตุลาคม 2544 สมาชิก 161 คน ทุนดำเนินงาน 1,100,000 บาท เริ่มดำเนินงาน 29 กรกฎาคม 2544 สมาชิก 117 คน ทุนดำเนินงาน 1,236,321 บาท	สำนักงานพัฒนาชุมชนทุ่งสง ธนาคารออมสินทุ่งสง ชุมชนทุ่งสง สำนักงานพัฒนาชุมชนทุ่งสง ธนาคารออมสินทุ่งสง

ลำดับที่	รูปแบบประเภท/กลุ่ม,องค์กร,สหกรณ์	การดำเนินงาน/ทุน (บาท)	องค์การสนับสนุน
	3.9 กองทุนหมู่บ้าน หมู่ 9 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช (04-8406977)	- เริ่มดำเนินการ 23 ตุลาคม 2544 - สมาชิกทั้งหมด 95 คน - ให้กู้เงิน / สวัสดิการ - ทุนดำเนินการ 1,000,00 บาท	พัฒนาการอำเภอ
	3.10 กองทุนหมู่บ้าน หมู่ 10 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช (04-8430166)	- เริ่มดำเนินการ 26 กรกฎาคม 2544 - สมาชิกทั้งหมด 280คน - ให้กู้เงิน / สวัสดิการ - ทุนดำเนินการ 1,000,000บาท	พัฒนาชุมชนอำเภอ
	3.11 กองทุนหมู่บ้าน หมู่ 11 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช (04-8500167)	-เริ่มดำเนินงาน 25 ธันวาคม 2544 -สมาชิก 104 คน -ให้กู้เงิน / สวัสดิการ -ทุนดำเนินงาน 1,000,000 บาท	พัฒนาชุมชนอำเภอ
	3.12 กองทุนหมู่บ้าน หมู่ 12 ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง	-เริ่มดำเนินงาน 18 เมษายน 2549 -สมาชิก 67 คน -ให้กู้เงิน/สวัสดิการ -ทุนดำเนินงาน 1,000,000.	พัฒนาชุมชนอำเภอ

ลำดับที่	รูปแบบประเภท/กลุ่ม,องค์กร,สหกรณ์	การดำเนินงาน/ทุน (บาท)	องค์การสนับสนุน
4	กลุ่มองค์กร 4.1 กลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านเขาวาว 81 หมู่ 7 ต.เขาวาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช (075-479149,01-4760414)	- เริ่มดำเนินการ 28 ธันวาคม 2544 - สมาชิกครั้งแรก 22 คน - ปัจจุบันสมาชิก 28 คน - ทุนดำเนินการ 135,380 บาท	สกก.เขาวาว - อบต. เขาวาว - นิคมสหกรณ์ทุ่งสง - สกจ.นครศรีธรรมราช
	4.2 กลุ่มเลี้ยงปลาน้ำจืด 42 หมู่ 1 ต.เขาวาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช (06-9441467)	- เริ่มดำเนินการ 6 พฤษภาคม 2548 - สมาชิกครั้งแรก 18 คน - ปัจจุบันสมาชิก 20 คน	- อบต. เขาวาว
	4.3 กลุ่มอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม (กรองขาว) 42 หมู่ 1 ต.เขาวาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช (06-9441467)	- เริ่มดำเนินการ 4 พฤศจิกายน 2548 - สมาชิกทั้งหมด 28 คน	
	4.4 กลุ่มวิสาหกิจเขาวาวพันธุ์ยาง 151 หมู่ 5 ต.เขาวาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช (09-2325052)	- สมาชิกทั้งหมด 12 คน	สำนักงานเกษตรอำเภอ
	4.5 กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเครื่องแกงและการแปรรูป อาหาร 23/1 หมู่ 3 ต.เขาวาว อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช (01-6075524)	- เริ่มดำเนินการ 14 สิงหาคม 2547 - สมาชิกครั้งแรก 21 คน - ปัจจุบันสมาชิก 50 คน - ทุนดำเนินการ 2,500 บาท	องค์การบริหารส่วนตำบลเขาวาว

ลำดับที่	รูปแบบประเภท/กลุ่ม,องค์กร,สหกรณ์	การดำเนินงาน/ทุน (บาท)	องค์การสนับสนุน
	4.6 กลุ่มอนุรักษ์ไม้ดอกไม้ประดับ 42/1 หมู่ 7 ต.เขาขาว อําเภอย่งสง ย่งสง ย่งหวัดนครศรีธรรมราช	- เริ่มดำเนินการ 4 พฤศจิกายน 2544 - สมาชิก 17 คน	
	4.7 กลุ่มร้านค้าชุมชน 32/2 หมู่ 1 ต.เขาขาว อําเภอย่งสง ย่งสง ย่งหวัดนครศรีธรรมราช	- เริ่มดำเนินการ 22 สิงหาคม 2544 - สมาชิก 99 คน - ทุนดำเนินการ 25,000 บาท	
5	กลุ่มแม่บ้าน 5.1 หมู่บ้านเกษตรกรผลิตน้ำดื่ม 225 หมู่ 4 ตำบลเขาขาว อําเภอย่งสง ย่งหวัดนครศรีธรรมราช (09-5968750)	- เริ่มดำเนินการ 10 พฤษภาคม 2544 - สมาชิก 15 คน - ผลิตน้ำดื่ม - ทุนดำเนินการ 1,500 บาท	อบต.เขาขาว
	5.2 กองทุนไม้ดอกไม้ประดับ 40/1 หมู่ 7 ตำบลเขาขาว อําเภอย่งสง ย่งหวัดนครศรีธรรมราช (01-4397089)	- สมาชิก 17 คน - เพาะพันธุ์กล้วยไม้ไว้เพื่อจำหน่าย	
	5.3 หมู่บ้านเกษตรกร 81 หมู่ 7 ตำบลเขาขาว อําเภอย่งสง ย่งหวัดนครศรีธรรมราช (01-4760415)	- เริ่มดำเนินการ 28 ธันวาคม 2544 - สมาชิก 28 คน - สวัสดิการ - ผลิตเครื่องแกง - ทุนดำเนินการ 30,380 บาท	- สกก.เขาขาว จำกัด - อบต.เขาขาว - กรมส่งเสริมสหกรณ์

• **เครือข่ายพื้นที่ : ตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว**

จากการที่สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราชเห็นว่าในปี พุทธศักราช 2549 เป็นปีที่มีความสำคัญกับวงการสหกรณ์หลายประการ ประการแรก เป็นที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติครบรอบ 60 ปี ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาทรงนำหลักทศพิธราชธรรม มาใช้ในการปกครองบ้านเมือง สร้างความสุขให้แก่ประชาชนและตลอดเวลาที่ผ่านมา พระองค์ได้ประกอบ พระราชกรณียกิจ อันเป็นคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติและปวงชนชาวไทย ทรงให้ความสำคัญ กับการพัฒนางานสหกรณ์ในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากการที่ พระองค์ทรง มีพระราชดำริเกี่ยวกับการนำสหกรณ์เข้าไปส่งเสริมในพื้นที่ต่าง ๆ อีกทั้งยังมี พระดำรัสเกี่ยวกับการพัฒนางานสหกรณ์ในหลาย ๆ ครั้ง และหนึ่งในพระราชดำรัสที่พระองค์ทรงให้ไว้คือ “.....คำว่าสหกรณ์หรือตั้งเป็นสหกรณ์ก็มีความสำคัญมากเพราะว่าจะทำงานด้วยกัน เมื่อ คนทำงานอยู่คนเดียวก็มีแรงหนึ่งคนหรือหนึ่งครอบครัว ได้ไม่มากนัก แต่ถ้ารวมกันหลายครอบครัว เป็นสหกรณ์หรือเป็นหมู่บ้านสหกรณ์ก็ทำงานได้ดีกว่า เพราะมีกำลังมากกว่า เราช่วยกันได้...” ฯลฯ

ประการที่สอง ในปี 2549 ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้มีบัญชาให้ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช ดำเนินงานโครงการตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสครองราชย์ครบ 60 ปี เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางสังคม ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการรวมกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่ม เพื่อความเข้มแข็งของ ครอบครัว ชุมชน สังคมในการประกอบอาชีพ มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ ตามยุทธศาสตร์ การขจัดปัญหาความยากจนของจังหวัด ซึ่งได้ดำเนินโครงการมาตั้งแต่วันที่ 9 มิถุนายน 2548 – มิถุนายน 254 โดยมีความสำเร็จโครงการคือประชาชนในพื้นที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ ร้อยละ 80 ของประชากรทั้งตำบล มีตำบลที่ผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัด 15 ตำบล ที่ประสบความสำเร็จในระดับที่น่าพอใจ 1 ใน 15 ตำบลนั้น รวมตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสงอยู่ด้วย ซึ่งตำบลในพื้นที่เหล่านั้น ได้มีการ จัดตั้งกลุ่ม องค์การภาคประชาชน ที่มีอุดมการณ์ มีการบริหารจัดการในลักษณะเดียวกับสหกรณ์ แต่ละองค์กรมีอิสระต่อกัน ในบางครั้งจะมีการแข่งขันกันโดยไม่ได้มีการเชื่อมโยงธุรกิจ ความสามัคคี เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในระดับตำบล

ประการสุดท้ายกรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ดำเนินโครงการตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติทั่วไปประเทศ มีเป้าหมาย 876 ตำบล ระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ปี 2549-2551 ซึ่งรวมจังหวัด นครศรีธรรมราช จำนวน 23 ตำบลด้วย ทำให้ทีมวิจัยพัฒนากระบวนการสหกรณ์ พื้นที่จังหวัด นครศรีธรรมราช ซึ่งมีกรรมการดำเนินการวิจัยส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ นักวิชาการสหกรณ์ จาก

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช 4 คน มีความเห็นว่าควรจะทำ การ วิจัยพัฒนาตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว ให้เป็นตำบลสหกรณ์เครือข่ายคุณค่า เป็นต้นแบบให้กับตำบลสหกรณ์อื่น ๆ ทั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดอื่น ๆ เนื่องจากมีกลุ่ม องค์กร สหกรณ์หมู่บ้านสหกรณ์ ที่ดำเนินงานเป็นสหกรณ์นิคมมานานทีมงานวิจัย จึงได้เข้าไปศึกษาวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน เพื่อศึกษาหารูปแบบและแนวทางวิธีการจนได้ขั้นตอนกระบวนการสร้างเครือข่ายพื้นที่ในรูปแบบตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ได้ชัดเจนขึ้น (แสดงภาพ 24 รูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว) เพื่อนำอุดมการณ์สหกรณ์วิธีการสหกรณ์และเครือข่ายคุณค่า มาเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการ กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ในระดับตำบลร่วมกับองค์กรต่าง ๆ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ระหว่างกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ให้กลุ่ม องค์กร สหกรณ์มีการบริหารจัดการที่ดี สมาชิกมีการดำรงชีวิตที่ดี ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถแก้ปัญหาความยากจนและปัญหาอื่น ๆ ได้

● การดำเนินงานของเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว

การดำเนินงานของเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว ใช้คณะกรรมการดำเนินงานของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลเขาขาว เนื่องจากคณะกรรมการดำเนินงานส่วนใหญ่มาจากตัวแทนกลุ่มองค์กร และตัวแทนหมู่บ้าน เมื่อมีการวิจัยการพัฒนาขบวนการสหกรณ์เข้าไปเสริม จึงได้กำหนดให้มีตัวแทนกลุ่ม และตัวแทนองค์กรจากสหกรณ์จดทะเบียน เข้าร่วมเป็นกรรมการและที่ปรึกษา เข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการของศูนย์ถ่ายทอดฯ เหตุผลที่เลือกศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร เพราะไม่ต้องการให้มีกลุ่ม องค์กรเป็นคณะกรรมการซ้ำซ้อนกับ องค์กร ที่มีอยู่แล้วในพื้นที่ จากการสรุปความคิดของสมาชิกตัวแทน ผู้นำกลุ่มองค์กร (เวทีสรุปผล วันที่ 28 กรกฎาคม 2549 ณ โรงเรียนทุ่งสงสหประชาสรรค์) เพราะคิดว่าจะได้ไม่เป็นปัญหาให้กับผู้นำ กลุ่ม องค์กรในชุมชน คณะกรรมการศูนย์ถ่ายทอดฯ เดิม และตัวแทนผู้นำในการวิจัยที่เข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ส่วนใหญ่เป็นผู้นำกลุ่มเดียวกันของคณะกรรมการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ ตำบลเขาขาว จึงเลือกศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ฯ เพื่อให้มีบทบาทในฐานะเป็นองค์กรประสานงานสมาชิกเครือข่าย เช่น กลุ่ม องค์กร หมู่บ้าน สหกรณ์ รวมทั้งองค์กรของรัฐและเอกชน การบริหารจัดการของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ เป็นองค์กรประสานเชื่อมโยงกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ให้เกิดการแก้ปัญหาคความยากจนและปัญหาอื่น ๆ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในรูปแบบเครือข่ายคุณค่า (Value chain) ร่วมมือกันในระยะยาว และมีกรอบทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจน ที่มาจากความต้องการของสมาชิกกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ของเครือข่ายตำบลสหกรณ์ฯ ไม่ใช่มาจากเจ้าหน้าที่องค์กรที่ปรึกษา ฉะนั้นรูปแบบ

โครงสร้างการดำเนินงานเครือข่ายตำบลสหกรณ์ฯ จึงใช้ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ เป็นศูนย์ประสาน (Hubs) คณะกรรมการดำเนินงานของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ ดำเนินงานในรูปแบบคณะกรรมการ ตามจำนวนที่สมาชิกเครือข่ายตำบลสหกรณ์เห็นสมควรว่าจะมีจำนวนที่มีตัวแทนของกลุ่ม องค์การทุกภาคส่วน ส่วนกฎระเบียบการดำเนินของเครือข่ายฯ ใช้ระเบียบของศูนย์ถ่ายทอด อาจจะเปลี่ยนแปลงไปให้เหมาะสมเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงศูนย์ประสานของเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ และเมื่อค้นหาปัญหาเป้าหมายของกลุ่ม องค์การต่าง ๆ ในตำบลและกำหนดมี ปรัชญา วิสัยทัศน์ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ของทุกฝ่าย ของคณะกรรมการดำเนินงานเครือข่ายตำบลสหกรณ์ฯ กำหนดให้มีการะงานหลัก และมีแผน ปฏิบัติที่มาจากกลุ่มสมาชิกเครือข่ายตำบลสหกรณ์ฯ นำเสนอและสรุปต่อหน่วยสนับสนุนงบประมาณ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลเขาวาว องค์การ หน่วยงานราชการ เอกชนที่เป็นแหล่งสนับสนุนทุนงบประมาณ ผู้ที่ส่งเสริมสนับสนุนกลุ่ม องค์การอยู่เดิม ให้มีการพัฒนาประชาชนและกลุ่มองค์การ สหกรณ์ ให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ต่อไป

● **วัตถุประสงค์/เป้าหมายของ เครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาวาว**

โครงการตำบลเฉลิมพระเกียรติ ของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช ร่วมกับ วัตถุประสงค์ของการวิจัยพัฒนาขบวนการสหกรณ์ ได้มีเป้าหมายตรงกันจึงได้มีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้อง และต่างกันบ้าง แต่เพื่อนำไปสู่การเป็นเครือข่ายคุณค่า จนได้เป็นลักษณะของเครือข่ายพื้นที่ระดับตำบล สามารถพัฒนาให้ต้นแบบในการนำไปพัฒนากลุ่ม องค์การ สหกรณ์ ระดับตำบล ให้กับตำบลอื่น ๆ ได้ต่อไป ผลจากการดำเนินโครงการและการวิจัยสรุปได้ว่าเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาวาว มีวัตถุประสงค์ ที่ผู้นำและ ตัวแทน กลุ่มองค์การ สหกรณ์ สรุปไว้ได้ดังนี้

1. เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสที่เสด็จเฉลิมถวัลย์ราชสมบัติครบ 60 ปี
2. เพื่อนำหลัก แนวคิดของระบบสหกรณ์ มาเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาความยากจนและปัญหาอื่น ๆ ของสมาชิกกลุ่ม องค์การ สหกรณ์ พร้อมกับ การบริหารจัดการของกลุ่มองค์การในระดับตำบลเขาวาวให้มีการพัฒนาที่ดีขึ้น
3. เพื่อเป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายพันธมิตร (เครือข่ายคุณค่า) ในนามของกลุ่ม องค์การ สหกรณ์และเครือข่าย ที่มีความมุ่งหมายสำหรับการร่วมมือกันในระยะยาว
4. การเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่าเป็นการดำเนินการระหว่างกลุ่ม องค์การ สหกรณ์ ที่มีกรอบทิศทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน และพัฒนากลุ่มองค์การ ที่ยังไม่ชัดเจน ให้มีการบริหารจัดการกลุ่มที่ชัดเจนขึ้น

5. การเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่าเป็นไปในลักษณะที่เกิดจากความต้องการของ กลุ่มองค์กร สหกรณ์ ด้วยความสมัครใจ ในขณะที่กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ต่างก็ยังมีอิสระในการดำเนินงานของตนเองตามปกติ

● **แนวทางการดำเนินการของทีมวิจัยที่กำหนดไว้**

1. ภารกิจของทีมวิจัยในการสร้างเครือข่ายพื้นตำบลเขาขาว เป็นการดำเนินการเสริมการปฏิบัติการต่อจากการที่สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ดำเนินการให้กลุ่มสหกรณ์ที่จดทะเบียนในตำบลเขาขาว เป็นเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ร่วมมือเป็นเครือข่ายเพื่อดำเนินกิจกรรมเชิงธุรกิจ และอื่น ๆ ร่วมกันตามตัวชี้วัดของกรมส่งเสริมสหกรณ์ เมื่อทีมวิจัยได้เข้าไปหนุนเสริมให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มเติม เพื่อให้เกิดการร่วมมือกับกลุ่มสหกรณ์ภาคประชาชน(กลุ่มองค์กร) เข้าร่วมเพิ่มขึ้นและหวังว่าจะให้เกิดการสร้างกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ และเสริมสร้างองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายคุณค่าให้กับ กลุ่ม องค์กร และ สหกรณ์ จนมีรูปแบบความสัมพันธ์ของกลุ่ม องค์กร และสหกรณ์ ที่ชัดเจน เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ในระดับตำบล

2. เผยแพร่วิสัยทัศน์ แนวคิด “ เครือข่ายคุณค่า” และแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายคุณค่า ผ่านกลไกสื่อประชาสัมพันธ์และเวทีวิชาการ ในรูปแบบต่าง ๆ แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและขบวนการสหกรณ์

3. เสริมเครือข่ายตำบลสหกรณ์เพื่อให้มีการจัดการแก้ปัญหาความยากจนและปัญหาอื่นๆ เป็นการเรียนรู้การแก้ปัญหากลุ่ม องค์กร สหกรณ์ด้วยวิธีการ การจัดการความรู้ (Knowledge Management) ระหว่างกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพื่อให้การบริหารจัดการกลุ่ม องค์กร สหกรณ์มีการพัฒนาขึ้น เป็นที่พึงให้กับมวลสมาชิกได้ตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม องค์กร เหล่านั้น

4. พัฒนารูปแบบ กระบวนการ ตัวชี้วัดเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ให้เป็นต้นแบบแก่ตำบลอื่น ๆ ร่วมกับเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ เขาขาว องค์กรบริหารส่วนตำบลเขาขาว นิคมสหกรณ์ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช สถาบันวิชาการด้านสหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน มหาวิทยาลัย และองค์กรต่าง ๆ

● ปัจจัยแห่งความสำเร็จของเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว

เครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว มีปัจจัยที่ทำให้เครือข่ายฯ ประสบความสำเร็จ ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถทำให้การเชื่อมโยงกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ได้ชัดเจน ซึ่ง เครือข่ายพื้นที่ตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว ซึ่งเป็น 1 ใน 15 แห่งของสหกรณ์ตำบลเฉลิมพระเกียรติของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ประสบความสำเร็จมากกว่าเครือข่ายตำบลอื่น ๆ ที่มีในจังหวัดนครศรีธรรมราช จึงเป็นลักษณะปัจจัยสำคัญที่ทำให้เป็นเครือข่ายคุณค่า ได้สำเร็จ ตามหลักวิธีการสหกรณ์ที่แท้จริง และยังสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และการพัฒนารูปแบบเครือข่ายคุณค่า ดังรายละเอียดปัจจัยความสำเร็จที่เป็นข้อมูลมาจากการวิจัยของทีมวิจัยในครั้งนี้ จากการศึกษา เอกสาร การสังเกต การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสัมภาษณ์ลึก ผู้ที่เกี่ยวข้องจาก กลุ่ม องค์กรที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จที่เครือข่ายตำบลฯ มีดังนี้

1. ปัจจัยจากการมีบริบทของพื้นที่ตำบลเป็นสหกรณ์นิคมทุ่งสง พื้นที่ตำบลเขาขาวเป็นตำบลที่มีพื้นที่อยู่ในแผนดำเนินงานของนิคมสหกรณ์ทุ่งสง ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2497 เพื่อจัดรูปที่ดินในที่ว่างเปล่าเสื่อมโทรมให้กับเกษตรกร และได้มีสหกรณ์นิคมทุ่งสงจำกัด ตั้งขึ้นเป็นองค์กรสหกรณ์จดทะเบียนเป็นแห่งแรกในตำบลเขาขาว ใน ปี พ.ศ. 2499 ต่อมาเมื่อมีการเกษตรเขาขาวจำกัด สหกรณ์สงเคราะห์กองทุนสวนยาง จดทะเบียนจัดตั้งต่อ ๆ กันมาประมาณ ปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา ปัจจุบันมีจำนวนสหกรณ์กองทุนสวนยาง สหกรณ์การเกษตรเขาขาว 5 สหกรณ์ กลุ่ม องค์กรที่เป็นสหกรณ์ภาคประชาชน เช่นธนาคารหมู่บ้าน ที่ดำเนินงานเป็นปัจจุบันได้มีอยู่ 4 กลุ่ม กองทุนหมู่บ้าน 12 กองทุน ที่พึ่งจัดตั้งตามนโยบายของรัฐบาลใน ปี พ.ศ. 2544 และกลุ่มเกษตรกร กลุ่มสตรีสหกรณ์ กลุ่มแม่บ้านฯลฯ ฉะนั้นกลุ่ม องค์กรต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นที่หลังถือว่าเป็นลูกหลาน ของนิคมสหกรณ์ ซึ่งสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ ก็เป็นสมาชิกสหกรณ์จดทะเบียนด้วยเป็นส่วนใหญ่ และมีหมู่บ้านสหกรณ์ เรียกว่า บ้านสหกรณ์ โรงเรียนสหกรณ์ วัดที่เกิดจากการสนับสนุนจากสหกรณ์นิคม เป็นบริบทพื้นฐานขององค์กรในตำบลเขาขาว

2. สมาชิกในตำบลมีจิตสำนึกขององค์กร คือ สมาชิกกลุ่มองค์กร สหกรณ์ มีจิตสำนึกว่าตนเองเป็นเจ้าขององค์กร ด้วยการถือหุ้นกับกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ก็ต้องร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ มีความตั้งใจที่จะเข้าร่วมรับผิดชอบปัญหาต่าง ๆ กับบุคคลอื่น ๆ อย่างเท่าเทียมกัน ยอมรับในศักยภาพของกันและกันและยอมรับในความแตกต่างหลากหลายระหว่างกลุ่มสมาชิก ทำให้สมาชิกพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ หรือเครือข่ายร่วมกัน

3. มีจิตวิญญาณสหกรณ์ คือการที่สมาชิกและคณะกรรมการ กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ มีความจงรักภักดีต่อกลุ่ม องค์กร เสียสละทำงานเพื่อกลุ่มและเครือข่าย (กิตติศักดิ์ แสงทอง รองนายก

องค์การบริหารส่วนตำบลเขาขาว กล่าว ณ โรงแรมทวินโลดส์ เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2549) “.. ปู่ย่าตายายได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมสหกรณ์ สมัยเด็ก ผมลืมตามา ก็เห็นสหกรณ์นิคมเป็นบ้านเกิด เวลาปลูกถั่วดินเราจะไปขายให้สหกรณ์ พ่อค้ามีแบงก์ใหม่ ๆ มาขอซื้อ สหกรณ์ให้เงินเป็นเศษสตางค์ เก้า ๆ พ่อผมยังไม่ยอมขายให้พ่อค้าเลย เราขายให้สหกรณ์ จนสหกรณ์พัฒนามากขึ้นในปัจจุบันมีองค์กรต่าง ๆ อีกมากมายในเขาขาว.. ปัจจุบันผมก็ยังเป็นสมาชิกสหกรณ์ กิจกรรมสหกรณ์จะล้มไม่ได้เป็นเรื่องบาป เพราะบรรพบุรุษสร้างให้มาแล้ว และถ้าสร้างเครือข่ายร่วมมือกันได้ทุกกลุ่ม องค์กร ในตำบลได้ ก็จะเป็นสิ่งที่เป็บุญของบ้านเมืองอย่างมาก ที่คนรวมใจกันได้ จะได้ทำงานกันสนุก” เมื่อสมาชิก กลุ่ม องค์กร สหกรณ์และเครือข่าย มีองค์กรที่สามารถแก้ปัญหาของสมาชิกจนสามารถเป็นที่ยึดเหนี่ยวร่วมกันเรียกว่าเกิด จิตวิญญาณสหกรณ์ คือความจงรักภักดีแบบสหกรณ์ (spirit of cooperative)

4. เป็นเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ คือสมาชิกและคณะกรรมการของเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว มีความประสงค์ว่าเมื่อมีเครือข่ายจะได้ร่วมกันเรียนรู้ หรือเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ปัญหาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้สมาชิก กลุ่ม องค์กรสหกรณ์ในตำบลมีการพัฒนาสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้สมาชิก ได้ และให้มีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา รู้ข่าวคราวในด้านต่างๆ ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ซึ่งอยู่นอกเหนือภารกิจของเครือข่าย ต้องการให้คณะกรรมการร่วมศึกษาดูงาน การมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรต่าง ๆ และนำมาใคร่ครวญตรึกตรอง ร่วมกันตัดสินใจร่วมกัน ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดร่วมกันในการประชุมกลุ่มสมาชิกเครือข่าย ทุกเดือน หรือเมื่อมีกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของเครือข่าย ก่อให้เกิดปัญญา ในการแก้ปัญหาของเครือข่าย และคนในชุมชนได้ตลอดเวลา

5. ต้องมีการบริหารจัดการเครือข่ายที่ดี คือ ตัวแทนกลุ่ม องค์กร คณะกรรมการของเครือข่ายมีความคิดเห็นสรุปร่วมกันว่าเครือข่ายจะประสบผลสำเร็จต้องสามารถในการจัดการตนเอง บริหารจัดการเครือข่าย ให้สามารถประสานงานสมาชิกได้รวดเร็ว มีโครงสร้างการดำเนินงานชัดเจน มีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย สามารถดำเนินงานได้มีประสิทธิภาพขึ้น สามารถประเมินผลการดำเนินงานเครือข่ายของตนเองได้ และต้องทำให้สมาชิกกลุ่ม องค์กรมีความเข้าใจในหลักการวิธีการดำเนินงานของเครือข่ายตำบลฯ ให้ชัดเจน ด้วยวิธีการต่าง ๆ แล้วจะได้รับความร่วมมือส่วนใหญ่ที่สมาชิกกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ไม่ให้ความร่วมมือกับกลุ่ม เพราะไม่เข้าใจหลักการ วัตถุประสงค์ ขององค์กร ที่ตนเองสังกัดและของเครือข่าย

6. มีภาวะผู้นำ คือ ผู้นำคือประธาน คณะกรรมการของกลุ่ม องค์กร เครือข่ายดำรงตนให้เห็นว่าเป็นผู้มีคุณธรรม มีความมานะ อดทน พร้อมทั้งจะเสียสละเพื่อมวลสมาชิก และมีความโปร่งใส เป็นผู้ประสานความคิดของสมาชิกได้ดี ให้โอกาสสมาชิกได้แสดงความคิดเห็นไม่ผูกขาดความคิดหรือ

เป็นเจ้าขององค์กร เครือข่ายเพียงผู้เดียว (การใช้อำนาจเผด็จการ เก่งคนเดียว) พร้อมทั้งจะเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นกับผู้อื่นและของกันและกันอยู่เสมอ (ใช้กระบวนการจัดการความรู้ ใคร มีอะไรดีก็บอก แลกเปลี่ยนกัน ไม่มีความรู้ก็หาจากภายนอกชุมชน)

7. ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักในการทำกิจกรรมทุกด้าน ให้สมาชิก คณะกรรมการของกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ เครือข่าย ให้รู้จักความพอเพียงพอดี ไม่โลภในการทำกิจกรรม ที่เห็นว่าได้กำไรดี แต่ไม่มั่นคง ไม่ประมาทในการลงทุนในกิจกรรมที่สมาชิกเครือข่ายและกลุ่ม ต้องการก่อนเท่านั้นและมีภูมิคุ้มกันคือคิดวางแผนเพื่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ร่วมกันทางเศรษฐกิจและสังคม ของกลุ่มสมาชิกที่ต้องเผชิญกับภาวะการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ เช่น ราคาขายสูงขึ้น หรือราคาลดลง ต้องการให้มีการแปรรูปร่างอย่างพารา ไม่อย่างพารา ขององค์กรร่วมกันในระดับในตำบลให้มีผลผลิต ลักษณะต่าง ๆ ไม่ใช่แค่ส่งน้ำยางให้กับสหกรณ์สังเคราะห์กลั่นยาง (สทกย.) เท่านั้น

8. เพื่อให้การพัฒนากลุ่ม องค์กร เครือข่ายแบบยั่งยืน เป็นกลุ่ม องค์กร เครือข่ายที่ เข้มแข็งมีลักษณะดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ทำให้กลุ่ม เครือข่ายดำรงอยู่และดำรงต่อไปได้ โดยไม่ล่ม สลาย อันเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืน คือมีการพัฒนาคน (ทรัพยากรมนุษย์)เป็นอันแรกไม่ใช่ซ่อมโรง เรืองธุรกิจอย่างเดียว การพัฒนาคนเริ่มตั้งแต่ผู้นำ สมาชิกของกลุ่ม องค์กร เครือข่ายให้มีบุคลิกลักษณะ ความเป็นผู้นำที่แท้จริง และรวมถึงกลุ่มเยาวชนของตำบล มีการศึกษา เรียนรู้ที่หลากหลาย และให้ สมาชิก ประชากรของตำบลมีคุณภาพชีวิตที่ดี ปราศจากโรคภัย (มีน้ำ อากาศ อาหารปลอดภัย) ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการพัฒนาและรณรงค์ให้คนในชุมชนรักษาสิ่งแวดล้อม และปราศจาก สารเคมี มีโครงการทำการวิจัยร่วมกับสถานศึกษาต่าง ๆ และมีการพัฒนาเทคโนโลยีผสมภูมิปัญญาใน ท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ในการผลิต ปุ๋ย พืชผัก อาหาร ถือว่าเป็นการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนเพราะพัฒนาแบบ สมดุล คือพัฒนาทุก ๆ ด้านแบบองค์รวม ไปพร้อม ๆ กัน นั่นเอง

9. องค์กร หน่วยงานส่งเสริมสนับสนุน การร่วมมือประสานงานในการสนับสนุน ส่งเสริมกลุ่ม องค์กร และเครือข่ายโดยการบูรณาการการทำงานร่วมกันขององค์กรสนับสนุน เพื่อ ไม่ให้งานซ้ำซ้อน และเสียเวลา งบประมาณ และให้มีความต่อเนื่องไม่ใช่ส่งเสริมแล้วปล่อยทิ้งไม่มีการ ติดตามหรือเมื่อมีปัญหาที่ควรสนับสนุนส่งเสริมต้องจนสามารถดำเนินงานต่าง ๆ ได้เอง การรวมเป็น เครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ และมีศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร ประจำตำบลเป็น ศูนย์ประสานงานทุกกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ได้นำจะลดความซ้ำซ้อนของงานพัฒนาในพื้นที่ได้ และทำ ให้เกิดความร่วมมือกันแก้ปัญหาความยากจนและปัญหาอื่น ๆ ในระดับตำบลขององค์กรทุกภาคส่วนได้

สรุป เครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว ในปัจจุบันสามารถพัฒนาให้ กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ เข้าใจแนวคิดหลักการการเป็นเครือข่ายคุณค่า พร้อมมาร่วมกันเป็นเครือข่ายที่จะ ร่วมกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ของกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ในตำบลเขาขาว เป็นเครือข่ายพื้นที่ระดับตำบล ซึ่ง

ผลการวิจัยครั้งนี้มี รูปแบบ ขั้นตอนกระบวนการสร้างเครือข่ายได้ชัดเจนในระดับหนึ่ง และต้องมีการ ปฏิบัติการดำเนินการจัดการความรู้เพื่อแก้ปัญหาความยากจนและปัญหาอื่น ๆ ของกลุ่ม องค์กร สหกรณ์และเครือข่ายต่อไป ซึ่งต้องใช้เวลาปฏิบัติการไปสักระยะหนึ่งเพื่อให้ได้ผลตามเป้าหมายที่วางไว้ ในขณะที่เดียวกันเครือข่ายตำบลสหกรณ์ ก็ต้องมีการ สร้างเป้าหมายการจัดการความรู้ มีวิสัยทัศน์ ร่วมกับกลุ่ม องค์กร สหกรณ์และเครือข่ายขึ้นใหม่ให้ชัดเจน และทดลองปฏิบัติการจัดการความรู้ให้ เห็นผล จนมีตัวชี้วัดที่สามารถเป็นเครือข่ายตำบลสหกรณ์ต้นแบบให้กับตำบลสหกรณ์ฯ อื่น และถ้า พัฒนาให้ คน สมาชิก กรรมการ (ทรัพยากรมนุษย์) ของกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ในระดับตำบล ให้มีความร่วมมือ สามัคคี มีคุณธรรม มีความรู้ความสามารถ แก้ปัญหาความยากจนและปัญหาอื่น ๆ ของสมาชิก กลุ่ม องค์กรได้ จึงจะแสดงว่าเครือข่ายตำบลสหกรณ์ ฯ มีความสำเร็จบรรลุเป้าหมายของการพัฒนากระบวนการสหกรณ์ ที่ควรมุ่งเน้นไปที่การ พัฒนาคนให้ปรากฏคุณค่าสหกรณ์ในตัวคนอย่างแท้จริง และสามารถทำให้คนพร้อมที่จะร่วมกันพัฒนา กับองค์กรอื่น ๆ ทั้งเศรษฐกิจสังคม การเมือง การปกครอง สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม จนเป็นตัวอย่างให้กับ กลุ่ม องค์กร เครือข่ายในพื้นที่อื่น ๆ ได้ ควรที่จะเผยแพร่แนวคิดและวิธีการของ เครือข่ายพื้นที่ระดับตำบล ที่สอดคล้องกับการพัฒนา ขบวนการสหกรณ์ เป็นเครือข่ายคุณค่า เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งยั่งยืน

เครือข่ายคุณค่ากับการแก้ปัญหาความยากจน

จากการศึกษาจำนวนผู้ที่จดทะเบียนคนจนเพื่อเข้าร่วมโครงการ การแก้ปัญหาความยากจน ของจังหวัดนครราชสีมา ในประเภทต่าง ๆ จากกลุ่มประชาชนทั่วไปและที่เป็นสมาชิกองค์กรสหกรณ์ ในบทที่ 2 ที่กล่าวมาแล้ว และจากการศึกษากลุ่ม องค์กรและเครือข่ายการศึกษาพบเครือข่ายคุณค่าจากการวิจัย 3 รูปแบบในรายละเอียดบทที่ 4 ซึ่งเครือข่ายคุณค่าเหล่านั้นมีแนวทางการแก้ปัญหาความยากจนในรูปแบบต่างกันหรือเหมือนกัน ได้มาน้อยอย่างไร ซึ่งถ้าจะ สังเคราะห์ให้มีเหตุผล ก็ต้องมีแนวคิดในการสังเคราะห์ ในการวิจัยครั้งนี้ จึงมีแนวคิดในการสังเคราะห์ ประกอบด้วยแนวคิดด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ความหมายและลักษณะความยากจน
2. แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน
3. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
4. ความหมาย หลักการ อุดมการณ์สหกรณ์
5. แนวคิดเครือข่ายชุมชนและเครือข่ายพันธมิตร(เครือข่ายคุณค่า)
6. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายและลักษณะความยากจน

ความหมายความยากจน สาเหตุความยากจนและการแก้ปัญหาความยากจนในมิติเดิมให้ความสำคัญกับด้านรายได้ โดยมีได้มองความสำคัญที่ตัวคน กลายเป็นการแก้ปัญหาความยากจน “แบบเก่าไม่ถูกที่ค้น” โดยนักเศรษฐศาสตร์มักมีข้อสรุปว่าถ้าแก้ระดับรายได้ของคนแล้ว ปัญหาของคนที่เกิดขึ้นจากความยากจนก็จะหมดไป มองรายได้เป็นศูนย์กลางของปัญหาความยากจนเป็นการมองของนักเศรษฐศาสตร์ ซึ่งหมายถึงระดับรายได้ที่ต่ำกว่าเส้นความยากจน(Poverty line)สำหรับประเทศไทยเส้นความยากจน โดยเฉลี่ยคือระดับรายได้เดือนละ 911 บาท ใครมีรายได้ต่ำกว่านี้ถือว่ายากจน ใครมีรายได้สูงกว่านี้ถือว่าไม่ยากจน (ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2545:12) จนมีนักวิชาการและผู้สนใจปัญหาคนจน ได้ให้ความนิยามของคนจนและความยากจนเสียใหม่ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาความยากจนให้ครอบคลุม และชัดเจนในทุกมิติ ดังเช่นงานวิจัยของ ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และคณะ (2545, 13-14) ได้มองคนจนแบบใหม่ใน 4 มิติ คือ จนทรัพย์สิน จนโอกาส จนอำนาจ และจนศักดิ์ศรี

จนทรัพย์สิ้น คือความจนตามความหมายเดิม คือมีรายได้น้อยกว่าค่าครองชีพในการผลิต

จนโอกาส คือ ไม่มีโอกาสที่จะได้รับการศึกษา ไม่มีโอกาสที่จะเข้าถึงการบริการ

สาธารณะ เช่น การรักษาพยาบาล ไฟฟ้า ประปา ฯลฯ ไม่มีโอกาส

เข้าถึงทรัพยากร และปัจจัยการผลิต ในสังคม จนโอกาสจึงมี

ความหมายกว้างและเป็นตัวแปรที่จะนำไปสู่การจนทรัพย์สิ้นในที่สุด

จนอำนาจ คือ ไม่มีสิทธิ ไม่มีเสียง ไร้อำนาจต่อรอง ไม่มีส่วนร่วมทางการเมืองและ

ได้รับผลจากการกระทำของผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า ไม่ว่าอำนาจรัฐ หรือ

อำนาจนายทุน จนอำนาจเป็นเรื่องมิติทางการเมือง เป็นเรื่องของ

ความสัมพันธ์ของคนกับคน คนกับกลุ่ม ที่ไม่มีความเสมอภาคกันใน

สังคม

จนศักดิ์ศรี คือ การที่ถูกดูถูกเหยียดหยาม ไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ไร้ศักดิ์ศรี ใน

สายตาของคนในสังคม ได้รับการปฏิบัติในสังคมอย่างไม่เสมอภาค เช่น

การเหยียดผิว เหยียดเชื้อชาติ เหยียดหยามอาชีพ ฯลฯ เป็นต้น

แนวคิดในการมองคนจนที่หลากหลายมิติของณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ นั้นเป็นไปในทิศทางเดียวกับของ อภิชัย พันธเศรษฐ (2540 : บรรณาธิการ) ให้ความหมายความยากจน ว่าความยากจนมีความสัมพันธ์กับปัญหาสังคม 5 ประการ กล่าวคือ

1. ความอัตรัดขัดสนทางเศรษฐกิจ (Economic insufficiency)
2. ความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจ (Economic inequality)
3. ความขาดแคลน (Deprivation)
4. ความต้องพึ่งพา (Dependency)
5. ความเป็นต้นเหตุของปัญหา (Diseconomics)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจฯ ได้ยอมรับแนวคิดในการนิยามคนจน ในมิติอื่น ๆ โดยได้แบ่งคำว่าความยากให้มีความหมายครอบคลุมในหลายมิติ ให้หลุดพ้นนิยามของความยากจนเดิม ที่มุ่งเน้นเพียงแต่การวัดถึงรายได้ของครัวเรือน และหันมาพิจารณาถึงความเพียงพอ ต่อความต้องการขั้นพื้นฐานออกเป็น 7 ประการได้แก่

- เงิน
- จนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- จนทางสังคม เช่น ขาดความรัก ความเอาใจใส่ ความล้มเหลวของสถาบันครอบครัว/ชุมชน

- জনসংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰত যেনে জনসংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰত যেনে জনসংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰত
- জনসংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰত যেনে জনসংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰত যেনে জনসংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰত
- জনসংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰত যেনে জনসংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰত যেনে জনসংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰত
- জনসংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰত যেনে জনসংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰত যেনে জনসংস্কৃতিৰ ক্ষেত্ৰত

ในขณะทีในปี 2546 รัฐบาลให้ความสนใจกับการแก้ปัญหาความยากจนอย่างจริงจังอีกครั้ง (สมชัย จิตสุชน, 2546 : 2) นักวิชาการจาก (TDRI) ได้ออกมาย้ำถึงการแบ่งกลุ่มคนจนให้รัฐบาลและสังคมอีกครั้ง โดยเสนอผ่านบทความเรื่อง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยการจัดการความยากจน : บทบาทภาครัฐ ซึ่งแบ่งคนจนออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ

1. กลุ่มคนจนพื้นฐาน จนเรื้อรังหรือจนกายภาพ ได้แก่ คนจนที่ขาดแคลนปัจจัยการดำรงชีพพื้นฐาน ซึ่งสามารถแบ่งย่อยออกเป็น

- กลุ่มคนจนทั่วไป ซึ่งเป็นคนจนที่สามารถหลุดพ้นจากความยากจนได้ด้วยตนเอง ซึ่งกลุ่มคนที่มีที่ดินน้อย หรือที่ดินไม่เหมาะสมกับการทำการเกษตร เป็นแรงงานพื้นฐาน มีการศึกษาไม่เกินระดับมัธยมศึกษา ไม่มีเงินออมไม่มีทรัพย์สินถาวรหากมีก็มีมูลค่าต่ำ และมีภาระในการเลี้ยงดูครอบครัวตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป

- จนเรื้อรัง หมายถึง คนที่ประสบปัญหาระดับโครงสร้าง จนมีโอกาสน้อยมาก ในการหลุดพ้นความยากจนได้ด้วยตนเองและเป็นกลุ่มคนที่มีสภาพความเป็นอยู่เรื้อรังขาดปัจจัยพื้นฐาน ไม่มีทรัพย์สินใด (ไม่ว่าถาวรหรือไม่ถาวร) ไม่มีที่ดินทำกิน มีการศึกษาไม่เกินระดับประถมศึกษา มีภาระครอบครัวสูง ซึ่งอาจจะเป็นคนชรา ผู้ป่วยเรื้อรัง หรือคนพิการ พร้อมกันนี้ยังเป็นกลุ่มคนที่แรงงานรับจ้างหมุนเวียนในภาคเกษตรและรับจ้างหรืออาจจะว่างงาน

2. กลุ่มเสี่ยงที่จะจน หมายถึง คนที่ไม่เป็นคนจนในปัจจุบันแต่มีความเสี่ยงสูงที่สามารถกลายเป็นคนใจได้เป็นครั้งคราว โดยเฉพาะหากเกิดความผันผวนในภาวะเศรษฐกิจหรือเคราะห์ร้าย ประสบปัญหาชีวิตหรือครอบครัว เป็นกลุ่มคนที่มีที่ดินทำกินเพียงพอแต่อาจจะประกอบอาชีพถูกจ้างชั่วคราวที่มีรายได้พอเพียงในการดำรงชีวิต แต่ไม่มีความมั่นคงหรือทำงานที่มีความเสี่ยงกับอุบัติเหตุสูงพร้อมทั้งขาดความรู้ในการวางแผนชีวิตที่ดี

3. กลุ่มคนทางสังคมหรือคนจนโครงสร้าง หมายถึง กลุ่มคนที่ไม่ใช่คนจนพื้นฐานแต่โอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมด้อยกว่าคนรวยหรือคนชั้นกลาง

สาเหตุของความยากจน สาเหตุของความยากจน จากการศึกษาค้นคว้าของนักวิชาการ ให้ความสนใจปัญหาหลากหลาย พบว่า การค้นหาสาเหตุของความยากจนบางส่วนขึ้นอยู่กับมุมมองของบุคคลหรือหน่วยงาน (วิทยากร เขียวกุล, 2545) ไม่ให้ความสำคัญกับการนิยามความหมายคนจน เขาเชื่อว่าที่แท้แล้วสาเหตุที่คนจนเพราะ “ถูกทำให้จน” จากลัทธิทุนนิยม

แบบมือใครยาวสาวได้สาวเอา ที่มุ่งการผลิตเพื่อตอบสนองเศรษฐกิจการตลาด ซึ่งเป็นตัวทำลายระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นต้นทุนพื้นฐานในการดำรงชีวิตข้อสรุปของพิทยา ว่องกุล (2545 : 32-43) เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความยากจน เชื่อว่านโยบายรัฐ คือตัวการสำคัญทำให้เกิดความยากจนในประเทศไทย หรือที่เรียกว่า “นโยบายทำให้งานของรัฐ” เพราะการพัฒนาที่ผ่านมาประเทศไทยได้ใช้นโยบายเศรษฐกิจทุนนิยมตามแบบตะวันตก ทุ่มเกี่ยวกับการพัฒนา การค้าเสรี แต่ผลที่ได้ประชาชนกลับมีหนี้สินเพิ่มมากขึ้นมาพร้อมกับปริมาณของคนจน และผลของการพัฒนาแบบรวมศูนย์ ได้สร้างความมั่งคั่งให้แก่เมืองหลวงหรือภาคเมือง พร้อมกับคนรวยไม่กี่ร้อยตระกูลในประเทศ การพัฒนาประเทศตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 1-9 นั้นจึงมีความล้มเหลวที่มีบทพิสูจน์คือ

- การสะสมหนี้สินและความยากจนที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการส่งเสริมการผลิตเพื่อขาย และเพื่อการส่งออกทำให้ผู้ที่มีทุนน้อยกว่าและเทคโนโลยีด้อยกว่าต้องแพ้การค้า
- ความยากจนที่มาจากนโยบาย โครงสร้างพื้นฐานเป็นผลมาจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการพัฒนาประเทศไปสู่อุตสาหกรรม เช่น การสร้างเขื่อน ทำให้ชาวบ้านสูญเสียที่ดิน สูญเสียป่าที่เป็นแหล่งอาหารและสูญเสียอาชีพในที่สุด
- ความยากจนที่มาจากนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวกับป่าไม้และที่ดิน การเปลี่ยน วิธีการผลิตเพื่อยังชีพไปสู่การผลิตเพื่อขายและส่งออก ส่งเสริมให้ประชาชนหันมาปลูกพืชเชิงเดี่ยว จนปริมาณดิน และราคาผลผลิตตกต่ำ ทำให้ขาดทุนและสูญเสียที่ดินทำกินในที่สุด ดังนั้นประชาชนยากจนเหล่านั้นก็ได้ถูกรุกป่าจับจองเป็นที่ทำกินต่อ
- คนยากจนที่มาจากความล้มเหลวของนโยบายภาคเกษตร นโยบายส่งเสริมภาคอุตสาหกรรม และการไม่เคารพในสิทธิมนุษยธรรมและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เป็นคนจน เมือง กรรมกรและชาวสลัม การพัฒนาช่วงระยะ 41 ปี ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ แผน 8 เกิดหนี้สิน และความล้มเหลวของชนบท ทำให้เกิดการอพยพของแรงงานภาคเกษตรเข้ามาในเมือง เพื่อใช้แรงงานก่อให้เกิดชุมชนแออัด แรงงานขาดทักษะ การเอาเปรียบในเรื่องสิทธิ

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2546 : 15-21) ยอมรับว่าสาเหตุของความยากจนประการหนึ่งในจำนวนทั้งหมด 4 ประการ มาจากปัญหาทำทิจของชีวิตส่วนบุคคลที่อ่อนแอ กล่าวคือ

- ทำทิจต่อชีวิต ซึ่งเป็นแนวคิดที่ให้น้ำหนักของความยากจนไว้ที่ตัวบุคคล 2 ประเภท กล่าวคือกลุ่มที่กล้าต่อสู้ฝ่าฟันอุปสรรคด้วยความเพียร ซึ่งสามารถบรรเทาความเพียรได้มากกว่ากลุ่มที่มีทิจที่ปล่อยชีวิตให้ล่องลอยไปตามบ่วงอภิสถกรรม

- ปัจจัยการผลิตและการเข้าถึงทรัพยากรของสังคม การไม่มีที่ทำกิน การไม่สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ การขาดแคลนเงินทุน ขาดแคลนเทคโนโลยี ทำให้ศักยภาพการผลิตต่ำ หรือรายได้ไม่พอเลี้ยงชีพ

- ความสัมพันธ์ที่ไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคม โดยในความสัมพันธ์ที่ไม่เสมอภาคนี้ คนที่ได้เปรียบคือคนกลุ่มน้อยในสังคมที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง กุมทั้งทุนและอำนาจทางการเมือง เพื่อดึงผลประโยชน์ส่วนตนทำให้คนส่วนใหญ่เสียเปรียบ ซึ่งเป็นที่มาของการคัดอำนาจ คอยโอกาส และจนแล้วจนอีกอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

- ระบบสวัสดิการ แนวคิดนี้เชื่อว่า ถึงแม้ว่าจะมีปัจจัยปัญหาของสาเหตุกลุ่มแรกกดดัน แต่หากรัฐบาลมีการจัดสวัสดิการที่เข้มแข็งก็จะช่วยพยุงให้คนจนพออยู่ได้ ในขณะที่เดียวกันในสังคมที่สวัสดิการอ่อนแอ ก็เป็นการซ้ำเติมคนจน ตัดโอกาสคนจนด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ที่อยู่อาศัยและโอกาสที่จะดำรงชีวิตให้อยู่รอด

การแก้ปัญหาคความยากจน จากการค้นหานิยามของคนจนกลายเป็นต้นเหตุของการหาทางแก้ไขปัญหาคความยากจน พร้อมกับไม่ได้มองว่าความยากจนเป็นปัญหาส่วนบุคคล แต่เพียงประการเดียว ก็เท่ากับว่าเริ่มเดินถูกทางมากขึ้นในการแก้ไขปัญหาคความยากจน คำว่า “โอกาส” (แบบเอื้ออาทร) จึงถูกหยิบเอามาใช้ในการอธิบายวิธีการแก้ไขปัญหาคคนจน นักวิชาการหลายคน ได้เสนอแนะแนวคิดแก้ไขปัญหาคความยากจนเชิงนโยบายแบบรื้อสร้าง (Deconstructive) ทั้งระบบแบบครบวงจร ซึ่งมีมิติที่ซับซ้อนสัมพันธ์กันหลายประการ ทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง รวมไปถึงด้านสังคมและวัฒนธรรม เพราะมองว่าปัญหาคคนจนเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่เป็นผลมาจากสาเหตุย่อยๆ หลายประการที่โยงใยสัมพันธ์กันอย่างเป็นองค์รวม วิทยากร เชียงกูล ได้เสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐ 2 แนวทางที่ควบคู่กัน กล่าวคือ

แนวทางที่ 1 เป็นแนวทางที่รัฐต้องเพิ่มสวัสดิการให้แก่ประชาชนมากขึ้น ซึ่งแนวคิดนี้มีพื้นฐานมาจากแนวคิด รัฐสวัสดิการ (Welfare state) ที่มุ่งเน้นให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงสวัสดิการพื้นฐานของรัฐอย่างเท่าเทียมกันมากขึ้น เพราะหากจะปล่อยให้ไปไปตามกลไกเสรีตามระบบ ประชาธิปไตยนั้น โอกาสที่เท่าเทียมก็ยากที่จะเข้าถึงประชาชนอย่างเท่าเทียมในทางปฏิบัติ หากจะเข้าถึงก็แค่เพียงปรากฏอยู่ในรูปอุดมคติหรือทางทฤษฎีเท่านั้น

แนวทางที่ 2 เป็นแนวทางที่รัฐควรลดการผูกขาดหรือการเข้าไปควบคุมวิธีการจัดการขององค์กรชุมชน แต่ควรปล่อยให้ชุมชนมีอิสระที่จะบริหารจัดการภายในตนเอง แนวทางนี้มองว่าที่ผ่านมารัฐ (ทางราชการ) เข้าแทรกแซงทั้งเชิงนโยบายและการปฏิบัติมากเกินไป ทั้งๆ ที่รัฐก็ไม่ได้มีความรู้ในแต่ละปัญหาดีไปกว่าชุมชนหรือองค์กรภาคประชาชนเลย ไม่นับรวมถึงความล่าช้าของระบบราชการที่มีสายการบังคับบัญชายาว และระบบคอร์รัปชันแบบคิติดามน้ำ สิ่ง

เหล่านี้ล้วนส่งผลต่อต้นทางปลายทาง และปลายทางของการแก้ปัญหาความยากจนแทบทั้งสิ้น แนวคิดนี้ได้ให้ความสำคัญกับการร่วมแก้ปัญหาของภาคประชาชน (Civil society) มากกว่าจะแก้ปัญหาโดยรัฐแต่ฝ่ายเดียว

รัฐควรดำเนินนโยบายค้ำึงถึงสภาพสังคมไทยที่เป็นจริง

โดยให้สถาบันครอบครัวและชุมชนเข้ามามีบทบาทด้าน

การคุ้มครองทางสังคมโดยตรงมากขึ้น แทนที่จะใช้วิธีการจัด

โดยหน่วยงานของรัฐในทุกเรื่อง

ผลการวิจัยสังเคราะห์ชุดโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับ คนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย โดย ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และคณะ (2546 : V) พบว่า ในการแก้ไขปัญหาคนจนและความยากจนเชิงบูรณาการ ควรกำหนดนโยบายสังคมที่ครอบคลุม 6 ด้าน คือ

- ความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice)
- ความมั่นคงทางสังคม (Social security)
- ศักดิ์ศรีทางสังคม (Social dignity)
- สิทธิพื้นฐานทางสังคม (Social basic right)
- การสร้างทุนทางสังคม (Social capital building)

ในขณะเดียวกันได้ขยายความ เรื่องการจัดสวัสดิการ ให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องจัดลำดับความสำคัญในเรื่องที่ต้องทำก่อน โดยการจัดสวัสดิการไม่จำเป็นต้องอยู่ในรูป วัตถุประสงค์เสมอไป เพราะสำหรับคนบางกลุ่มสวัสดิการด้านสิทธิและการคุ้มครองก็มีมากแล้ว และเห็นด้วยกับการจดทะเบียนคนจนของรัฐบาล เพราะจะได้ทำให้ได้ข้อมูลคนจน ประเภทต่างๆ เพื่อจัดมาตรฐานให้ตรงกลุ่ม ตรงประเด็น ทั้งนี้การแก้ไขปัญหาคนจนจึงจำเป็นต้องบูรณาการ โดยทำพร้อม ๆ กันทั้ง 6 ด้าน

แนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืน

พระธรรมปิฎก (2541) การพัฒนาที่ยั่งยืนมีลักษณะที่เป็นการบูรณาการ(Integrated) คือทำให้เกิดเป็นองค์รวม (Holistic) องค์ประกอบทั้งหลายที่เกี่ยวข้องจะต้องมาประสานกัน ครอบงำและมีลักษณะอีกอย่างหนึ่งก็คือมีดุลยภาพ (Balance) คือการทำให้กิจกรรมของมนุษย์ สอดคล้อง กับกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ซึ่งสรุปก็คือ เป็นการพัฒนาที่ครอบคลุมการพัฒนาในทุก

ด้านและทุกมิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จิตใจ วัฒนธรรม ฯลฯ การพัฒนาที่ยั่งยืนมีลักษณะที่เป็นการบูรณาการ หรือผสมผสานเป็นองค์รวม (Holistic) และมีดุลยภาพ (balance) หรือการพัฒนาที่มีกิจกรรมสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ ขยายความได้ว่า การพัฒนาที่มีลักษณะผสมผสาน คือมีกิจกรรมพัฒนารวมทั้งมีการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในลักษณะที่เป็นส่วนรวมหรือมหภาค และเมื่อใดที่กิจกรรมพัฒนานั้นส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติหรือคุณภาพสิ่งแวดล้อมใน อันจะทำให้มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมอยู่ควบคู่กันไปโดยสันติสุขสงบและยั่งยืน การพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อสร้างความสมดุลของการพัฒนาใน 3 มิติ ทั้งมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยมีเป้าประสงค์ของการพัฒนา 4 ประการ ดังนี้

มิติเศรษฐกิจ หมายถึง การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพ มีเสถียรภาพ เป็นการเติบโตที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและยั่งยืนได้ในระยะยาว และมีการกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึงอำนวยความสะดวกต่อคนส่วนใหญ่

มิติสังคม หมายถึง การพัฒนาที่มุ่งให้คนและสังคมไทยมีคุณภาพ สามารถปรับตัวรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีจิตสำนึก พฤติกรรม และวิถีชีวิตที่ไม่ทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงในการดำรงชีวิต มีการนำทุนทางสังคมและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยอยู่ภายใต้ระบบการบริหารจัดการที่ดี ที่มุ่งให้คนและสังคมไทยเข้มแข็ง อยู่ดีมีสุข และพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

มิติสิ่งแวดล้อม หมายถึง การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจและความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ ตลอดจนการคงไว้ซึ่งคุณภาพทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่ดี เพื่อสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน และสงวนรักษาไว้ให้คนรุ่นอนาคต รวมทั้งการกระจายโอกาสและการมีส่วนร่วมในเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้พัฒนาดัชนีชี้วัด การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศขึ้น โดยนำมาปรับใช้ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 8 และ 9 ประกอบด้วยตัวชี้วัดในมิติเศรษฐกิจ 9 ตัวชี้วัด มิติทางสังคม 7 ตัวชี้วัด มีรายละเอียด ในตาราง 11

การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทยในระยะ 3 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 มีทิศทางที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง (ระดับการพัฒนาดำกว่า 3) โดย

มิติเศรษฐกิจเป็นมิติที่ได้รับผลสำเร็จในการพัฒนามากกว่ามิติอื่น เฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของ การเสริมสร้างเสถียรภาพความมั่นคงทางเศรษฐกิจส่วนรวมและการดำเนินนโยบายเร่งด่วนเพื่อกระตุ้น เศรษฐกิจรากหญ้าและขจัดปัญหาความยากจน ที่ผลการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมาย แต่มีประเด็นด้านคุณภาพของการพัฒนาและประสิทธิภาพการผลิตที่ถดถอยลงจากช่วงก่อนหน้านี้ เนื่องจากสัดส่วนการใช้พลังงานต่อผลผลิตได้ของประเทศเพิ่มขึ้น มีการพึ่งพาพลังงานจาก ต่างประเทศมากขึ้น และใช้พลังงานหมุนเวียนเป็นสัดส่วนน้อยสำหรับมิติด้านสังคมที่มีผลการ พัฒนาคุณภาพชีวิต อยู่เกณฑ์ที่ดีขึ้น แต่ยังมีจุดอ่อนในด้านการพัฒนาศักยภาพและปรับตัวไปสู่ สังคมการเรียนรู้ ซึ่งจุดรั้งให้ความสามารถการแข่งขันของประเทศลดลง ส่วนมิติทาง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีแนวโน้มที่จะฟื้นฟูดีขึ้น จากความพยายามร่วมมือกันสงวน รักษาทรัพยากรที่มีอยู่มิให้เสื่อมโทรม อย่างไรก็ตามยังเฝ้าระวังแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมทั้งด้าน คุณภาพอากาศและแหล่งน้ำ ตลอดจนการใช้สารเคมีทางการเกษตรที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งเป็นเครื่องชี้ถึง การเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจที่สนองต่อสังคม จนเกินขีดความสามารถรองรับของธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมและสะท้อนความไม่สมดุลของมิติการพัฒนาที่จะนำไปสู่ความไม่ยั่งยืนได้ในอนาคต (วิณา เตชะพนาคกร, 2548)

การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

ธรรมชาติและคุณภาพของชุมชนถูกกำหนด โดยทางเลือกของคนผ่านยุคสมัย ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงพื้นฐาน 3 ประการ ที่ส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งและความเจริญแก่ชุมชน ในระยะยาว ได้แก่ เศรษฐกิจ นิเวศวิทยา และความเสมอภาค (Economy, Ecology and Equity) หรือที่เรียกว่า 3 E's เศรษฐกิจ คือการบริหารการใช้ทรัพยากรให้เพียงพอกับความต้องการของครัวเรือนและชุมชน นิเวศวิทยา คือแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสภาพแวดล้อม และ ความเสมอภาค คือความเท่าเทียมกันของความสัมพันธ์ระหว่างคน กลุ่มคน และยุคสมัยของ คน เพื่อให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดี การเปลี่ยนแปลงของ 3 E's เป็นหัวใจสำคัญของการ พัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน การพัฒนาชุมชนสู่ความยั่งยืน คือกระบวนการและความสามารถในการ คัดสินใจที่คำนึงเศรษฐกิจในระยะยาว นิเวศวิทยาและความเสมอภาคของทุกชุมชน โดยมี เป้าหมายเพื่อสร้างความยั่งยืนให้ชุมชน กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ เครือข่ายมีความเข้มแข็งและมีความ มั่นคงในระยะยาว (J. Hibberd and D. Harker อ้างถึงใน วารสารเศรษฐกิจและสังคม, 2547)

ตาราง 9 แสดงตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืน ใน 3 มิติ

มิติเศรษฐกิจ	มิติสังคม	มิติสิ่งแวดล้อม
การพัฒนาอย่างมีคุณภาพ 1. ประสิทธิภาพการผลิตโดยรวม 2. การใช้พลังงานต่อ GDP 3. การใช้พลังงานหมุนเวียน 4. อัตรา Recycle ขยะชุมชนทั่วประเทศ	การพัฒนาศักยภาพและการปรับตัวบนฐานความรู้ 1. จำนวนปีเฉลี่ยที่ได้รับการศึกษาของประชาชน 2. ผลคะแนนการทดสอบ 4 วิชาหลัก 3. การลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาต่อ GDP	การสงวนรักษา 1. สัดส่วนพื้นที่ป่าต่อพื้นที่ประเทศ 2. สัดส่วนพื้นที่ป่าชายเลน 3. ปริมาณสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่จับได้ต่อชั่วโมง 4. ปริมาณน้ำใต้ดินที่ใช้ต่อปริมาณที่สามารถใช้งานได้
การพัฒนาอย่างมีเสถียรภาพ 5. อัตราการว่างงานพอใช้ต่อแหล่งน้ำทั้งหมด 6. สัดส่วนหนี้สาธารณะต่อ GDP 7. คุลบัญชีเดินสะพัดต่อ GDP	การพัฒนาคุณภาพชีวิตและความมั่นคงในการดำรงชีวิต 4. อายุขัยเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด 5. สุขภาพของประชาชน 6. สัดส่วนคดีอาชญากรรมและคดีอาชญากรรมต่อประชากร	การมีคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี 5. สัดส่วนแหล่งน้ำที่มีคุณภาพอย่างต่ำอยู่ในเกณฑ์ 6. คุณภาพอากาศในเมืองหลักที่เกินค่ามาตรฐาน 7. ปริมาณของเสียที่ได้รับการบำบัดอย่างถูกต้อง 8. ปริมาณการใช้สารเคมีทางการเกษตร
การกระจายความมั่งคั่ง 8. สัมประสิทธิ์การกระจายรายได้ 9. สัดส่วนคนยากจนด้านรายได้	การสร้างเสริมสมรรถภาพและการมีส่วนร่วม 7. ดัชนีการรับรู้เรื่องคอร์รัปชัน	

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ , โครงการพัฒนาดัชนีวัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทยระยะที่สอง ศึกษาโดยสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย, 2548

ขั้นตอนของการพัฒนาชุมชนสู่ความยั่งยืน

แนวทางการดำเนินงานเพื่อให้ชุมชนพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน ประกอบด้วย

1. จัดตั้งกลุ่มปฏิบัติการเพื่อเปิดโอกาสให้คนเข้ามามีส่วนร่วมโดยยึดหลักการทำงานด้วยความสมัครใจ เข้าใจระบบ และตัดสินใจตามเป้าหมายที่ต้องการในอนาคต
2. ประสานให้คนร่วมแสดงวิสัยทัศน์ร่วม และพัฒนาทรัพยากรให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์นั้น ๆ
3. สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้ในการบริหารการเปลี่ยนแปลง
4. สร้างเครือข่ายชุมชน การตัดสินใจของชุมชนอาจส่งผลกระทบต่อโดยรวม เช่น คุณภาพอากาศ คุณภาพน้ำ พื้นที่ป่า และปัญหาสาธารณสุข ดังนั้นความร่วมมือระหว่างชุมชน การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการหาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม เพื่อสร้างสังคมที่ยั่งยืน
5. พัฒนาแผนปฏิบัติการ เพื่อแสดงขั้นตอนที่จะนำไปสู่สิ่งที่ประชาชนต้องการ โดยเริ่มจากการวางแผนการดำเนินงาน การพิจารณากิจกรรมที่ส่งผลต่อคุณค่าร่วม หลักการ และวิสัยทัศน์ร่วมของชุมชน โดยพัฒนาหรือจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม เพื่อให้ชุมชนมีความยั่งยืน ขั้นตอนเริ่มแรกจะต้องสร้างตระหนัก การทำงานร่วมกัน การยอมรับและการแก้ไขความขัดแย้ง เพื่อให้เกิดความเป็นเอกฉันท์ การเรียนรู้ที่จะนำไปสู่แผนปฏิบัติการของชุมชน
6. ประเมินความก้าวหน้าหรือความสำเร็จของการพัฒนา โดยพิจารณาจากคุณค่าของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ทั้งที่เป็นตัวเงินและอัตราการจ้างงาน รวมถึงการพิจารณาคุณภาพชีวิตของคนในระยะยาว ที่จะนำไปสู่การจัดทำแผนจัดสรรทรัพยากรของชุมชน
7. จัดสรรการใช้ทรัพยากร การพัฒนาชุมชนให้มีความยั่งยืนจะต้องมีการตรวจสอบการจัดสรรทรัพยากรภาครัฐและภาคเอกชนให้เหมาะสม เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติเพื่อความยั่งยืน
8. การมีส่วนร่วมของประชาชน สนับสนุนการตัดสินใจที่มาจากคนส่วนใหญ่ ที่ผ่านการยอมรับความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้คนใหม่ได้มีส่วนร่วม เพื่อให้ได้แนวคิด ทักษะ และผู้นำสู่ความยั่งยืนของท้องถิ่น
9. กระตุ้นให้คนมีความคิดสร้างสรรค์และแปลงความคิดสู่การปฏิบัติ
10. ฉลองความสำเร็จ เนื่องจากการพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนจะต้องอาศัยความทุ่มเท และการทำงานที่หนัก ที่เห็นผลสำเร็จในระยะยาว ดังนั้นจึงควรให้ความสำคัญกับผู้ที่ทำงาน โดยการประกาศความสำเร็จและความก้าวหน้าของผลการดำเนินงาน

สำหรับประเทศไทยได้นำเอาแนวคิดการพึ่งตนเองมาใช้และตีความกันมากหลากหลาย โดยเฉพาะในช่วยที่เกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจใน พ.ศ. 2540 ชุมชนมีกำลังอ่อนแอด้วยผลกระทบจากระบบทุนนิยมและประสบปัญหา ซึ่งแนวคิดนี้ได้สอดคล้องกับพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และทำให้เกิดการยอมรับการอย่างแพร่หลายในการนำมาแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมในประเทศไทยในปัจจุบัน การพึ่งตนเองจึงมีหลายระดับและหลายนัยยะ แนวคิดดังที่กล่าวสรุปเป็นทฤษฎีการพึ่งตนเองแบบพัฒนาของชุมชนชนบทซึ่ง (สัญญา สัญญาวิวัฒน์ 2540 : 99-107) ได้กล่าวไว้ว่า ชุมชนชนบทจะพึ่งตนเองได้ นั้นต้องมีความสมดุลในสิ่งจำเป็นต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาระสำคัญดังนี้

1. การพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี (Technology Self-reliance : T) มีหลักการสำคัญคือ การใช้การจัดการและการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี โดยพยายามใช้แนวคิดทรัพยากรและการกระทำจากภายในชุมชนให้มากที่สุด มีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด ก่อประโยชน์สูงสุดและลดผลกระทบในทางลบให้น้อยที่สุด เทคโนโลยีในความหมายนี้รวมทั้งของสมัยใหม่ และของดั้งเดิมในท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านด้วย ตัวแปรหลักของการวัดความสามารถ ในการพึ่งตนเองทางเทคโนโลยีจะประกอบด้วย ความสามารถในการเลือกเทคโนโลยี ความสามารถในการจัดการหรือจัดทำ ความสามารถในการใช้ ความสามารถในการบำรุงรักษา และความสามารถในการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลง

2. การพึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ (Economic Self-Reliance : E) คือ การมุ่งสร้างระบบเศรษฐกิจชนบทให้เกิดภาวะสมดุล ระหว่างความต้องการทางเศรษฐกิจกับขีดความสามารถในการตอบสนองความต้องการนั้น โดยการพัฒนาองค์กรชาวบ้านเพื่อเป็นหลักในการดำเนินการตามกระบวนการดังกล่าว ระบบเศรษฐกิจเพื่อพึ่งตนเองของชุมชนประกอบด้วย การพึ่งตนเองในระบบการผลิตและระบบจำแนกแจกจ่ายหรือระบบตลาด ตัวแปรหลักของการวัดความสามารถในการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ความเพียงพอของสินค้าและบริการ อำนาจการต่อรองและแข่งขัน ความเป็นอิสระในการประกอบอาชีพ การออมและสภาพหนี้สิน การกระจายรายได้ และระดับการพัฒนาขององค์กรชาวบ้าน

3. การพึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resources Self-Reliance : R) โดยคำนึงถึงขีดความสามารถของทรัพยากรธรรมชาติในการรองรับ (Carrying Capacity) กิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว ตัวแปรหลักที่วัดความสามารถในการพึ่งตนเองประกอบด้วย การมีอยู่หรือความอุดมสมบูรณ์ ประสิทธิภาพของการใช้ การอนุรักษ์และความมีคุณภาพทางระบบนิเวศน์ การฟื้นฟูทรัพยากรและการนำกลับมาใช้ใหม่

4. การพึ่งตนเองได้ทางด้านจิตใจ (Mental Self-Reliance : M) ชุมชนหรือองค์กรที่สามารถพัฒนาตนเองได้สูงจะต้องเริ่มจากคนที่มีจิตสำนึกเป็นตัวปลุกเร้า และกระตุ้นให้บุคคลคิดแสวงหาหลักการและแนวทางเพื่อนำมาเป็นแกนสำคัญในการสร้างตนเองและสังคม การพัฒนาสังคมจึงต้องเริ่มต้นด้วยการพัฒนาจิตใจเป็นลำดับแรก ก่อนที่จะนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อการกินดีอยู่ดีของประชาชน ตัวแปรหลักที่วัดความสามารถในการพึ่งตนเองทางด้านจิตใจ ได้แก่ จิตสำนึกในการพึ่งตนเองและชุมชน มีธรรมะ และการมีสมาธิในการปฏิบัติงาน

5. การพึ่งตนเองได้ทางด้านสังคมและวัฒนธรรม (Social-Cultural Self-Reliance : S) ชุมชนจะต้องมีจิตสำนึกในการพึ่งตนเอง มีทัศนคติที่มั่นใจและภาคภูมิใจในวัฒนธรรมชุมชนของตนเอง มีการดำเนินการพัฒนาบนพื้นฐานความตระหนักรู้และความสามารถในการเรียนรู้ร่วมกันในกระบวนการพัฒนาเช่นนี้ สังคมและวัฒนธรรมชุมชนจึงได้รับการพิจารณาในฐานะที่เป็นพื้นฐานและรากฐานของการพัฒนาเพื่อพึ่งตนเอง โดยนัยยะเช่นนี้ภูมิปัญญาและการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการพัฒนาจึงเป็นเงื่อนไขที่จำเป็น ตัวแปรหลักที่วัดความสามารถในการพึ่งตนเองทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ สัดส่วนการพึ่งพาผู้อื่นของประชากรและสัดส่วนประชากรต่อทรัพยากรคุณภาพและปริมาณของการศึกษา ความพยายามในการแก้ปัญหาาร่วมกันขององค์กรชุมชนคุณภาพและคุณธรรมของผู้นำชุมชน การกระจายตัวของสื่อในชุมชนและการใช้สติปัญญาในการพิจารณาข่าวสาร การช่วยเหลือจากภายนอกตามความต้องการของชุมชน และความสามัคคีในชุมชน

ตัวชี้วัดความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชน คือการที่ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติ ที่รองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างเพียงพอในระยะยาว การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมีคุณภาพทางระบบนิเวศและการนำกลับมาใช้ การมีเทคโนโลยีที่เหมาะสมทั้งการจัดหาหรือจัดทำ สามารถปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงและผสมผสานภูมิปัญญาชาวบ้านกับเทคโนโลยีสมัยใหม่กันได้อย่างลงตัว ในขณะเดียวกันทางด้านการผลิตมีจำนวนสินค้าและบริการที่เพียงพอ มีระบบการตลาด การจำแนกแจกจ่ายและมีอำนาจการต่อรองสามารถพัฒนาองค์กรและคนในองค์กรให้มีจิตสำนึกในการพึ่งตนเองในสัดส่วนที่มาก พร้อมมีการศึกษา มีผู้นำที่มีคุณภาพและคุณธรรม มีการติดต่อสื่อสารที่เพียงพอในชุมชน การช่วยเหลือจากภายนอกตามความต้องการของชุมชนและความสามัคคีของคนในชุมชน

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) เป็นแนวคิดและปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสแนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย มาตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนการเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ ปี 2540 และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขปัญหามาเพื่อให้สังคมไทยรอดพ้นจากภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจและสังคม และเพื่อช่วยให้สังคมไทยสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่ทรงพระราชทานแก่นิสิตนักศึกษาในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2517 มีดังนี้

“..... การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้นต้องสร้างพื้นฐาน คือความพอดีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่ เป็นเบื้องต้นก่อนโดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานมั่นคงพร้อมพอสมควร และปฏิบัติได้แล้วจึงค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป”

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน

ความพอเพียง ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ กับ 2 เงื่อนไข คือ

3 องค์ประกอบ : ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

“ความพอประมาณ” หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น (ทั้งทางเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและด้านเทคโนโลยี)

“ความมีเหตุผล” หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพัฒนาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

“การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว” หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อม รับผลกระทบและความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

2 เจื่อนใจกำกับ : คือความรู้และคุณธรรม

เจื่อนใจ “ความรู้” ประกอบด้วย ความรู้ เกี่ยวกับ วิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความ รอบคอบ ที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผนและความ ระมัดระวัง ในขั้นปฏิบัติ

เจื่อนใจ “คุณธรรม” ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วยมีความตระหนัก ในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต และมีความอดทนมีความเพียร ใช้สติปัญญาในการ ดำเนินชีวิต

ตัวอย่าง พระราชดำรัสด้านเศรษฐกิจพอเพียง เช่น

“ .. เศรษฐกิจพอเพียงนี้ขออย่าว่า...เป็นทั้งเศรษฐกิจหรือความประพฤติที่ทำ อะไรเพื่อให้เกิดผล โดยมีเหตุและผล คือเกิดผลนั้นมาจากเหตุถ้าทำเหตุที่ดีถ้า คิดให้ดีให้ผลที่ออกมา คือสิ่งที่ติดตามเหตุ การกระทำก็จะเป็นการกระทำที่ดี และผลของการกระทำนั้น ก็จะเป็นการกระทำที่ดี ดีแปลว่ามีประสิทธิผล ดี แปลว่า มีประโยชน์ ดีแปลว่า ทำให้มีความสุข ... ”

“...คนเราถ้าพอในความต้องการ มันก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็ เบียดเบียนคนอื่นน้อยถ้าประเทศใดมีความคิดอันนี้ มีความคิดว่าทำอะไรต้อง พอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่ อย่างมีความสุข...”

“ ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้น หมายถึง ความสุข ความเจริญที่บุคคล แสวงหาด้วยความเป็นธรรมทั้งในเจตนา และการกระทำไม่ใช่ได้มาด้วยความ บังเอิญหรือด้วยการแก่งแย่งเบียดบังผู้อื่น”

" การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้ และสร้างตนเองให้มั่นคงนี้ เพื่อให้ตนเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้า ที่มีความสุข พอมีพอกินเป็นขั้นหนึ่ง และขั้นต่อไปก็ถือมีเกียรติว่ายืนด้วยตัวเอง "

" พยายามไม่ก่อความชั่วให้เป็นเครื่องหมาย ทำลายตัว ทำลายผู้อื่น พยายามลด พยายามละความชั่วที่ตัวเองมีอยู่ พยายามก่อความดีให้แก่ตัวเองอยู่เสมอ พยายามรักษาและเพิ่มพูนความดีที่มีอยู่นั้นให้งอกงามสมบูรณ์ขึ้น "

(วารสารชัยพัฒนา, 2542)

แนวคิดการเกษตรทฤษฎีใหม่ มี 3 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ผลิตอาหารเอง เหลือไว้ขาย ทำให้มีกินอิ่ม ไม่ติดหนี้ มีเงินออม

ขั้นที่ 2 รวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชน ทำเศรษฐกิจชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เกษตร หัตถกรรม อุตสาหกรรม แปรรูปอาหาร ทำธุรกิจชุมชน ปั่นน้ำมัน ปู๋ย ขายอาหาร ขายสมุนไพร เป็นศูนย์แพทย์แผนไทย จัดการท่องเที่ยวชุมชน มีกองทุนชุมชนหรือธนาคารหมู่บ้าน

ขั้นที่ 3 เชื่อมโยงกับบริษัททำธุรกิจขนาดใหญ่ รวมทั้งการส่งออก หรือการรวมเป็นเครือข่ายธุรกิจชุมชน

สรุป เศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นแนวทางในการดำรงวิถีชีวิตของประชาชนคนไทยทั้งประเทศ เพื่อนำไปสู่ความสุขความสงบ ไม่เดือดร้อน ไม่เบียดเบียนกันและกัน มีความพอเหมาะพอควร ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน การแบ่งปัน มีการให้ ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน อดออม ความกตัญญู ความเป็นคนดี มีเมตตา ดังนั้น การพัฒนาขบวนการสหกรณ์ ทั้งสหกรณ์จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ และสหกรณ์ภาคประชาชน จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการหยั่งรากของเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ให้คนไทยรู้จักความพอเพียง พอประมาณ และมีภูมิคุ้มกันตนเอง พร้อมทั้งมีความรู้คู่คุณธรรม แม้จะเกิดปัญหาใด ๆ ก็สามารถคิดแก้ไขได้ มีชีวิตอยู่บนความไม่ประมาทกับเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศ ที่ซึ่งนับวันจะมีปัญหามากขึ้นมากขึ้น ฉะนั้นการพัฒนาขบวนการสหกรณ์นอกจากพัฒนาด้านธุรกิจต่าง ๆ ควรจะเน้นการพัฒนาสมาชิก คณะกรรมการ หรือ คน (ทรัพยากรมนุษย์)

ให้มีความรู้ความเข้าใจ มีการศึกษาถูกต้อง ให้เป็นเครือข่ายคุณค่า เพราะคนเป็นตัวปัจจัยในการพัฒนาทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะด้านทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม คือครอบครัว ชุมชน ชาติ และด้านเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์ ควรพัฒนาไปพร้อม ๆ กันทุกด้านให้เกิดความสมดุล ไม่หนักไปทางหนึ่งทางใดมากเกินไป ในที่สุดจะทำให้กลุ่มองค์กร เครือข่ายมีความเข้มแข็งและยั่งยืนได้ เมื่อทุก ๆ หมู่บ้านดีขึ้นประเทศก็จะดีขึ้น ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการพัฒนาที่ต้องการให้พึ่งตนเองเพื่อถ้อยห่างการพึ่งพาผู้อื่นมากเกินไป รวมทั้งการสร้างความเท่าเทียมและการใช้ทรัพยากรอย่างฉลาด

ความหมาย หลักการ อุดมการณ์สหกรณ์

สหกรณ์ (Cooperative) คือ “องค์กรของบรรดาบุคคล ซึ่งรวมกลุ่มกันดำเนินวิสาหกิจที่พวกเขาเป็นเจ้าของร่วมกันและควบคุมตามหลักประชาธิปไตย(อันจำเป็น) และความหวังร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ”

หลักการสหกรณ์ (Cooperative Principles) คือแนวทางที่สหกรณ์ปฏิบัติคุณค่าของสหกรณ์เกิดผลเป็นรูปธรรม ซึ่งประกอบด้วยหลักการที่สำคัญรวม 7 ประการ ดังนี้

- หลักการที่ 1 การเป็นสมาชิกโดยสมัครใจและเปิดกว้าง
- หลักการที่ 2 การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย
- หลักการที่ 3 การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก
- หลักการที่ 4 การปกครองตนเองและความเป็นอิสระ
- หลักการที่ 5 การศึกษา ฝึกอบรมและสารสนเทศ
- หลักการที่ 6 การร่วมมือระหว่างสหกรณ์
- หลักการที่ 7 การเอื้ออาทรต่อชุมชน

อุดมการณ์สหกรณ์ (Cooperative Ideology) จากแนวคิดที่เชื่อว่าวิธีการสหกรณ์จะช่วยเหลือปัญหา ทางเศรษฐกิจและสังคมของมวลสมาชิกและมีสันติสุขโดยการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

● **การช่วยเหลือตนเอง** การแก้ไขปัญหาหรือสร้างความกินคืออยู่ของคนเองและครอบครัวสมาชิกสหกรณ์จำเป็นต้องให้สมาชิกช่วยเหลือตนเองโดยการ

1) **ขยัน** ในการประกอบอาชีพของตนเอง เพื่อให้มีรายได้บำรุงครอบครัวอย่างเพียงพอ หากไม่มีรายได้เพิ่มขึ้นโดยการเพิ่มเวลาการทำงานหรือประกอบอาชีพเสริมที่ไม่เป็นผลเสียหายต่องานประจำ ความขยันขันแข็งอาจไม่เพียงพอต้องให้ทุกคนในครอบครัวได้คิดและปฏิบัติเช่นเดียวกัน จะทำให้ครอบครัวมีรายได้พอเพียง ซึ่งเป็นสิ่งที่สมาชิกพึงปฏิบัติ

2) ประหยัด ในการประกอบอาชีพแม้จะมีรายได้มากเพียงใดก็ตาม แต่การใช้จ่าย ของสมาชิก และครอบครัวถ้ารายจ่ายมากจนเกินกว่ารายได้ของ ครอบครัว จะทำให้ไม่มีเงินเหลือเก็บไว้ใช้จ่ายเมื่อคราวจำเป็น การประหยัดใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นเหมาะสมและสมควรที่สมาชิกในครอบครัวพึงปฏิบัติ

3) การพัฒนาตนเอง ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี มีอย่างต่อเนื่องเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้ใดที่พัฒนาตนเองให้ทันความเปลี่ยนแปลงจะทำให้ไม่เกิดผลกระทบที่เสียหาย และผู้ใดที่พัฒนาตนเองล้าหน้าไปด้กรอความเปลี่ยนแปลงได้อย่างถูกต้องจะก่อให้เกิดผลต่อตนเอง

“การพัฒนาตนเอง” เป็นอุดมการณ์สำคัญมาก และเป็นพื้นฐานของสมาชิกที่ต้องการเปลี่ยนแปลงชีวิตแบบเดิม ๆ สิ่งที่ดีกว่า จึงต้องการเรียนรู้ ซึ่งต้องอาศัยความขยัน มานะ อดทนและปฏิบัติงานหรือสังคม การเรียนรู้จนสามารถใช้เทคโนโลยีในการผลิตจนเกิดผลผลิตที่มีคุณภาพสูงและสร้างสิ่งช่วยให้สมาชิกมีรายได้ที่สูงขึ้น และต้นทุนการผลิต การตลาดลดลง ผลตอบแทนของสมาชิกจะมากขึ้น

4) การหลีกเลี่ยงอบายมุข เพื่อให้พ้นจากความหายนะของตนเอง และครอบครัวเพราะผู้ที่หลงกับอบายมุข จะเป็นผู้ที่ขาดสติและความรับผิดชอบ มักสร้างความเสียหายเดือดร้อนให้กับผู้ใกล้ชิด

● การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกิดขึ้นต่อเนื่องจากความต้องการช่วยเหลือตนเองของสมาชิก เพราะตามลำพังสมาชิกคนเดียวไม่สามารถแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม โดยรวมได้ จึงจำเป็นต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประกอบด้วยการร่วมแรงและร่วมใจของกันและกัน [http:// www.scloei.com](http://www.scloei.com) 8/1/2550

แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายและเครือข่ายคุณค่า

แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายพันธมิตรประกอบด้วยความหมาย ลักษณะและความสำคัญของเครือข่ายพันธมิตร เครือข่ายวิสาหกิจ ดังที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้

ความหมายของเครือข่าย มีผู้ให้ความหมายไว้พอสรุปได้ดังนี้ เครือข่ายมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า Network โดย Net แปลว่าตาข่ายที่โยงใยถึงกัน ส่วน Work แปลว่าทำงาน เครือข่ายจึงหมายถึงรูปแบบหนึ่งของการประสานงานของบุคคล กลุ่มหรือองค์กรหลายองค์กรที่ต่างก็มีทรัพยากรของตนเอง มีเป้าหมายมีวิธีการทำงานและมีกลุ่มเป้าหมายของตนเอง บุคคล กลุ่มหรือองค์กรเหล่านี้ได้เข้ามาประสานงานกันอย่างมีระยะเวลาอันพอสมควรแม้ว่าจะไม่ได้มีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอก็ตาม แต่ก็มีรากฐานเอาไว้ เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความต้องการที่

จะขอความช่วยเหลือหรือขอความร่วมมือจากกลุ่มอื่น ๆ เพื่อแก้ปัญหาที่สามารถติดต่อไปได้ (งาม เนตร จริงสูงเนิน .2538 : 14) เครือข่ายยังหมายถึง การเชื่อมโยงร้อยรัดเอาความพยายามและ คำเนิงานของฝ่ายต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบและอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อปฏิบัติการกิจอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน โดยแต่ละฝ่ายยังคงปฏิบัติการกิจหลักของตนต่อไปอย่างไม่สูญเสีย เอกลักษณะและปรัชญาของตน การเชื่อมโยงนี้อาจเป็นรูปของการรวมตัวกันแบบหลวม ๆ เฉพาะกิจตามความจำเป็นหรืออาจอยู่ในรูปของการจัดองค์กรที่เป็น โครงสร้างของความสัมพันธ์กัน อย่างชัดเจน เครือข่ายความร่วมมือเป็นไปได้ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล องค์กรและสถาบัน อาจมี ขอบข่ายและขนาดตั้งแต่เล็ก ๆ ภายในชุมชน ไปจนถึงระดับจังหวัด ภูมิภาค ประเทศและระหว่าง ประเทศ (ปาริชาติ วลัยเสถียรและคนอื่น , 2543 : 305) ในความหมายของเครือข่าย ว่าเป็น แนวคิดและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล กลุ่ม องค์กร ตลอดจนชุมชนให้เกื้อกูลเชื่อมโยงกัน โดยที่แต่ละฝ่ายต้องมีความเท่าเทียมกัน มีอิสระต่อกัน สามารถยืนหยัดอยู่ได้ด้วยตนเองและพร้อมที่จะปฏิบัติงานร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายบน พื้นฐานของความเท่าเทียมกัน การมีความสัมพันธ์จะเป็นแบบเพื่อนร่วมงานประสานความ ช่วยเหลือกันและเป็นความสัมพันธ์เชิงแนวราบมากกว่าที่จะเป็นแนวตั้งดังนั้นเครือข่ายจึงเป็น สัมพันธภาพของมนุษย์กับมนุษย์ที่ครอบคลุมทั้งการให้และการรับ การยอมรับศักดิ์ศรีและเอื้อ อาทรต่อกันมากกว่าการออกคำสั่งบังคับบัญชา (มงคล ชาวเรือ, 2546 : 28) ซึ่งสอดคล้องกับ ลักษณะความหมายของการสร้างเครือข่ายคุณค่า (จุฑาทิพย์ ภัทราวาทและคณะ, 2549 : 21) หมายถึง เป็นระบบเครือข่าย ขององค์กรช่วยเหลือตนเองทางเศรษฐกิจและสังคมหลากหลาย รูปแบบที่ตระหนักในคุณค่าของหลักและวิธีการสหกรณ์ มีการร่วมมือกันที่จะพัฒนา ประสิทธิภาพขององค์กร และเกื้อกูลต่อการสร้างความเข้มแข็งให้ยั่งยืนของสมาชิกชุมชน สังคม ประเทศ ซึ่งการเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่า เพื่อการสร้างความร่วมมือหรือการสร้างพันธมิตรระหว่าง กลุ่ม องค์กร ภาคประชาชนตั้งแต่ 2 กลุ่ม องค์กรขึ้นไป โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทำกิจกรรมอย่างใด อย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกันอย่างจริงใจ เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นมีการใช้ ทรัพยากรร่วมกัน เสียภัยร่วมกัน และได้รับประโยชน์ร่วมกัน ทั้งนี้กลุ่ม องค์กร ประชาชนที่จะมา เชื่อมโยงเครือข่ายนั้นต้องเป็นนโยบายอย่างเป็นทางการของกลุ่ม องค์กรประชาชนเอง กระบวนการเชื่อมโยงนำไปสู่การกำหนดแผนหรือทิศทางการพัฒนาของกลุ่ม องค์กรในอนาคต หรือเรียกว่า การจัดทำแผนกลยุทธ์ (Strategic Plan) ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ การกิจ และกลยุทธ์ หรืออาจจะเรียกเป็นอย่างอื่น เพื่อให้เข้าใจง่าย เช่นแผนตำบล แผนแม่บท ซึ่งการ เชื่อมโยงเครือข่าย ของกลุ่ม องค์กรประชาชนจะช่วยชี้ให้กลุ่ม องค์กร ตัดสินใจได้ว่า จะเชื่อมโยง เครือข่ายกับใคร หรือไม่ อย่างไร และเมื่อใด

จากความหมายที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่าเครือข่ายในฐานะที่เป็นเครือข่ายประสานงาน หมายถึงการเชื่อมโยงหรือการประสานงานระหว่างกลุ่มสมาชิกในลักษณะของการร่วมมือกันเพื่อระดมทรัพยากรต่าง ๆ ของกลุ่ม องค์กร สมาชิกเครือข่าย มาใช้ร่วมกันและดำเนินกิจกรรมร่วมกัน โดยอาจจะเป็นการประสานงานโดยตรงระหว่างสมาชิก กับสมาชิกกลุ่มกับองค์กร สหกรณ์ หรือร่วมกันจัดตั้งศูนย์กลางเป็นแม่ข่ายในการประสานงานกันก็ได้ เพื่อให้เกิดการบรรลุเป้าหมายของสมาชิกกลุ่มที่ร่วมกัน

ลักษณะของเครือข่าย (สนธยา พลศรี , 2548 : 190-192) ได้นำเสนอลักษณะของเครือข่ายในฐานะที่เป็นของมนุษย์และสังคมมนุษย์ ซึ่งพิจารณาจากความเป็นมา แนวคิดและความหมายของเครือข่ายพบว่าเครือข่ายมีลักษณะสำคัญใน 2 ลักษณะ คือลักษณะโดยทั่วไปและลักษณะร่วมของเครือข่ายดังต่อไปนี้

1. ลักษณะโดยทั่วไปของเครือข่าย โดยทั่วไปเครือข่ายทุกประเภทจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก เครือข่ายเป็นการลักทอดสายใยสัมพันธ์ของสมาชิกเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบโดยมีลักษณะเหมือนกับตาข่ายหรือใยแมงมุม

2. สมาชิกของเครือข่ายอาจจะมีลักษณะบางประการร่วมกัน เช่น อาศัยอยู่ในชุมชนเดียวกันหรืออาณาบริเวณใกล้เคียงกัน ประกอบอาชีพเดียวกันหรือเกี่ยวข้องกัน ใช้ทรัพยากร เช่น สายน้ำ ป่าไม้ ทุ่งหญ้าร่วมกัน ประสบปัญหาหรือวิกฤตการณ์ร่วมกัน เป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้เกิดการรวมกันเป็นเครือข่ายเร็วขึ้น

3. สมาชิกของเครือข่ายอาจจะมีลักษณะบางประการแตกต่างกัน เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา เผ่าพันธุ์ ฐานะทางเศรษฐกิจ ลักษณะเหล่านี้ทำให้เครือข่ายมีความหลากหลายและมีพลัง

4. มีลักษณะหลายมิติ เครือข่ายเป็นระบบความสัมพันธ์ของสมาชิกที่มีหลายลักษณะ เช่น เป็นธรรมชาติความสัมพันธ์ของธรรมชาติโดยทั่ว ๆ ไป ความสัมพันธ์เชิงกระบวนการของการทำงาน ความสัมพันธ์ในการร่วมมือกันของมนุษย์ในทางสังคมวิทยา ในลักษณะของการประสานงาน ความเป็นพลังในการทำงาน การเป็นเครือข่ายประชาสังคม การเป็นเครือข่ายของการเรียนรู้ เป็นต้น

5. มีลักษณะเป็นการรวมพลังหรือศักยภาพของสมาชิกเข้าด้วยกัน ไม่ใช่พึ่งพิงอิงสมาชิกอื่น ๆ เพียงฝ่ายเดียว สมาชิกจึงต้องนำศักยภาพของตนออกมาใช้อย่างเต็มที่ พลังของเครือข่ายเป็นแบบทวีคูณหรือแบบก้าวกระโดด

6. สมาชิกมารวมกันด้วยความสมัครใจไม่ใช่เพราะถูกบีบบังคับ เช่นเนื่องจากไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง มองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย

7. ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก เป็นแบบกัลยาณมิตรคือมีความสมานฉันท์ สามัคคีมีความเอื้ออาทร สนับสนุนช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่ขัดแย้ง ไม่ชิงดีชิงเด่นกัน

8. สมาชิกมีความสัมพันธ์กันในช่วยระยะเวลาหนึ่ง จนมีความรู้สึกว่าต่างเป็นส่วนประกอบของกันและกัน แม้ว่าบางเครือข่ายจะร่วมกิจกรรมกันนาน ๆ ครั้งก็ตาม แต่ยังคงมีสายใยสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน และพร้อมที่จะร่วมกิจกรรมอยู่เสมอ

9. สมาชิกมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน กิจกรรมของเครือข่ายอาจจะมีกิจกรรมเดียวหรือหลายกิจกรรมก็ได้ เช่น การเยี่ยมเยียนกัน การประชุมสัมมนาร่วมกัน การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กัน การจัดเวทีสรุปบทเรียนร่วมกัน การปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหาบางอย่างร่วมกัน การสนับสนุนช่วยเหลือกันในด้านต่าง ๆ เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่สมาชิกร่วมกันดำเนินการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

10. มีความสัมพันธ์เท่าเทียมกัน สมาชิกของเครือข่ายมีโครงสร้างความสัมพันธ์ที่เสมอภาคกันแบบแนวราบ กล่าวคือไม่มีใครบังคับบัญชาใคร มีอิสระในการดำเนินกิจกรรมของตนเองไม่รู้สึกว่าต้องสูญเสียอิสระของตนเองไป

11. การมีพันธะสัญญาร่วมกัน เครือข่าย มีลักษณะเป็นข้อตกลงระหว่างสมาชิกที่จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน ซึ่งข้อตกลงร่วมกันนี้เป็นแนวทางในดำเนินงานของเครือข่าย

12. การติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิก เครือข่ายมีลักษณะเป็นการติดต่อสื่อสารในลักษณะต่าง ๆ ระหว่างสมาชิก เพราะการติดต่อสื่อสารระหว่างกันเป็นการเชื่อมโยงความ สัมพันธ์แบบเครือข่ายของสมาชิกนั่นเอง

13. การบูรณาการ เป็นการร่วมกันของสมาชิกในด้านต่าง ๆ คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แผนงานและโครงการ กิจกรรม ทรัพยากร การบริหารจัดการผลประโยชน์ เป็นต้น เป็นการรวมระบบย่อยต่าง ๆ เข้าเป็นระบบใหม่ที่มีคุณภาพ มีพลังหรือศักยภาพที่มากกว่าเดิม

14. เครือข่ายมีหลายระดับ ตามจำนวนของสมาชิก เช่น ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม ระดับองค์กร ระดับสถาบัน ระดับชุมชน ระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ ระดับทวีป เป็นต้น

15. ถ้าเครือข่ายเป็นเครือข่ายระดับกลุ่มกับกลุ่ม หรือองค์กรกับองค์กรขึ้น สมาชิกอาจจะเป็นอิสระต่อกันมารวมกันเป็นบางเรื่องบางส่วนเท่านั้น เมื่อดำเนินกิจกรรมประสบ

ความสำเร็จ แล้วก็อาจจะสบายตัวก็ได้ แล้วมารวมตัวกันอีกครั้งเมื่อจะทำกิจกรรมครั้งใหม่ ส่วนการบริหารเครือข่าย อาจใช้การประชุมร่วมกันเป็นครั้งคราวหรือจัดตั้งเป็นองค์กรร่วมก็ได้ โดยอยู่กับลักษณะของเครือข่าย ความจำเป็นในการดำเนินกิจกรรมและความเห็นพ้องระหว่างสมาชิกของเครือข่ายเป็นสำคัญ

16. เครือข่ายบางเครือข่ายอาจจะดำรงอยู่ได้นานแต่บางเครือข่ายอาจจะล่มสลายได้ง่าย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของแต่ละเครือข่ายการบริหารจัดการและการพัฒนาเครือข่ายเป็นสำคัญ

17. มีลักษณะเป็นพลวัต เครือข่ายมีระบบการทำงานที่เคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ไม่หยุดนิ่งเหมือน กับระบบหายใจของมนุษย์ที่หยุดเคลื่อนไหวก็ต้องล้มตายไปจากโลก ลักษณะประการหนึ่งของเครือข่าย จึงได้แก่ระบบการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสมาชิกและการหาสมาชิกใหม่โดยไม่หยุดยั้ง

18. เป็นการเรียนรู้ร่วมกัน เครือข่ายมีลักษณะของการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่าง สมาชิกด้วยกันหรือระหว่างสมาชิกกับคนอื่น ๆ เช่น ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญที่อยู่นอกเครือข่าย นักวิชาการสาขาต่าง ๆ การเรียนรู้ร่วมกันนี้เป็นทั้งการสรุปบทเรียน การปรับปรุงข้อผิดพลาดที่ผ่านมา การจัดทำแผนและโครงการ เป็นต้น

2. ลักษณะโดยรวมของเครือข่าย นอกจากเครือข่ายจะมีลักษณะโดยทั่วไปจึงมีลักษณะร่วมที่สำคัญของเครือข่าย (เสรี พงศ์พิศ, 2548 : 201) สรุปไว้ว่าเครือข่ายทุกประเภททุกแบบ ทุกเครือข่าย มีลักษณะร่วมกัน 5 ประการดังนี้

1. เป็นกลุ่ม องค์กรหรือบุคคลที่มาาร่วมกันเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ ความสนใจที่ตั้งขึ้นมาร่วมกัน

2. เป็นเวทีเพื่อกิจกรรมทางสังคม โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

3. ดำรงอยู่ได้ยาวนาน ด้วยการสื่อสารแบบใดแบบหนึ่งที่ต่อเนื่อง ไม่เป็นแบบเฉพาะกิจ

4. สมาชิกมีความรู้สึกผูกพันกับโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นมาร่วมกันและร่วมกันรับผิดชอบ

5. มีฐานอยู่ที่ความเป็นเจ้าของร่วมกันและความมุ่งมั่นที่จะทำตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ร่วมกัน รวมทั้งเครื่องมือหรือวิธีการในการดำเนินการที่คิดไว้ร่วมกัน

3. ลักษณะและแนวทางการสร้างเครือข่ายคุณค่า

เครือข่ายคุณค่าหรือเครือข่ายพันธมิตร มีลักษณะและแนวการสร้างเครือข่าย มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. เป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่าในนามของกลุ่ม องค์กร สหกรณ์และเครือข่าย
2. การเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่าที่มีความมุ่งหมายสำหรับการร่วมมือกันในระยะยาว
3. การเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่าเป็นการดำเนินการระหว่างกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ที่มีกรอบทิศทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน
4. การเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่าเป็นไปในลักษณะที่เกิดจากความต้องการของ กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ด้วยความสมัครใจ
5. ภารกิจของทีมวิจัย หรือนักพัฒนาในการสร้างเครือข่ายคุณค่า คือ การจัดเวที และการหนุนเสริมให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ และเสริมสร้างองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายพันธมิตร แก่ผู้นำกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ และเครือข่าย
6. กระบวนการสร้างเครือข่ายคุณค่า ของแต่ละเครือข่าย ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของทีมวิจัย นักวิชาการจากสถานศึกษา หรือนักพัฒนา ให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบท สภาพปัญหาความต้องการของ กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ และเครือข่ายพันธมิตรเดิม ที่มีอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ

4. ความหมายของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ม.ป.ป : 6) ได้สรุปความหมายของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนไว้ว่า เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หมายถึง คณะบุคคลที่รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของวิสาหกิจในเครือข่าย ซึ่ง ประโยชน์วิสาหกิจชุมชนมีประโยชน์ต่อเกษตรกรได้หลายประการดังต่อไปนี้

1. ทำให้เกษตรกรในระดับชุมชนมีความมั่นคงในการประกอบธุรกิจ ได้รับการรับรองตามกฎหมาย
2. เป็นการส่งเสริมความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาความสามารถในการจัดการตรงตามความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกร

3. ทำให้ระบบเศรษฐกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ มีความพร้อมที่จะพัฒนาสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต

ความสำเร็จของเครือข่ายวิสาหกิจ

การดำเนินงานของเครือข่ายวิสาหกิจที่พึงประสงค์ ซึ่งมีผู้เสนอปัจจัยที่สนับสนุนความสำเร็จของเครือข่ายไว้หลากหลาย จะขอนำมาสรุปเพื่อเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของเครือข่ายวิสาหกิจได้ดังต่อไปนี้ สมกุล ถาวรกิจ (ม.ป.ป. : 15-16) ได้เสนอว่า การดำเนินงานของเครือข่ายจะประสบความสำเร็จหรือไม่ มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัย 14 ประการดังนี้

1. ความเป็นหนึ่งเดียวกัน ทั้งจิตใจและความสามัคคีของสมาชิกเครือข่าย
2. สมาชิกมีขวัญกำลังใจและเจตนารมณ์ร่วมกัน ที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุความสำเร็จ
3. ความเสียสละของสมาชิก ทั้งทางกายและสติปัญญา และทุนทรัพย์หรือทรัพยากร
4. มียุทธศาสตร์ระบบการจัดการและการวางแผนที่ดี เหมาะสมกับสถานการณ์ให้สมาชิกรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่น
5. มีการติดตามและประเมินผล การดำเนินงานของเครือข่ายมีการประเมินผลเป็นระยะ ๆ สม่ำเสมอ
6. ใช้กระบวนการดำเนินงาน ตามวงจรคุณภาพ (PDCA)
7. ผู้นำเครือข่ายเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการตัดสินใจและประสานงานได้ดี
8. สมาชิกเครือข่ายมีคุณภาพ สมาชิกทุกคนมองเห็นประโยชน์ร่วมกัน ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน
9. กิจกรรมของเครือข่าย มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ไม่ขาดตอน
10. สมาชิกและผู้เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของเครือข่าย
11. มีการดำรงรักษาเครือข่ายเดิมไว้และขยายเครือข่ายใหม่ เพิ่มเติมขึ้นตลอดเวลาไม่หยุดนิ่ง
12. สมาชิกมีความจริงใจ จริงจัง มีความศรัทธาต่อกัน และกัน และต่อเครือข่ายให้เกียรติซึ่งกันและกันมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน
13. ระเบียบกฎเกณฑ์ของเครือข่าย มีความเหมาะสมกับสมาชิก และการดำเนินงานของเครือข่าย

14. มีทรัพยากรเพียงพอต่อการดำเนินงานของเครือข่าย และมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

ในขณะที่ อีเบอร์ ฮาร์ด อี. ชูอิง (Eberherd E. Scheuing.) อ้างใน (นฤมล นิราทร, 2543 : 59-65) ได้เสนอว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จของเครือข่าย มี 6 ประการดังนี้

1. การมีพันธะสัญญาที่หนักแน่นระหว่างกัน (Commitment) เป็นการที่สมาชิกของเครือข่ายมีอุดมการณ์และความสัมพันธ์ระหว่างกันที่เกิดจากกระบวนการทำงานร่วมกับประสบการณ์ความสำเร็จหรือประสบความล้มเหลวร่วมกันและร่วมปรึกษาหารือกันอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

2. การปรับปรุงพัฒนาตลอดเวลา (Continuous Improvement) เครือข่ายจะประสบความสำเร็จเมื่อสมาชิกของเครือข่ายมีการปรับปรุงและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา โดยมีการประเมินความต้องการและความคาดหวังของสมาชิก จุดแข็ง จุดอ่อนของสมาชิกตลอดระยะเวลาการทำงาน มีการสื่อสารระหว่างกันอย่างชัดเจนเกี่ยวกับความต้องการและความหวังของแต่ละฝ่าย การประเมินสถานการณ์ของปัญหาทั้งภายในและภายนอกเครือข่าย และการเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานที่ดีที่สุด (Benchmarking) เพื่อเปรียบเทียบผลงานของเครือข่ายกับเครือข่ายอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เพราะผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นข้อมูลสำคัญที่จะมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาเครือข่าย

3. การรักษาพันธกรณีระยะยาว (Long – term Commitment) การรักษาพันธกรณีระยะยาวระหว่างสมาชิกของเครือข่ายมีผลสำคัญต่อการปรับปรุงพัฒนาเครือข่ายตลอดเวลา เพราะเครือข่ายที่มีความผูกพันในระยะยาวและได้รับประโยชน์ร่วมกันเท่านั้นที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนทรัพยากร ร่วมกันทำงานและสร้างผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อเครือข่าย การสร้างและรักษาพันธกรณีระยะยาวต้องอาศัยการระดมทรัพยากรและการลงทุนระยะยาว เพื่อสร้างศรัทธาร่วมกันของสมาชิก ต้องใช้การติดต่อสื่อสารในการรักษาความสัมพันธ์ และต้องอาศัยประวัติศาสตร์ร่วมกัน เช่น การมีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันซึ่งไม่ใช่เฉพาะผลงานเท่านั้นแต่หมายถึงมิตรภาพและการร่วมทุกข์ร่วมสุขระหว่างกันอีกด้วย

4. การเสริมพลัง (Empowerment) การเสริมพลัง หมายถึง การสนับสนุนให้สมาชิกเครือข่ายได้มีโอกาสแสดงความสามารถ ตลอดจนใช้วิจารณญาณของตนในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ร่วมแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ การจัดหาทุนดำเนินงาน การหาทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินงานของเครือข่าย เป็นต้น

5. การมีค่านิยมร่วมกัน (Shared Value) ค่านิยมร่วมกันของสมาชิกเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมในการทำงานของเครือข่าย เช่น การให้ความสำคัญต่อคุณภาพของงาน

5. การมีค่านิยมร่วมกัน (Shared Value) ค่านิยมร่วมกันของสมาชิกเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมในการทำงานของเครือข่าย เช่น การให้ความสำคัญต่อคุณภาพของงาน ความยืดหยุ่น การเปิดเผยจริงใจ การให้ความสำคัญต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การมีค่านิยมในการทำงานร่วมกันเป็นทีมเป็นต้น

6. ภาวะผู้นำ (Leadership) ภาวะผู้นำของเครือข่าย หมายความว่า การสร้างวิสัยทัศน์ในเชิงยุทธศาสตร์ ความสามารถในการชักจูงโน้มน้าวให้ผู้อื่นเห็นความสำคัญที่จะต้องกระทำร่วมกันและจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นต่อการทำงาน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเครือข่ายและผลสำเร็จของเครือข่าย ผู้นำยังต้องมีลักษณะสำคัญอีกหลายประการ เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ขยัน เสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

เสรี พงศ์พิศ (2546 :134) ได้เสนอว่า เครือข่ายของชุมชนจะเจริญเติบโตและประสบความสำเร็จได้ด้วยปัจจัยสำคัญ 6 ประการคือ

1. มีวัฒนธรรมเครือข่าย คือมีความสัมพันธ์แนบแน่นมากกว่าแนวดิ่ง สมาชิกทุกคนเคารพให้เกียรติกัน ไม่ใช่เป็นความสัมพันธ์แบบเจ้านาย ไม่มีหัวหน้าลูกน้อง แต่เป็นพี่น้องกันสัมพันธ์กันด้วยใจ ด้วยจิตวิญญาณ ไม่ใช่ด้วยผลประโยชน์
2. สมาชิกมีการพบปะกัน ไปมาหาสู่กันเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ
3. เครือข่ายมีเป้าหมายชัดเจน ที่สมาชิกทุกคนเข้าใจตรงกัน
4. มีแผนงานและกิจกรรมหรือลงทุนร่วมกัน เช่น วิสาหกิจชุมชน หรือกลุ่มออมทรัพย์ อันเป็นเงื่อนไขให้สมาชิกพบปะและทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง
5. มีกลุ่มแกนนำทำหน้าที่นำและประสานงานของเครือข่ายด้วยความมุ่งมั่น
6. สมาชิกเครือข่ายร่วมมือ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่แข่งขันกันเอง

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน มีน้อยส่วนใหญ่จะเป็นงานวิจัยเกี่ยวกับการแปรรูปอาหาร การพัฒนาธุรกิจชุมชน การวิจัยผลิตหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และการพัฒนาชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชน ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิจัยได้ดังนี้

สุนันทา แก้วสุข (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาความต้องการของท้องถิ่นในการพัฒนาธุรกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วม : การแปรรูปกล้วยอบเนยของชุมชนบางคาทอง ตำบลจำปาหล่อ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง พ.ศ. 2545 ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบางคาทอง

ช่วงแรกเป็นช่วงของการบุกเบิกกับการพึ่งตนเองใช้ระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง การผลิตใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและใช้ทรัพยากรในชุมชนเป็นหลัก ชุมชนมีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติ มีการพึ่งพาจากภายนอกน้อย ช่วงต่อมาชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไปจากนโยบายของรัฐบาลที่เน้นการผลิตเพื่อขาย ต้องผลิตให้ได้มาก ต้องขยายพื้นที่ในการเพาะปลูก พึ่งเงินทุนจากภายนอกและใช้เทคโนโลยีมากขึ้น ชุมชนสูญเสียการพึ่งตนเองกลายเป็นเศรษฐกิจแบบพึ่งพา ช่วงหลังเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจจนถึงปัจจุบัน ชุมชนได้สร้างรูปแบบใหม่โดยการรวมกลุ่มองค์กร มีการแสวงหาอาชีพใหม่และพัฒนาให้ครบวงจร มีการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ระดมแหล่งเงินทุนของชุมชน มีการบริหารจัดการโดยชุมชนเองและกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนเพื่อให้พึ่งตนเองได้ ความต้องการของชุมชนต้องการแปรรูปกล้วย อบเนยเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน เพราะมีสมาชิกทำอยู่บ้างแล้ว ต้องการพัฒนาเป็นรูปแบบอื่น และเพิ่มรสชาติให้หลากหลาย มีบรรจุภัณฑ์ที่สามารถเก็บรักษาความกรอบได้นานและรูปแบบที่น่าสนใจ ต้องการขยายการตลาดและระบบบริหารจัดการภายในกลุ่ม ขยายกลุ่มสมาชิก ดำเนินการให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ (มผช.) และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

บริษัทชูโอ เซ็นโก (2546 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยประเมินโครงการ “หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในเขตภาคใต้” พบว่า โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ สามารถพัฒนาด้านศักยภาพให้แก่ท้องถิ่นช่วยสร้างรายได้ให้แก่ผู้ผลิตและผู้จำหน่าย ช่วยทำให้แรงงานอบพลลดลง และรายได้ส่วนบุคคลเพิ่มขึ้น ส่วนปัญหาที่ต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐบาลที่มีดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์ไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีหน่วยงานของราชการรับรองคุณภาพของผลิตภัณฑ์อย่างชัดเจน
2. ผลิตภัณฑ์ไม่มีความเป็นสากล ทั้งรูปแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์
3. ผลิตภัณฑ์ไม่มีความแตกต่างจากคู่แข่งและขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการผลิต ผู้ผลิตไม่มีความรู้ด้านเทคโนโลยี
4. ผลิตภัณฑ์ไม่ได้คิดถึงสัญลักษณ์ของโครงการ ทำให้ผู้บริโภคไม่ทราบว่าเป็นผลิตภัณฑ์ของโครงการ
5. ช่องทางการจัดจำหน่ายมีน้อย
6. การจัดออกร้านที่ทางรัฐหรือเอกชนจัดขึ้น เป็นการจัดผสมผสานระหว่างผู้ผลิตในโครงการและผู้ผลิตในท้องถิ่นรายอื่น ๆ ทำให้ผู้บริโภคเข้าใจผิดว่าเป็นผลิตภัณฑ์ของโครงการทั้งหมด
7. การโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อที่ทางรัฐบาลได้จัดทำอยู่ยังไม่มีประสิทธิภาพดีพอ

8. ผู้ผลิตต้องการเงินทุนสนับสนุนช่วยเหลือในการประกอบการ

ชำนาญ วัฒนศิริ (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง “ศักยภาพและเครือข่ายองค์กรชุมชน” โดยเลือกพื้นที่ศึกษาที่มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้ศักยภาพและเครือข่ายองค์กรชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ การมีกิจกรรมที่หลากหลายและสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกในการดำรงชีวิตและแก้ปัญหาพื้นฐานได้ สมาชิกจะต้องได้รับประโยชน์และการตอบสนองอย่างครอบคลุมมากกว่ากลุ่มทั่วไป การมีผู้นำที่เข้มแข็งและซื่อสัตย์สุจริต การมีระบบการสื่อสารที่ชัดเจนและรวดเร็ว มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสินค้าผ่านกระบวนการของเครือข่ายด้วยการช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดขององค์การพัฒนาเอกชน รวมทั้งลักษณะของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่เอื้อต่อความสัมพันธ์ทางสังคมของสมาชิกและสามารถใช้ควบคุมพฤติกรรมสมาชิกได้

อรสุดา เจริญรัต (2545 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย” โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพพบว่า เมื่อบริบทของชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมประเพณีสู่สังคมทันสมัย ชุมชนได้มีการปรับตัวจากระบบเครือญาติและความเชื่อเรื่องผีหรือเทพเจ้ามาเป็นการพึ่งพาและช่วยเหลือกันเมื่อมีปัญหาาร่วมกัน ตระหนักในผลกระทบทางธรรมชาติที่มีต่อตนเอง มีการจัดระเบียบบรรทัดฐานใหม่ มีการจัดระบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจเข้าสู่สมดุลใหม่ที่นอกจากตอบสนองการบริโภคขั้นพื้นฐานแล้วยังสามารถสร้างรายได้ได้ด้วย มีการพัฒนาเทคนิคให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด มีการรวมกลุ่มเพื่อบริหารจัดการและสร้างอำนาจต่อรองกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อกลับไปสู่ความสมดุลของระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียงด้วยขบวนการประชาสังคม

กาญจนา และกนกศักดิ์ แก้วเทพ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ขยายแนวคิดเรื่อง “การพัฒนาแบบพึ่งตนเอง” โดยได้ข้อมูลจากการศึกษากิจกรรมระดับท้องถิ่นขององค์กรชาวบ้านที่เน้นการพึ่งตนเองจำนวนสองหมู่บ้านทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า ชาวบ้านจะพึ่งตนเองได้ก็ต่อเมื่อมีการสร้างระบบเศรษฐกิจที่สามขึ้นมา คือ ระบบเศรษฐกิจแบบสมาชิกภาพเพื่อตัดทางอีกสองระบบ คือระบบนายทุนและระบบข้าราชการ หรืออีกนัยยะหนึ่งก็คือประชาชนจะต้องรวมตัวกันเป็นองค์กรอิสระและแยกออกจากสถาบันการเงินนอกหมู่บ้าน เช่น การตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อทดแทนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์เป็นต้น ซึ่งวิธีการนี้จะทำให้ชาวบ้านสามารถอยู่รอดได้ท่ามกลางพัฒนาการของระบบนายทุนและการแทรกแซงจากรัฐหรือภายนอก

วราพร ศรีสุพรรณ และอรทัย อาจอ่ำ (2536 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเพื่อประเมินผลโครงการสนับสนุนระบบเกษตรกรรมแบบยั่งยืนของศูนย์เทคโนโลยีเพื่อสังคมซึ่งพบว่า

การขยายตัวของโครงการเป็นไปค่อนข้างช้าเมื่อขาดการประสานงานกันระหว่างเจ้าหน้าที่โครงการ องค์การท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากขาดการทำงานอย่างใกล้ชิดกับองค์กรท้องถิ่นหรือองค์กรหมู่บ้าน

พัฒนาพงษ์ สุขมะดัน และคณะ (2541 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง “การศึกษา รูปแบบและวิธีการของครอบครัวและชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง” พบว่า ทุกชุมชนที่เป็นกรณีศึกษาล้วนมีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพึ่งตนเอง และมีการจัดตั้ง กลุ่มองค์กรชาวบ้านมาแบกรับภาระเฉพาะทางซึ่งล้วนมีรูปแบบวิธีที่แตกต่างกันไป ภูมิปัญญา ท้องถิ่นนี้มีความจำเพาะยากที่จะนำไปประยุกต์ใช้กับชุมชนในภูมิภาคอื่น เพราะมีข้อจำกัดด้าน ความแตกต่างของภูมิประเทศและสถานการณ์ หากแต่การสร้างกระบวนการเรียนรู้และการจัดการ สามารถศึกษาเพื่อนำมาเป็นแนวทางการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดแก่ชุมชนได้ เพียงแต่ต้องมีการ ปรับแต่งรายละเอียดให้เหมาะสม ทั้งนี้รัฐ องค์กรเอกชน หรือหน่วยงานใด ๆ สามารถเข้ามาเป็น ตัวกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมดังกล่าว คอยประสานงานให้ข้อมูลข่าวสารและไม่เข้าไปบงการ

<http://dev.uru.ac.th/otop/intro-1.htm> หน้า 2-8 เป็นการวิจัย เรื่อง การพัฒนา เครือข่ายระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคชุมชนเพื่อการพัฒนา จากการวิจัยค้นพบสาระสำคัญ โดยสรุปดังนี้

กลไกการบริหารจัดการ โดยภาพรวมมีหลักการและองค์ประกอบที่สอดคล้อง กับส่วนกลาง มีบางจังหวัดที่มีการแต่งตั้งคณะทำงานที่มีลักษณะเฉพาะสนองต่อยุทธศาสตร์และ สภาพปัญหาความต้องการของท้องถิ่นโดยตรง มีการแต่งตั้งคณะทำงานพัฒนาข้อมูลเพื่อการ ท้องเที่ยวและวิเทศสัมพันธ์ คณะทำงานการลงทุนธุรกิจท่องเที่ยว คณะทำงานจัดตั้งศูนย์บริการ นักท่องเที่ยวและจำหน่ายสินค้า OTOP มีการแต่งตั้งคณะกรรมการด้านการวิจัยและพัฒนา ผลิตภัณฑ์ มีสถาบันอุดมศึกษาร่วมเป็นอนุกรรมการ

การคัดสรรผลิตภัณฑ์ พบว่า กระบวนการคัดสรรผลิตภัณฑ์ใช้เกณฑ์และแนว ปฏิบัติที่กำหนดโดยส่วนกลางเป็นหลัก โดยที่การคัดสรรในระดับจังหวัด / ภาค เป็นเกณฑ์การคัด สรรด้านความสามารถในการผลิต (Supply Side) แต่การคัดสรรในระดับประเทศจะใช้เกณฑ์การ คัดสรรที่เป็นความต้องการตลาด (Demand Side) เป็นหลัก ผลการคัดสรร โดยภาพรวมพบว่าผล การคัดสรรระดับจังหวัด ระดับภาคและระดับประเทศมีบางส่วนไม่สอดคล้องกันโดยที่ผลการคัด สรรระดับจังหวัดของแต่ละจังหวัดจะอยู่ในช่วง 2-5 ดาว

ผลการประเมินศักยภาพของกลุ่มผู้ผลิต โดยภาพรวมพบว่าศักยภาพกลุ่ม ผลิตภัณฑ์เขตภาคเหนือตอนกลาง 3 จังหวัดในการคัดสรรระดับจังหวัดผลิตภัณฑ์ประเภทอาหารมี ศักยภาพสูงทั้งด้านการผลิต การตลาด การพัฒนาผลิตภัณฑ์และความเข้มแข็งของชุมชน

การส่งเสริมการผลิต การตลาดและการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์

ด้านการผลิต ส่วนใหญ่กลุ่มผู้ผลิตใช้วัตถุดิบที่หาง่ายในท้องถิ่น มีบางพื้นที่ที่มีการขยายกำลังผลิต ทำให้วัตถุดิบลดลงไม่เพียงพอต้องแก้ปัญหาด้วยการสร้างเครือข่ายวัตถุดิบ

การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานผลิตภัณฑ์ มีองค์กรภาครัฐที่มีบทบาทหลักในการส่งเสริมสนับสนุนร่วมกับสถาบันการศึกษา มีบทบาทในการเพิ่มมูลค่าโดยการแปรรูปอย่างหลากหลาย มีการพัฒนาด้านบรรจุภัณฑ์ โดยการดำเนินงานของกลุ่มเองและการสร้างเครือข่าย

การตลาด มีการสร้างช่องทางการตลาดโดยการหาจุดจำหน่ายสินค้าทั้งระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และการสร้างเครือข่ายระดับกลุ่มจังหวัด แต่ยังคงอาศัยการสนับสนุนจากภาครัฐ โดยให้กลุ่มผู้ผลิตได้มีโอกาสไปจำหน่ายในจุดจำหน่ายที่ทางการจัดขึ้นในระดับประเทศ ภูมิภาค จังหวัด

การสร้างเครือข่ายการดำเนินงาน ลักษณะเครือข่ายการดำเนินงาน OTOP ส่วนใหญ่เกิดโดยธรรมชาติประกอบกับการสนับสนุนของภาครัฐตั้งแต่ระดับกลุ่มผู้ผลิตในชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัดและกลุ่มจังหวัด เครือข่ายที่ค่อนข้างเป็นรูปธรรมต่อเนื่องได้แก่เครือข่ายการตลาดของกลุ่มผู้ผลิต

กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและบทเรียนจากการดำเนินงาน OTOP จากผลการวิจัยพบว่า กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันที่สำคัญที่เกิดขึ้นได้แก่ การได้พบปะกลุ่มที่เกี่ยวข้อง การร่วมจำหน่ายสินค้า การศึกษาดูงาน การร่วมประชุมสัมมนา ได้ช่วยให้เกิดบทเรียนทั้งต่อกลุ่มผู้ผลิตและผู้เกี่ยวข้องที่สำคัญ ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งช่วยทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำกระบวนการไปใช้เพื่อการพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง บทเรียนของกลุ่มผู้ผลิต ในการพัฒนาตนเองเพื่อพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนทั้งด้าน การผลิต การตลาดและการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ การสร้างนักวิจัยชุมชน กระบวนการตัดสินใจ การพัฒนาระบบการบริหารจัดการกลุ่ม การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ บทเรียนของนักวิจัยจากสถาบันการศึกษา เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการที่จะนำข้อมูลไปใช้เพื่อการพัฒนางานในบทบาทหน้าที่ให้เอื้อต่อการดำเนินงาน OTOP โดยเฉพาะประเด็นการปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น กระบวนการเรียนการสอนให้เอื้อต่อสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน วิสาหกิจชุมชนและส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยที่เอื้อต่อการพัฒนางาน OTOP

สรุปจากเอกสารงานวิจัยทั้งในด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชน การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน การพัฒนาแบบพึ่งตนเองของชุมชน และการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ในการพัฒนากลุ่ม และเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน (เครือข่ายผลิตภัณฑ์) ในงานวิจัยกระบวนการพัฒนาสหกรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราชได้ดังนี้

1. ชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์ในชุมชนส่วนใหญ่ในระยะแรก เพื่อใช้ในการบริโภคเอง พร้อมทั้งใช้เทคโนโลยีในท้องถิ่นแบบระบบเศรษฐกิจแบบพอเพียง เช่น ใช้คู่อบพลังงานแสงอาทิตย์ ทรัพยากรในชุมชน

2. ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนมีความสัมพันธ์แบบระบบเครือญาติเป็นส่วนใหญ่ ใช้ทุนในชุมชนเป็นส่วนใหญ่ เมื่อมีภาครัฐเข้ามาส่งเสริมให้มีการพัฒนาอาชีพเสริมแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อส่งขายมากทำให้ชุมชนต้องปรับตัวจากระบบเครือญาติเป็นระบบพึ่งพาและช่วยเหลือกันเป็นกลุ่มเป็นประชาคม

3. ชุมชนต้องมีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและ ใช้ทุนจากภายนอกชุมชน มีการพัฒนาการบริหารจัดการกลุ่ม ประชาคม เพื่อเป็นการสร้างอำนาจการต่อรอง กับบริบทใหม่ของชุมชน และต้องพัฒนาให้ครบวงจร จึงจะสามารถอยู่รอดได้ท่ามกลางการพัฒนาของระบบทุน

4. ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความจำเพาะที่จะนำไปประยุกต์ใช้กับชุมชนอื่น เพราะความแตกต่างของสภาพภูมิศาสตร์สิ่งแวดล้อม

5. การจัดตั้งกลุ่มและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นระดับ ชุมชน ระดับตำบล ระดับจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดเกิดจากการจัดตั้งของภาครัฐมีน้อยมากที่เป็นชุมชนดำเนินการจัดตั้งเอง

6. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่วนใหญ่มีการพบปะ กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เมื่อไปประชุมสัมมนา การศึกษาดูงานที่ภาครัฐให้การสนับสนุน เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมน้อย

7. ปัญหาของวิสาหกิจชุมชนเมื่อมีการผลิตเพื่อขายนอกชุมชน ได้แก่ปัญหา การขาดแคลนวัตถุดิบ ไม่สามารถผลิตตามการสั่งซื้อจำนวนมากได้ คุณภาพการผลิตไม่ได้มาตรฐาน การมีผลิตภัณฑ์ไม่หลากหลาย บรรจุภัณฑ์ไม่เหมาะสม และปัญหาด้านการเงิน การตลาดที่ไม่สามารถบริหารจัดการ ได้ต้องอาศัยภาครัฐการทำแผนกลยุทธ์ในการบริหารจัดการ การตลาด

การวิเคราะห์เครือข่ายคุณค่ากับการแก้ปัญหาความยากจน

การวิเคราะห์เครือข่ายคุณค่าจากการดำเนินงานที่พบการวิจัยจากตัวแบบ แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัย ของเครือข่ายคุณค่ากับการแก้ปัญหาความยากจน คือ

- เครือข่ายการเงิน คือ เครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบ จรชีวิต จังหวัดนครศรีธรรมราช
- เครือข่ายผลิตภัณฑ์ คือ เครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร
- เครือข่ายพื้นที่ คือ เครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง

1. เครือข่ายการเงิน คือ เครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบ จรชีวิต จังหวัดนครศรีธรรมราช

● เหตุผลในจัดตั้งเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯและความเป็นมาของเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ มาจากกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต วัดป่ายาง ที่เริ่มต้นมาจาก “ท่านสุวรรณ คเวสโก” ผู้ที่คิดและรวบรวมเพื่อนในการจัดตั้งกลุ่มสัจจะฯ ต้องการจะแก้ปัญหาของสมาชิกในชุมชนวัดป่ายางและใกล้เคียง เพื่อใช้เงินสะสมเป็นเครื่องมือในการสร้างอนาคตของคนในชุมชนแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมให้บรรลุมารมีสามัคคีธรรม ซึ่งยึดเอาแนวทางศาสนา โดยใช้หลักธรรม ยึดถือขนบธรรมเนียม คือ สัจจะ ทมะ จันติ จาคะ เป็นกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติและใช้ขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นตัวประสานความสัมพันธ์ เพื่อให้ชุมชนถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน ช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น จึงเอาเงินเป็นเครื่องมือในกิจกรรมของสมาชิก แล้วเอาธรรมะเข้าไปแก้ไขให้กระทำโดยไม่จำเป็นต้องบอกให้รู้ เมื่อกลุ่มสัจจะฯ วัดป่ายาง พัฒนาตนเองได้มากขึ้น ก็มีการพัฒนากลุ่มสัจจะฯ ในต่าง อำเภอจนเป็นเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ ที่มีการพัฒนาการจากภายในของตนเอง และค่อยเป็นค่อยไปมาจากคนในชุมชนเองเป็นผู้จัดตั้งจากความจำเป็นและต้องการแก้ปัญหาไม่ใช่ว่ามาจากองค์กรภายนอกหรือหน่วยงานราชการจัดตั้ง เรียกว่า มีหลักวิธีคิด ที่ชัดเจนที่จะพัฒนาดน ชุมชนท้องถิ่น โดยเอาหลักคุณธรรม ศีล เป็นข้อปฏิบัติในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม และเครือข่ายในกิจกรรมด้านต่าง ๆ และพัฒนากิจกรรมที่สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์กันของสมาชิก กลุ่ม และองค์กรอื่นภายนอกได้มากขึ้น

- จุดประสงค์ของเครือข่ายฯ และความสัมพันธ์ของกลุ่มเครือข่ายสังฆะฯ จุดประสงค์ และอุดมการณ์ ของเครือข่ายกลุ่มสังฆะฯ

ออมทรัพย์พัฒนาชาติ พุทธศาสตร์พัฒนาชีวิต

วัตถุประสงค์ของเครือข่ายกลุ่มสังฆะฯ

1. เพื่อให้การดำเนินงานของเครือข่ายกลุ่มสังฆะฯ เป็นการดำเนินงาน โดยใช้หลักการทางพุทธศาสนา ตามแนวของพระอาจารย์ สุบิน ปณีโต และหลักปรัชญาวิถีทัศน์ของเครือข่าย
2. เพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีม โดยใช้เงินหมุนเวียนในชุมชน เป็นเครื่องมือในการสร้างอนาคตของชุมชน ให้บรรลุการมีสามัคคีธรรม
3. เพื่อพัฒนาจิตใจ พัฒนาเศรษฐกิจสังคม การเมืองสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมตามแนวทางศาสนาและสร้างระบบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในกลุ่มสมาชิกเครือข่ายฯ
4. เพื่อร่วมระดมทุน ทำธุรกิจชุมชนร่วมกัน และมีการจัดสรรกำไรส่วนหนึ่งในการทำธุรกิจ เพื่อก่อตั้งเป็นทุนสนับสนุนมูลนิธิของเครือข่าย เพื่อรองรับงานของการพัฒนาเครือข่ายให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้
5. เพื่อให้กลุ่มสมาชิกเครือข่ายมีการบริหารจัดการด้าน การเงิน บัญชี ให้มีระบบและยึดถือปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน

จากอุดมการณ์ ความเป็นมาของการจัดตั้งและวัตถุประสงค์ของเครือข่ายกลุ่มสังฆะฯ สะท้อนให้เห็นว่า เครือข่ายกลุ่มสังฆะฯ มีแนวคิด วัตถุประสงค์ และกระบวนการความสัมพันธ์ของหลักเหตุการณ์ในการจัดตั้งเครือข่าย หลักวิธีการดำเนินการ และการจัดกิจกรรม ที่สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเครือข่ายที่เน้นการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มบุคคล กลุ่มสังฆะฯสมาชิก กับเครือข่ายกลุ่มสังฆะฯ นำสู่สังคมในชุมชนให้เกื้อกูลเชื่อมโยงกัน โดยที่แต่ละฝ่ายต้องมีความเท่าเทียมกัน มีอิสระต่อกัน สามารถยืนหยัดอยู่ได้ด้วยตนเอง และพร้อมที่จะปฏิบัติงานร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายบนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน การมีความสัมพันธ์จะเป็นแบบเพื่อนร่วมงานประสานความช่วยเหลือกัน และเป็นความสัมพันธ์เชิงแนวราบมากกว่าที่จะเป็นแนวตั้ง ดังนั้นเครือข่ายกลุ่มสังฆะฯจึงเป็นสัมพันธ์ภาพของมนุษย์กับมนุษย์ที่ เน้นการพัฒนาคน จิตใจ ใช้หลักพุทธศาสตร์ ผสมหลักวิธีการสากล ที่เพื่อให้สมาชิกกลุ่ม หรือเครือข่ายมีการครอบคลุมทั้งการให้และการรับ การยอมรับศักดิ์ศรี และเอื้ออาทรต่อกันมากกว่าการออกคำสั่งบังคับบัญชา สอดคล้องกับแนวคิดของ (มงคล

ชาวเรือ, 2546 : 28) และสอดคล้องกับลักษณะความหมายของการสร้างเครือข่ายคุณค่าของ (จุฑาทิพย์ ภัทรวาทและคณะ, 2549 : 21) เครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ เป็นระบบเครือข่ายขององค์กรช่วยเหลือตนเองทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ในหลากหลายรูปแบบ ที่ตระหนักในคุณค่าของหลัก และวิธีการสหกรณ์ มีการร่วมมือกันที่จะพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กร และเกื้อกูลต่อการสร้างความเข้มแข็งให้ยั่งยืนของสมาชิกชุมชน สังคม ประเทศ ซึ่งการเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่า เพื่อการสร้างความร่วมมือหรือการสร้างพันธมิตรระหว่างกลุ่มสัจจะฯ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกันอย่างจริงจัง เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นมีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน เสี่ยงภัยร่วมกัน และได้รับประโยชน์ร่วมกัน ทั้งนี้กลุ่ม สัจจะฯ ที่จะมาเชื่อมโยงเครือข่ายนั้นก็มิ นโยบายอย่างเป็นทางการของกลุ่มตนเอง กระบวนการเชื่อมโยงนำไปสู่การกำหนดแผนหรือทิศทางการพัฒนาของกลุ่ม องค์กร และเครือข่ายในอนาคต หรือเรียกว่า การจัดทำแผนกลยุทธ์ (Strategic Plan) ซึ่งประกอบด้วยการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และกลยุทธ์ โครงสร้างการดำเนินงานและวัตถุประสงค์ของเครือข่ายที่ชัดเจน ซึ่งการเชื่อมโยงเครือข่าย ของกลุ่มสัจจะฯ จะช่วยชี้ให้กลุ่มสัจจะฯ สมาชิกเครือข่ายฯ ตัดสินใจได้ว่า จะเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ เพื่อเหตุผลใด มีวัตถุประสงค์และกิจกรรมร่วมสัมพันธ์กันอย่างไร เรียกว่ามี หลักวิชาการ และหลักวิธีการ ที่ชัดเจน

● **กิจกรรมของเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ กับการแก้ปัญหาค่าความยากจน**

ปัจจุบันมีกิจกรรมที่เครือข่ายได้ดำเนินกิจกรรมกับสมาชิกส่วนใหญ่ เป็นกิจกรรมที่เป็นความต้องการของสมาชิก และสมาชิกมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของคือถือหุ้นและการนำไปใช้ ไปขายคือ คือ การซื้อขายกากน้ำตาล ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด สวัสดิการฌาปนกิจ และการผลิตน้ำดื่มบริสุทธิ์ โดยการให้สมาชิกถือหุ้น และแบ่งปันผลกำไรคืนอย่างเป็นระบบ จากผลการวิจัยสรุปความคิดเห็นสมาชิกเครือข่ายให้ความเห็นว่า กิจกรรมที่สมาชิกภูมิใจมากที่สุดคือ **การมีสวัสดิการฌาปนกิจเพราะเป็นประชาชนธรรมดาเมื่อตายได้มีเงินมาทำงานศพหรือไว้ให้ลูกหลานจะได้ไม่มีปัญหา** เพราะส่วนใหญ่สมาชิกของกลุ่มสัจจะฯ เป็นเกษตรกร ชาวไร่ ชาวนา เมื่อเจ็บไข้ ไม่สบาย ตาย ไม่มีเงินสวัสดิการส่วนใดที่จะเป็นค่าใช้จ่ายชดเชยได้ การมีกองทุนสวัสดิการขึ้นของกลุ่มสัจจะฯและเครือข่ายฯ เมื่อสมาชิกของกลุ่มมีปัญหาสามารถมีเงินสวัสดิการเงินทุนสำรองได้ สมาชิกกลุ่มตัวอย่างในเวทีการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ดีที่สุด รองลงมาคือ การทำกิจกรรมปุ๋ยชีวภาพ กากน้ำตาล การมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้แก้ปัญหากลุ่มสมาชิกได้ทันที ในขณะที่เดียวกันเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ ได้มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอไม่หยุดนิ่งในกิจกรรมหรือการเรียนรู้จากภายนอก และการรู้ปัญหาภายในของกลุ่มสัจจะฯ จึงทำให้เครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ เป็นเครือข่ายที่ประสบความสำเร็จมากกว่าเครือข่ายอื่น ๆ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสอดคล้อง

กับแนวคิดของ อีเบอร์ ฮาร์ด อี. ชูอิง (Eberherd E. Scheuing.) อ้างใน (นฤมล นิราทร, 2543 : 59-65) และสามารถแก้ปัญหาความยากจนได้ตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม กำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจฯ ได้ยอมรับแนวคิดในการนิยามคนจน ในมิติอื่น ๆ โดยได้แบ่งคำว่าความยากจน ให้มีความหมายครอบคลุมในหลายมิติ จากเดิม ที่มุ่งเน้นเพียงแต่การวัดถึงรายได้ของครัวเรือน และหันมาพิจารณาถึงความเพียงพอ ต่อความต้องการขั้นพื้นฐาน ออกเป็น 7 ประการ ได้แก่

- เงิน
- จรรยาบรรณธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- จรรยาบรรณ เช่น ขาดความรัก ความเอาใจใส่ ความล้มเหลวของสถาบันครอบครัว/ชุมชน
- จรรยาบรรณเมือง เช่น ขาดการมีส่วนร่วมทางการเมือง/การปกครอง
- จรรยาบรรณศึกษา
- จรรยาบรรณธรรม
- จรรยาบรรณจิตวิญญาณ เช่น ขาดคุณธรรม จริยธรรม

เครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ สามารถแก้ปัญหาความยากจน ขั้นพื้นฐานในประการต่าง ๆ และสามารถดำเนินงานให้เครือข่ายประสบความสำเร็จดังนี้

1. สามารถแก้ปัญหารายเงิน การมีกิจกรรมการสะสมทรัพย์ และการให้กู้ยืม เมื่อมีความจำเป็นในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ และมีสวัสดิการให้แก่สมาชิกกลุ่ม และสมาชิกเครือข่ายของกลุ่มสัจจะฯ ทำให้สามารถแก้ปัญหาความยากจนในด้านการเงิน จากการสรุปในเวทีและสมาชิกจากกลุ่มสัจจะฯ วัดปากเจ้าเขียนเป็นบันทึกชี้แจงเหตุผลว่ากลุ่มสัจจะฯ สามารถแก้ปัญหายากจนได้อย่างไร (คัดลอกมาจากการเขียนของสมาชิกกลุ่มสัจจะฯ โดยมีได้เปลี่ยนแปลงภาษาไปจากเดิม) “กลุ่มสัจจะวัดปากเจ้า มีสมาชิกทั้งหมดรวม 328 คน สมาชิกในกลุ่มที่เข้าร่วมขึ้นทะเบียนคนจน ตอนแรกเข้าร่วมเกือบทุกครัวเรือนของสมาชิกทั้งหมด สาเหตุเพราะทางรัฐบาลได้ให้ความหวังเอาไว้กลางๆ และไม่คอยชัดเจนในด้านข้อมูลและระเบียบต่างๆ เช่น บอกไว้ว่าจะปลดหนี้ให้หรือจัดที่ดินทำกินให้เป็นต้น แต่สุดท้ายพอมาถึงขั้นตอนการ คัดเลือกจริงๆ ก็เหลือไม่กี่ครัวเรือน และถึงแม้จะเหลือน้อยครัวเรือนก็ยังไม่เห็นวิสัยของการช่วยเหลือจริงๆ มาให้เลยในคำถามที่ว่ากลุ่มสัจจะและเครือข่ายจะช่วยสมาชิกในการแก้ไขความยากจนได้หรือไม่ขอตอบด้วยความมั่นใจเลยว่าช่วยได้แน่ เหตุผล คือ

1. ขอยกตัวอย่างกลุ่มสัจจะวัดปากเขาเรเริ่มก่อตั้งมาเพียงแค่ 6 ปี จากวันแรกที่เริ่มก่อตั้งสมาชิกเราไม่เคยมีเงินฝากหรือเงินสะสมใด ๆ เลย แต่เมื่อเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเพียง 6 ปี สมาชิกก็มีเงินเก็บหรือเงินสะสมบางคนตั้ง 7,600 บาท โดยเกิดขึ้นมาจากการเก็บออมเพียงเงินส่วนน้อยนิดจากรายได้จริงๆ

2. ในเมื่อเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแล้ว เกิดมีความคิดจะสร้างงาน สร้างรายได้ให้ตนเองและครอบครัว ยังสามารถมาขอกู้เงินไปลงทุนทำงานทำเงินได้โดยไม่ยุ่งยากเรื่องระเบียบและขั้นตอนในการกู้ สมาชิกทุกคนมีสิทธิเหมือนกับทุกๆ คน

3. เมื่อครบรอบของทุกๆ ปี ยังมีเงินปันผลให้กับสมาชิกอย่างเป็นกอบเป็นกำด้วย

4. ด้านสวัสดิการ เรายังมีสวัสดิการมากมายตั้งแต่เกิด – ตาย เช่น

- 1) เกิดใหม่ให้เป็นทุนสะสมเบื้องต้น 700 บาท
- 2) เจ็บไข้เล็กๆ น้อยๆ ไปหาหมอ 30 บาทจ่ายให้
- 3) เจ็บหนักนอนโรงพยาบาลจ่ายให้คืนละ 350 บาท
- 4) ตายวาระสุดท้าย กลุ่มยังให้ร่วมในพิธีกรรมทางศาสนาอีก 2,000 บาท

ด้วยเหตุผลเหล่านี้จึงเป็นสิ่งยืนยันได้ว่าด้วยแนวทางของกลุ่มสัจจะจะแก้ไข

ปัญหาความยากจนได้จริงๆ (สำหรับสมาชิกที่มุ่งมั่นและตั้งใจจริงจะพัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายของความไม่จน) จากสมาชิกกลุ่มสัจจะฯ วัดปากเขา

2. แก้ปัญหาจนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่สมาชิกกลุ่มสัจจะฯ จะมีอาชีพเป็นเกษตรกร ทำสวนยางพารา สวนผลไม้ ทำนา จากการที่เครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ ทำการขายน้ําดาล เพื่อนำไปทำปุ๋ยหมัก และผลิตปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด มาจากความต้องการของสมาชิกกลุ่มสัจจะฯ นำไปใช้กับพืช ผัก ผลไม้ในไร่ นา ทำให้นอกจากประหยัดค่าปุ๋ยแล้วยังช่วยให้ดินดี ไม่มีปัญหาสภาพสิ่งแวดล้อมในด้านดิน กลายเป็นการบำรุงดินและผัก พืช ผลไม้ให้มีคุณภาพ และปลอดภัยสารพิษ สารตกค้าง เพราะส่วนใหญ่เกษตรกรจะใช้ปุ๋ยเคมีทำให้พืชไร่ มีปัญหาและสภาพสิ่งแวดล้อมเสียหาย และจากการทำโรงงานผลิตน้ำดื่มคุณภาพ ทำให้อุณหภูมิของสมาชิกดีขึ้น เพราะสภาพของน้ำในบริเวณที่มีการฉีดยาฆ่าหญ้า จะทำให้มีสารตกค้างในหนองน้ำ วัชควาย เป็นโรคดับแข็งตาย และประชาชนในชุมชนก็มีโรคภัย ปัจจุบันมีสุขภาพที่ดีขึ้นเพราะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติดีขึ้น

3. สามารถแก้ปัญหาความจนทางสังคม คือ การขาดความรัก ความเอาใจใส่ ซึ่งกันและกัน ในชุมชน ปัจจุบัน ความล่มสลายของสถาบันครอบครัว/ชุมชน กลุ่มสัจจะฯ และเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ สามารถแก้ปัญหาที่ประชาชนส่วนใหญ่ขาดการเอาใจใส่ซึ่งกัน และกัน ด้วยปัญหาในครัวเรือนที่ยากจนและการประกอบอาชีพของหัวหน้าครอบครัวต่าง พื้นที่ (ออกไปทำงาน

นอกบ้าน) ทำให้สถาบันครอบครัวแยกกันอยู่ และล่มสลาย เมื่อมีหนี้สินมาก การแยกทางกันของ คู่ครอง การมีกลุ่มสัจจะฯ ให้ได้มีการพบปะพูดคุยในวันส่งเงินสัจจะฯ ได้ไต่ถามทุกข์ สุข ซึ่งกัน และกัน กับการมีกิจกรรมสวัสดิการต่าง ๆ ในกลุ่มสัจจะฯ และเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ เป็นการเอื้อ อาหารต่อสมาชิก เมื่อเจ็บไข้ หรือการคลอด ตาย ก็ตาม เป็นกิจกรรมที่ประชาชนส่วนใหญ่ที่ไม่ สามารถเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ มีความต้องการอยากจะได้ แม้จะเป็นจำนวนเงินไม่มากนัก ก็ รู้สึกอบอุ่นใจในยามที่มีปัญหาในครอบครัวได้อย่างมากเป็นกิจกรรมที่สมาชิกส่วนใหญ่ต่างตอบรับ ว่าเป็นอันดับหนึ่งที่ชอบมากที่สุด

3. สามารถแก้ปัญหาการจนทางการเมือง หมายถึง ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมทางการเมือง/การปกครอง หรือ จนอำนาจ ขาดความเสมอภาคนั่นเอง การรวมกลุ่มและรวม เป็นสมาชิกเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ สามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและการปกครองแบบ การเมืองภาคประชาชนได้เต็มรูปแบบ คือการฝึกการเป็นผู้นำ การคัดเลือกคนดี ขึ้นเป็นผู้นำ ทำ หน้าที่แทนตน เป็นคณะกรรมการและผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ ถ้าใครไม่ มีความเหมาะสม มีความประพฤติปฏิบัติไม่ดี สมาชิกจะไม่เลือกเข้ามาเป็นคณะกรรมการ ดำเนินงาน การทำกิจกรรมเครือข่ายร่วมกันสามารถสร้างพลังการต่อรอง และมีอำนาจในการ ต่อรองกับ องค์กรต่าง ๆ ได้ชัดเจน โดยเฉพาะเมื่อเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ ประสบความสำเร็จ สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ผลดี มีประโยชน์ตอบสนองสมาชิกในชุมชนได้ดี ทำให้องค์กร ต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้ความเชื่อถือเชื่อมั่น ในศักยภาพ ด้วยการส่งเกษตรกรเข้ามา ฝึกอบรมเข้าค่ายเพื่อฝึกจริยธรรมและการผลิตปุ๋ยอัดเม็ดชีวภาพ การปลูกพืชปลอดสารพิษ สมาชิกเครือข่ายได้สรุปให้เห็นว่า .. รู้สึกภูมิใจมากที่สามารถรวมเป็นเครือข่ายกันได้สำเร็จและ ดำเนินงานกันเองโดยไม่มีใครเข้ามาวุ่นวาย มีความเสมอภาค ยุติธรรมกันทั่วหน้าและจะพยายาม ไม่ให้เครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ ล่ม ...

4. สามารถแก้ปัญหาความจนทางการศึกษาหรือการจนโอกาส หมายถึง เกษตรกรส่วนใหญ่จะได้รับการศึกษาน้อย ไม่มีโอกาสที่จะเข้าถึง ความรู้ในการแก้ปัญหา เมื่อรวม เป็นกลุ่ม หรือเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ สามารถทำให้ได้รับความรู้นำไปแก้ปัญหาของสมาชิกกลุ่ม ได้มี จากการมีเวทีแลกเปลี่ยน การประชุมประจำเดือน มีการนำปัญหามาปรึกษาหารือ และการไป ติดตามการดำเนินงานของที่ปรึกษา และกรรมการเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ (ท่านสุวรรณ คเวสโก) ใน การทำบัญชีให้ถูกต้อง อยู่เสมอ และเมื่อมีหน่วยงานอื่น ๆ มาเป็นที่ปรึกษาสนับสนุนด้วย เช่น มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช องค์กรบริหารส่วนตำบล หน่วยงานต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุน ให้ความรู้กับสมาชิก และคณะกรรมการเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ อยู่เสมอ

5. สามารถแก้ปัญหาความจนวัฒนธรรม จนทางจิตวิญญาณ หมายถึงคนที่ขาดคุณธรรม จริยธรรม เป็นคนที่จนหรือกำลังจะจนเพราะมีอบายมุข มีวัฒนธรรมในการบริโภค การผลิตที่ผิดปกติ หลงมัวเมาในอบายมุข หรือหลงมัวเมาในด้านใดด้านหนึ่งมากเกินไป ตกเป็นธาตุของวัตถุนิยมมากเกินไป จนมีหนี้สินล้นตัว การไม่เอาใจใส่ต่อตนเองและครอบครัว ที่จะทำให้มีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต กลุ่มและเครือข่ายกลุ่มต่างๆ ได้นำหลักศีลธรรมของศาสนาพุทธมาเป็นหลักในการตัดสินใจ ชี้ถูกชี้ผิด ให้กับสมาชิกเมื่อมีปัญหาระหว่างคน กับคน คนกับกลุ่ม ทำให้สมาชิกและคณะกรรมการดำเนินงานของเครือข่าย กลุ่มต่างๆ เป็นคนที่มีคุณธรรม จริยธรรมเป็นส่วนใหญ่ เพราะหัวใจของการทำงานกลุ่ม คนเป็นผู้นำควรมีความซื่อสัตย์ สุจริตเป็นที่ตั้ง โดยเฉพาะเมื่อรับหน้าที่จะมีการกล่าวคำอธิฐานต่อหน้าพระพุทธรูป ในวัดป่ายาง เพื่อทำหน้าที่ด้วยความสุจริต ยุติธรรม และส่งผลให้สมาชิกส่วนใหญ่ก็จะไม่มีปัญหาการติดค้างหนี้สินกับกลุ่ม ใครมีปัญหา ก็จะมาบอกกล่าวกันเพื่อแก้ปัญหา

สรุปเครือข่ายกลุ่มต่างๆ สามารถแก้ปัญหาความยากจนได้ดีทุกมิติที่นักวิชาการได้นิยามความจนในปัจจุบันถ้ามีใช้หมายถึงจนรายได้อย่างเดียว และเครือข่ายกลุ่มต่างๆ เป็นแบบอย่างให้กับเครือข่ายอื่นๆ ได้เพราะการจัดตั้งกลุ่มมาจากความเดือดร้อนและความต้องการของชุมชนในปัญหาพื้นฐาน ทั้งกลุ่ม และเครือข่าย สามารถตอบสนองปัญหาพื้นฐานของสมาชิกได้จริง โดยมีหลักคิดหลักวิชา และหลักปฏิบัติในการปฏิบัติกิจกรรมของกลุ่ม และเครือข่ายที่ชัดเจน โดยใช้หลักธรรม หลักศาสนาพุทธ และมีหลักวิชาการแบบสมัยใหม่คือการสร้างปรัชญา วิสัยทัศน์ กฎระเบียบ มีวัตถุประสงค์ ในการบริหารจัดการเครือข่ายกลุ่มต่างๆ พัฒนาเครือข่ายต่างๆ อยู่เสมอ ขึ้นเพื่อรองรับการบริหารจัดการเครือข่ายที่ต้องมีการดำเนินในระยะยาว ต้องประสบกับภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม สิ่งแวดล้อมในอนาคต กับการมีผู้นำที่มีภาวะผู้นำดีทั้งคณะกรรมการเครือข่ายกลุ่มต่างๆ ที่ปรึกษาเครือข่าย (ท่านสุวรรณ ทเวสโก) ผู้บุกเบิกในการจัดตั้งกลุ่ม และเครือข่ายฯ ต่างมีความเสียสละ ความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรม ขยันอดทน มีวิสัยทัศน์ และ เสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนร่วม ประกอบกับเครือข่ายกลุ่มต่างๆ มีกิจกรรมสนองให้กับสมาชิกกลุ่มต่างๆ ได้ตามความต้องการของสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่แท้จริง โดยเฉพาะการมีกิจกรรม ด้านสวัสดิการฌาปนกิจ หรือการให้สวัสดิการอื่น ๆ ของกลุ่มต่างๆ ตั้งแต่เกิดจนตายให้กับสมาชิกในกลุ่มต่างๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ประชาชนทั่วไปถ้าไม่ใช่เป็นข้าราชการ หรือลูกจ้างในหน่วยงานของภาครัฐ ของเอกชนจะไม่เคยได้รับการช่วยเหลือดูแลอย่างจริงจัง จากภาครัฐเมื่อเจ็บไข้ หรือเกิดการตาย ฉะนั้นการที่ประชาชนสามารถตั้งกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกันแล้วมีเงินกำไรส่วนเกินนอกจากมาแบ่งปันเฉลี่ยกันแล้ว ยังนำมาจัดทำเป็นสวัสดิการให้

สมาชิกสามารถพึ่งพาได้ เป็นเหตุปัจจัยหลักให้เครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ ประสบความสำเร็จและทำให้สมาชิกกลุ่ม มีความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าของกลุ่ม หรือเครือข่ายในที่สุด

2. เครือข่ายผลิตภัณฑ์ คือ เครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร

• การจัดตั้งและความเป็นมา เครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร มาจากความต้องการรวมตัวของกลุ่มสมาชิกจากเครือข่ายที่ทำการผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีเครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนระดับจังหวัด 2 เครือข่ายที่มีปัญหาด้านการตลาดเป็นหลักและปัญหาอื่น ๆ ประกอบด้วยเครือข่าย คือ (1) เครือข่ายภัณฑ์ชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เมืองนครฯ เกิดขึ้นเพราะหน่วยงานภาครัฐริเริ่มเป็นนโยบายของทางราชการ กับรัฐบาล โดยรวมกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ในระดับอำเภอ 23 อำเภอ ตั้งขึ้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2548 มีกลุ่มอยู่จำนวน 52 กลุ่ม ทุนดำเนินงาน 2 ล้าน 5 แสน ก่อตั้งได้ประมาณ 1 ปี มีปัญหาจากการบริหารจัดการเครือข่ายที่ไม่มีโครงสร้างชัดเจน คณะกรรมการไม่ทำตามระเบียบข้อบังคับ สมาชิกไม่มีส่วนในการบริหารจัดการ และหน่วยงานสนับสนุนขาดความต่อเนื่องชัดเจน สถานที่จัดจำหน่ายไม่ชัดเจนในการบริหาร และขาดแคลนทุนในการดำเนินงาน ทำให้สมาชิกจึงไม่มีความศรัทธาต่อเครือข่าย การคัดเลือกสมาชิกกลุ่มที่จะได้รางวัลพัฒนาขึ้นไปเพื่อให้ไกรกระดืบดาวต่างๆ สมาชิกส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีความยุติธรรม ทำให้ปัจจุบันเครือข่ายผลิตภัณฑ์ฯ (ปี พ.ศ. 2549) การบริหารจัดการของเครือข่ายผลิตภัณฑ์ (OTOP) ล้มเหลว จึงเป็นปัญหาด้านการตลาดให้กับกลุ่มสมาชิกที่ทำการผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน สมาชิกบางส่วนจึงคิดจัดตั้งเครือข่ายกันใหม่มารวมกลุ่มกับ (2) เครือข่ายกลุ่มสตรีและเยาวชนสหกรณ์ นครศรีธรรมราช ซึ่งเครือข่ายกลุ่มสตรีฯ มีการรวมตัวเป็นเครือข่ายกันแบบมีโครงสร้างที่ชัดเจน มีกลุ่ม องค์การที่เกิดขึ้นมาจากการสนับสนุนส่งเสริมของสหกรณ์การเกษตร และสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อการแก้ปัญหาความยากจนและเพื่อให้มีรายได้เสริมกับกลุ่มแม่บ้านและการฝึกอบรมเยาวชนสหกรณ์ ปัจจุบันมีจำนวนกลุ่ม 62 กลุ่ม สามารถรวมเป็นเครือข่ายได้จากการส่งเสริมของสำนักงานสหกรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช แต่มีกลุ่มที่สามารถทำการตลาดนอกชุมชน สามารถส่งสินค้าไปจำหน่ายได้มีไม่ถึง 10 กลุ่ม กลุ่มส่วนใหญ่ถนัดที่จะผลิตอย่างเดียว แต่ไม่สามารถทำการจัดจำหน่ายหรือทำการตลาดภายนอกได้ ปัจจุบันมีปัญหาการบริหารจัดการของคณะกรรมการที่เป็นสมาชิกจากกลุ่มผลิตภัณฑ์ ไม่มีอิสระในการบริหาร งบประมาณมีน้อย และการส่งเสริมของเจ้าหน้าที่จะไม่มีการต่อเนื่อง และไม่ตรงกับความต้องการของสมาชิก สมาชิกเครือข่ายต้องการให้มีการบริหารจัดการเครือข่ายให้มีแผนกลยุทธ์ชัดเจน และสมาชิกมีส่วนร่วมในทุกด้านพร้อมทั้งต้องการให้เกิดความยั่งยืนของอาชีพคือการต้องการเผยแพร่ความรู้ในการประกอบอาชีพไปสู่คนรุ่นใหม่ต่อไปจึงร่วมเข้ามาเป็นสมาชิกของเครือข่ายการตลาด

ผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร (3) เครือข่ายการตลาดวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์กล้วยเล็บมือนาง สวนจันทร์ศรี อำเภอพรหมคีรี เป็นเครือข่ายระดับอำเภอ ที่มีสมาชิกกลุ่ม จากหลากหลายผลิตภัณฑ์ทั้งในระดับอำเภอและต่าง อำเภอประมาณ 18 กลุ่ม เห็นความสำคัญของการรวมเครือข่ายผลิตภัณฑ์เพื่อทำการผลิต และการตลาด จากปัญหาด้านการผลิตขาดแคลนวัตถุดิบกล้วยเล็บมือนาง ปัญหาในปัจจุบันสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจะมาร่วมทำการผลิตแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม่ต่อเนื่อง เมื่อราคาผลผลิตหลักราคาดีเช่นยางพารา ผลไม้ ก็จะละทิ้งอาชีพรอง(การแปรรูปในกลุ่ม) ทำให้เครือข่ายฯจึงต้องการเข้าร่วมกับเครือข่ายอื่น ๆ เพื่อความมั่นคงทางการผลิตและการตลาดของกลุ่มสมาชิกและเครือข่ายเอง

● จุดประสงค์ของเครือข่ายและความสัมพันธ์ของสมาชิกเครือข่าย

เครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนครเป็นการรวมตัวของกลุ่มสมาชิกที่ผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชนของเครือข่ายใหญ่ 3 เครือข่ายมีจุดประสงค์หลักคือ การทำการตลาดให้กับสมาชิก และมีเป้าหมายอื่น ๆ ที่สำคัญที่วางไว้คือ

1. การใช้ทรัพยากรร่วมกันกับกลุ่มองค์กร ทั้งของรัฐและชุมชน เอกชน
2. การลดต้นทุนค่าใช้จ่าย ใช้.....หลักการเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนว

ทางการพัฒนากลุ่มเครือข่าย

3. ประโยชน์ที่ได้ร่วมกัน แบ่งปันด้วยความยุติธรรม
4. การเพิ่มข้อได้เปรียบแข่งขันด้วยธุรกิจ รวมตัวการตลาดในรูปแบบ

เครือข่าย

5. เอื้ออาทรต่อชุมชน/สังคม
6. การพัฒนา/ส่งเสริมสมาชิกในทุกๆ ด้าน

การรวมของสมาชิกเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนครจากเป้าหมาย หลักแนวคิดและกระบวนการการจัดระบบความสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มสมาชิกกับเครือข่ายการตลาดฯ เป็นการก่อให้เกิดการเกื้อกูลเชื่อมโยงกัน โดยใช้ในรูปคณะกรรมการดำเนินงาน ที่มีโครงสร้างความสัมพันธ์ในแนวคิด แต่โดยทั่วไปกลุ่มสมาชิกยังมีความเท่าเทียมกัน มีอิสระต่อกัน สามารถยืนหยัดอยู่ได้ด้วยตนเองในกลุ่มและเครือข่ายเดิมที่เคยดำรงอยู่ และพร้อมที่จะปฏิบัติงานร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายการตลาดฯ บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน การมีความสัมพันธ์จะเป็นแบบเพื่อนร่วมงานประสานความช่วยเหลือกัน และเป็นความสัมพันธ์เชิงแนวราบมากกว่าที่จะเป็น

แนวคิด ดังนั้นเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร จึงเป็นสัมพันธภาพของมนุษย์กับมนุษย์ที่ครอบคลุมทั้งการให้และการรับ การยอมรับศักดิ์ศรีและเอื้ออาทรต่อกันมากกว่าการออกคำสั่งบังคับบัญชา สอดคล้องกับแนวคิดของ(มงคล ชาวเรือ, 2546 : 28) และสอดคล้องกับลักษณะความหมายของการสร้างเครือข่ายคุณค่าของ (จุฬาทิพย์ ภัทรวาทและคณะ, 2549 : 21) เครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร เป็นระบบเครือข่ายขององค์กรช่วยเหลือตนเองทางเศรษฐกิจและสังคมหลากหลายรูปแบบ ที่ตระหนักในคุณค่าของหลัก และวิธีการสหกรณ์ มีการร่วมมือกันที่จะพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กร และเกื้อกูลต่อการสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนของสมาชิกเครือข่าย ซึ่งการเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่าที่เกิดขึ้น เพื่อการสร้างความร่วมมือหรือการสร้างพันธมิตรระหว่างกลุ่ม เครือข่ายผลิตภัณฑ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกันอย่างจริงจัง เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดขึ้นจากประชาชนที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายเอง เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกันกับกลุ่ม องค์กรทั้งของรัฐและชุมชน เอกชน การลดต้นทุนค่าใช้จ่าย ใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการพัฒนาสมาชิกกลุ่มเครือข่าย ประโยชน์ที่ได้ร่วมกันแบ่งปันด้วยความยุติธรรม การเพิ่มข้อได้เปรียบแข่งขันด้วยธุรกิจ โดยการรวมตัวทำการตลาดในรูปแบบ เครือข่ายเอื้ออาทรต่อชุมชน/สังคม การพัฒนา/ส่งเสริมสมาชิกในทุก ๆ ด้าน เสี่ยงภัยร่วมกัน และได้รับประโยชน์ร่วมกัน กระบวนการเชื่อมโยงเครือข่ายนำไปสู่การกำหนดแผนหรือทิศทางการพัฒนาของเครือข่าย จนกระทั่งได้มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ (Strategic Plan) ซึ่งประกอบด้วยกำหนดยุทธศาสตร์ การกิจ และกลยุทธ์ โครงสร้างการดำเนินงานและวัตถุประสงค์ของเครือข่ายที่ชัดเจน ซึ่งการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ของสมาชิกเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ฯ จะช่วยชี้ให้กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่เป็นสมาชิกเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ฯ ตัดสินใจได้ว่า จะเชื่อมโยงเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ฯ เพื่อเหตุผลใด มีวัตถุประสงค์และกิจกรรมร่วมสัมพันธ์กันอย่างไร เรียกว่ามีความชัดเจนใน หลักวิชา และหลักวิธีการ ที่ในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายนั่นเอง

● กิจกรรมของเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนครกับการแก้ปัญหาความยากจน เครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ฯ ได้กำหนดกิจกรรม ตามวัตถุประสงค์ ที่วางไว้เป็นกิจกรรมหลักให้กับสมาชิกเครือข่ายที่ปฏิบัติได้ในปัจจุบัน และวางแผนไว้ในยุทธศาสตร์ เป้าหมายของเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ฯ สามารถแก้ปัญหาความยากจนให้กับกลุ่มสมาชิก ได้ เพราะเหตุผลในแต่ละด้านดังนี้

1. แก้ปัญหาความจนด้านการเงิน เครือข่ายการตลาดฯ เป็นตัวแทนของสมาชิกเครือข่ายผลิตภัณฑ์ ในระดับจังหวัด และภูมิภาคที่คาดหวังในอนาคต เพื่อดำเนินกิจกรรมด้านการผลิต ด้านการตลาด เพราะสมาชิกส่วนใหญ่ไม่สามารถทำหน้าด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ของตนเองนอกชุมชนได้ การรวมกันเป็นเครือข่ายผลิตภัณฑ์ จึงสามารถแก้ปัญหาด้านการตลาด และเพิ่มรายได้ให้สมาชิกได้เพิ่มขึ้น รูปแบบการตลาดของเครือข่ายฯ ในปัจจุบันที่ปฏิบัติได้ และวางแผนที่จะปฏิบัติในอนาคต

1.1 รับฝากขายและจัดจำหน่าย ณ สถานที่ตั้งกลุ่ม เครือข่ายของสมาชิกเดิม

1.2 การตลาดแบบกองคาราวานตามเทศกาลต่าง ๆ

1.3 ฝากขายกับเครือข่ายระดับชุมชน ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และภูมิภาค

1.4 การออกร้านจากหน่วยราชการติดต่อประสาน

1.5 มีผู้จัดการการตลาดเครือข่าย นำผลิตภัณฑ์ประสานกับองค์กร ร้านค้าเอกชนระดับภูมิภาค (อยู่ระหว่างทดลองปฏิบัติ)

1.6 จัดหาสถานที่จำหน่ายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น เกาะลันตา เกาะสมุย (กำลังศึกษาสู่ทางการติดต่อสถานที่)

2. การแก้ปัญหาความยากจนด้านการศึกษา หรือความคิด ส่งเสริมให้สมาชิกได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งกันและกันในด้านต่าง ๆ ปัจจุบันมีการพบปะกันของสมาชิกเครือข่ายการตลาด 2-3 เดือน/ครั้ง หรือเป็นประจำเมื่อมีการออกร้านในเทศกาลร่วมกันจะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอดเวลา และการมีเครือข่ายคุณค่า ที่มีได้ดำเนินถึงด้านเศรษฐกิจหรือการเงินอย่างเฉียวแต่มีเป้าประสงค์ในการพัฒนากลุ่ม องค์กร เครือข่ายไปสู่ การพัฒนาขบวนการสหกรณ์ ที่ควรมุ่งเน้นไปที่การ พัฒนาคณะ ให้ปรากฏคุณค่าสหกรณ์ในตัวคนอย่างแท้จริง และสามารถทำให้คนพร้อมที่จะร่วมกันพัฒนา กับองค์กรอื่น ๆ ทั้งเศรษฐกิจสังคม การเมืองการปกครอง สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

3. การแก้ปัญหาความยากจนด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการผลิตของสมาชิก ให้สามารถมีการผลิต มีวัตถุดิบ ปัจจัยการผลิต สามารถทำการผลิตได้ ในระยะยาว จนสามารถได้รับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เป็นที่นิยมจากตลาดปัจจุบันได้ทำ โครงการวิจัยต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาการผลิตของสมาชิกเป็นกลุ่มเครือข่าย (Supply Chain) ของการผลิตผลิตภัณฑ์แต่ละกลุ่มประเภทผลิตภัณฑ์ เช่น กลุ่มอาหาร กลุ่มเครื่องจักรสาน ศิลปะประดิษฐ์ หัตถกรรม ผ้าพื้นเมือง ฯลฯ จึงต้องมีการศึกษาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่เป็น วัตถุดิบให้มีอยู่ตลอดเวลา มีการอนุรักษ์ส่งเสริมพัฒนาให้มากขึ้นเชื่อมโยงกันผู้เป็นเจ้าของปัจจัย การผลิต วัตถุดิบต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ จะได้ไม่เป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม

4. การแก้ปัญหาความยากจนที่ขาดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุน และปัจจัยอื่น ๆ เช่น ปัจจัยพื้นฐาน ปัจจัยการผลิต เครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร มีการ ประสานงานองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน แหล่งเงินทุน องค์กรสนับสนุนช่วยเหลือด้าน วิชาการ เพื่อพัฒนาสมาชิกเครือข่ายให้สามารถพึ่งตนเองได้ ได้ร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏ นครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยอื่น ๆ สำนักงานพัฒนาชุมชน สำนักงานสหกรณ์จังหวัด นครศรีธรรมราช ด้านวิชาการในด้านการตลาด การทำบัญชีกลุ่ม การพัฒนาสมาชิก การเงินของ กลุ่มสมาชิก

5. การแก้ปัญหาความยากจนอำนาจ จนศักดิ์ศรี และเพื่อให้มีผลด้านรายได้ การเงิน การตลาด เครือข่ายการตลาดวางแผนการวิจัยพัฒนาให้มีการจัดทำข้อมูลของสมาชิก เครือข่ายเพื่อส่งเสริมการตลาด ประชาสัมพันธ์เผยแพร่การดำเนินงานของเครือข่าย ให้เป็นที่รู้จัก ของประชาชนและผู้ที่เกี่ยวข้องในรายละเอียดสมาชิกเครือข่ายการตลาดฯ และการดำเนินงานของ เครือข่ายในทุก ๆ ด้าน ทำให้สามารถมีอำนาจการต่อรอง มีเกียรติศักดิ์ศรีที่เป็นยอมรับ จากสังคมที่ กว้างขึ้น และเป็นการเพิ่มยอดขาย รายได้ให้กับสมาชิกไปด้วย

6. สามารถแก้ปัญหการจนทางการเมือง หมายถึง เกษตรกรส่วนใหญ่จะขาด การมีส่วนร่วมทางการเมือง/การปกครอง หรือ เรียกว่า จนอำนาจ ไม่มีสิทธิ ไม่มีเสียง ไร้อำนาจ การต่อรอง ขาดความเสมอภาคนั่นเอง การรวมกลุ่มและรวมเป็นสมาชิกเครือข่ายการตลาด ผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร สามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและการปกครองแบบการเมือง ภาคประชาชนได้เต็มรูปแบบ คือการฝึกการเป็นผู้นำ การคัดเลือกคนดี ขึ้นเป็นผู้นำ ทำหน้าที่แทน ตน เป็นคณะกรรมการและผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ ถ้าใครไม่มีความ เหมาะสม มีความประพฤติปฏิบัติไม่ดี สมาชิกจะไม่เลือกเข้ามาเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน

การทำกิจกรรมเครือข่ายร่วมกันสามารถสร้างพลังการต่อรอง และมีอำนาจในการต่อรองกับองค์กรต่าง ๆ ได้ชัดเจน และเมื่อกลุ่มสมาชิกเครือข่ายได้เรียนรู้ในด้านการมีอำนาจต่อรอง เมื่อมีการเข้าร่วมกับการเมืองระดับสูงขึ้น ก็จะได้มีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง และการมีอำนาจต่อรองจากการร่วมกันเป็นเครือข่ายผลิตภัณฑ์ ยังมีอำนาจด้านการผลิต และการตลาดซึ่งได้กล่าวมาแล้ว

7. สามารถแก้ปัญหาความจนวัฒนธรรม จนทางจิตวิญญาณ หมายถึงคนที่ขาดคุณธรรม จริยธรรม ในบุคคลที่เป็นคนจนหรือกำลังจะจนเพราะมีอบายมุข มีวัฒนธรรมในการบริโภค การผลิตที่ผิดปกติ หลงมัวเมาในอบายมุข หรือหลงมัวเมาในด้านใดด้านหนึ่งมากเกินไป ตกเป็นทาสของวัตถุนิยมมากเกินไป จนมีหนี้สินล้นตัว การไม่เอาใจใส่ต่อตนเองและครอบครัว ที่จะให้มีคุณธรรมจริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต เครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร ได้มี หลักการที่จะพัฒนาสมาชิกให้มีความซื่อสัตย์ สุจริตในการผลิต การตลาดการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายของสมาชิก ที่จะต้องมีความซื่อสัตย์ต่อกัน ระหว่างคนกับคน ระหว่างคนกับกลุ่ม กลุ่มกับเครือข่าย เพราะหัวใจของการทำงานร่วมกันคือการที่คนมีความซื่อสัตย์ สุจริตและมีคุณธรรมเป็นที่ตั้ง โดยเฉพาะผู้นำควรจะมีการปฏิบัติให้สมาชิกเห็นเป็นตัวอย่าง

สรุป จากความเป็นมา ลักษณะการจัดตั้ง ความสัมพันธ์และกิจกรรมของเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ฯ สอดคล้องกับลักษณะโดยรวมของเครือข่ายที่ งามเนตร จริงสูงเนิน (2538:14) ปาริชาติ วลัยเสถียรและคนอื่น (2543:305) เสรี พงศ์พิศ (2548: 201) และ จุฑาทิพย์ ภัทราวาทและคณะ (2549:12) กล่าวไว้ คือเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงร้อยรัดเอาความพยายามของแต่ละเครือข่าย3 เครือข่ายเข้าด้วยกัน อย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม โดยแต่ละเครือข่ายยังคงปฏิบัติการกิจหลักของตนต่อไปไม่สูญเสียเอกลักษณ์ และปรัชญาของตน เป็นการรวมของกลุ่ม องค์กร เครือข่ายผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ในระดับอำเภอ ระดับจังหวัดและเชื่อมโยงระดับภาค และพร้อมที่จะปฏิบัติงานร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายบนพื้นฐานความเท่าเทียมกัน **การมีความสัมพันธ์จะเป็นแบบเพื่อนร่วมงาน ประสานความช่วยเหลือกันและเป็นความสัมพันธ์เชิงแนวราบมากกว่าเป็นความสัมพันธ์แนวตั้ง การยอมรับศักดิ์ศรีและเอื้ออาทรต่อกันมากกว่าการออกคำสั่งบังคับบัญชาพร้อมที่จะให้การช่วยเหลือทางการผลิต การตลาดต่อกลุ่มเล็ก ๆ ที่เพิ่งจัดตั้งและยังไม่มี ความมั่นคงในการบริหารจัดการกลุ่มที่ดีพอ** ในขณะที่เดียวกันเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์เมืองนคร เป็นเครือข่ายขององค์กรที่ช่วยเหลือตนเองทางเศรษฐกิจและสังคมหลากหลายรูปแบบ ที่ตระหนักในคุณค่าหลักและวิธีการสหกรณ์ คือการมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาคน ให้ปรากฏคุณค่าสหกรณ์ในตัวคนอย่างแท้จริง เน้นการพัฒนาผู้นำและสมาชิกกลุ่ม เพื่อให้คนเหล่านั้นจะได้มีศักยภาพและความพร้อมในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนากลุ่ม องค์กรของตนเพื่อประโยชน์แก่สมาชิก ชุมชน สังคม ในอนาคต หรือจนกระทั่งนำไปสู่

การทำแผนกลยุทธ์ (Strategic Plan) และภารกิจของกลุ่มสมาชิก จึงต้องมีเวทีเพื่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอยู่เสมอ ให้สามารถดำรงอยู่ได้ยาวนาน ด้วยการสื่อสารแบบใดแบบหนึ่งที่ต่อเนื่อง ในขณะที่เดียวกันสมาชิกเครือข่ายต่างมีความรู้สึกผูกพันกับโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นมาร่วมกันและรับผิดชอบร่วมกัน ในฐานะที่เป็นเจ้าของร่วมกันและมุ่งมั่นที่จะทำตามวัตถุประสงค์ที่ร่วมกันวางไว้ ในระบบวิธีการดำเนินงานที่วางไว้ ปฏิบัติกิจกรรมการตลาดเป็นหลักและการส่งเสริมการผลิตพัฒนาสมาชิกเครือข่ายให้มีความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน และสามารถแก้ปัญหาความยากจนให้กับสมาชิกกลุ่มเครือข่ายได้ในหลายมิติไม่ว่าแต่ด้านเศรษฐกิจ รายได้อย่างเดียว และเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองยังต้องพัฒนารูปแบบเครือข่ายให้มีความมีชีวิตชีวาความสำเร็จของเครือข่ายผลิตภัณฑ์ ให้มากขึ้นในระยะยาว

3. เครือข่ายพื้นที่ : ตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว

• การจัดตั้งและความเป็นมาของเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ

ตำบลเขาขาว มาจากสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราชเห็นว่าในปี พุทธศักราช 2549 เป็นปีที่มีความสำคัญกับวงการสหกรณ์หลายประการ

ประการแรก เป็นที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติครบรอบ 60 ปี พระองค์ได้ประกอบพระราชกรณียกิจ ทรงให้ความสำคัญกับการพัฒนางานสหกรณ์ในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง มีพระราชดำริเกี่ยวกับการนำสหกรณ์เข้าไปส่งเสริมในพื้นที่ต่าง ๆ มากมาย

ประการที่สอง ในปี 2549 ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้มีแนวคิดให้สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช ดำเนินงานโครงการตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสครองราชย์ครบ 60 ปี เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางสังคม ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการรวมกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่ม เพื่อความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน สังคมในการประกอบอาชีพ มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ ตามยุทธศาสตร์การจัดปัญหาความยากจนของจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งได้ดำเนินโครงการมาตั้งแต่วันที่ 9 มิถุนายน 2548 – มิถุนายน 2549 โดยมีตัวชี้วัดความสำเร็จโครงการคือประชาชนในพื้นที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ร้อยละ 80 ของประชากรทั้งตำบล มีตำบลที่ผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัด 15 ตำบล ที่ประสบความสำเร็จในระดับที่น่าพอใจ 1 ใน 15 ตำบลนั้น รวมตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสงอยู่ด้วย ซึ่งตำบลในพื้นที่เหล่านั้น ได้มีการจัดตั้งกลุ่ม องค์การภาคประชาชน ที่มีอุดมการณ์ มีการบริหารจัดการในลักษณะเดียวกับสหกรณ์ แต่ละองค์กรมีอิสระต่อกัน ในบางครั้งจะมีการ

แข่งขันกันโดยไม่ได้มีการเชื่อมโยงธุรกิจ ความสามัคคีเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในระดับตำบล

ประการที่สาม กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ดำเนินโครงการตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติทั่วไปประเทศ มีเป้าหมาย 876 ตำบล ระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ปี 2549-2551 ซึ่งรวมจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 23 ตำบลด้วย ทำให้ทีมวิจัยพัฒนากระบวนการสหกรณ์ พื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีกรรมการวิจัยส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ นักวิชาการสหกรณ์ จากสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช 4 ท่าน มีความเห็นว่าควรจะทำ การ วิจัยพัฒนาตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว ให้เป็นตำบลสหกรณ์เครือข่ายคุณค่า เป็นต้นแบบให้กับตำบลสหกรณ์อื่น ๆ ทั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดอื่น ๆ เนื่องจากในตำบลเขาขาว มีกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ หมู่บ้านสหกรณ์ และตำบลเขาขาวเป็นพื้นที่ในแผนดำเนินงานของนิคมสหกรณ์ทุ่งสง มานาน ทีมงานวิจัย จึงได้เข้าไปศึกษาวิจัยแบบมีส่วนร่วม กับ กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ในชุมชน เพื่อศึกษาหารูปแบบและแนวทางวิธีการเพื่อให้ได้รูปแบบเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ จนกระทั่งได้รูปแบบและขั้นตอนกระบวนการสร้างเครือข่ายพื้นที่ในรูปแบบตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ จากความต้องการของกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ในตำบลเขาขาว ได้ชัดเจนขึ้น (แสดงภาพ 24 รูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว) เพื่อนำอุดมการณ์สหกรณ์วิธีการสหกรณ์และเครือข่ายคุณค่า มาเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการ กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ และเพื่อแก้ปัญหาคความยากจน ในระดับตำบลร่วมกับองค์กรต่าง ๆ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ระหว่างกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ให้กลุ่ม องค์กร สหกรณ์มีการบริหารจัดการที่ดี สมาชิกมีการดำรงชีวิตที่ดีตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถแก้ปัญหาคความยากจนและปัญหาอื่น ๆ ได้

• **วัตถุประสงค์และความสัมพันธ์ และกิจกรรมของสมาชิกเครือข่ายตำบลสหกรณ์ เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว**

วัตถุประสงค์ของเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว โครงการตำบลเฉลิมพระเกียรติของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยพัฒนาขบวนการสหกรณ์ และต่างกันบ้าง แต่เพื่อนำไปสู่การเป็นเครือข่ายคุณค่าจนได้เป็นลักษณะของเครือข่ายพื้นที่ระดับตำบล สามารถพัฒนาให้ต้นแบบในการนำไปพัฒนา กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ระดับตำบลให้กับตำบลอื่น ๆ ได้ต่อไป ผลจากการดำเนินโครงการและการวิจัยสรุป วัตถุประสงค์ของเครือข่ายสหกรณ์ตำบลฯ จากเวทีการวิจัยของผู้นำและ ตัวแทน กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ สรุปไว้ได้ดังนี้

1. เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสที่เสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติครบ 60 ปี
2. เพื่อนำหลัก แนวคิดของระบบสหกรณ์ มาเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาความยากจนและปัญหาอื่น ๆ ของสมาชิกกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ พร้อมกับ การบริหารจัดการของกลุ่มองค์กร ในระดับตำบลเขาขาวให้มีการพัฒนาที่ดีขึ้น
3. เพื่อเป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายพันธมิตร (เครือข่ายคุณค่า) ในนามของกลุ่ม องค์กร สหกรณ์และเครือข่าย ที่มีความมุ่งหมายสำหรับการร่วมมือกันในระยะยาว
4. การเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่าเป็นการดำเนินการระหว่างกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ที่มีกรอบทิศทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน และพัฒนากลุ่มองค์กร ที่ยังไม่ชัดเจน ให้มีการบริหารจัดการกลุ่มที่ชัดเจนขึ้น
5. การเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่าเป็นไปในลักษณะที่เกิดจากความต้องการของกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ด้วยความสมัครใจ ในขณะที่กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ต่างก็ยังมีอิสระในการดำเนินงานของตนเองตามปกติ

การดำเนินงานและกิจกรรมของเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว ใช้สถานที่และคณะกรรมการดำเนินงานของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ตำบลเขาขาวเนื่องจากคณะกรรมการดำเนินงานส่วนใหญ่มาจากตัวแทนกลุ่มองค์กร และตัวแทนหมู่บ้าน เมื่อมีการวิจัยการพัฒนาขบวนการสหกรณ์เข้าไปเสริม จึงได้กำหนดให้มีตัวแทนกลุ่ม และตัวแทนองค์กรจากสหกรณ์จดทะเบียน เข้าร่วมเป็นกรรมการและที่ปรึกษา เข้าร่วมประชุมกับคณะกรรมการของศูนย์ถ่ายทอดฯ เหตุผลที่เลือกศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร เพราะไม่ต้องการให้มีกลุ่ม องค์กรเป็นคณะกรรมการซ้ำซ้อนกับ องค์กรที่มีอยู่แล้วในพื้นที่ เพราะคิดว่าจะได้ไม่เป็นปัญหาให้กับผู้นำ กลุ่ม องค์กรในชุมชน คณะกรรมการศูนย์ถ่ายทอดฯ เดิม และตัวแทนผู้นำในการวิจัยที่เข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ส่วนใหญ่เป็นผู้นำมาจากกลุ่มเดียวกับของคณะกรรมการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ ตำบลเขาขาว จึงเลือกศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ เพื่อให้มีบทบาทในฐานะเป็นองค์กรประสานงานสมาชิกเครือข่าย เช่น กลุ่ม องค์กร หมู่บ้าน สหกรณ์ รวมทั้งองค์กรของรัฐและเอกชน การบริหารจัดการของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ เป็นองค์กรประสานเชื่อมโยงกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ประสานความร่วมมือทุกภาคส่วนเพื่อดำเนินตามวัตถุประสงค์ในการการแก้ปัญหาความยากจน การบริหารจัดการที่ดีแก่กลุ่ม องค์กร เป็นเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบเครือข่ายคุณค่า (Value chain) เพื่อให้เกิดการร่วมมือกันในระยะยาว และมีกรอบทิศทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน ที่มาจากความต้องการของสมาชิกกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ของเครือข่ายตำบลสหกรณ์ฯ ไม่ใช่มาจากเจ้าหน้าที่ หน่วยงานของรัฐหรือองค์กร ฉะนั้นรูปแบบโครงสร้าง

การดำเนินงานเครือข่ายตำบลสหกรณ์ฯ จึงใช้ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ เป็นศูนย์ประสาน (Hubs) คณะกรรมการดำเนินงานของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ มีการดำเนินงานในรูปแบบคณะกรรมการ ตามจำนวนที่สมาชิกเครือข่ายตำบลสหกรณ์เห็นสมควรว่าจะมีจำนวนที่มีตัวแทนของกลุ่ม องค์การทุกภาคส่วน ส่วนกฎระเบียบการดำเนินงานของเครือข่ายฯ ใช้ระเบียบของศูนย์ถ่ายทอด หรือ อาจจะเปลี่ยนแปลงไปให้เหมาะสม เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงศูนย์ประสานของเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ และเมื่อค้นหาปัญหา เป้าหมายของกลุ่ม องค์การต่าง ๆ ในตำบลและร่วมกันกำหนดแผนกลยุทธ์ร่วมกัน มีปรัชญาวิสัยทัศน์ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมจากทุกกลุ่ม องค์การ กำหนดให้มีภาระงานหลัก และมีแผนงานปฏิบัติ ที่มาจากกลุ่มสมาชิกเครือข่ายตำบลสหกรณ์นำเสนอ ต่อหน่วยสนับสนุนงบประมาณ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลเขาขาวเป็นองค์กรหลักที่ใกล้ชิดกับกลุ่มองค์กร ระดับตำบล องค์การหน่วยงานราชการ เอกชนที่เป็นแหล่งสนับสนุน ส่งเสริม ด้านทุนงบประมาณ ด้านวิชาการและด้านอื่น ๆ อยู่เดิม และร่วมกันปฏิบัติการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนกันในเวทีของเครือข่ายคุณค่า อาจจะมีกิจกรรมบูรกรรมด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ในเชิงที่มีความสัมพันธ์ในแนวราบเป็นส่วนใหญ่

● เครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาวกับการแก้ปัญหาความยากจน จากวัตถุประสงค์ของเครือข่ายตำบลสหกรณ์หลักใหญ่ และการเกิดขึ้นของเครือข่ายในวัตถุประสงค์โครงการตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ได้แถลงไว้ชัดเจนเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจน ทั้งในคำริขของผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราชและกรมส่งเสริมสหกรณ์ก็ตาม ฉะนั้นเมื่อรวมกับวัตถุประสงค์ของกระบวนการวิจัยพัฒนาขบวนการสหกรณ์ ของทีมวิจัย จึงสอดคล้องกันในหลักเหตุผล หลักวิชาการ และหลักปฏิบัติ โดยเมื่อสำรวจจำนวนผู้จดทะเบียนคนจนในกลุ่มสหกรณ์จดทะเบียนในตำบลเขาขาว มีสมาชิกเข้าร่วมกับโครงการแก้ปัญหาความยากจนของรัฐในตอนต้นและได้ถอนตัวออก แต่มีสมาชิกของธนาคารหมู่บ้านในตำบลเขาขาว ที่ได้เข้าร่วมโครงการแก้ปัญหาความยากจน และไม่เห็นด้วยกับการแก้ปัญหา เพราะคิดว่าไม่สามารถแก้ปัญหาความยากจนได้ถูกต้อง และกลับมารับจ้างกรีดยางพาราในหมู่บ้านเข้าร่วมกลุ่มธนาคารหมู่บ้านไสส้าน โดยให้เหตุผลว่า **โครงการแก้ปัญหารัฐไม่ชัดเจน และไม่สามารถแก้ปัญหาความยากจนได้ยั่งยืน ไม่สามารถนำมาปรับใช้กับลักษณะอาชีพของครอบครัวต่อไปได้** และในวิธีการแก้ปัญหาความยากจนแล้ว ในอุดมการณ์สหกรณ์ ความหมาย หลักการและวิธีการสหกรณ์ ได้มีการให้ความชัดเจนในทุกมิติ ในการแก้ปัญหาความยากจนในทุกมิติ ของสาเหตุของความยากจน จากการที่นักวิชาการในปัจจุบันได้วิจัยค้นพบ และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้

กำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจฯ เพื่อกำหนดลักษณะความยากจนแบบต่าง ๆ ฉะนั้น กระบวนการสหกรณ์ หรือตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติสามารถแก้ปัญหาความยากจนได้ใน ประเด็นต่อไปนี้

1. แก้ปัญหาความยากจนให้ชุมชนให้สามารถพัฒนาทุกๆ ด้านในชุมชนให้ เข้มแข็งและยั่งยืนได้ เพราะ ความหมายของสหกรณ์(Cooperative) คือ “ องค์การของบรรดา บุคคล ซึ่งรวมกลุ่มกันดำเนินวิสาหกิจที่พวกเขาเป็นเจ้าของร่วมกันและควบคุมตามหลัก ประชาธิปไตยดำเนินการ (อันจำเป็น) และความหวังร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ” การรวมเป็นกลุ่ม องค์การและ เครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ เพื่อดำเนินวิสาหกิจใด ๆ ได้ หรือเพื่อแก้ปัญหาด้านอื่น ๆ เท่ากับทำให้เกิดการแก้ปัญหาชุมชนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะมี การแก้ปัญหาทุกส่วนแบบสมดุลทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม หรือเรียกว่าการ แก้ปัญหาความยากจนด้วยภาคประชาชน (Civil society) มากกว่าจะแก้ปัญหาโดยรัฐแต่ฝ่ายเดียว

รัฐควรดำเนินนโยบายค้ำึงถึงสภาพสังคมไทยที่เป็นจริง

โดยให้สถาบันครอบครัวและชุมชนเข้ามามีบทบาทด้าน

การคุ้มครองทางสังคมโดยตรงมากขึ้น แทนที่จะใช้วิธีการจัดการ

โดยหน่วยงานของรัฐในทุกเรื่อง

2. แก้ปัญหาความยากจนจากปัญหาสังคม จากแนวคิดของอภิชัย พันธเดช (2540 : บรรณาธิการ) ให้ความหมายความยากจน ว่าความยากจนมีความสัมพันธ์กับปัญหาสังคม 5 ประการ กล่าวคือ

1. ความอึดอัดขัดสนทางเศรษฐกิจ (Economic insufficiency)
2. ความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจ (Economic inequality)
3. ความขาดแคลน (Deprivation)
4. ความต้องพึ่งพา (Dependency)
5. ความเป็นต้นเหตุของปัญหา(Diseconomics)

เครือข่ายตำบลสหกรณ์ สามารถทำให้สมาชิกกลุ่ม องค์การ ของเครือข่าย เป็นคน ที่มีอุดมการณ์สหกรณ์ (Cooperative Ideology) จากแนวคิดที่เชื่อว่าวิธีการสหกรณ์จะช่วยแก้ปัญหา ทางเศรษฐกิจและสังคมของมวลสมาชิกและมีสันติสุข โดยการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและ กัน คือ

● **การช่วยเหลือตนเอง** การแก้ไขปัญหาหรือสร้างความกินคืออยู่ของตนเองและครอบครัวสมาชิกสหกรณ์จำเป็นต้องให้สมาชิกช่วยเหลือตนเองโดยการ

1) **ขยัน** ในการประกอบอาชีพของตนเอง เพื่อให้มีรายได้บำรุงครอบครัวอย่างเพียงพอ หากไม่มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยการเพิ่มเวลาการทำงานหรือประกอบอาชีพเสริมที่ไม่เป็นผลเสียหายต่องานประจำ เช่นการมีอาชีพเสริมของกลุ่ม เกษตรกร และกลุ่มแม่บ้านสหกรณ์ในตำบลเขาขาว เมื่อว่างจากงานหลัก ส่วนใหญ่จะมีอาชีพปลูกยางพารา เมื่อส่งน้ำยางให้กับ สหกรณ์ สงเคราะห์กองทุนสวนยาง (สทย.) ที่ตนสังกัดเป็นสมาชิก จะมีเวลาว่างตั้งแต่ 8.00-18.00น. ถ้าเพิ่มความขยันขันแข็งมากขึ้น อาจจะมีรายได้ไม่เพียงพอต้องให้ทุกคน ในครอบครัวได้คิด และปฏิบัติเช่นเดียวกันในกลุ่ม ในชุมชน จะทำให้ครอบครัวมีรายได้พอเพียง ซึ่งเป็นสิ่งที่สมาชิกพึงปฏิบัติ

2) **ประหยัด** ในการประกอบอาชีพแม้จะมีรายได้มากเพียงใดก็ตาม แต่การใช้จ่าย ของสมาชิก และครอบครัวถ้ารายจ่ายมากจนเกินกว่ารายได้ของ ครอบครัว จะทำให้ไม่มีเงินเหลือเก็บไว้ใช้จ่ายเมื่อคราวจำเป็น การประหยัดใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นเหมาะสมและสมควรที่สมาชิกในครอบครัวพึงปฏิบัติ

3) **การพัฒนาตนเอง** ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีมีอย่างต่อเนื่องเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้ใดที่พัฒนาตนเองให้ทันความเปลี่ยนแปลงจะทำให้ไม่เกิดผลกระทบที่เสียหาย และผู้ใดที่พัฒนาตนเองถ้าหน้าไปดัก รอความเปลี่ยนแปลงได้อย่างถูกต้องจะก่อให้เกิดผลต่อตนเอง เช่นปัญหาทางเศรษฐกิจที่ราคายางพาราคต่ำในปัจจุบัน จากราาคาโลกกรัมละ 100 บาท เหลืออีกโลกกรัมละ 50-60 กว่าบาท ในอนาคตอาจจะตกต่ำมากกว่านี้ ถ้าสมาชิกของกลุ่ม องค์กร ในเครือข่ายไม่พัฒนาตนให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง หรือไม่มีแผนกลยุทธ์ของกลุ่ม องค์กร ไม่มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษา จะทำให้ไม่สามารถปรับตัวเองได้ทันจะเกิดปัญหาความยากจนที่เรียกว่า กลุ่มเสี่ยงจะจนก็ได้ แม้ปัจจุบันไม่มีคนจน อยู่ในตำบลก็ตาม

“การพัฒนาตนเอง” เป็นอุดมการณ์สำคัญมาก และเป็นพื้นฐานของสมาชิก กลุ่ม องค์กร ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงชีวิตแบบเดิม ๆ สิ่งที่ดีกว่า จึงต้องการเรียนรู้ ซึ่งต้องอาศัย ความขยัน มานะ อดทนและปฏิบัติจนงานหรือสังคม การเรียนรู้จนสามารถใช้เทคโนโลยีในการผลิต จนเกิดผลผลิตที่มีคุณภาพสูงและสร้างสิ่งที่จะช่วยให้สมาชิกมีรายได้ที่สูงขึ้น และต้นทุนการผลิตการตลาดลดลง ผลตอบแทนของสมาชิกจะมากขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดี

4) **การหลีกเลี่ยงอบายมุข** เพื่อให้พ้นจากความหายนะของตนเองและครอบครัวเพราะผู้ที่หลงกับอบายมุข จะเป็นผู้ที่ขาดสติและความรับผิดชอบ มักสร้างความเสียหายเดือดร้อนให้กับผู้ใกล้ชิด ครอบครัว กลุ่ม องค์กรที่ตนสังกัดอยู่ แม้จะมีรายได้สูงในอาชีพหลักอยู่ก็ตาม การที่สมาชิกกลุ่ม สหกรณ์ มีอบายมุข เล่นการพนัน หลงมัวเมาเสพติด บริโภคใน

สิ่งที่ไม่ควรบริโภคก็ตาม สามารถทำให้มีปัญหาเกิดความยากจนได้ในที่สุด เครือข่ายตำบลสหกรณ์ ต้องสามารถอธิบายให้สมาชิกกลุ่ม เครือข่าย เข้าใจ แนวคิดการพัฒนาตน หรือจะใช้หลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงประกอบการอธิบายเพิ่มเติม ให้เห็นเป็นรูปธรรมได้

- การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกิดขึ้นต่อเนื่องจากความต้องการช่วยเหลือตนเองของสมาชิก เพราะตามลำพังสมาชิกคนเดียวไม่สามารถแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมได้ จึงจำเป็นต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประกอบด้วยการร่วมแรงและร่วมใจของกันและกัน เป็นกลุ่ม องค์กร และเครือข่ายตำบลสหกรณ์ฯ สามารถแก้ปัญหาความเดือดร้อนในทุก ๆ ด้าน

3. แก้ปัญหาความยากจนในทุกด้านอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยการนำหลักแนวคิดของระบบสหกรณ์ มาเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหความยากจน และปัญหาอื่น ๆ ของสมาชิกกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ พร้อมกับการบริหารจัดการของกลุ่มองค์กร ในระดับตำบลเขาขาว ให้มีการพัฒนาการบริหารจัดการของกลุ่ม ที่ดีขึ้น หลักการสหกรณ์ (Cooperative Principles) คือ แนวทางที่สหกรณ์ปฏิบัติ คุณค่าของสหกรณ์เกิดผลเป็นรูปธรรม ซึ่งประกอบด้วยหลักการที่สำคัญรวม 7 ประการ ดังนี้

- หลักการที่ 1 การเป็นสมาชิกโดยสมัครใจและเปิดกว้าง
- หลักการที่ 2 การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย
- หลักการที่ 3 การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก
- หลักการที่ 4 การปกครองตนเองและความเป็นอิสระ
- หลักการที่ 5 การศึกษา ฝึกอบรมและสารสนเทศ
- หลักการที่ 6 การร่วมมือระหว่างสหกรณ์
- หลักการที่ 7 การเอื้ออาทรต่อชุมชน

4. การแก้ปัญหความยากจนแบบถาวรในระยะยาว จากการเชื่อมโยงเครือข่ายพันธมิตร (เครือข่ายคุณค่า) ในความร่วมมือของ กลุ่ม องค์กร สหกรณ์และเครือข่าย ที่มีความมุ่งหมายสำหรับการร่วมมือกันในระยะยาว ไม่ใช่แค่ช่วงเวลาที่มีโครงการของรัฐบาลในยุคที่มีการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหความยากจน ตามแผนพัฒนาฯ ช่วงใดช่วงหนึ่งเท่านั้น แต่ควรจะมีการปฏิบัติด้วยจิตสำนึกของสมาชิกกลุ่ม องค์กร ในเครือข่ายตำบลสหกรณ์ร่วมกับทุกส่วนองค์กร ที่สนับสนุน เพื่อให้เกิดการกินคืออยู่ดี ตามปรัชญา วิสัยทัศน์ ของกลุ่ม องค์กร ในระดับตำบล หรือเป็นการวางแผนกลยุทธ์ไว้ล่วงหน้า เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชาชนในระดับตำบล ผ่านกลุ่ม องค์กร และเครือข่ายคุณค่า(เครือข่ายตำบลสหกรณ์ฯ)นั่นเอง

5. การแก้ปัญหาความยากจนโดยการเชื่อมโยงกลุ่ม องค์กรเป็นเครือข่ายตำบล สหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ หรือเครือข่ายคุณค่า เป็นการดำเนินการระหว่างกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ที่มีกรอบทิศทางในการดำเนินงานที่ชัดเจนและพัฒนากลุ่มองค์กร ที่มีการบริหารจัดการได้ไม่ดี ให้มีการบริหารจัดการกลุ่มที่ชัดเจน เพื่อพัฒนาให้เศรษฐกิจและสังคม วัฒนธรรมสมาชิกกลุ่มให้ดีขึ้น สอดคล้องกับการแก้ปัญหาความยากจนในข้อ 1 ที่รัฐควรให้กลุ่ม องค์กรในพื้นที่เข้ามาร่วม แก้ปัญหาความยากจน เพราะกลุ่ม องค์กรจะสามารถรู้สภาพปัญหาสมาชิกกลุ่มของตนเอง ได้ อย่างใกล้ชิดอยู่แล้ว เรียกว่า “สามารถเอาได้ถูกที่คัน” และถ้าการบริหารจัดการกลุ่มดีขึ้นจาก แรงผลักดันของเครือข่ายตำบลสหกรณ์ กลุ่มก็สามารถช่วยพัฒนาสมาชิกได้ต่อไป แต่ถ้ากลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ยังมีการบริหารจัดการในกลุ่มได้ไม่ดีจะด้วยเหตุผลใดก็แล้วแต่ ก็ไม่สามารถจะไปพัฒนาสมาชิกให้พ้นจากปัญหาความยากจนในมิติต่าง ๆ เหล่านั้นได้เช่นกัน

6. การเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อแก้ปัญหาในระดับตำบลด้วยความสมัครใจและความ มีอิสระเสรีในตนเองของกลุ่มต่าง ๆ หมายถึงเครือข่าย คุณค่า หรือเครือข่ายตำบลสหกรณ์ เฉลิมพระเกียรติ เป็นการเชื่อมโยงกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ในตำบลในลักษณะที่เกิดจากความ ต้องการของ กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ด้วยความสมัครใจ ในขณะที่กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ต่างก็ยังมี อิสระในการดำเนินงานของตนเองตามปกติ ส่วนใหญ่จะเป็นการเชื่อมประสานกันในแนวราบของ กลุ่ม องค์กรอยู่แล้ว และกลายเป็นเครือข่ายคุณค่า (Value Chain) การเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อนำไปสู่ การพัฒนา การเรียนรู้ ในลักษณะการจัดการความรู้ การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ เป็นหลักสูตรท้องถิ่น ที่มาจากความต้องการของกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ในลักษณะความร่วมมือของกลุ่ม องค์กร และ หน่วยงานสนับสนุนในระยะยาว

สรุปผลจากการวิเคราะห์เครือข่ายคุณค่าทั้ง 3 รูปแบบที่เป็นผลของการวิจัย ทุกเครือข่าย สามารถแก้ปัญหาความยากจน ทั้งในมิติเก่าที่ค้ำจุนด้านรายได้ ด้านเศรษฐกิจ กับมิติด้านสังคม และ วัฒนธรรม ให้กับกลุ่มสมาชิกเครือข่ายได้อย่างเป็นรูปธรรม และมีเป้าหมายชัดเจน เพราะ เครือข่ายคุณค่าทั้ง 3 มีแผนกลยุทธ์ มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของเครือข่าย ที่มาจากการมีส่วนร่วมของกลุ่มสมาชิกเครือข่าย และองค์กรที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง จึงทำให้สามารถแก้ปัญหาได้ตรง ความต้องการของกลุ่มสมาชิก และประกอบกับจุดประสงค์ของเครือข่ายคุณค่า ก็มีได้มีลักษณะใน การส่งเสริมให้กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ สมาชิกสามารถพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ มีกิจกรรมในด้าน ธุรกรรมด้านเศรษฐกิจ อย่างเดียว แต่รวมทั้งการสามารถพัฒนาสมาชิกของเครือข่ายในด้านสังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะการหนุนเสริมให้มีพัฒนาที่เน้นด้านการพัฒนาคนของกลุ่ม องค์กร สมาชิกเครือข่ายในขั้น คนที่มีคุณค่าสหกรณ์ที่แท้จริง

บทที่ 6

สรุปและข้อเสนอแนะ

โครงการวิจัยพัฒนากระบวนการสหกรณ์ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาภาพรวมของกลุ่ม องค์กร เครือข่ายในจังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อเสริมสร้างพัฒนาศักยภาพ กลุ่ม องค์กร และเครือข่ายในจังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จของเครือข่ายคุณค่าในการแก้ปัญหาคูณค่าความยากจน

แนวคิดในการดำเนินงานวิจัย

1. เน้นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ โดยให้กลุ่ม องค์กร สหกรณ์และ เครือข่าย ประเมินศักยภาพตนเอง เพื่อให้รู้จักตนเอง รู้ศักยภาพเครือข่าย รู้พฤติกรรมที่นำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินงาน และความยากจน
2. สนับสนุนให้เกิดการสร้างเครือข่ายคุณค่า (เครือข่ายมิตรภาพ) เพื่อไปหนุนเสริม กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ และเครือข่ายที่มีอยู่เดิม ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. ศึกษากระบวนการ ผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ และการสร้างเครือข่ายคุณค่าเพื่อแก้ปัญหาคูณค่าความยากจน

สรุปผลการดำเนินงาน

● แผนดำเนินการ กระบวนการสร้างเครือข่ายคุณค่า ทีมนักวิจัยโครงการพัฒนากระบวนการสหกรณ์ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชุมชี้แจงโครงการเตรียมการในระหว่างนักวิจัยร่วมกับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับเกี่ยวกับแผนการดำเนินงาน วัตถุประสงค์ เป้าหมายโครงการวิจัย
2. การจัดเวทีสร้างความเข้าใจโครงการกับกลุ่ม/องค์กร สหกรณ์ องค์กรภาครัฐ
3. วิเคราะห์สถานการณ์ระดับประเทศ โลก ทางเศรษฐกิจ สังคมการเมือง และชี้ชวนเข้าร่วมโครงการ
4. วิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่ม องค์กร เครือข่ายเพื่อหาแนวทางเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่า
5. การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อค้นหารูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายต้นแบบ
6. การกำหนดแผนปฏิบัติการเครือข่าย ภายใต้การหนุนเสริมของทีมนักวิจัย

การดำเนินงานวิจัยพัฒนาขบวนการสหกรณ์ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช การวิจัยได้ดำเนินเป็นไปตามแผนการวิจัยที่วางไว้ (แสดงรายละเอียดของแผนในบทที่ 3) เนื่องจากในจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่มีประชากร อาณาเขตพื้นที่และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาก จึงมีกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ และเครือข่ายจำนวนมาก ทำให้การวางแผนในระยะแรกของการวิจัยมีปัญหาว่าจะเอาเครือข่ายอะไรสักเท่าไร เพราะหลายเครือข่ายและองค์กรที่ได้เข้าร่วมในเวทีสร้างความเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย ต่างก็ต้องการให้ทีมวิจัยเข้าไปเสริมสร้างหนุนเสริมพัฒนาเครือข่าย แต่เมื่อได้ทำการศึกษาศักยภาพของเครือข่ายต่างๆ ประมาณ 8 เครือข่าย ในขณะที่ยังมีเครือข่ายอื่นๆอีกบางส่วน ที่เข้าไปไม่ถึงด้วยเพราะมีเวลาในการวิจัยน้อยเกรงว่าจะไม่ทันกับระยะเวลาโครงการวิจัยที่มีแค่ 1 ปี สำหรับเครือข่ายที่ได้เข้าไปศึกษาศักยภาพการดำเนินงาน ได้แก่เครือข่ายออมทรัพย์มุสลิม จังหวัดนครศรีธรรมราช เครือข่ายธนาคารหมู่บ้าน จังหวัดนครศรีธรรมราช เครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาครอบครัวชีวิต เครือข่ายออมทรัพย์ชุมชนแออัด จังหวัดนครศรีธรรมราช ชุมชุมสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช จำกัด ชุมชุมสหกรณ์กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำกัด เครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว เครือข่ายผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) จังหวัดนครศรีธรรมราช เครือข่ายสตรีและเยาวชนสหกรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์และ สหกรณ์นิคม การที่ทีมงานวิจัยสามารถเข้าไปศึกษากลุ่ม องค์กรเครือข่ายได้มาก เพราะกรรมการวิจัยส่วนใหญ่มาจากสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบกับประธานโครงการวิจัยมีความสัมพันธ์กับเครือข่ายองค์กรการเงินชุมชนต่างๆ มาก่อน และทีมวิจัยต้องการศึกษาเรียนรู้ศักยภาพของสหกรณ์ทุกประเภทให้ได้มากที่สุด ในที่สุดทีมงานวิจัย ได้ปรึกษากับทีมประสานงานกลางที่ลงมาติดตามงานทีมวิจัยพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้สรุปลงความเห็นร่วมกันที่จะหนุนเสริมเครือข่ายเหล่านั้นให้เป็นเครือข่ายคุณค่า (พันธมิตร) ได้ 3 รูปแบบ

ทีมงานวิจัยจึงได้คัดเลือกเครือข่ายที่มีอยู่เดิมหลังจากศึกษาศักยภาพแล้วได้หนุนเสริมต่อขอเป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้นใหม่และเป็นเครือข่ายเก่าจากกระบวนการวิจัยได้ เครือข่ายคุณค่า 3 รูปแบบ ได้แก่

1. เครือข่ายการเงินชุมชน คือ เครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครอบครัวชีวิต จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน มีชื่อใหม่ว่า เครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร
3. เครือข่ายพื้นที่ คือเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง

ทีมวิจัยจึงเข้าไปเจาะลึกและพัฒนาหุ่นเสริมต่อยอดจนสามารถหุ่นเสริมสร้างให้มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ ให้กับเครือข่ายเดิมจนสามารถมีลักษณะเครือข่ายคุณค่าได้ 2 เครือข่าย มีปรัชญา วิสัยทัศน์ เป้าหมาย วัตถุประสงค์และภารกิจหลัก จนสามารถปฏิบัติงานเครือข่ายให้มีการดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้นจากผลการติดตามประเมินผล คือเครือข่ายกลุ่มสังฆะฯ กับเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ฯ ส่วนเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว หลังจากทีมวิจัยได้เข้าไปต่อยอดทำการวิจัยต่อจากสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ได้รับเริ่มโครงการตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ไว้บ้างแล้วซึ่งส่วนใหญ่กลุ่มสมาชิกเครือข่ายเป็นกลุ่มสหกรณ์จดทะเบียนในตำบลเขาขาวเท่านั้น เมื่อทีมวิจัยเข้าไปทำการวิจัยตามขั้นตอนเป็นขั้นตอนกระบวนการสร้างเครือข่าย และสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ กลุ่ม องค์กรที่เป็นกลุ่มการเงินชุมชน กลุ่มแม่บ้านและกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่เข้าร่วมกับเครือข่ายตำบลสหกรณ์ได้เพิ่มขึ้น และเมื่อทุก ๆ กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ได้ตระหนักและมองเห็นวัตถุประสงค์การรวมกันเป็นเครือข่ายที่ชัดเจนจากการเปิดเวทีผู้นำ กลุ่ม องค์กร สามารถทำให้ตัวแทนกลุ่ม องค์กรเข้าใจว่าเครือข่ายตำบลสหกรณ์สามารถพัฒนากลุ่ม องค์กรให้พัฒนาขึ้นได้ โดยเฉพาะเน้นการพัฒนาคน ผู้นำก่อน และนำไปสู่ระบบการบริหารจัดการกลุ่มสมาชิกเครือข่าย และได้กำหนดบทบาทหน้าที่ความสัมพันธ์ของกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ หน่วยงานสนับสนุน โดยใช้ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบลเป็นศูนย์ประสานงาน ทั้งในรูปคณะกรรมการดำเนินงาน และสถานที่ จึงมีการวางแผนเพื่อพัฒนาเครือข่ายให้มีแผนกลยุทธ์ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ ฯลฯ ของเครือข่ายตำบลสหกรณ์ต่อไป เนื่องจากมีเวลาของการดำเนินการวิจัยน้อยและต้องสรุปผลการวิจัยก่อน ทีมงานวิจัยจึงหวังว่าจะดำเนินการวิจัยพัฒนาต่อจนสามารถทำให้รูปแบบเครือข่ายพื้นที่ตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติมีแผนกลยุทธ์ มีการปฏิบัติการดำเนินงานของเครือข่ายจนกำหนดปัจจัยความสำเร็จของเครือข่ายเป็นเครือข่ายต้นแบบให้กับพื้นที่ตำบลอื่น ๆ ได้

• ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากทีมวิจัย และปัจจัยสภาพแวดล้อมอื่น

1. ปัญหาและอุปสรรคจากทีมวิจัย ส่วนใหญ่ทีมวิจัยจะมีงานประจำจะไม่มีเวลาทุ่มเทให้กับการวิจัยได้ทุกคนตลอดเวลา ซึ่งเป็นอาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช 2 คน และจากสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช 4 คน ทำให้ที่สามารทำทำการวิจัยได้ล่าช้าเพราะมีภาระงานหลักในขณะที่มีกลุ่ม องค์กร เครือข่ายมีเป็นจำนวนมากในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. ความไม่ชัดเจนในโครงการของทีมวิจัยว่าจะพัฒนาเครือข่ายหรือชุมชนสหกรณ์ในพื้นที่มีอยู่เดิมให้พัฒนาทุกเครือข่ายได้มากน้อยแค่ไหน หรือจะให้เกิดเครือข่ายใหม่จากการวิจัย

3. การบันทึกข้อมูลในเวทีวิจัยต่างๆ ของ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ้าทีมวิจัยไม่วางแผน เป้าหมาย ทำความเข้าใจบทบาท การทำหน้าที่ของนักวิจัยแต่ละคนแต่ละครั้ง ให้ชัดเจนกันไว้ก่อน จะทำให้มีปัญหาทางการบันทึกข้อมูล การเช่น ต้องมีการบันทึกด้วยเทป การแปลข้อมูลจากเวทีการวิจัย เป็นลายลักษณ์อักษร และการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลร่วมกันจากนักวิจัยทุกคน กับตัวแทนกลุ่ม องค์กร เครือข่าย ส่วนใหญ่ตกเป็นภาระหัวหน้าโครงการวิจัย เพราะหน่วยงาน สถานที่ทำงานใกล้เคียงกัน ทำให้ต่าง ทำภาระหน้าที่และหาเวลาว่างพบกันยาก ถ้าไม่นัดแนะล่วงหน้า

4. หัวหน้าหน่วยงานสำนักงานสหกรณ์จังหวัด ไม่เข้าใจในระยะแรก ที่เจ้าหน้าที่ไปทำงานร่วมกับสถานศึกษา หรือคาดว่าจะเป็นที่ของสหกรณ์จังหวัดทั้งหมดในการ พัฒนาขบวนการสหกรณ์ ทำให้กรรมการวิจัยที่เป็นนักวิชาการสหกรณ์ ทำงานวิจัยได้ไม่เต็มที่ทุกคน จนกระทั่งผลการวิจัยออกมาเป็นผลงานที่สามารถพัฒนานักวิชาการสหกรณ์ ที่เคยปฏิบัติงานประจำแบบการ พัฒนาลงไปอย่างเดียว ต่อเมื่อกระบวนการวิจัยเข้าไปร่วมพัฒนาและหนุนเสริมต่อ ให้กับกลุ่ม สหกรณ์จดทะเบียน กลุ่มเกษตรกร และเป้าหมายที่สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราชริเริ่มเช่น เครือข่ายตำบล สหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ สามารถมองเห็นปัจจัยชี้วัดและกระบวนการสร้างเครือข่ายได้ชัดเจนมากขึ้น ใน ระยะหลังการของการวิจัยและได้นำไปเป็นตัวอย่างเผยแพร่ในการพัฒนาในตำบลสหกรณ์ในตำบลอื่น ๆ ต่อไป และได้เรียนรู้ศักยภาพของสหกรณ์อ้อมทรัพย์ ชุมชุมสหกรณ์ทั้ง 2 ชุมชุม ฯลฯ ที่จะต้องมีการหนุน เสริมต่อไปแม้ในงานวิจัยนี้จะไม่สามารถพัฒนาหนุนเสริมสหกรณ์ทุกประเภทได้ แต่หวังว่าในการพัฒนา สหกรณ์ในแผนต่อไปน่าจะสามารถมองเห็นงานการพัฒนาส่งเสริมของสำนักงานสหกรณ์จังหวัด นครศรีธรรมราช

5. ปัญหาจากสมาชิกและคณะกรรมการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน หาเวลาว่าง ตรงกันยาก เพราะต้องไปทำการตลาด ในต่างอำเภอ ต่างจังหวัดบ่อย ๆ หรือติดงานสัมมนา ทำให้งานวิจัย ต้องผลิตเปลี่ยนเวลาจากแผนงานเดิมออกไป จากแผนที่วางไว้อยู่บ้าง

6. ปัญหาด้านเวลาของโครงการวิจัยสั้นแค่ระยะเวลา 1 ปีของการวิจัย ไม่สามารถทำการวิจัยพัฒนาเห็นตัวบ่งชี้วัดปัจจัยความสำเร็จของเครือข่ายคุณค่าได้ชัดเจนเท่าที่ควร ถ้าใช้ เวลา 2 ปีจะเห็นการพัฒนาการเชื่อมโยงวงสัมพันธ์ของกลุ่ม องค์กรที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายและมีตัวชี้วัด ความสำเร็จได้ชัดเจนกว่านี้

ประโยชน์ที่ตัวนักวิจัยและทีมวิจัยได้รับ

• องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ของการวิจัยที่ได้รับ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับสภาพทั่วไป ศักยภาพ กลุ่ม องค์กร และเครือข่ายที่มีในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช กับปัจจัยชี้วัดความสำเร็จของเครือข่ายคุณค่าที่สามารถแก้ปัญหาความยากจนได้

1. สภาพของกลุ่มองค์กรในจังหวัดนครศรีธรรมราช เนื่องจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นจังหวัดที่ใหญ่มีพื้นที่แบ่งเป็นอำเภอได้ 23 อำเภอ และมีจำนวนประชากรมาก จึงมีกลุ่ม องค์กร ภาคประชาชนหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าสหกรณ์ภาคประชาชน เป็นจำนวนทั้งหมดที่ศึกษาได้ประมาณ 2,544 กลุ่ม ซึ่งส่วนใหญ่กลุ่มเหล่านั้นจัดตั้งมาจากนโยบายการสนับสนุนของภาครัฐในยุคสมัย เช่นกลุ่มที่มาจากนโยบายของรัฐได้แก่กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนและ กลุ่มเกษตรกรเป็นต้น กลุ่มออมทรัพย์ที่จัดตั้งแต่ระยะแรกส่วนใหญ่จะดำเนินงานมีความเข้มแข็งมากกว่ากลุ่มที่เพิ่งจัดตั้งในช่วงหลังเศรษฐกิจวิกฤตในปี 2539 เช่นกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและกองทุนชุมชนเมือง เพราะเจ้าหน้าที่ไม่สามารถดูแลได้ทั่วถึง ส่วนธนาคารหมู่บ้าน กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ฯ และกลุ่มออมทรัพย์อิสลาม เป็นกลุ่มที่เกิดมาจากประชาชนร่วมกันจัดตั้งร่วมกับสถานศึกษาร่วมกับ องค์กรภาคประชาชน ใช้หลักทางศาสนาในการปฏิบัติกิจกรรมกับสมาชิก โดยเฉพาะกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต สามารถดำเนินกิจกรรมการเงินชุมชนไปควบคู่กับการพัฒนาคน (สมาชิกและคณะกรรมการ) โดยใช้หลัก ศีลธรรม มากกว่าใช้หลักนิติศาสตร์ ใช้วิธีการประชาสังคมในการแก้ปัญหา ยกกรณี บาป-บุญ-คุณ-โทษ มาใช้กับสมาชิก เมื่อมีปัญหากับสมาชิก กลุ่มสัจจะฯ และเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ สามารถพัฒนากิจกรรม ของกลุ่มได้หลายอย่างและตรงกับ ความต้องการของสมาชิก เมื่อมีทุนสะสมมากขึ้นจึงนำมาลงทุนในกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อสมาชิก และใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางหลักในการดำเนินงานของกลุ่มและเครือข่ายมาตั้งแต่เริ่มจัดตั้งกลุ่ม ธนาคารหมู่บ้านกลุ่มที่จัดตั้งในระยะแรก ๆ โดยการส่งเสริมของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ร่วมกับกลุ่มประชาชนในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถดำเนินงานได้ดีและยังรวมกันเป็นเครือข่ายระดับจังหวัดได้แต่มีกิจกรรมน้อยทำให้เครือข่ายไม่พัฒนาเท่าที่ควร ส่วนกลุ่มธนาคารหมู่บ้านที่มีองค์กรต่างๆ ส่งเสริมให้จัดตั้งในระยะหลัง ๆ เพื่อรองรับนโยบายของรัฐบาลหลักการดำเนินงานทำให้มีปัญหาในการดำเนินงานและล้มเลิกไปเป็นส่วนใหญ่ เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์อิสลาม กลุ่มสมาชิกเกิดจากการสนับสนุนของสำนักงานองค์กรชุมชน (พอช.) และเป็นกลุ่มออมทรัพย์เดิม กับธนาคารหมู่บ้านที่มีสมาชิกรับถือศาสนาอิสลามมาร่วมกันเป็นเครือข่าย การดำเนินงานมีศักยภาพแต่ยังไม่ มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน เช่นเดียวกับเครือข่ายธนาคารหมู่บ้าน

กลุ่มสหกรณ์จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ทุกประเภทรวมกัน มีจำนวน 417 กลุ่ม สหกรณ์ที่ดำเนินงานได้ดีและมีผลกระทบ จากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมน้อยที่สุดคือสหกรณ์ออมทรัพย์ มีจำนวน 18 สหกรณ์ สหกรณ์ร้านค้ามีจำนวนลดน้อยลง เพราะถูกแย่งชิงลูกค้าจากผู้ประกอบการค้ารายใหญ่จากต่างประเทศ สหกรณ์ร้านค้าที่สามารถดำเนินงานพออยู่ได้ส่วนใหญ่เป็นสหกรณ์ร้านค้าในสถานศึกษา เพราะต้องขายอุปกรณ์การเรียนให้นักศึกษาในลักษณะสหกรณ์แบบปิด และมหาวิทยาลัยอยู่ใกล้กับตัวเมือง สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคม สหกรณ์บริการส่วนใหญ่ดำเนินงานได้ดี สหกรณ์ที่มีปัญหามากที่สุดคือสหกรณ์ประมง เพราะคณะกรรมการไม่มีความสามารถในการบริหาร และการจัดตั้งมาจากสมาชิกหวังให้รัฐช่วยมากกว่าจะช่วยเหลือตนเอง และการควบคุมพื้นที่การผลิตของสมาชิกทำได้ยาก สหกรณ์จดทะเบียนส่วนใหญ่ยังไม่มีการทำแผนกลยุทธ์ โดยเฉพาะสหกรณ์ออมทรัพย์ ต้องการพัฒนารวมกันเป็นเครือข่ายแต่ยังไม่สามารถหาตัวผู้ประสานงานได้ แต่ได้ร่วมทำธุรกรรมการเงินกับเครือข่ายสหกรณ์ออมทรัพย์ภาคได้ ในบางสหกรณ์

2. เครือข่ายองค์กรในจังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย เครือข่ายชุมนุมสหกรณ์

2 ชุมนุม คือชุมนุมสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช จำกัด และชุมนุมสหกรณ์กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนเครือข่ายองค์กรภาคประชาชนที่ทีมวิจัยศึกษาศักยภาพ มีอยู่ 5 เครือข่ายเป็นเครือข่ายการเงินชุมชนคือ เครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์พัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต จังหวัดนครศรีธรรมราช เครือข่ายออมทรัพย์อิสลามจังหวัดนครศรีธรรมราช เครือข่ายธนาคารหมู่บ้าน จังหวัดนครศรีธรรมราช เครือข่ายออมทรัพย์ชุมชนแออัด เครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน เป็นเครือข่ายระดับจังหวัด 2 เครือข่าย ได้แก่เครือข่ายผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) จังหวัดนครศรีธรรมราช และเครือข่ายสตรีและเยาวชนสหกรณ์ นครศรีธรรมราช การก่อตั้งเครือข่ายส่วนใหญ่มาจากนโยบาย และการสนับสนุนจากรัฐ การดำเนินงานยังไม่สามารถบริหารจัดการได้ดี และยังไม่ตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้ ถ้าไม่มีการพัฒนาให้มีแผนกลยุทธ์ เป้าหมาย ที่ชัดเจน อาจเกิดปัญหาขาดทุนได้ในอนาคต โดยเฉพาะชุมนุมสหกรณ์ และเครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่วนเครือข่ายที่มีการทำกิจกรรมตอบสนองความต้องการสมาชิกและพัฒนาสมาชิกได้ดี ได้แก่เครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์พัฒนาครบวงจรชีวิต จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. เครือข่ายคุณค่า จากการวิจัยเสริมสร้างพัฒนาหนูนเสริมเครือข่ายที่มีอยู่เดิม สามารถเป็นต้นแบบเครือข่ายคุณค่าได้ 3 รูปแบบ เครือข่ายแต่ละเครือข่ายต่างมีเป้าหมายวัตถุประสงค์และกิจกรรมดำเนินงานสอดคล้องกับปัญหาของสมาชิกทำให้มีความชัดเจนเป็นไปตามลักษณะสำคัญ หรือวัตถุประสงค์ของเครือข่ายคุณค่า (Value Chain) ดังรายละเอียดความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของเครือข่ายคุณค่าทั้ง 3 รูปแบบ ที่นำมาสรุปให้เห็นพอสังเขปดังนี้

● **เครือข่ายการเงินชุมชน : เครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต จังหวัดนครศรีธรรมราช**

จัดตั้งมาจาก เมื่อกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิต วัดป่ายาง ประสบความสำเร็จในการจัดตั้งกลุ่มการเงินในชุมชนโดยใช้หลักพุทธศาสนาเป็นกติกาในการดำเนินงานในระยะแรก ได้ขยายกลุ่มสัจจะฯ ในต่างอำเภอได้มากขึ้น จึงตั้งเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯชื่อว่าเครือข่ายกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์เพื่อพัฒนาคุณธรรมครบวงจรชีวิตจังหวัดนครศรีธรรมราช เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2543 จนถึงปัจจุบัน (ตุลาคม 2549) มีสมาชิกกลุ่มสัจจะฯรวม จำนวน 3,274 คน จากสมาชิกกลุ่มสัจจะฯจาก 8 อำเภอ จำนวน 14 กลุ่ม และมีทุนของกลุ่มสมาชิกรวม 5,962,190 บาท (ตาราง 5) การมีกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกกลุ่มกับเครือข่ายสัจจะฯ หลากหลายกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการสมาชิกได้ คือ กองทุนสวัสดิการสมาชิก ถากน้ำตาล ปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด น้ำดื่ม พืชผักปลอดสารพิษ โดยเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ ได้พัฒนาให้มีแผนกลยุทธ์ หลังจากที่มีวิจัยเข้าไปหนุนเสริม ทำให้มีปรัชญา วิสัยทัศน์ และเป้าหมายชัดเจนพร้อมวัตถุประสงค์ที่เมื่อปฏิบัติกรรมต่างๆ แล้วสามารถแก้ปัญหาคความยากจนให้กับสมาชิกเครือข่ายได้ดีจากการประเมินการดำเนินงานหลังจากได้ทำแผนกลยุทธ์แล้ว ซึ่งวัตถุประสงค์ของเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯที่สอดคล้องความต้องการของสมาชิกและมีวิสัยทัศน์ เป้าหมายรวมอยู่ด้วยในวัตถุประสงค์ของเครือข่ายดังนี้

วัตถุประสงค์ของเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ

1. เพื่อให้การดำเนินงานของเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ เป็นการดำเนินงานโดยใช้หลักการทางพุทธศาสนา ตามแนวของพระอาจารย์ สุบิน ปณีโต และหลักปรัชญาวิสัยทัศน์ของเครือข่าย
2. เพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีม โดยใช้เงินหมุนเวียนในชุมชน เป็นเครื่องมือในการสร้างอนาคตของชุมชน ให้บรรลุการมีสามัคคีธรรม
3. เพื่อพัฒนาจิตใจ พัฒนาเศรษฐกิจสังคม การเมืองสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมตามแนวทางศาสนาและสร้างระบบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในกลุ่มสมาชิกเครือข่ายฯ
4. เพื่อร่วมระดมทุน ทำธุรกิจชุมชนร่วมกัน และมีการจัดสรรกำไรส่วนหนึ่งใน

การทำธุรกิจ เพื่อก่อตั้งเป็นทุนสนับสนุนมูลนิธิของเครือข่าย เพื่อรองรับงานของการพัฒนาเครือข่ายให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

5. เพื่อให้กลุ่มสมาชิกเครือข่ายมีการบริหารจัดการด้าน การเงิน บัญชี ให้มีระบบและยึดถือปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน

● **เครือข่ายผลิตภัณฑ์ : เครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร**

มาจากเครือข่ายความร่วมมือของเกษตรกรด้านการผลิต เนื่องจากผลิตผลด้านการเกษตรของจังหวัดนครศรีธรรมราชมีหลากหลาย ปรากฏว่าจังหวัดนครศรีธรรมราช มีเครือข่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนระดับจังหวัด 2 เครือข่าย คือ เครือข่ายภัณฑ์ชุมชน หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เมืองนครฯ เกิดขึ้นเพราะหน่วยงานภาครัฐเริ่มเป็นนโยบายของทางราชการ กับรัฐบาล โดยรวมกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ในระดับอำเภอ 23 อำเภอ ตั้งขึ้นเมื่อ 3 ธันวาคม 2548 มีกลุ่มอยู่จำนวน 52 กลุ่ม ทุนดำเนินงาน 2 ล้าน 5 แสน ปัจจุบันมีสถานที่ตั้งอยู่ในอาคารจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน บริเวณเรือนจำเก่าของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการจัดกิจกรรมออกร้าน และนำผลิตภัณฑ์สมาชิกมาจำหน่ายได้ ประมาณ 1 ปี มีปัญหาด้านการบริหารจัดการเครือข่าย และด้านการตลาดของกลุ่มสมาชิกผลิตภัณฑ์ชุมชน จึงมีสมาชิกบางส่วนมารวมกลุ่มกับเครือข่ายกลุ่มสตรีและเยาวชนสหกรณ์ นครศรีธรรมราช องค์การที่เกิดขึ้นมาจากการสนับสนุนส่งเสริมของสหกรณ์การเกษตร และสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช ในการแก้ปัญหาความยากจน เพื่อให้มีรายได้เสริมกับกลุ่มแม่บ้านและการฝึกอบรมเยาวชนสหกรณ์ ปัจจุบันมีจำนวน 62 กลุ่ม ได้รวมเป็นเครือข่ายจากการส่งเสริมของสำนักงานสหกรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพราะว่ากลุ่มที่สามารถทำการตลาดสามารถส่งสินค้าไปจำหน่ายภายนอกชุมชนได้มี ประมาณ 7-6 กลุ่ม ส่วนใหญ่กลุ่มถนัดจะผลิตอย่างเดียว แต่ไม่สามารถทำการจัดจำหน่ายได้ สมาชิกเครือข่ายต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของอาชีพคือการต้องการเผยแพร่ความรู้ในการประกอบอาชีพไปสู่คนรุ่นใหม่ต่อไป และเครือข่ายการตลาดวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์กล้วยเล็บมือนาง สวนจันทร์ศรี อำเภอพรหมคีรี ที่มีสมาชิกกลุ่ม ประมาณ 18 กลุ่ม เห็นความสำคัญของการรวมเครือข่ายผลิตภัณฑ์เพื่อทำการผลิต และการตลาด จากปัญหาด้านการผลิตขาดแคลนวัตถุดิบกล้วยเล็บมือนาง ปัญหากลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ทำการผลิตแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม่ต่อเนื่อง เมื่อราคาขาลง ผลไม้มีราคาสูงซึ่งเป็นอาชีพหลัก จึงละทิ้งอาชีพรองเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เครือข่ายต้องการเข้าร่วมกับเครือข่ายผลิตภัณฑ์เพื่อความมั่นคงทางการตลาดของกลุ่มสมาชิกและเครือข่าย จากการศึกษาศักยภาพเครือข่าย และได้หนุนเสริมทั้ง 3 เครือข่าย จึงได้มีการรวมตัวกันสามารถกำหนดแผนกลยุทธ์ และวิสัยทัศน์การดำเนินงาน จนกระทั่งได้มีแผนกลยุทธ์และเป้าหมายวัตถุประสงค์ เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของสมาชิกเครือข่ายดังนี้

เป้าหมายเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร

1. การใช้ทรัพยากรร่วมกันกับกลุ่มองค์กร ทั้งของรัฐและชุมชน เอกชน
2. การลดต้นทุนค่าใช้จ่าย ใช้.....หลักการเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการพัฒนากลุ่มเครือข่าย
3. ประโยชน์ที่ได้ร่วมกัน แบ่งปันด้วยความยุติธรรม
4. การเพิ่มข้อได้เปรียบแข่งขันด้วยธุรกิจ รวมตัวการตลาดในรูปแบบเครือข่าย
6. เชื้ออาหารต่อชุมชน/สังคม
7. การพัฒนา/ส่งเสริมสมาชิกในทุก ๆ ด้าน

• เครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว อำเภอทุ่งสง

ความเป็นมา เครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว ริเริ่มมาจากสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราชเห็นว่าในปี พุทธศักราช 2549 เป็นปีที่มีความสำคัญกับวงการสหกรณ์หลายประการ คือเป็นปีที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติครบรอบ 60 ปี และในปี 2549 ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้ได้ให้สำนักงานสหกรณ์จังหวัด แก้ไขปัญหาความยากจนในยุทธศาสตร์เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการทางสังคม ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการรวมกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่มเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน สังคมในการประกอบอาชีพ มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ ตามยุทธศาสตร์การขจัดปัญหาความยากจนของจังหวัด ซึ่งได้ดำเนินโครงการมาตั้งแต่วันที่ 9 มิถุนายน 2548 – มิถุนายน 2549 เพื่อให้กลุ่ม องค์กร ที่มีอุดมการณ์ มีการบริหารจัดการในลักษณะเดียวกับสหกรณ์ ได้มีการบริหารจัดการกลุ่ม ให้ดีขึ้นและสามารถเชื่อมโยงเรียนรู้กันในลักษณะการจัดการเรียนรู้

ประกอบกับกรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ดำเนินโครงการตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติทั่วไปประเทศ มีเป้าหมาย 876 ตำบล ระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ ปี 2549-2551 ซึ่งรวมจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 23 ตำบลด้วย ทำให้ทีมวิจัยพัฒนากระบวนการสหกรณ์ พื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีกรรมการดำเนินการวิจัยส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ นักวิชาการสหกรณ์ จากสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช 4 คน มีความเห็นว่าควรจะทำ การวิจัยพัฒนาดำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว ให้เป็นเครือข่ายพื้นที่ระดับตำบล เป็นต้นแบบให้กับตำบลอื่น ๆ ทั้งในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดอื่น ๆ เนื่องจากบริเวณพื้นที่ตำบลเขาขาว เป็นเขตดำเนินงานของนิคมสหกรณ์ทุ่งสง ซึ่งมีกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ หมู่บ้านสหกรณ์ ทีมงานวิจัย จึงได้เข้าไปศึกษาวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน เพื่อศึกษารูปแบบและศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายพื้นที่ จนกระทั่งได้

ขั้นตอนกระบวนการสร้างเครือข่ายพื้นที่ในรูปแบบตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ได้ชัดเจนขึ้น (ภาพ 24 รูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว) เพื่อนำอุดมการณ์สหกรณ์ วิธีการสหกรณ์และเครือข่ายคุณค่า มาเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการ กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ในระดับตำบลร่วมกับองค์กรต่าง ๆ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ระหว่างกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ประชานิยัตยที่สมาชิกเครือข่ายตำบลสหกรณ์ร่วมกันวางไว้ และโดยการดำเนินงานบริหารกลุ่มสมาชิกเครือข่ายเป็นไป ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และมุ่งสู่การพัฒนาสมาชิก ให้เป็นคณามีคุณค่าสหกรณ์ที่แท้จริง สามารถแก้ปัญหาคความยากจนให้กับสมาชิก กลุ่ม องค์กร ประชาชน ในระดับตำบลต่อไป

วัตถุประสงค์ของ เครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว

โครงการตำบลเฉลิมพระเกียรติ ของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช ร่วมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยพัฒนาขบวนการสหกรณ์ ได้มีเป้าหมายตรงกันจึงได้มีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้อง และต่างกันบ้าง แต่เพื่อการนำไปสู่การเป็นเครือข่ายคุณค่า จนได้เป็นลักษณะของเครือข่ายพื้นที่ ระดับตำบล สามารถพัฒนาให้ต้นแบบในการนำไปพัฒนากลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ระดับตำบลให้กับตำบลอื่น ๆ ได้ต่อไป ผลจากการดำเนินโครงการและการวิจัยสรุปได้ว่าเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว มีวัตถุประสงค์ ที่ผู้นำและ ตัวแทน กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ สรุปไว้ได้ดังนี้

1. เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสที่เสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติครบ 60 ปี
2. เพื่อนำหลัก แนวคิดของระบบสหกรณ์ มาเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาคความยากจน และปัญหาอื่น ๆ ของสมาชิกกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ พร้อมกับ การบริหารจัดการของกลุ่มองค์กร ในระดับ ตำบลเขาขาวให้มีการพัฒนาที่ดีขึ้น
3. เพื่อเป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายพันธมิตร (เครือข่ายคุณค่า) ในนามของกลุ่ม องค์กร สหกรณ์และเครือข่าย ที่มีความมุ่งหมายสำหรับการร่วมมือกันในระยะยาว
4. การเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่าเป็นการดำเนินการระหว่างกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ที่มีกรอบ ทิศทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน และพัฒนากลุ่มองค์กร ที่ยังไม่ชัดเจน ให้มีการบริหารจัดการกลุ่มที่ชัดเจนขึ้น
5. การเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่าเป็นไปในลักษณะที่เกิดจากความต้องการของ กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ด้วยความสมัครใจ ในขณะที่กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ต่างก็ยังมีอิสระในการดำเนินงานของตนเองตามปกติ

• ปัจจัยแห่งความสำเร็จของเครือข่ายคุณค่าทั้ง 3 รูปแบบ

ปัจจัยความสำเร็จของการดำเนินงานของเครือข่ายคุณค่าทั้ง 3 รูปแบบซึ่งมีลักษณะที่คล้ายกันและต่างกันบ้าง ที่สามารถทำให้เห็นตัวชี้วัดว่าเครือข่ายเหล่านี้สามารถดำเนินงานเป็นเครือข่ายคุณค่าสำเร็จได้อย่างไร แม้ในบางเครือข่ายจะเป็นแค่การริเริ่มมีการดำเนินงานของเครือข่ายคุณค่า ในขณะที่การรวมตัวในเครือข่ายเดิมก็ยังดำเนินการอยู่ ในที่นี้จะขอสรุปปัจจัยชี้วัดความสำเร็จรวมทั้ง 3 เครือข่าย คือ เครือข่ายกลุ่มสังฆะฯ เครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร และเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว เครือข่ายที่ถือว่าประสบความสำเร็จและสามารถเผยแพร่เป็นแบบอย่างให้กับเครือข่ายอื่น ๆ ได้คือเครือข่ายกลุ่มสังฆะฯ เพราะ มีปัจจัยที่ทำให้เครือข่ายฯ เป็นเครือข่ายที่ประสบความสำเร็จมากกว่าเครือข่ายใด ๆ ที่มีในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เพราะมีหลักคิด หลักวิชาและหลักปฏิบัติที่ชัดเจน ฉะนั้นการดำเนินงานของเครือข่ายกลุ่มสังฆะฯ จึงเป็นเครือข่ายคุณค่าตามหลักวิธีการสหกรณ์ที่แท้จริง และยังสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ อุดมการณ์ หลักการที่มาจากความต้องการของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนได้วางแผนร่วมกัน โดยที่นักวิจัยและหน่วยงานสนับสนุนไม่ได้เข้าไปกำกับชี้แนะและเครือข่ายก็ดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ ส่วนเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ จากวัตถุประสงค์โครงการและกระบวนการจัดตั้งเมื่อกลุ่มองค์กรได้เข้าใจเป้าหมายทั้งของทางหน่วยงานราชการ และการที่ได้เข้าใจและตระหนักในปัญหาของทั้งภายในกลุ่ม องค์กรในพื้นที่ตำบลเขาขาว และกับการตระหนักถึงสภาพปัญหาภายนอกชุมชน เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของภาวะเศรษฐกิจและสังคมจึงได้ตกลงร่วมกันที่จะให้เครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ควรจะมีศูนย์กลางงานเป็นศูนย์กลางทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลเป็นศูนย์กลาง และให้มีวัตถุประสงค์ดังที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ ซึ่งอาจจะมีรายละเอียดเพิ่มเติมเมื่อมีแผนกลยุทธ์ที่ร่วมกันปฏิบัติการทำแผนกลยุทธ์ต่อไป ดังนั้นตัวชี้วัดความสำเร็จของเครือข่ายคุณค่าจึงมีดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. หลักการอุดมการณ์เครือข่ายหรือหลักคิดที่ดี คือจากประวัติการริเริ่มจัดตั้งกลุ่มสังฆะฯ และเครือข่ายสังฆะฯ มีหลักคิดในการทำกิจกรรมของสมาชิกและคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อใช้เงินสะสมเป็นเครื่องมือในการสร้างอนาคตของคนให้บรรลุการมีสามัคคีธรรม โดยใช้หลักธรรม เป็นกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติและใช้ขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นตัวประสานความสัมพันธ์ เพื่อให้ชุมชนด้อยที่ด้อยอาศัยกันเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน และใช้เวทีในการประชุมใหญ่ของสมาชิกเป็นตัวชี้ขาด เครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร และเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติตำบลเขาขาว ก็มีหลักการเพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกันก่อให้เกิดการประหยัดต้นทุน ส่งเสริมสมาชิกในด้านการผลิต และการตลาด การบริหารจัดการกลุ่มสมาชิกให้พัฒนาสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกและแก้ปัญหาความยากจน พร้อมกับมี

หลักการเอื้ออาทรต่อสังคมและชุมชน ในหลักคิดของเครือข่ายคุณค่าทั้ง 3 รูปแบบ ในการหลักปฏิบัติต่อกันของสมาชิกกับสมาชิก สมาชิกกับกลุ่ม กลุ่มกับเครือข่าย เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม เหมือนหลักสหกรณ์

2. จิตสำนึกองค์กร หรือเป็นองค์กรที่มีจิตวิญญาณ คือ สมาชิกกลุ่มเครือข่ายสัจจะสะสมฯ และเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ต่างมีจิตสำนึกว่าตนเองเป็นเจ้าของเครือข่าย ด้วยการถือหุ้นกับเครือข่ายร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ มีความตั้งใจที่จะเข้าร่วมรับผิดชอบปัญหาต่าง ๆ กับบุคคลอื่น ๆ อย่างเท่าเทียมกันยอมรับในศักยภาพของกันและกัน ในความแตกต่างหลากหลายระหว่างกลุ่มสมาชิก ทำให้สมาชิกมี สมานจิตวิญญาณในการร่วมกัน และพร้อมมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของเครือข่ายร่วมกัน มีความจงรักภักดีต่อเครือข่าย เสียสละทำงานเพื่อกลุ่มและเครือข่าย ห่วงหาญเครือข่าย ไม่ต้องการให้เครือข่ายล้มเหลว เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวร่วมกันเรียกว่ามี จิตวิญญาณสหกรณ์ คือความจงรักภักดีแบบสหกรณ์ (spirit of cooperative)

3. เป็นเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ หมายถึงในเครือข่ายคุณค่าทั้ง 3 รูปแบบสมาชิกและคณะกรรมการร่วมกันเรียนรู้ หรือเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ปัญหาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้มี การมีแผนยุทธศาสตร์ เป้าหมาย กฎระเบียบ มีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา รู้ข่าวสารในด้านต่างๆ ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ซึ่งอยู่นอกเหนือภารกิจของ เครือข่าย และความรู้เกี่ยวกับปัญหาภายใน ภายนอกองค์กรที่จะมีเป็นผลดีผลเสียต่อสมาชิกและเครือข่าย โดยการส่งสมาชิก คณะกรรมการร่วมศึกษาดูงาน การมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรต่าง ๆ เป็นประจำ และนำมาใคร่ครวญไตร่ตรองร่วมกันตัดสินใจร่วมกัน ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของเครือข่าย ก่อให้เกิดปัญญา เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในการแก้ปัญหาของเครือข่าย และให้กับคนสมาชิกในชุมชนได้ตลอดเวลา

4. มีการบริหารจัดการเครือข่ายที่ดีตามแนวทางสหกรณ์ที่แท้จริง คือ สมาชิก คณะกรรมการของเครือข่ายมีความสามารถในการจัดการตนเอง และเครือข่ายคุณค่าต้องมีแผนกลยุทธ์ มีวิสัยทัศน์ กฎระเบียบ ข้อบังคับ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ในการบริหารจัดการ โดยคณะกรรมการทุกคนมีส่วนร่วมมีความสำคัญเท่ากันในการทำงานทุกคนต้องรู้จักการบริหารจัดการ การเงิน บัญชี มีอุดมการณ์ ศีลธรรม ซื่อสัตย์ (หลักคุณธรรม) พร้อมกับการใช้หลักการบริหารจัดการที่ดี (หลักธรรมาภิบาล) ทุกคน เช่น การบริหารจัดการทุนดำเนินงานของโรงงานปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด ของเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ สามารถขอเงินกำไรของสมาชิกเครือข่ายกลับคืนมาเป็นต้นทุนดำเนินงานก่อน ไม่นำไปแบ่งปันผลเฉลี่ยคืนให้สมาชิกก่อน จนกว่าเครือข่ายจะมีเงินทุนหมุนเวียนพอในการผลิตปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ดในระยะแรก สามารถทำให้การดำเนินงานเครือข่ายได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจและพอใจการดำเนินงานของเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ และเครือข่ายผลิตภัณฑ์มากยิ่งขึ้น

5. เป็นลักษณะเครือข่ายคุณค่า เพราะมีกระบวนการเชื่อมโยงกลุ่มสมาชิกของตนเองและกลุ่มอื่นหลากหลาย รวมทั้งองค์กรราชการ เอกชนที่มีวงสัมพันธ์เพื่อก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระยะยาว ของเครือข่ายคุณค่า เครือข่ายกลุ่มลัทธิจะฯ เครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน และเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ด้วยระบบการมีศูนย์ประสานงาน มียุทธศาสตร์ร่วมกัน มีโครงสร้าง คณะกรรมการดำเนินงาน การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการทำกิจกรรมกับสมาชิกกลุ่มเครือข่ายสม่ำเสมอ ด้วยความสมานฉันท์ ทำให้เกิดการรวมจิตสำนึกและจิตวิญญาณของสมาชิกกลุ่มเครือข่าย ให้มีพลังเข้มแข็ง ในการแก้ปัญหาและเป็นการบูรณาการความคิด บูรณาการวิธีการและบูรณาการองค์กร แก้ปัญหาการทำงานซ้ำซ้อนของหน่วยงาน ในการพัฒนากับชุมชน การประหยัดงบประมาณ

6. ผู้นำมีภาวะผู้นำ ผู้นำริเริ่มจัดตั้งอย่างเช่น พระสุวรรณ คเวสโก คุณเจิม บุญรอด คุณจันทร์เพ็ญ พลอินทร์และคุณรัตนา อินทรฤทธิ์ และคณะกรรมการดำเนินงานของเครือข่ายคุณค่าทั้ง 3 รูปแบบ ต่างมีภาวะผู้นำคือมีความมานะ อดทน ซื่อสัตย์ มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้ประสานความคิดของสมาชิกได้ดี ให้โอกาสสมาชิกได้แสดงความคิดเห็น ไม่ผูกขาดความคิด หรือเป็นเจ้าขององค์กรเครือข่ายเพียงผู้เดียว พร้อมทั้งจะเรียนรู้แลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็นกับผู้อื่น และของกันและกันอยู่เสมอ

7. เป็นเครือข่ายพึ่งตนเองได้ หมายถึงเครือข่ายคุณค่าทั้ง 3 รูปแบบ เช่น เครือข่ายกลุ่มลัทธิจะฯ เครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนฯ มีความเข้มแข็งทั้งในทางเศรษฐกิจ ทำกิจกรรมหลายอย่างตามความต้องการของสมาชิก ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรร่วมกันเกิดการประหยัด ลดรายจ่าย มีเงินออมสะสมมากขึ้นและนำเงินไปทำกิจกรรมอื่น ๆ ต่อ ความเข้มแข็งทางการเมืองการปกครอง การฝึกพื้นฐานประชาธิปไตยในองค์กร (การเมืองภาคประชาชน) คือการบริหารจัดการกลุ่มและเครือข่ายโดยมีคณะกรรมการตัวแทนสมาชิกมาจากการเลือกของสมาชิก เลือกคนดี มีความซื่อสัตย์ที่ไว้วางใจได้ เข้าไปทำงานแทนตน ความเข้มแข็งทางสังคมและวัฒนธรรม คือการรวมคน กลุ่มสมาชิกจนเป็นเครือข่ายเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ การใช้หลักคุณธรรม ตามหลักศาสนา สามารถลดละอบายมุขสมาชิกและคณะกรรมการได้ มีเงินออมเหลือให้นำมาฝากสะสมเพิ่มขึ้น และมีความเอื้ออาทรต่อชุมชน ให้มีการถ่ายทอดความรู้สู่เยาวชนของเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ฯ เครือข่ายกลุ่มลัทธิจะฯ สามารถถือเป็นวัฒนธรรมที่จะสืบทอดไปสู่ลูกหลานต่อไป ทำให้มีภูมิคุ้มกัน เมื่อประสบกับภาวะวิกฤตการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมภายนอกกลุ่ม เครือข่ายได้

8. เป็นเครือข่ายสงบสุข กลุ่ม เครือข่ายเข้มแข็งเป็นผลสืบเนื่องมาจาก การพัฒนาคน คือสมาชิกและคณะกรรมการที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม และมีความสุข เมื่อคนมารวมกันเป็นกลุ่ม เป็นเครือข่ายทั้ง 3 รูปแบบได้ปฏิบัติให้เห็นและวางไว้ในวัตถุประสงค์ของเครือข่ายชัดเจน สามารถทำให้สมาชิกเครือข่ายมีปัญหาแก้ปัญหามาของตนเองและผู้อื่นได้ จากผลการประเมินความคิดของสมาชิกเครือข่ายกลุ่มลัทธิจะฯ สมาชิกทุกคนชื่นชม พอใจอย่างมากที่กลุ่มลัทธิจะฯ ได้ดำเนินกิจกรรมกลุ่ม เครือข่ายลัทธิจะฯ ขึ้นในชุมชนปายาง

และในต่าง อำเภอ ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช และในเครือข่ายคุณค่าทั้งสามได้ตั้งความหวังไว้ในการพัฒนาคน ผู้นำ สมาชิกเครือข่ายเป็นหลักหลักเบื้องต้นของการจัดตั้งเครือข่ายในระยะแรก มิใช่มุ่งหวังในทางเศรษฐกิจด้านเดียว

9. เป็นเครือข่ายที่มีการพัฒนาแบบยั่งยืน เครือข่ายดำรงอยู่และดำรงต่อไปได้ โดยไม่ล่มสลายได้ อันเป็นการพัฒนาแบบยั่งยืนได้ในระยะยาวเพราะ ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มและเครือข่ายกลุ่มต่างๆ เป็นการพัฒนาคนให้มีพฤติกรรม ลดอบายมุข มีคุณธรรมนำชีวิต มีคุณภาพชีวิตที่ดี ปราศจากโรคภัย (มีน้ำสะอาด อาหารปลอดภัย) ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการพัฒนาและธรรมาภิบาลให้ชุมชนปราศจากสารเคมี สังคมกลุ่มและเครือข่ายได้พัฒนา เรียนรู้ตลอดเวลา ในเวทีการประชุมแลกเปลี่ยน การไปศึกษาดูงานฝึกอบรม และการทำการวิจัยร่วมกับสถานศึกษาต่าง ๆ และมีการพัฒนาเทคโนโลยีผสมภูมิปัญญาในกลุ่มสังคมและเครือข่ายต่างๆ ในการผลิต ปุ๋ย น้ำ พืชผัก ถือว่าเป็นการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน เพราะพัฒนาแบบสมดุล คือพัฒนาทุก ๆ ด้านแบบองค์รวม ไปพร้อม ๆ กัน นั่นเอง

10. องค์กร หน่วยงาน ส่งเสริมสนับสนุน ในเครือข่ายคุณค่าทั้งสาม จะมีองค์การความร่วมมือประสานงานในการสนับสนุนส่งเสริมกลุ่ม และเครือข่าย โดยการบูรณาการ การทำงานร่วมกันขององค์กรสนับสนุน เพื่อไม่ให้งานซ้ำซ้อน และเสียเวลา งบประมาณ และให้มีความต่อเนื่อง มีการติดตามสนับสนุน ส่งเสริมติดต่อจนสามารถให้กลุ่มสมาชิกเครือข่ายและเครือข่ายดำเนินงานได้เอง หรือคอยส่งเสริมอยู่เป็นครั้งคราว ในฐานะเป็นที่ปรึกษา บางองค์กรก็มีหน้าที่โดยตรงทางด้านการสนับสนุนด้านงบประมาณต่อกลุ่มสมาชิกเครือข่าย ของเครือข่ายคุณค่าทั้ง 3 รูปแบบเช่น การรวมเป็นเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ และมีศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรประจำตำบลเป็นศูนย์ประสานงานทุกกลุ่ม องค์กรสหกรณ์ จะลดความซ้ำซ้อนของงานพัฒนาในพื้นที่ได้ และทำให้เกิดความร่วมมือกันของกลุ่มต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาความยากจนและปัญหาอื่น ๆ ในระดับตำบล องค์กรบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรสนับสนุนด้านงบประมาณให้กับกลุ่มสมาชิกเครือข่าย สถานศึกษา มหาวิทยาลัย โรงเรียนในพื้นที่ ทำการศึกษาวิจัยและพัฒนา การสร้างหลักสูตรท้องถิ่น ร่วมกับชุมชน ภูมิปัญญาชาวบ้านเพื่อให้มีหลักสูตรการเรียนรู้ให้กับสมาชิก คนในชุมชนในวิชาชีพต่าง ๆ หน่วยงานสนับสนุนพัฒนา สำนักพัฒนาชุมชน สำนักงานเกษตร ปศุสัตว์ สหกรณ์ อนามัยตำบล ฯลฯ ต่างเป็นองค์กรที่มีส่วนสนับสนุนกลุ่ม องค์กร และเครือข่ายคุณค่าให้สามารถแก้ปัญหาให้กับคนในชุมชนได้อย่างบูรณาการทุกด้าน

11. โครงสร้างการบริหารจัดการเครือข่ายในแนวราบ หมายถึง ในการบริหารจัดการกลุ่มสมาชิกของเครือข่ายคุณค่าทั้ง 3 รูปแบบ ส่วนใหญ่มีโครงสร้างการดำเนินการในแนวราบกับ กลุ่ม องค์กร และเครือข่ายที่เป็นสมาชิก เพราะกลุ่มสมาชิกต่างก็ยังมีอิสระในตัวเอง แต่ในความสัมพันธ์ของกลุ่มกับเครือข่ายคุณค่าเป็นเป็นเครือข่ายศูนย์ประสานเพื่อพัฒนากลุ่มสมาชิกในด้านต่าง ๆ ของเครือข่ายตำบลเฉลิมพระเกียรติ และเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร ส่วนเครือข่ายกลุ่มต่างๆ เป็นความสัมพันธ์

ทั้งแนวราบและแนวตั้งของการดำเนินงานของเครือข่ายกับสมาชิกกลุ่ม จากโครงสร้างการดำเนินงานที่กล่าว ทำให้กลุ่มสมาชิกมีความพอใจมาจากการประเมินผลเพราะยังมีสภาพเดิมของความสัมพันธ์กับกลุ่มองค์กร กลุ่มเดิม แต่มีวงสัมพันธ์กับองค์กรอื่นที่ต่างกันในทั้งเป็นกลุ่มการจัดระเบียบตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ และไม่จดทะเบียน กลุ่มเกษตรกร กลุ่มการเงินชุมชน ต่าง ๆ มากขึ้นแสดงให้เห็นจาก (ภาพ 22 ,23 และภาพ24 ในบทที่ 4) ด้วยเหตุปัจจัยตัวอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้ว และสามารถทำให้กลุ่มสมาชิกเครือข่ายมองเห็นช่องทางความความสำเร็จในเป้าหมายที่วางไว้ของเครือข่ายได้หลายแนวทางในระยะยาว

• เครือข่ายคุณค่ากับการแก้ปัญหาค่าความยากจน

จากปัจจัยความสำเร็จของเครือข่ายคุณค่าทั้ง 3 รูปแบบ ที่กล่าวมาแล้วสามารถนำมาสังเคราะห์ให้เห็นว่าการที่เครือข่ายคุณค่ามีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย การปฏิบัติที่สอดคล้องและชัดเจน สามารถจะแก้ปัญหาค่าความยากจน ของสมาชิกกลุ่มเครือข่ายคุณค่าของความยากจนมิติต่าง ๆ ได้ ตามลักษณะความหมายของความยากจนที่กล่าวในบทที่ 5 เช่น เครือข่ายกลุ่มสังฆะฯ มีการดำเนินงานการรุกรกิจชุมชน พร้อมทั้งสามารถพัฒนาให้ คน สมาชิก (ทรัพยากรมนุษย์) คณะกรรมการและประชาชน ในชุมชนด้วยหลักการทางพุทธศาสนา ทำให้คนในชุมชนมีคุณภาพ มีคุณธรรม มีความสุข เครือข่ายเข้มแข็งได้เพราะมีหลักทางศาสนาและหลักสากลคือการมีแผนกลยุทธ์ในการดำเนินงานที่ชัดเจน มีหลักคิด หลักวิชา และหลักวิธีดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้ และในเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร เครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ตำบลเขาขาว ก็ตามและยังเป็นลักษณะของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงถือว่าบรรลุเป้าหมายของ การพัฒนาขบวนการสหกรณ์ เพราะหลักการและวิธีการของการดำเนินงานของเครือข่ายกลุ่มสังฆะฯ เครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ เครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร ที่มุ่งเน้นไปที่การพัฒนา คน ให้ปรากฏคุณค่าสหกรณ์ในตัวคนอย่างแท้จริง และสามารถทำให้คนพร้อมที่จะร่วมกันพัฒนากับองค์กรอื่น ๆ ทั้งเศรษฐกิจสังคม การเมืองการปกครอง สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เป็นตัวอย่างเครือข่ายที่ควรเผยแพร่แนวคิดและวิธีการของกลุ่มและเครือข่ายที่สอดคล้องกับการพัฒนาขบวนการพัฒนากลุ่ม องค์กร สหกรณ์เป็นเครือข่ายคุณค่าเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งยั่งยืน สามารถแก้ปัญหาค่าความยากจนขั้นพื้นฐานในมิติต่างๆ ได้ จึงเป็นปัจจัยทำให้เครือข่ายคุณค่าประสบความสำเร็จและแก้ปัญหาค่าความยากจนให้กับสมาชิกได้ดังเหตุผลในมิติความยากจนดังต่อไปนี้

1. สามารถแก้ปัญหาค่าความยากจน การมีกิจกรรมการสะสมทรัพย์ การออม การให้กู้ยืมเมื่อมีความจำเป็นในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ ผลิต แปรรูป การตลาด และมีสวัสดิการต่าง ๆ ให้แก่สมาชิกจึงทำให้เครือข่ายคุณค่า สามารถแก้ปัญหาค่าความยากจนในด้านการเงิน หรือเรียกว่างานทรัพยากร

จนทางเศรษฐกิจแก้ปัญหาความยากจนให้กลุ่มในชุมชนสามารถพัฒนาทุกๆ ด้านให้ชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืนได้ เพราะ ความหมายของสหกรณ์ (Cooperative) คือ “ องค์การของบรรดาบุคคล ซึ่งรวมกลุ่มกันดำเนินวิสาหกิจที่พวกเขาเป็นเจ้าของร่วมกันและควบคุมตามหลักประชาธิปไตยดำเนินการ (อันจำเป็น) และความหวังร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ” การรวมเป็นกลุ่ม องค์การและ เครือข่ายคุณค่า เพื่อดำเนินวิสาหกิจใด ๆ หรือเพื่อแก้ปัญหาด้านอื่น ๆ เท่ากับทำให้เกิดการแก้ปัญหาชุมชนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะมีการแก้ปัญหาทุกส่วนแบบสมดุลทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม หรือเรียกว่าการแก้ปัญหาความยากจนด้วยภาคประชาชน (Civil society) มากกว่าจะแก้ปัญหาโดยรัฐแต่ฝ่ายเดียว

รัฐควรดำเนินนโยบายค้ำถึงสภาพสังคมไทยที่เป็นจริง

โดยให้สถาบันครอบครัวและองค์กรชุมชนเข้ามามีบทบาท

ด้านการคุ้มครองทางสังคมโดยตรงมากขึ้น แทนที่จะใช้วิธีการจัดการ

โดยหน่วยงานของรัฐในทุกเรื่อง

2. แก้ปัญหาจนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่สมาชิกกลุ่มเครือข่ายคุณค่าทั้ง 3 เครือข่ายจะมีอาชีพเป็นเกษตรกร ทำสวนยางพารา สวนผลไม้ ทำนา จากการที่เครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ เครือข่ายผลิตภัณฑ์ฯ และเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ ทำการขายกากน้ำตาล เพื่อนำไปทำปุ๋ยหมัก ผลิตปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด ที่มาจากความต้องการของสมาชิกเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ นำไปใช้กับพืช ผัก ผลไม้ในไร่ นา ทำให้ออกจากประหยัคค่าปุ๋ยแล้วยังช่วยให้ดินดี ไม่มีปัญหาสภาพสิ่งแวดล้อมในด้านดิน และการทำน้ำคั้นสะอาด สามารถทำให้สมาชิกและประชาชนในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรกรรม ในชุมชนส่วนใหญ่มีสุขภาพที่ดีขึ้น เพราะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติดีขึ้นไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

3. สามารถแก้ปัญหาความจนทางสังคม คือ การขาดความรัก ความเอาใจใส่ซึ่งกันและกันในชุมชน ปัจจุบัน ความล่มสลายของสถาบันครอบครัว/ชุมชน เครือข่ายคุณค่า สามารถแก้ปัญหาที่กลุ่ม องค์การส่วนใหญ่ขาดการเอาใจใส่ซึ่งกัน และกัน ได้มีการพบปะพูดคุยในวันส่งเงินสัจจะฯ วันประชุมกลุ่มสมาชิกของเครือข่าย ได้ไต่ถามทุกข์ สุข ซึ่งกันและกัน กับภารกิจกรรมสวัสดิการต่าง ๆ ให้กลุ่มสมาชิกของเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ การเอื้ออาทรต่อสมาชิกสังคม ของเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ฯ เมื่อเจ็บไข้ หรือการคลอด ตาย ก็ตาม เป็นกิจกรรมที่ประชาชนส่วนใหญ่ที่ไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ มีความต้องการอยากจะมีและมั่นคงสามารถนำมาบริหารจัดการเองโดยกลุ่ม และเครือข่าย แม้จะ

เป็นจำนวนเงินไม่มากนัก ก็รู้สึกอบอุ่นใจในยามที่มีปัญหาในครอบครัวได้อย่างมากเป็นกิจกรรมที่สมาชิกส่วนใหญ่ต่างตอบรับว่าเป็นกิจกรรมที่พอใจมากเป็นอันดับหนึ่งที่เครือข่ายกระทำกับกลุ่มสมาชิก

4. สามารถแก้ปัญหาการจนทางการเมือง หมายถึง ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมทางการเมือง/การปกครอง หรือ จนอำนาจ ขาดความเสมอภาคนั่นเอง การรวมกลุ่มและรวมเป็นสมาชิกเครือข่ายคุณค่า สามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและการปกครองแบบการเมืองภาคประชาชน ได้เต็มรูปแบบ คือการฝึกการเป็นผู้นำ การคัดเลือกคนดี ขึ้นเป็นผู้นำ ทำหน้าที่แทนตน เป็นคณะกรรมการ และผลักดันเปลี่ยนหมุนเวียนกันมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ ถ้าใครไม่มีความเหมาะสม มีความประพฤติปฏิบัติไม่ดี สมาชิกจะไม่เลือกเข้ามาเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน การทำกิจกรรมเครือข่ายร่วมกันสามารถสร้างพลังการต่อรอง และมีอำนาจในการต่อรองกับ องค์กรต่าง ๆ ได้ชัดเจน สมาชิกเครือข่ายได้สรุปให้เห็นว่า .. **รู้สึกภูมิใจมากที่สามารถรวมเป็นเครือข่ายกันได้สำเร็จและดำเนินงานกันเองด้วยประชาชนโดยไม่มีใครเข้ามาวุ่นวายมากนัก มีความเสมอภาค ยุติธรรมกันทั่วหน้าและจะพยายามไม่ให้เครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ ล้มเหลว ...**

5. สามารถแก้ปัญหาความจนทางการศึกษาหรือการจนโอกาส จนความคิด หมายถึง เกษตรกรส่วนใหญ่จะได้รับการศึกษาน้อย ไม่มีโอกาสที่จะเข้าถึง ความรู้ในการแก้ปัญหา เมื่อรวมเป็นกลุ่ม หรือเครือข่ายคุณค่า สามารถทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยการจัดการความรู้ในหมู่สมาชิกเครือข่ายกับกลุ่มต่าง ๆ หรือกับ องค์กรสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง แล้วนำไปแก้ปัญหาของสมาชิกกลุ่มได้ จากการมีเวทีแลกเปลี่ยน การประชุมประจำเดือน มีการนำปัญหามาปรึกษาหารือเพื่อหาข้อสรุปการตัดสินใจแก้ปัญหาในกลุ่ม สมาชิกเครือข่าย ขบวนการติดตามการดำเนินงานของที่ปรึกษา กรรมการเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ เพื่อให้มีการบริหารจัดการการทำบัญชีให้ถูกต้องของกลุ่ม การไปศึกษาดูงานของคณะกรรมการดำเนินงาน การฝึกอบรม การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นของสถาบันการศึกษาให้กับสมาชิกเครือข่ายคุณค่า จากการประสานงาน ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ให้การสนับสนุน ให้ความรู้กับสมาชิก และคณะกรรมการเครือข่ายอยู่เสมอ

6. สามารถแก้ปัญหาความจนวัฒนธรรม จนทางจิตวิญญาณ หมายถึง ถ้าประชาชน ทรัพยากรมนุษย์ที่รวมกลุ่มเครือข่ายที่ ขาดคุณธรรม จริยธรรม เป็นคนที่จนหรือกำลังจะจน เพราะมีอบายมุข มีวัฒนธรรมในการบริโภคการผลิตที่ผิดปกติ หลงมัวเมาในอบายมุข หรือหลงมัวเมาในด้านใดด้านหนึ่งมากเกินไป ตกเป็นทาสของวัตถุนิยมมากเกินไป จนมีหนี้สินส่วนตัว การไม่เอาใจใส่ต่อตนเองและครอบครัว ต่อกลุ่มและเครือข่ายย่อมจะทำให้ขาดภูมิคุ้มกัน และขาดคุณธรรม เครือข่ายคุณค่าจึงได้นำหลักศีลธรรมของศาสนาพุทธมาเป็นหลักในการตัดสินใจ ให้กับสมาชิกเมื่อมีปัญหาระหว่างคน กับคน คนกับกลุ่ม ทำให้สมาชิกและคณะกรรมการดำเนินงานของเครือข่าย กลุ่มสัจจะฯ และเครือข่ายตำบล

สหกรณ์ เครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน ฯ นำมาให้สมาชิก คณะกรรมการดำเนินงานกลุ่ม เครือข่าย เป็นคนที่มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถลดคอบายมุขได้มากขึ้น ส่งผลให้แก้ปัญหาจนวัฒนธรรมได้

สรุปเครือข่ายคุณค่าทั้ง 3 รูปแบบ สามารถแก้ปัญหาความยากจนได้ทุกมิติที่ นักวิชาการได้นิยามความจน มิใช่หมายถึงความยากจนรายได้ด้านเศรษฐกิจอย่างเดียว เพราะการจัดตั้งกลุ่ม องค์กร เครือข่ายมาจากความเดือดร้อนและความต้องการของชุมชนในปัญหาพื้นฐาน ถ้าทั้งกลุ่มและ เครือข่าย สามารถตอบสนองปัญหาพื้นฐานของสมาชิกได้จริง โดยมีหลักคิด หลักวิชา และหลักปฏิบัติใน การปฏิบัติกิจกรรมของกลุ่ม และเครือข่ายที่ชัดเจน โดยใช้หลักคุณธรรม หลักศาสนาพุทธ และมีหลัก วิชาการแบบสมัยใหม่คือการทำให้เครือข่ายมีแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการเครือข่ายคุณค่า ขึ้นเพื่อ รองรับการบริหารจัดการเครือข่ายที่ต้องมีการดำเนินในระยะยาว ต้องประสบกับภาวะการเปลี่ยนแปลงทั้ง ทางเศรษฐกิจและสังคม สิ่งแวดล้อมในอนาคต กับการมีผู้นำ คณะกรรมการดำเนินการที่มีภาวะผู้นำสูง ที่ ปรึกษาเครือข่าย ผู้ให้การสนับสนุน ต่างมีความเสียสละ ความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรม ขยันอดทน มี วิสัยทัศน์ และ เสียสละและมีความต่อเนื่องในการปฏิบัติร่วมกับผู้อื่นได้ เพื่อประโยชน์ของกลุ่มสมาชิก เครือข่ายจะเป็นผลให้สามารถแก้ปัญหาความยากจนได้ในทุกมิติและเครือข่ายคุณค่าก็จะประสบความสำเร็จ

● ทักษะประสบการณ์ใหม่ การวิจัยพัฒนาขบวนการสหกรณ์ ในพื้นที่จังหวัด

นครศรีธรรมราชได้เกิดทักษะใหม่จากขั้นตอนและกระบวนการสร้างเครือข่ายคุณค่า (เครือข่ายคุณค่า = Value Chain) ของกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์สำคัญที่ ต้องการจะสร้างความ เข้มแข็งและยั่งยืนแก่กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ และเครือข่ายต่าง ๆ โดยกรอบแนวคิดของชุดโครงการวิจัยได้ กำหนดไว้เป็นทักษะประสบการณ์ใหม่จากการวิจัยคือ

1. แนวทางการดำเนินการสร้างเครือข่ายคุณค่า มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

- 1.1 เป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่าในนามของกลุ่ม องค์กร สหกรณ์และเครือข่าย
- 1.2 การเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่าที่มีความมุ่งหมายสำหรับการร่วมมือกันในระยะยาว
- 1.3 การเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่าเป็นการดำเนินการระหว่างกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ ที่ มีกรอบทิศทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน
- 1.4 การเชื่อมโยงเครือข่ายคุณค่าเป็นไปในลักษณะที่เกิดจากความต้องการของ กลุ่ม องค์กร สหกรณ์ และเครือข่ายด้วยความสมัครใจ
- 1.5 ภารกิจของทีมวิจัยในการสร้างเครือข่ายคุณค่า คือ การจัดเวที และการหนุนเสริม ให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ และเสริมสร้างองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการ สร้างเครือข่ายพันธมิตร แก่ผู้นำกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ และเครือข่าย

1.6 กระบวนการสร้างเครือข่ายคุณค่าของแต่ละเครือข่าย ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของทีมวิจัย ให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบท สภาพปัญหาความต้องการของกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ และเครือข่ายพันธมิตรเดิม ที่มีอยู่ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช

2. กระบวนการสร้างเครือข่ายคุณค่า ทีมวิจัยได้ดำเนินการวิจัย ในลักษณะของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research) โดยใช้เวลา 1 ปี มีกระบวนการดำเนินการวิจัย สร้างเครือข่ายคุณค่าและผลการดำเนินงานในส่วนของการเชื่อมโยงเครือข่ายฯ จะสรุปให้เห็นวันเดือนปี กระบวนการ กลุ่มเป้าหมาย ต่างๆ สถานที่ ผลที่เกิดจากระบวนการ และระยะเวลาในการปฏิบัติการตามตาราง 4 และได้แสดงเป็นการสรุป ในรูปของ Data Flow Diagram (ภาพ 15 และ ภาพ16)

สรุปกระบวนการสร้างเครือข่ายคุณค่า กระบวนการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ ทีมวิจัยได้มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชุมชี้แจงโครงการเตรียมการในระหว่างนักวิจัยร่วมกับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับ เกี่ยวกับการดำเนินการดำเนินงาน วัตถุประสงค์ เป้าหมายโครงการวิจัย
2. การจัดเวทีสร้างความเข้าใจโครงการกับกลุ่ม องค์กร สหกรณ์ องค์กรภาครัฐ วิเคราะห์สถานการณ์ระดับประเทศ โลก ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และชี้ชวนเข้าร่วมโครงการ
3. ศึกษาภาพรวมจากการสัมภาษณ์และข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. วิเคราะห์ศักยภาพ กลุ่ม องค์กร เครือข่ายด้วยเทคนิค SWOT และ AIC เพื่อพัฒนาและหาแนวทางเชื่อมโยงเครือข่าย
5. การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อค้นหารูปแบบการเชื่อมโยงเครือข่ายต้นแบบ
6. การกำหนดแผนปฏิบัติการเครือข่าย ภายใต้การหนุนเสริมของทีมวิจัยให้เกิดแผนกลยุทธ์สามารถดำเนินการได้ 2 เครือข่าย

3. บทเรียนจากการวิจัย การวิจัยพัฒนาขบวนการสหกรณ์ ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วมกับองค์กรในจังหวัดหลากหลายองค์กร และที่มีส่วนร่วมอย่างมากของทีมวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช กับทีมวิจัยจากสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช และทีมวิจัยจากส่วนกลาง ทำให้มีการเรียนรู้และมีทักษะใหม่ของการวิจัยร่วมกันก่อให้เกิดประโยชน์คุณภาพการวิจัยหลายอย่างคือ

3.1 เกิดประโยชน์แท้จริงต่อการพัฒนาชุมชน สังคม กับกลุ่ม องค์กร และเครือข่าย เป็นโครงการที่ออกแบบ วางแผนให้เป็นโครงการวิจัยและพัฒนาปฏิบัติการเสริมสร้างหนุนเสริมแบบมีส่วนร่วมกับ(ชุมชน) กลุ่ม องค์กร และเครือข่าย ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้กระบวนการขั้นตอนการวิจัยเป็น

กระบวนการแก้ปัญหา และการเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่ายร่วมกันสร้างองค์ความรู้และกลุ่ม องค์กร เครือข่าย หรือชุมชนได้รับประโยชน์ทันที ไม่ต้องรอให้งานวิจัยสำเร็จ สมบูรณ์

3.2 การวิจัยพัฒนาสร้างแนวร่วม พันธมิตรการวิจัยได้มาก การศึกษากลุ่ม องค์กร สหกรณ์ เครือข่ายต่าง ๆ ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เป็นชุดวิจัยชุดใหญ่ของจังหวัด นครศรีธรรมราช สามารถสร้างแนวร่วม พันธมิตรการวิจัยกับชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้องได้มากที่สุด แต่ งานวิจัยไม่สามารถทำได้ครบทุกเครือข่าย องค์กรที่ต้องการจะให้หนุนเสริมมีอีกหลายกลุ่มองค์กร ทำให้ ต้องมีการพัฒนาทีมงานวิจัยที่ดี ต้องเป็นผู้ที่เข้าใจในโครงการและสมัครใจพร้อมทั้งต้องมีเวลาในการปฏิบัติ งานวิจัยเต็มที่

3.3 เป็นการยกระดับคุณภาพทางวิชาการของงานวิจัยของชุมชนและนักวิจัย ของ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช กับสำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช สถาบันวิชาการ สหกรณ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์บางเขน องค์กรและเครือข่ายในจังหวัด ตั้งแต่กระบวนการพัฒนา โครงการวิจัย การสร้างความเข้าใจ และกำหนดแผนการกระบวนการวิจัย การเขียนรายงานการวิจัย การ ติดตามผลการวิจัยอย่างใกล้ชิดและมีส่วนร่วม แม้การรายงานผลการวิจัยจะล่าช้าอยู่บ้าง เพราะเหตุผลที่ กล่าวในข้อปัญหาการวิจัย แต่นับว่าเป็นการพัฒนาคุณภาพยกระดับงานวิจัยและนักวิจัยให้มีการเรียนรู้ พัฒนางานวิจัยร่วมกับชุมชน และยังคงมีการดำเนินการต่อไปถึงแม้โครงการวิจัยจะไม่มีต่อไป

3.4 การมุ่งสร้างเครือข่ายเรียนรู้ นักวิจัยจากสถานศึกษา ร่วมกับเครือข่าย องค์กร องค์กรหน่วยงาน ภาคีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคต่าง ๆ ได้มีโอกาสเรียนรู้กันและกัน ได้สัมผัสสภาพจริงของสังคม ท้องถิ่นหลากหลายพื้นที่ หลาย อาชีพ หลายรูปแบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงกระบวนการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ควรมีการ ปรับปรุงกระบวนการวิจัยดังนี้

1.1 ใช้ระยะเวลาการวิจัยให้มากกว่านี้ คือ ควรมีระยะ 2-3 ปี เพื่อสามารถทำให้ เห็นการปฏิบัติการดำเนินงานของเครือข่ายคุณค่านั้น

1.2 เมื่อเครือข่ายคุณค่ามีระยะเวลาปฏิบัติการจากการวิจัยยาวนานขึ้น จะ สามารถวัดปัจจัยความสำเร็จได้ชัดเจนกว่านี้

1.3 ทีมนักวิจัยควรมาจากองค์กรสนับสนุนเครือข่ายเดิม ที่มีเวลาทำการวิจัย เต็มที่ และสมัครใจ เข้าใจ โครงการวิจัย มีความเข้าใจบทบาทหน้าที่ชัดเจน ทำให้โครงการวิจัยสำเร็จได้ตาม แผน และรวดเร็วขึ้น

1.4 ควรมีการจ้างเจ้าหน้าที่ประจำของโครงการวิจัยสำหรับการสรุปรายงานผลงานวิจัย พิมพ์งาน ติดต่อประสานงานนักวิจัย จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์งานวิจัยแต่ละเวทีวิจัยแต่ละครั้ง และของหัวหน้าโครงการร่วมกับกรรมการวิจัยแล้ว

1.5 โครงการวิจัยพัฒนาขบวนการสหกรณ์ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ต้องการจะจัดนิทรรศการ สรุปผลการวิจัย ให้เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความสำเร็จในระยะสั้นของเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร แต่ปรากฏว่าไม่สามารถจัดได้เพราะกลุ่มสมาชิกเครือข่ายไม่มีเวลาว่างในระยะนี้ เพราะต้องออกไปทำการตลาดเครือข่ายในต่างจังหวัด วันเวลาที่คาดว่าจะจัดได้ ประมาณ 10-12 เดือนสิงหาคม 2550 นี้ ส่วนเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติได้เปิดเวทีเผยแพร่และให้รางวัลให้กับเครือข่ายตำบลต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จตามตัวชี้วัดของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ในจังหวัดนครศรีธรรมราช ไปแล้ว เมื่อเดือน ธันวาคม 2549 แต่สำหรับทั้ง 3 รูปแบบเครือข่ายคุณค่าจะมีการเผยแพร่ในเวทีวิจัย ต่าง ๆ พร้อมการส่งเข้าเผยแพร่ในวารสารต่าง ๆ ในระดับในประเทศและต่างประเทศ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต สำหรับการวิจัยต่อของโครงการวิจัยนี้สามารถทำการวิจัยในหัวข้อดังนี้

2.1 การพัฒนารูปแบบเครือข่ายตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติ กับการแก้ปัญหาคาความยากจนระดับตำบล เปรียบเทียบกับตำบลที่มีบริบทที่ต่างกัน ในวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาปัจจัยชี้วัดความสำเร็จเครือข่ายพื้นที่ ของตำบลสหกรณ์เฉลิมพระเกียรติให้เป็นองค์ความรู้แก่องค์กรระดับตำบลในการแก้ปัญหาในท้องถิ่นได้

2.2 วิจัยและพัฒนาเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชน ในระดับภูมิภาค ระดับประเทศ

2.3 วิจัยและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในการผลิต และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนของเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร เช่น การทำผ้าบาติก ผลิตภัณฑ์กล้วยเล็บมือนาง ดอกไม้ใบบางพารา กะลามะพร้าว การผลิตลูกจันทร์เทศ การผลิตผ้ายกเมืองนคร ผ้าทอพื้นเมืองนคร ฯลฯ

2.4 วิจัยและพัฒนาเครือข่ายการเงินชุมชนระดับจังหวัด หรือระดับภูมิภาค เช่น เครือข่ายธนาคารหมู่บ้าน เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์อิสลาม เครือข่ายการเงินเมืองนคร ฯลฯ เพื่อให้มีศักยภาพแก้ปัญหาคาความยากจนสมาชิกได้ยั่งยืน

2.5 วิจัยพัฒนาเครือข่ายคุณค่าชุมชนสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช และชุมชนสหกรณ์สังเคราะห์การทำสวนยาง ให้สามารถดำเนินงานพัฒนาสมาชิกมีคุณค่าสหกรณ์ที่แท้จริง

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพและกนกศักดิ์ แก้วเทพ. (2543) การพึ่งตนเอง : ศักยภาพในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : สภาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- เกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช,สำนักงาน. ข้อมูลคนจนปี 2548. (อัดสำเนา)
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักงาน. ขอบเขตชุดโครงการวิจัยและพัฒนาระบบการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างเป็นระบบและยั่งยืน (อัดสำเนา).
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2544) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- ชำนาญ วัฒนศิริ. “ศักยภาพและเครือข่ายองค์กรชุมชน” ใน เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ฟ้าอภัย จำกัด.
- ชูโอ เซ็นโก(ประเทศไทย) บริษัท (มหาชน) จำกัด. (2546) การประเมินโครงการ “หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์” ในเขตภาคใต้. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- งามเนตร จริ่งสูงเนิน. (2545), องค์กรชุมชนเครือข่ายเพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำ กรณีศึกษาขององค์กรชุมชนเครือข่ายลุ่มแม่น้ำราก-แม่ลา ตำบลป่าแป๋ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จุฬาทิพย์ ภัทราวาทและคณะ.(2549) “แนวทางพัฒนาเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชนในพื้นที่จังหวัด” กรุงเทพฯ : หจก.ซีโน ดีไซน์ จำกัด
- นฤมล นิราทร. (2543). การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ. กรุงเทพฯ : โครงการระหว่างประเทศว่าด้วยการขจัดปัญหาการใช้แรงงานเด็กองค์การแรงงานระหว่างประเทศ.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, คำประกาศแห่งยุคสมัย ใน ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ(2545) เศรษฐศาสตร์การเมือง : คนจนไทยในมิติทางสังคม . กรุงเทพฯ : บริษัทเอดิสัน เบรสโปรดักส์ จำกัด
- ณรงค์ คงมาก. (2548) พื้นวัด พื้นชุมชน. โครงการดับบ้านดับเมือง : วัดป่ายาง สสส. ศดจ.ปชช.ภาคใต้ ปารีชาติ วลัยเสถียรและคนอื่น ๆ . (2543) . กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2541) การพัฒนาคนไทยแบบองค์รวม. กรุงเทพฯ เอกสารถ่ายสำเนาจาก
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัย
ราชภัฏนครศรีธรรมราช

พัฒนาพงษ์ สุขมะดันและคณะ. (2541) รายงานวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบและวิธีการของครอบครัวและ
ชุมชนที่สามารถพึ่งตนเองและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ
วัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.

มงคล ชาวเรือ. (2546) การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อชุมชน ตอนที่ 1. วารสารพัฒนาชุมชน,
42(10), 28-32.

วิทยา เชียงกุล, ปัญหาคนจนและการแก้ปัญหาคความยากจน. เข้าถึงได้ <http://www.welfareforall.org/index.php3>. 5/8/50

วราพร ศรีสุพรรณ และอรทัย อาจอ่ำ.(2536) รายงานวิจัยประเมินผลโครงการสนับสนุนระบบเกษตรกรรม
แบบยั่งยืนของศูนย์เทคโนโลยีเพื่อสังคม. กรุงเทพฯ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

วิจัยและพัฒนา สำนักงาน .วิจัยการพัฒนาเครือข่ายระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคชุมชนเพื่อการพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี เข้าถึงได้ <http://dev/uru.ac.th/otop/intro-1.htm>. 25 /August/2005.

กิม ภคเมธาวี อัมพรแก้วหนู และยีนดี เจ้าแก้ว. (2544) วิจัยเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรการเงิน
ชุมชน นครศรีธรรมราช : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ชุดโครงการกองทุนชุมชน
(เอกสารอัดสำเนา).

สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช.(2548) นครศรีธรรมราช2548 : ประชุมการพิมพ์

สำนักงานสหกรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช (2548) ข้อมูลคนจนของกลุ่มสมาชิกสหกรณ์จังหวัด
นครศรีธรรมราช 2548 (อัดสำเนา)

สมกุล ถาวรกิจ. (ม.ป.ป.) การจัดระบบโครงสร้างเครือข่ายโปรแกรมวิชา. กรุงเทพฯ : สำนักงานมาตรฐาน
การศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ.

สนธยา พลศรี. (2548) เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน . สงขลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
(เอกสารอัดสำเนา).

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2540) ทฤษฎีสังคมวิทยา : เนื้อหาและแนวการใช้ประโยชน์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ส่งเสริมการเกษตร, กรม. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (ม.ป.ป.) วิสาหกิจชุมชน. (เอกสารอัดสำเนา)

เสรี พงศ์พิศ. (2546) การเรียนรู้สู่การทำแผนงานและสร้างเครือข่ายเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง

ให้กับชุมชน : แผนแม่บทชุมชนวิสาหกิจชุมชน .กรุงเทพฯ : สำนักวิจัยและบริการ

วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.

เสรี พงศ์พิศ. (2548). ชุมชนเรียนรู้ อยู่เย็นเป็นสุข. กรุงเทพฯ : พลังปัญญา

สมชัย จิตสุชน “ ทิศอาร์ไอ” โครงการวิจัย “ความยากจน บทบาทรัฐ” ผัน-หวังแก้วงจรอุบาท หนี้

หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ปีที่ 26 ฉบับที่ 9397 (1 ธันวาคม 2546) : 2

สหกรณ์ออมทรัพย์สาธารณสุขเลข. ประวัติสหกรณ์ไทย เข้าถึงได้ <http://www.scloei.com/about/hist2php>.

อรสุดา เจริญรัตน์. (2545) “เศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย” ใน เศรษฐกิจพอเพียง

และประชาสังคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ฟ้าอักษร จำกัด.

อภิชัย พันธเสน. วิฤตการณ์ความยากจนและทางออก. ในพิทยา ว่องกุล . ถ้อยคำกับหายนะเศรษฐกิจ

เข้าถึงได้ <http://www.Welfareforall.org/index.php3>. 10/5/49

บุคคลานุกรม

นายกิตติศักดิ์ แสงทอง รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเขาขาว สัมภาษณ์โดย นายอวยชัย ยอดแก้ว

วันที่ 19 พฤศจิกายน 2549

นายเจิม บุญรอด ประธานกรรมการดำเนินงานศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ตำบลเขาขาว และ

ประธานธนาคารหมู่บ้าน บ้านไสส้าน ตำบลเขาขาว สัมภาษณ์ โดย ยินดี เจ้าแก้ว

วันที่ 15 กรกฎาคม 2549

นายถาวร จุลเสวต ที่ปรึกษาสาธารณสุขอำเภอบ้าน จังหวัดนครศรีธรรมราช สัมภาษณ์โดย ยินดี เจ้าแก้ว

วันที่ 15 เมษายน 2549

นางประจวบ แป้นพัฒน์ นักวิชาการพัฒนาชุมชน ว.7 สัมภาษณ์โดย ยินดี เจ้าแก้ว

วันที่ 25 พฤษภาคม 2549

นายทัง รัตนบุรี ภูมิปัญญาชาวบ้าน ตำบลเขาขาว สัมภาษณ์โดยนายอวยชัย ยอดแก้ว

วันที่ 21 กรกฎาคม 2549

นางไพศิษฐ์ พรหมแก้ว ประธานเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ชุมชนแออัด จังหวัดนครศรีธรรมราช

สัมภาษณ์โดย โสภณ ชุมทองโค วันที่ 25 พฤษภาคม 2549

พระสุวรรณ คเวสโก เจ้าอาวาสวัดป่ายาง , ที่ปรึกษาเครือข่ายกลุ่มสัจจะฯ สัมภาษณ์โดย ยินดี เจ้าแก้ว

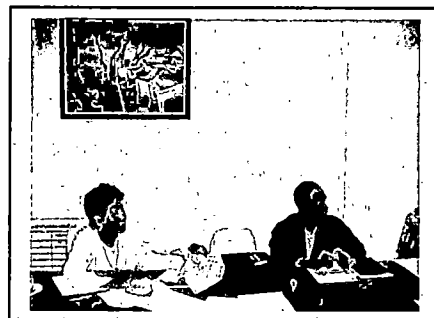
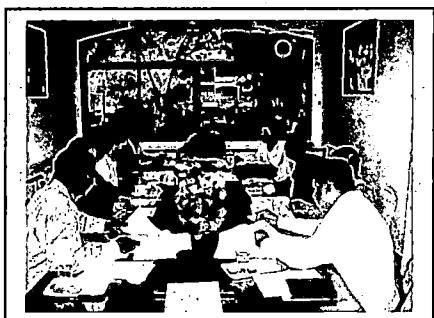
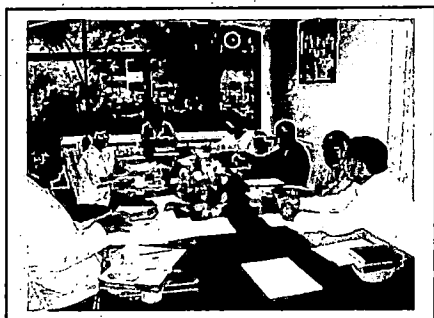
วันที่ 23 มิถุนายน 2549 และ 15 ตุลาคม 2549

(5)

ภาคผนวก

ภาพกิจกรรมกระบวนการวิจัย

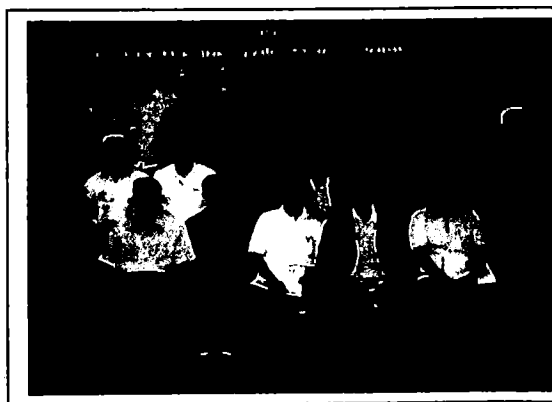
ชี้แจงรายละเอียด
โครงการแก้ไขภาคี

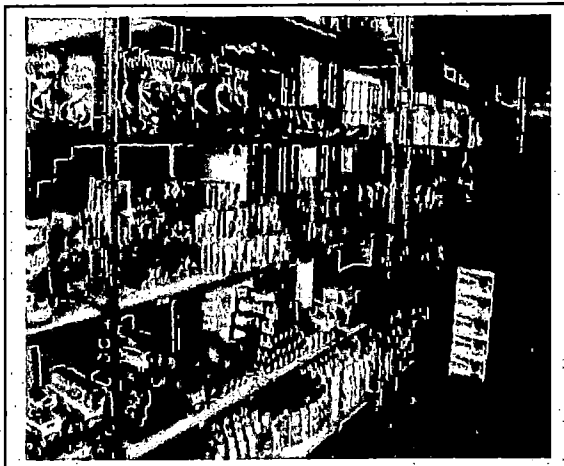
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรนครศรีธรรมราช
จัดอบรมผู้บริหารสหกรณ์ภาคเกษตร

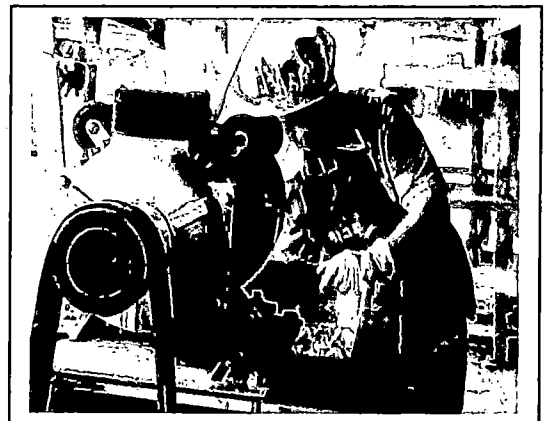
กิจกรรมจัดทำแผนกลยุทธ์ชุมชนสหกรณ์
กองทุนสวณยางนครศรีธรรมราชจำกัด

กิจกรรมสหกรณ์นิคมทุ่ง

กิจกรรมกลุ่มสตรีสหกรณ์บ้านเขาดาว

ภาพการเก็บข้อมูลและการจัดเวทีวิเคราะห์กลุ่มและเครือข่ายผลิตภัณฑ์ฯ

เครือข่ายการตลาดวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์กล้วยเล็บมือนางสวนจันทร์ศรี

การออกร้านเทศกาลเครือข่ายการตลาดวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์กล้วยเล็บนาง
สวนจันทร์ศรี

ผลิตภัณฑ์สินค้าเครือข่ายการตลาดวิสาหกิจผลิตภัณฑ์กล้วยเล็บนาง

ผลิตภัณฑ์กลุ่มกล้วยเล็บนาง

สมุนไพรธรรมชาติ

ผลิตภัณฑ์ของสมาชิกกลุ่มเครือข่ายการตลาดผลิตภัณฑ์ชุมชนเมืองนคร

กะปิเสาเกา

ผลิตภัณฑ์ขนมไทยปากนคร

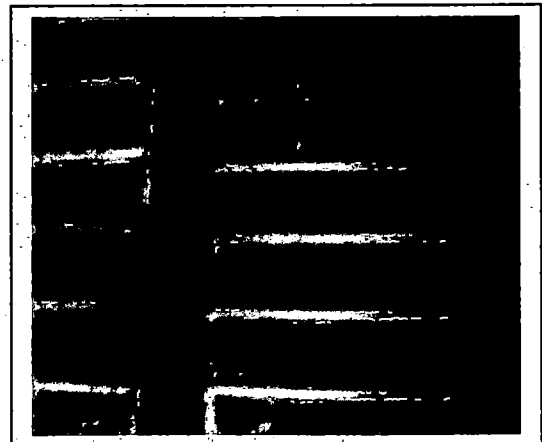
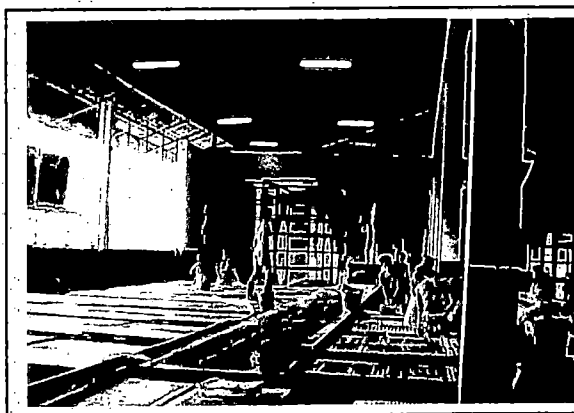
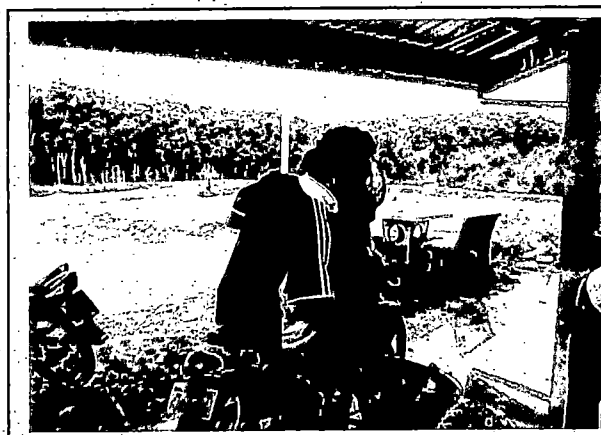

ผลิตภัณฑ์กะลามะพร้าวคั่วรีรัง

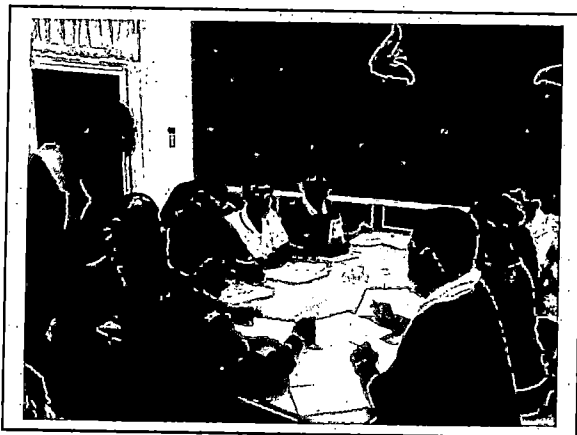
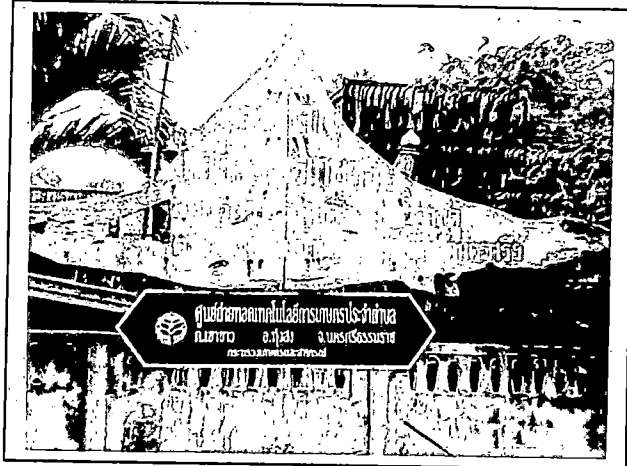

หัตถกรรมหนังตะลุงบ้านปากพูน

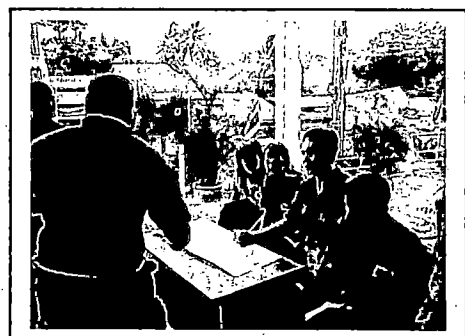
กิจกรรม
สหกรณ์กองทุนสวนยางเกษตรสัมพันธ์

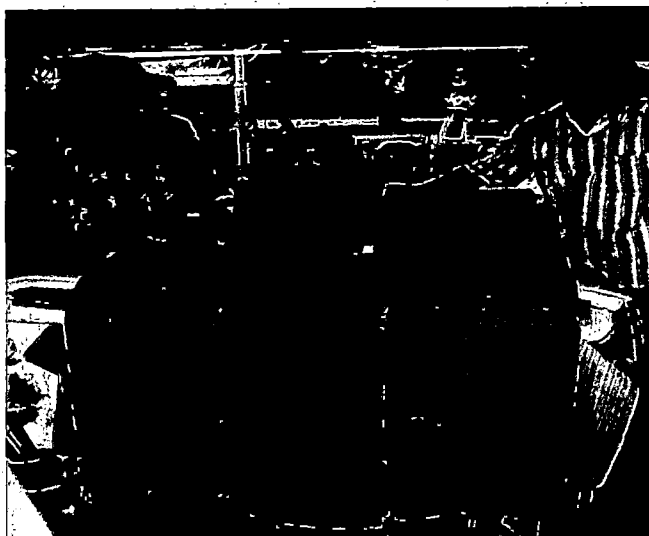

กิจกรรมทำแผนกลยุทธ์สหกรณ์
การเกษตรเขาขาว จำกัด

ເວທີຜູ້ນຳຕຳບລເຂາຂາວ

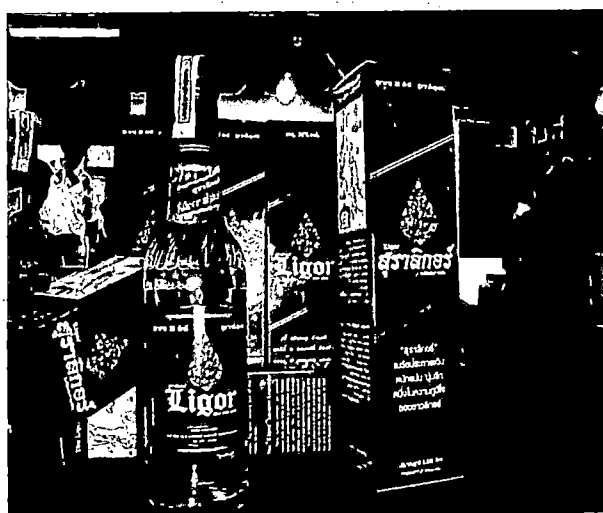

ผ้าทอนีนม่วง

นโมบาติกเขาขุนพนม

สุราลิกอร์

ผลิตภัณฑ์อาหารต่าง ๆ ของสมาชิกเครือข่าย

อบรมการประกอบอาชีพ
สมาชิกสหกรณ์นิคมปากพญา

